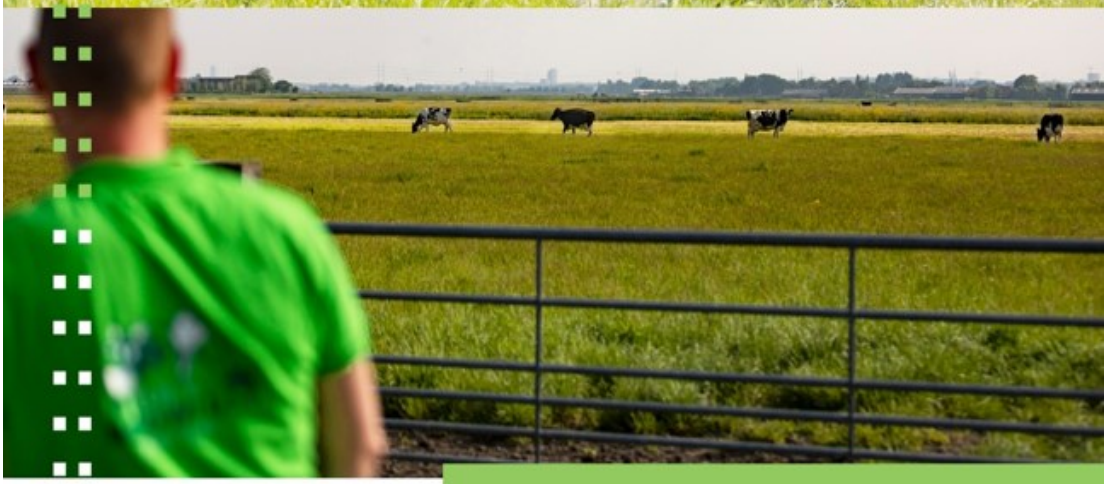
Jaarstukken 2022

Gemeente Midden-Delfland

Jaarstukken 2022

Publieke Sector Accountants B.V.
Voor identificatiedoeleinden
Behorende bij de controleverklaring
d.d. 21 juni 2023 met kenmerk
312019002.23.220

cittaslow

W.K.R.

Inhoudsopgave

Aanbiedingsnota 4
Inleiding 5
Bestemming resultaat 7
Financiële samenvatting 9
Programma's 19
Programma 1 20
Programma 2 32
Programma 3 39
Programma 4 60
Programma 5 63
Programma 6 72
Programma 7 84
Overzicht alg. dekkingsmiddelen 98
Overzicht van overhead 100
Paragrafen 105
Lokale heffingen 106
Verbonden partijen 113
Grondbeleid 136
Onderhoud kapitaalgoederen 141
Bedrijfsvoering 146
Weerstandvermogen en risicobeheersing 152
Financiering 159
Wet open overheid 169
Jaarrekening 171
Overzicht van baten en lasten en toelichting 172
Analyse begrotingsrechtmatigheid 177
Overzicht aanwending bedrag onvoorzien 180
Overzicht incidentele/structurele baten en lasten 181
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen 187
Balans 189
Balans 189
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 193
Toelichting op de balans 197
Gebeurtenissen na balansdatum 222
Bijlagen 223
Gerealiseerde baten en lasten per taakveld 224

Single information, Single audit (SiSa) 226
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant 227
Incidentele subsidies 228
EMU Saldo 230
Rapportage interbestuurlijk toezicht 231
Beleidsindicatoren 232
Staat van reserves en voorzieningen 233

Aanbiedingsnota

Inleiding

Voor u liggen de jaarstukken van 2022. Met deze jaarstukken leggen wij aan de gemeenteraad verantwoording af over het gevoerde beleid. Zowel onze noodzakelijke taken als de punten uit ons collegeprogramma komen daarbij aan bod. Wij beschrijven welke doelen we hebben bereikt, wat we hiervoor hebben gedaan en wat dat heeft gekost.

Begroting

In de aanbiedingsbrief bij de Begroting 2022 schreven wij dat het proces om te komen tot een sluitende begroting niet makkelijk is geweest, omdat we te maken hadden met flinke financiële en inhoudelijke opgaven. We schreven dat de coronacrisis en de anderhalve meter-samenleving impact hebben op iedereen en ieder beleidsterrein. Dat de maatschappelijke vraagstukken op onder meer het gebied van Jeugd, de implementatie van de nieuwe omgevingswet, de woningbouwopgave voor vitaliteit in de dorpen en de uitvoering van het landelijk Klimaatakkoord veel aandacht en inzet behoefden.
Desondanks lukt het, mede dankzij een incidentele aanwending van de algemene reserve, wel om een sluitende Begroting 2022 te presenteren. Een waarin ruimte was voor de ambities én een lastenverlaging voor de burgers. Dit lukte zonder te bezuinigen, maar door wel kritisch te blijven op de uitgaven.

Financieel resultaat

Wij zijn erin geslaagd om de uitgangspunten uit de begroting 2022 grotendeels te realiseren. En we sluiten 2022 af met een positief resultaat van bijna € 0,8 miljoen. Dit resultaat is het saldo van diverse mee- en tegenvallers. Deze zijn vooral incidenteel van aard. Alle budgetover- en onderschrijdingen (voor zover boven de verantwoordingsgrens) worden binnen de programma's afzonderlijk toegelicht.

De algemene reserve sluit per 31 december 2022 op een stand van € 9,5 miljoen. Dit is een toename van bijna € 2,0 miljoen ten opzichte van de stand per 31 december 2021 (exclusief Resultaat Jaarrekening 2022). Van het huidige positieve resultaat stellen wij voor een bedrag van € 0,4 miljoen weer beschikbaar te stellen in 2023. Dat betekent dat wij voor het restant - een bedrag van € 0,4 miljoen - voorstellen om dit toe te voegen aan de algemene reserve. Deze neemt hierdoor toe tot € 9,9 miljoen.

Accountantscontrole

Nog nader in te vullen na de accountants controle.

Toekomst

Het is prettig om te constateren dat we in 2022 veel inhoudelijke resultaten hebben kunnen behalen. Temeer omdat we binnen de (financiële) kaders zijn gebleven en hierdoor een positief financieel resultaat behaald hebben.
Desondanks realiseren we dat we alle zeilen bij moeten blijven zetten. De Coronacrisis lijken we definitief achter ons te hebben gelaten; de overige risico's en aandachtspunten die we voor 2022 voorzagen lijken onverminderd van toepassing. Het nog altijd uitblijven van duidelijkheid over de algemene uitkering uit het gemeentefonds vanaf 2026 draagt er sterk aan bij dat de toekomst onzeker en zorgelijk blijft. Daarbij is het, mede door de krapte op de arbeidsmarkt, een uitdaging om te realiseren wat we voornemens zijn.

Ons uitgangspunt is en blijft echter om te focussen op wat nodig is voor een solide gemeente zonder losse

eindjes in bedrijfsvoering of dienstverlening. Dat betekent dat we kritisch blijven op het realisme van onze planningen en ramingen, op onze uitgaven en dat er weinig ruimte is voor extra impulsen of nieuwe ontwikkelingen.

Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De jaarrekening is volgens de voorschriften uit het Besluit Begroting en Verantwoording opgebouwd zoals de begroting 2022-2025. Hierin zijn het beleid en de doelstellingen van de gemeente verdeeld over 7 programma's. Daarnaast leggen we verantwoording af over de algemene dekkingsmiddelen en overheadlasten. Dit zijn voorgeschreven overzichten die apart worden verantwoord in de jaarstukken.

Bestemming resultaat

Het gerealiseerd resultaat van de jaarrekening 2022 bedraagt positief € 0,8 miljoen. Volgens de regelgeving van het BBV is het voordelig resultaat als afzonderlijke post opgenomen onder het eigen vermogen op de balans. Het is de bevoegdheid van de raad om aan te geven hoe dit resultaat wordt bestemd.
Wij stellen voor een bedrag van € 0,4 miljoen door te schuiven naar 2023 voor projecten/ werkzaamheden die in 2022 niet (volledig) afgerond zijn en die doorlopen in 2022. Voor het resterende saldo van € 0,4 miljoen stellen wij voor dit toe te voegen aan de algemene reserve.

Voor een nadere verklaring van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 1.4 en de toelichtingen bij de programma's (hoofdstuk 2.1).

Doorschuifbudgetten

In onderstaand overzicht (A) staan de doorschuifbudgetten ten laste van het resultaat. Dit overzicht telt op tot een bedrag tot € 0,4 miljoen. De afzonderlijke doorschuifbudgetten worden hieronder in tabel A toegelicht.

Daaronder staan in tabel B de doorschuifbudgetten ten laste van de (algemene) reserve. Deze hebben geen invloed op de bestemming van het resultaat.

A. Doorschuifbudgetten t.l.v. resultaat	
Baggerwerkzaamheden	€ 67.000
Project injecteren bomen	€ 50.000
Beleidsevaluatie gebiedsmarketing	€ 45.000
Energiearmoede	€ 49.146
Kosten VVE MFA 't Lint	€ 46.000
Huisvestingsprogramma	€ 21.836
Cultuurmenu	€ 8.560
Ontwikkeling dashboard	€ 35.000
Werkgeversdienstverlening H5	€ 81.824
Totaal	**€ 403.916**

Toelichting doorschuifbudgetten t.l.v. resultaat

Baggerwerkzaamheden
Baggerwerk is (nog) niet uitgevoerd in afwachting van de bemonstering en het nog te schrijven Baggerplan. Voorstel om dit door te schuiven.

Project injecteren bomen
Eén van de projecten voor het injecteren van bomen is uiteindelijk (nog) niet uitgevoerd, omdat het Hoogheemraadschap van Delfland op die locatie nog werkzaamheden heeft gepland.

Beleidsevaluatie gebiedsmarketing
Het Ambitiedocument gebiedsmarketing Midden-Delfland 2019-2024 is het meerjarenprogramma voor het opzetten van gebiedsmarketing in Midden-Delfland. Een beleidsevaluatie is gewenst om de effecten van de afgelopen periode te kunnen meten. De door de gemeenteraad gestelde vragen bij de begrotingsbehandeling voor 2023 zijn onderdeel van de beleidsevaluatie. Een onafhankelijke deskundige begeleidt de beleidsevaluatie en betrekt daarbij de belangrijkste spelers. Vóór de begrotingsbehandeling 2024 komt het resultaat beschikbaar. De beleidsevaluatie is mede de basis voor het maken van keuzes over gebiedsmarketing na 2024.

Energiearmoede
De specifieke uitkering aanpak energiearmoede is toegekend voor de periode tot 31 december 2023. Het bedrag van € 161.851,- hebben wij in 2022 in 2 delen vanuit het Rijk ontvangen en middels de periodieke begrotingswijziging 1 en 2 toegewezen aan dit budget. De afwikkeling en verantwoording van het project vinden in 2022 en 2023 plaats. Vandaar wordt verzocht het budget door te schuiven vanuit 2022 naar 2023. Het project wordt afgesloten op 31 december 2023.

B. Doorschuifbudgetten t.l.v. reserves	Bedrag
Omgevingswet uitvoeringsbudget	€ 42.750
Totaal	**€ 42.750**

Toelichting doorschuifbudgetten t.l.v. reserves

Omgevingswet uitvoeringsbudget
In november 2022 is duidelijk geworden dat de Omgevingswet niet op 1 januari 2023 zou worden ingevoerd maar verder uitgesteld werd. Inmiddels is de voorlopige inwerkingtredingsdatum op 1 januari 2024 gezet. Verschillende werkzaamheden benodigd voor de implementatie van de Omgevingswet zijn daarmee ook doorgeschoven naar 2023. Het betreft onder andere de opleiding en training van medewerkers, het testen en oefenen met nieuwe software, het testen en oefenen van nieuwe werkprocessen en het opstellen van en oefenen met het Omgevingsplan. De begroting voor de implementatie Omgevingswet loopt tot de invoeringsdatum, wanneer die wordt uitgesteld wordt het budget dus ook over een langere periode uitgesmeerd.

Financiële samenvatting

In dit hoofdstuk leest u de financiële samenvatting van de jaarrekening. Hierin staat eerst het algemene financiële beeld en vervolgens de gemeentelijke belastingen en de gemeentelijke reserves.

Algemeen financieel beeld

De jaarrekening 2022 laat een positief resultaat zien van € 799.391

Dit is ten opzichte van het begrotingssaldo van € 0. Tot en met 2022 hanteerden wij het gebruik om het resultaat op basis van de begroting tussentijds te muteren in de algemene reserve. Gedurende het begrotingsjaar 2022 is de begroting een aantal keer aangepast op actuele ontwikkelingen. Deze aanpassingen hebben geleid tot stortingen in of onttrekkingen aan de algemene reserve. Bij vaststelling van de Begroting 2022 was een onttrekking aan de algemene reserve van € 398.279 noodzakelijk om deze sluitend te maken. Vanuit de septembercirculaire 2021 kon de 1e begrotingswijziging 2022 a € 898.486 de eerdere onttrekking neutraliseren en daarnaast bijdragen aan een storting in de algemene reserve.
De 1e Periodieke begrotingswijziging (PBW) 2022 sloot vervolgens met een tekort van € 947.403. De 8e begrotingswijziging 2022 bevat het voordeel aan kapitaallasten van € 307.962, vanwege het doorschuiven van kredieten bij de jaarrekening 2021. Evenals de 1e sloot ook de 2e PBW 2022 negatief, met het tekort van € 45.603. Het positieve saldo van de 3e PBW van € 113.511 leidde tenslotte tot een storting in de algemene reserve.

Zoals blijkt uit onderstaand overzicht was per saldo een onttrekking van € 71.326 aan de algemene reserve nodig om de begroting 2022 op € 0 te laten sluiten.

Toelichting	Mutatie algemene reserve
Begroting 2022	€ -398.279
1e begrotingswijziging 2022	€ 898.486
PBW 2022-1	€ -947.403
8e begrotingswijziging 2022	€ 307.962
PBW 2022-2	€ -45.603
PBW 2022-3	€ 113.511
Saldo	**€ -71.326**

Analyse resultaat

De belangrijkste oorzaken van het positieve resultaat van € 0,8 miljoen leest u hieronder. Een meer gedetailleerde toelichting leest u in de toelichting op de financiële afwijkingen in de programma's.

Tegenvallers waren er in 2022 onder meer binnen het programma Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting. Hier zijn de opbrengst van de leges omgevingsvergunning (€ 0,12 mln.) en de baten uit particuliere bouwinitiatieven (€ 0,17 mln.) lager dan geraamd. Daarnaast hebben we een incidentele storting in een voorziening moeten doen (€ 0,60 mln.). Verder is er sprake van een overschrijding binnen het programma Economische en sociale zaken op het beleidsveld participatiewet en minimabeleid (€ 0,35 mln.). Zowel de overschrijding van de lasten als de onderschrijding op de baten zijn hier voornamelijk toe te schrijven aan de Rijksregelingen om de gevolgen van de coronacrisis voor personen en bedrijven te compenseren die er in 2021 waren en in 2022 niet meer.
Meevallers zijn er onder meer binnen het programma Beheer, verkeer en milieu (€ 0,28 mln.). Hier is onder meer sprake van (nog) niet uitgevoerd baggerwerk en werk aan openbaar groen, waarvoor in de Jaarrekening een voorstel tot budgetoverheveling volgt. Daarnaast is meer snippergroen verkocht dan verwacht. Binnen het programma Bestuur en veiligheid is sprake van onderbesteding op het taakveld Bestuursorganen door een lagere storting in de voorziening wachtgeld voor oud-bestuurders (€ 0,19 mln.). Binnen het programma Overhead
(€ 0,16 mln.) betreft het een onderschrijding van de personele lasten (kosten voor salarissen, inhuur, adviesvragen en doorbelastingen). Tot slot waren er hogere opbrengsten vanuit de algemene uitkering uit het gemeentefonds (€ 0,33 mln.) en de OZB niet-woningen (€ 0,09 mln.) Dit ziet u terug in de Algemene Dekkingsmiddelen.
De grootste ‘plus’ zit echter in het programma Sociaal Domein en Welzijn. Binnen het programma Sociaal Domein en Welzijn gaat het om een onderbesteding binnen het beleidsveld Sociaal Domein van € 0,98 mln. en van € 0,17 mln. voor het beleidsveld Welzijn.

In de prognosebrief jaarrekening 2022 hebben wij u geïnformeerd over het voorlopige resultaat (1,08 miljoen positief). Na controle door de accountant hebben wij nog een aantal correcties moeten doorvoeren waardoor het uiteindelijke resultaat is uitgekomen op € 0,8 miljoen (€ 799.391 positief). De uitgevoerde correcties hadden betrekking op diverse posten binnen het Sociaal Domein en een aantal facturen die aan het verkeerde boekjaar waren toegewezen.

Hieronder treft u een overzicht van de belangrijkste verschillen op de diverse programma's. Per programma en de overzichten algemene dekkingsmiddelen en overhead, is het resultaat als volgt. Een nadere toelichting kunt u vinden bij de programma's.

Analyse resultaat:

Programma	Bedrag	Voordelig/nadelig
01: Vitale dorpen in Midden-Delfland 2025	€ 108.223	Voordelig
02: Bestuur en veiligheid	€ 234.932	Voordelig
03: Beheer, verkeer en milieu	€ 273.523	Voordelig
04: Onderwijs	€ 12.857	Voordelig
05: Welzijn en Wmo	€ 911.087	Voordelig

Programma	Bedrag	Voordelig/nadelig
06: Economische- en sociale zaken	- € 464.490	Nadelig
07: Ruimtelijke ordening, ontw. en volkshuisvesting	- € 887.591	Nadelig
Algemene dekkingsmiddelen	€ 454.720	Voordelig
Overhead	€ 156.130	Voordelig
Totaal	**€ 799.391**	**Voordelig**

Analyse lasten

De totale uitgaven bedroegen in 2022 ca. € 52,0 miljoen. In onderstaand overzicht staat in hoofdlijnen (en in € miljoen) waaraan dit bedrag is besteed.
In de programma's worden de uitgaven nader toegelicht.

Uitgaven 2022	Bedrag (€ mln)
Bestuurlijke organisatie	1,9
Openbare orde en veiligheid (incl. brandweer)	1,6
Beheer onderhoud kapitaalgoederen (excl. afval en riolering)	4,9
Beheer afvalverwijdering en rioleringszorg	4,8
Onderwijs (incl. huisvesting onderwijs)	2,2
Sociaal domein (Jeugd, Wmo, Zorg)	10,8
Sport, Cultuur, Welzijn	1,6
Bijstand, Participatiewet, Minimabeleid	5,3
Bouw- en woningtoezicht en ruimtelijke ordening	2,7
Grondexploitaties	4,2
Personeel, organisatie en overige overhead	10,4

Uitgaven 2022	Bedrag (€ mln)
Diverse	1,6
Totaal	**52,0**

Ontwikkeling eigen vermogen

Het saldo 2022 kan kort als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Resultaat 2022
Totaal saldo baten en lasten (mutaties jaarrekening)	€ 1.548.423
Mutaties reserves jaarrekening	- € 749.033
Jaarrekening	**- € 799.390**

In de jaarrekening is in de tabellen een nadere uitsplitsing opgenomen.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

In 2022 zijn de volgende inkomsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen gerealiseerd:

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Burgerlijke stand	€ 57.465	€ 57.809	€ 65.598
Rijbewijzen en reisdocumenten	€ 182.045	€ 209.439	€ 212.357
Leges gehandicaptenparkeerplaatsen	€ 5.606	€ 6.313	€ 8.629
Basisregistratie Personen (BRP)	€ 7.952	€ 4.224	€ 6.461
Monumenten	€ 3.527	€ 1.334	€ 3.937
Huisvestingsvergunning	€ 2.638	€ 106	€ 0
Algemeen plaatselijke verordening	€ 5.398	€ 24.388	€ 17.578

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Bijzondere transporten	€ 2.586	€ 2.586	€ 0
Afvalstoffenheffing	€ 2.753.307	€ 2.691.724	€ 2.644.615
Rioolheffing	€ 1.871.125	€ 1.721.896	€ 1.725.538
Bouwvergunningen	€ 935.520	€ 758.637	€ 629.606
OZB	€ 5.616.486	€ 5.940.800	€ 6.038.540

Gemeentelijke reserves en voorzieningen

Onze werkwijze met betrekking tot onttrekkingen aan reserves spoort niet met de Kadernota rechtmatigheid. Hierin wordt aanbevolen om onttrekkingen aan reserves conform het begrote bedrag plaats te laten vinden. Het niet opvolgen van deze aanbeveling levert een onrechtmatigheid op bij de jaarrekening controle, tenzij de gemeenteraad expliciet besluit een nadere werkwijze te hanteren. Onze werkwijze is om onttrekkingen op basis van werkelijke uitgaven te doen. De gemeenteraad heeft hier op 17 december 2019 toe besloten.

Na vaststelling van de 3e Periodieke Begrotingswijziging 2022 en verwerking van alle geraamde reservemutaties sluit de algemene reserve per 31 december 2022 op een stand van € 9,5 miljoen. Dit is een toename ten opzichte van de stand per 31 december 2020 (exclusief Resultaat Jaarrekening 2021) van € 2,0 miljoen.
Van het jaarrekeningresultaat ad € 0,8 miljoen stellen wij voor een bedrag van € 0,4 miljoen weer beschikbaar te stellen in 2023. Voor het restant, een bedrag van € 0,4 miljoen, stellen wij voor dit toe te voegen aan de algemene reserve. Deze neemt hierdoor toe tot € 9,9 miljoen.

In onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de algemene reserve in 2022 weergegeven. Dit verloop van de algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad.

Algemene reserve	Saldo
Geraamd saldo per 31 december 2021	€ 7.515.634
Resultaat jaarrekening 2021	€ 1.378.466
Beginsaldo 1 januari 2022	**€ 8.894.100**

Mutaties Algemene reserve	Bedrag
Vermeerderingen:	
Correctie op begrotingswijziging 5	€ 4.850
Saldo primitieve begroting	€ 6
Septembercirculaire 2021	€ 500.207
NPO gelden	€ 52.500
Voordeel kapitaallasten doorschuifkredieten jaarrekening	€ 307.962
Saldo PBGW-2	€ 372.447
Doorschuiven terugvordering subsidie MEE 2021	€ 21.852
Doorschuifbudget energietransitie	€ 72.564
Doorschuifbudget verbreding A4	€ 65.000
Doorschuifbudget Willemoordseweg	- € 15.000
Doorschuifbudget (assistent) projectleiding dossier luchthavenbesluit	€ 30.000
Doorschuifbudget controleren onderzoeken invoering omgevingswet	€ 13.000
Doorschuifbudget juridische begeleiding dossier luchthavenbesluit	€ 8.625
Doorschuifbudget werkzaamheden ODH	€ 22.257
Doorschuifbudget groot onderhoud asfaltverharding	€ 150.000
Doorschuifbudget onderhoud en markeringen	€ 67.000
Doorschuifbudget onderhoud wegmeubilair	€ 19.000
Doorschuifbudget inkoop nieuwe verkeersborden	€ 10.000
Doorschuifbudget verbeteren verkeerssituaties	€ 25.000
Vrijval krediet 721072 kruispunt oude veiling	€ 59.621
Doorschuifbudget verwerken BGT mutaties RVO	€ 10.000

Mutaties Algemene reserve	Bedrag
Doorschuifbudget implementatie WOO	€ 91.264
Doorschuifbudget aanpak eenzaamheid onder ouderen	€ 35.268
Doorschuifbudget POK gelden	€ 84.418
Doorschuifbudget doorontwikkeling maatschappelijk team	€ 34.000
Doorschuifbudget uitvoering inburgering	€ 90.549
Doorschuifbudget implementatie omgevingswet	€ 219.114
Doorschuifbudget omgevingswet	€ 57.855
Doorschuifbudget nieuwe bestemmingsplan procedures omgevingswet	€ 50.000
Doorschuifbudget frictiekosten invoering nieuwe taken	€ 44.848
Doorschuifbudget herinrichting centrum Schipluiden	€ 88.300
Doorschuifbudget herontwikkeling Hoornbloem	€ 45.000
Doorschuifbudget Kerkenvisie	€ 10.000
Doorschuifbudget uren project Hoornbloem	€ 85.080
Doorschuifbudget WOO	€ 26.000
Saldo PBGW-3	€ 113.511
Doorschuifbudget uitvoering van MOBW	€ 139.217
Doorschuifbudget werkgeverslasten naar inhuur	€ 90.000
Totaal	**€ 3.101.315**
Verminderingen:	
Onttrekking AR sluitende begroting 2021-2024	€ 603.428
Terugdraai onttrekking begrotingstekort 2022	- € 162.511
Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024)	€ 10.665

Mutaties Algemene reserve	Bedrag
Frictiekosten OO-traject	€ 60.000
Compensatieregeling verenigingen	€ 75.000
Septembercirculaire 2020	- € 42.638
Aanbestedingsvoordeel onderhoud gemeentehuis	- € 50.000
Archiefbewaarplaats	€ 20.000
Visie 2040	€ 21.612
Nieuwe raad 2022	€ 25.000
Toegevoegde rente	€ 2.393
Septembercirculaire 2021	- € 398.279
Doorschuifbudget project verbreding A4 2021	€ 45.000
Doorschuifbudget gemeenteraad verkiezingen	€ 12.381
Doorschuifbudget markeringen plaatsen	€ 30.000
Doorschuifbudget intensieve uitvoering in het veld	€ 20.000
Doorschuifbudget inhuur meldingen openbare ruimte	€ 50.000
Doorschuifbudget Energieloket	€ 34.997
Doorschuifbudget warmtetransitievisie	€ 30.000
Doorschuifbudget NPO-gelden	- € 71.879
Doorschuifbudget sportakkoord	€ 41.756
Doorschuifbudget kerkenvisie	€ 20.000
Doorschuifbudget inburgeringswet	€ 70.000
Doorschuifbudget aanpak eenzaamheid onder ouderen	€ 35.422
Doorschuifbudget resultaat gericht werken lokale teams	€ 34.245

Mutaties Algemene reserve	Bedrag
Doorschuifbudget bijeenkomst voor ondernemers	€ 1.860
Doorschuifbudget herontwikkeling Hoornbloem LWE	€ 39.900
Doorschuifbudget herontwikkeling Hoornbloem Samenleving	€ 1.550
Doorschuifbudget implementatie omgevingswet	€ 318.371
Doorschuifbudget Waarderen op GBO	€ 35.000
Doorschuifbudget verbouwing gemeentehuis voor verhuur	€ 18.000
Doorschuifbudget telefooncentrale	€ 40.000
Implementatie wet inburgering	€ 26.000
Regionale aanpak ouderenzorg	€ 7.000
Herinrichting Centrum Schipluiden uit 4e PBW 2021	€ 94.500
Voorgeschoten kosten later verrekening rijk	€ 100.000
Saldo 1e PBGW 2022	€ 947.403
Doorschuifbudget bijdrage Stadsgewest Haaglanden (MRDH)	- € 56.000
Doorschuifbudget beschut werk	€ 14.000
Doorschuifbudget beschut werk	€ 21.000
Doorschuifbudget aanpak armoede	€ 84.418
Doorschuifbudget diverse uitvoeringskosten	€ 30.807
Doorschuifbudget diverse uitvoeringskosten	€ 10.400
Doorschuifbudget Corona nadeel buurthuizen	€ 10.000
Doorschuifbudget junior medewerker BVO	€ 17.819
Doorschuifbudget lokaal preventieakkoord	€ 14.500
Doorschuifbudget inzet Centric	€ 25.263

Mutaties Algemene reserve	Bedrag
Doorschuifbudget schilderwerk	€ 9.793
Doorschuifbudget asfalteren Kralingerpad	€ 145.120
Doorschuifbudget Omgevingswet	€ 37.654
Toevoeging rente aan reserves	€ 207
Totaal	**€ 2.511.157**

Het hierboven gespecificeerde verloop van de Algemene reserve is gebaseerd op besluiten van de gemeenteraad, die direct of indirect hebben bijgedragen aan de instandhouding en verdere ontplooiing van onze gemeente.

Programma's

Programma 1

Programma 1: Vitale dorpen in Midden-Delfland 2025

Beleidsdoel

Versterken en behouden van het open agrarisch cultuurlandschap van Midden-Delfland en de kwaliteit van de vitale dorpen en de buurtschappen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Midden-Delfland is nu en in de toekomst een vitaal landschap, met een agrarisch en recreatief karakter. De 'koe in de wei' is en blijft het symbool voor een grondgebonden veehouderij. De 'Grutto in de wei' staat voor een natuurlijk landschap met kansen voor weidevogels. Uit meerdere studies, blijkt dat het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler is voor het leefklimaat van haar inwoners. Het landschap van Midden-Delfland draagt daarnaast haar steentje bij aan de regionale economie in de vorm van voedselproductie vanuit korte ketens, een steeds verder ontwikkelde sector van 'hospitality' en andere vormen van dienstverlening aan het stedelijk gebied. In de visie *Midden-Delfland® 2025* zijn de centrale thema's vastgelegd.

Het inspelen op economische uitdagingen en de veranderende behoeften vanuit steden binnen de MRDH vraagt flexibiliteit van het gebied, haar ondernemers c.q. veehouders en ons bestuur. Het gebied Midden-Delfland is groter dan de gemeente. De belangen van het gebied vragen een passende regionale positionering om goede invulling te kunnen geven aan de ruimtelijke inpassing van maatschappelijke vraagstukken (verstedelijking, biodiversiteit, recreatie, klimaat, energie en circulaire economie). Midden-Delfland werkt, onder meer met het geld dat is ontvangen ter compensatie van de aanleg van de A4, aan optimalisering van eigendommen in het buitengebied (grondruil), aan verbetering van landschapskwaliteit en aan bedrijfsmatige vernieuwing (innovatie) die inspeelt op de economische kansen voor Midden-Delfland. Samenwerking en draagvlak bij bestuurders in de regio en maatschappelijke organisaties zijn daarbij belangrijk. Vanuit de MRDH zijn de mogelijkheden voor financiering ten behoeve van investeringen in onderhoud, exploitatie, toezicht en beheer van groene en blauwe gebieden in onder meer het Bijzonder Provinciaal landschap onderzocht. Besloten is toeristenbelasting in te voeren. De raad heeft de middelen geoormerkt met het doel zowel de recreatie als de naamsbekendheid te bevorderen.

De inwoners van de dorpen Den Hoorn, Maasland, Schipluiden en de buurtschappen vormen met elkaar een gemeenschap waar persoonlijk contact centraal staat. Een dynamische en gastvrije gemeenschap die levenskracht uitstraalt en waar ondernemers een belangrijke plek innemen en bezoekers van harte welkom zijn. De dorpen beschikken over basisvoorzieningen op de terreinen van wonen, zorg en welzijn.

Midden-Delfland is lid van de internationale beweging Cittaslow die nadruk legt op de authentieke waarden van gemeenten, op aandacht voor de kwaliteit van leven en voor eerlijk en gezond voedsel. Lid zijn van Cittaslow betekent voor Midden-Delfland een bewuste oriëntatie op de lokale kracht van de samenleving, fijnschaligheid, duurzaamheid vanuit een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale aspecten en de eigen authentieke waarden. De komende jaren wordt meer ingezet op de samenwerking met het Cittaslow-netwerk in onze gemeente en op de 'branding' van Midden-Delfland als een 'slow' en vooral 'Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland'.

In het kader van het versterken en behouden van de kwaliteiten van de vitale dorpen en buurtschappen in Midden-Delfland wordt de realisatie van 700 woningen en de ontwikkeling van de drie centrumplannen voortgezet. De centra van de dorpen blijven onze bijzondere aandacht houden. Zij bieden een mix van

wonen en voorzieningen Dit houdt in: uitvoeren van het bestemmingsplan Den Hoorn en zorgen voor herinrichting van de openbare ruimte. Ook de herontwikkeling van de Hoornbloem is daarbij een kans die we willen benutten. In Schipluiden voortgaan met de structuurvisie voor de centrumontwikkeling waaronder de bouw van woningen binnen het plan Hof van Keenenburg en het aanpakken van het openbaar gebied. In Maasland ontwikkelen van een plan voor de kantoorvleugel van het oude gemeentehuis en directe omgeving, Kerkplein en nabij Veldesteijn. Samen met de herbestemming van het oude gemeentehuis en Huize Barendrecht gaat dat leiden tot een impuls op de eerder benoemde kralensnoer van Maasland. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar de vermenging van die functies. Dat maakt keuzes noodzakelijk omdat de beschikbare ruimte beperkt blijft en de kwaliteit en uitstraling van de dorpscentra daar niet onder mag leiden. In programma 7 onder volkshuisvesting staat meer over de overige woningbouwprojecten.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delfland® 2025 en Cittaslow sluiten goed op elkaar aan. De kwaliteit van leven vanuit de Cittaslow gedachte past bij de kwaliteit van het landschap van Midden-Delfland.

Midden-Delfland® 2025 en *Behoud door ontwikkeling* zijn het fundament van Cittaslow in Midden-Delfland. Beide visies sluiten naadloos aan op de filosofie van deze beweging. Deze filosofie refereert aan drie mondiaal bestaande factoren die de kwaliteit van leven negatief kunnen beïnvloeden, te weten armoede, de energiecrisis en voedselcrisis. Hiermee sluiten Cittaslow en de *Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (Global Goals)* nauw op elkaar aan.

Toelichting IODS "Groen ondernemen"

Financiën

De beschikbaar gestelde bedragen zijn gespreid uitgekeerd. Vanuit de Provincie na overhandiging van het meerjarenprogramma gevolgd door een beschikking en de uiteindelijke financiële verantwoording. Vanuit het Rijk is er geen verantwoordingsplicht, wel een bestedingsafspraak. In de beschikking van het Rijk is opgenomen: het aanwenden van middelen voor andere maatregelen, die als oogmerk ‘het versterken van de openheid van het authentieke agrarische cultuurlandschap’ hebben. test test

In de notitie Groen Ondernemen 2010-2020 zijn zowel de uitgaven als ook de inkomsten opgenomen. Dit betreft het Grondinstrument en Duurzaam Boer Blijven. Hiernaast is een enkele uitgave ten laste gekomen van het IODS-budget, zonder operationeel raakvlak met de project/programma’s Grondinstrument en DBB. Inhoudelijk ligt er wel degelijk een relatie, en daarom is benutting van IODS-middelen voor deze onderdelen ook legitiem. Het gaat hierbij om de Polderarchitect en PUUUR.

Einde 2019 zijn de gelden van het Recreatieschap (CBG/Staatsbosbeheer) volledig benut. Hetzelfde geldt einde 2020 voor wat betreft de gelden van de Provincie Zuid-Holland. Het saldo Rijksgelden laat eind 2022 een bedrag zien van € 13.025.362.

Managementletter: IODS als aandachtspunt PSA

PSA heeft dit punt opgenomen bij de jaarlijkse meldingen. Aangezien de verantwoordingsplicht onveranderd is gebleven en de bestedingen ook in 2022 conform afspraak zijn blijft het aandachtspunt PSA zonder gevolgen. Het IODS-saldo blijft opgenomen op de overlopende passiva.

Saldo IODS Grondinstrument

Deze tabel laat kort samengevat de inkomsten, uitgaven en (restant) saldi zien. Dit betreft de gelden van het Rijk.

Jaar	Beginsaldo	Ontvangsten	Bestedingen	Einde jaar saldo
2012	€ 0	€ 9.665.000 *	€ 1.068.000	€ 8.597.000
2013	€ 8.597.000	€ -	€ 331.000	€ 8.266.000
2014	€ 8.266.000	€ 8.835.000 **	€ 141.000	€ 16.960.000
2015	€ 16.959.921	€ -	€ 356.756	€ 16.603.165
2016	€ 16.603.165	€ -	€ 893.346	€ 15.709.819
2017	€ 15.709.819	€ 457.902	€ 157.819	€ 16.009.902
2018	€ 16.009.902	€ 55.449	€ 1.098.806	€ 14.966.545
2019	€ 14.911.126	€ -	€ 414.282	€ 14.496.844
2020	€ 14.496.844	€ -	€ 532.337	€ 13.964.507
2021	€ 13.964.507	€ -	€ 505.032	€ 13.459.445
2022	€ 13.459.445	€	€ 465.584	€ 12.993.890

*) 1e tranche: dit deel bevat 5,3 miljoen t.b.v. IODS Sanering verspreid liggende glastuinbouw

**) 2e tranche: dit deel t.b.v. IODS Grondinstrument

Voortzetting programma's
Ondanks de volledige benutting van de middelen van Provincie Zuid-Holland en het Recreatieschap, wordt het programma Duurzaam Boer Blijven vanuit de Rijksgelden voortgezet.
Conform de evaluatienota is voor zowel het grondinstrument als ook Duurzaam Boer Blijven een meerjarenprogramma 2021-2024 en op hoofdlijnen een begroting opgesteld. Dit betekent dat er ook voor de periode na 2024 voldoende middelen beschikbaar zijn om de programma's te kunnen continueren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd:

1. Het Landschapsontwikkelingsplan
2. Relatie stad-platteland
3. Identiteit
4. Instrumenten
5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.

Concrete doelen/acties voor 2022

Basis voor de activiteiten in 2022 zijn de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en het uitvoeringsprogramma welke door de gemeenteraad zijn vastgesteld en de opdrachten die voortvloeien uit het gegeven dat het gebied Midden-Delfland een Bijzonder Provinciaal Landschap is. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten.

- Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand;
- Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer;
- Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land;
- Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®2025.

Ad A Kwaliteit, Landschap van Stand

Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing en -structuren. Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat borging van kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Deze opgave voeren we uit met de partners die vertegenwoordigd zijn in de Landschapsstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De voorzitter is de burgemeester van Delft, mevrouw Van Bijsterveldt.

Actiepunten opgave A:

- Implementatie visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap in het Omgevingsplan en andere (ruimtelijke) ontwikkelingen. Vanuit de Landschapstafel voor het Bijzonder Provinciaal Landschap werken aan de concretisering van de visie via een uitvoeringsplan. Aandachtspunten hierbij zijn, naast versterking en behoud van de landschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit, klimaatadaptatie en energietransitie, in relatie met de vastgestelde Omgevingsvisie en Warmtetransitievisie;
- Inzet van de Polderarchitect, kwaliteitsversterking landschap met focus op strategie door strategische advisering bouwinitiatieven, agrarisch gebruik, relatie met de steden.
- Blijvend optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving
- Voor weidevogels door het Weidevogelpact, maatregelen, zoals het bevorderen van kruidenrijk grasland en de aanleg plasdras;
- Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer, aanleg van natuurvriendelijke oevers en het realiseren van een bijenlandschap;
- In 2022 ronden we de sanering van twee glascomplexen af. Het betreft locaties aan de Kwakelweg en Burgerweg. Hiermee geven we invulling aan de kwaliteitsversterking van het landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en verplaatsen niet agrarisch gebonden bedrijfslocaties. Verantwoorde ruimtelijke en verkeerskundige in- en aanpassing van wegen en infrastructuur. Voor de N211 wordt de planologische procedure afgerond, De N223 is in uitvoering, Het (her)beplantingsplan valt in 2022.
- Uitvoeren/laten voeren bij het doorzetten van de provinciale of Rijksplannen opteren wij voor een goede ruimtelijke inpassing en het benutten van koppelkansen om de recreatieve en groene structuur rondom het tracé te verbeteren, zoals bij de spoorwegverbreding tussen Rotterdam en Delft. De aanpassingen aan de N211 en N223 vinden in 2022 hun voltooiing;
- Stakeholders blijvend enthousiasmeren om de beleving en de kwaliteit van de Delflandse trekvaarten verder te versterken;
- Start plan regionale aanpak klimaatadaptatie, lokaal aan de slag met het hoogheemraadschap van Delfland en boeren.

Ad B Betrokken duurzaam

Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het betrekken van lokale partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.

Actiepunten opgave B:

- Vaststellen en uitvoeren van een nieuwe (ecologische) beheervisie voor de gronden van het voormalig recreatieschap in samenhang met de gebieden in eigendom van gemeenten, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten;
- Verder uitvoering geven aan het project Grondinstrument (IODS), met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie. LTO Delflands Groen vervult hierin een cruciale rol;
- Uitvoering geven aan het Meerjarenprogramma IODS Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024, waar het programma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland in is opgenomen. Het programma DBB kent drie onderdelen: Studieprogramma Kringlooplandbouw, het Jonge Boeren Netwerk en het innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND);
- Permanent werken aan het versterken van korte ketens naar de direct omliggende stedelijke omgeving. Hierbij spelen lokale en gebiedspartijen (o.a. ook via de Stichting PUUUR Midden-Delfland), Stichting Groenfonds Midden-Delfland en andere private partijen een belangrijke rol; Wij verwachten in 2022 besluitvorming over structurele financiering PUUUR. Eventuele gevolgen voor de begroting hebben we nog niet meegenomen in de voorliggende begroting,
- Permanente aandacht voor mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering voor behoud en versterking van de kwaliteiten van het landschap Midden-Delfland;
- Permanente aandacht voor (nieuwe) kansen en mogelijkheden van bedrijfsopvolging, in het bijzonder door jongeren, en hier een handelingsperspectief aan koppelen;
- Permanente aandacht voor versterken van de biodiversiteit, in het bijzonder weidevogels en insectenlandschap

Ad C Ontmoeting tussen stad en land

Centraal in deze opgave staat de doelstelling tot betere (recreatieve) ontsluiting van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland voor inwoners van de omliggende steden. Samen met andere overheden en private partijen zetten wij ons hiervoor in. Ondernemers en gebiedsorganisaties verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd voedsel een volwaardige plek heeft. In 2022 volgt besluitvorming over structurele financiering van Stichting PUUUR Midden-Delfland

Actiepunten opgave C:

- Ondersteunen en eventueel subsidiëren van concrete maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een versterking van de stad-land relatie;
- Blijvend verbeteren van de kwaliteit en de belevingswaarde van de Erfgoedlijn Delflandse Trekvaarten in samenwerking met Vlaardingen, Maassluis en Delft;
- Verder verdichten en variëren recreatieve routenetwerken en realiseren van faciliteiten voor recreanten
- Ondernemers stimuleren om verkoop van lokale producten in korte ketens te realiseren of uit te breiden. Hiertoe is in 2021 subsidie verleend voor het maken van een businesscase voor een streekcoöperatie;

- Vestiging hotelketen op het Bedrijvenschap Harnaschpolder benutten om lokale producten te promoten bij bezoekers en recreatieve mogelijkheden Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland te promoten. Het hotel opent najaar 2022;
- Positieve houding t.a.v. maatschappelijk initiatief realisatie Historische scheepswerf.

Ad D Het A-merk Midden-Delfland®2025

Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen.

Actiepunten opgave D:

- Eenduidige communicatie gericht op 'warme' branding en bekendheid van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland bij de stedeling;
- Het groen in de MRDH op de kaart zetten bij de stedeling door samenwerking binnen de Alliantie Vrijetijdseconomie en de regionale samenwerking op het gebied van marketing binnen de Hoek van Zuid-Holland (fietsregio Westland, Hoek van Holland, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland en Delft);
- Samen met agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers wordt verdere invulling gegeven aan de gebieds- en productmarketing PUUUR Midden-Delfland;
- Nauwere samenwerking met de gemeente Maassluis op onder andere mogelijkheden waterrecreatie en de recreatieve ontwikkeling in het gebied tussen de Monstersche Sluijs en de Maaslandse Poort;
- Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fijnschalige voorzieningen en activiteiten gericht op verdere versterking stad-land relatie;
- Versterking ruimtelijke kwaliteit historisch lint Oostgaag-Westgaag;

Stimuleren met bijvoorbeeld bewegwijzering en story-telling dat de vindbaarheid en herkenning van recreatieve en cultuurhistorische locaties in het gebied wordt vergroot. Een goed voorbeeld hiervan is het project recreatieve routes in en rond de Maaslandse Poort. Dit pakken wij samen met de gemeente Maassluis op.

Instrumenten

- Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025
- Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied)
- Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen)
- Bestemmingsplannen, in het bijzonder buitengebied Gras en Glas
- IODS (Integrale Ontwikkeling Delft-Schipluiden), met als instrumenten:
- - Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas;
- - Plan van aanpak Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland;
- - Evaluatie en uitvoeringsvoorstel Grondinstrument december 2015;
- Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland op basis van Wet natuurbescherming/Omgevingswet
- (concept) Visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland
- Lidmaatschap Cittaslow en realisatie Sustainable Development Goals VN (Global Goals), inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk en internationaal netwerk Cittaslow
- Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
- Stichting Groenfonds Midden-Delfland

- Landschapstafel Hof van Delfland en gebiedstafel Midden-Delfland met als belangrijkste beleidsdocumenten:
- - Visiedocument Blauwe Cirkels;
- - Visiedocument Ontbrekende schakels fietsnetwerk
- Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
- Stichting PUUUR Midden-Delfland

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

De concrete doelen in dit programma zijn direct gerelateerd aan het behoud en versterken van het groene landschap van Midden-Delfland. In de Gebiedsvisie Midden-Delfland® 2025 zijn voor 2025 de volgende operationele doelen vastgelegd:

1. Het Landschapsontwikkelingsplan
2. Relatie stad-platteland
3. Identiteit
4. Instrumenten
5. Een blijvende bestuurlijke, juridische en financiële verankering.

Concrete doelen/acties voor 2022

Basis voor de activiteiten in 2022 zijn de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en het uitvoeringsprogramma welke door de gemeenteraad zijn vastgesteld en de opdrachten die voortvloeien uit het gegeven dat het gebied Midden-Delfland een Bijzonder Provinciaal Landschap is. De vijf doelen van de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 zijn vertaald in het uitvoeringsprogramma in vier opdrachten met bijbehorende actiepunten.

Opdracht A: Kwaliteit, Landschap van Stand;
Opdracht B: Betrokken en duurzaam beheer;
Opdracht C: Ontmoeting tussen stad en land;
Opdracht D: Het A-merk Midden-Delfland®2025.

Ad A Kwaliteit, Landschap van Stand

Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is van belang voor de toekomst van Midden-Delfland. Dit geldt voor de veenweiden en cultuurhistorische (lint)bebouwing en -structuren. Het authentieke veenweidelandschap is kwetsbaar. Ontwikkeling is nodig om dit landschap in stand te houden. Bij nieuwe ontwikkelingen staat borging van kwaliteit voorop. Centraal bij deze opdracht staan draagvlak en bestuurlijke bescherming. Deze opgave voeren we uit met de partners die vertegenwoordigd zijn in de Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. De voorzitter is de burgemeester van Delft, mevrouw Van Bijsterveldt.

Actiepunten opgave A:

- Implementatie visie voor het Bijzonder Provinciaal Landschap in het Omgevingsplan en andere (ruimtelijke) ontwikkelingen. Vanuit de Landschapstafel voor het Bijzonder Provinciaal Landschap werken aan de concretisering van de visie via een uitvoeringsplan. Aandachtspunten hierbij zijn, naast versterking en behoud van de landschappelijke kwaliteit en economische vitaliteit, klimaatadaptatie en energietransitie, in relatie met de vastgestelde Omgevingsvisie en Warmtetransitievisie;
- Inzet van de Polderarchitect, kwaliteitsversterking landschap met focus op strategie door strategische advisering bouwinitiatieven, agrarisch gebruik, relatie met de steden.
- Blijvend optimaliseren van de kwaliteit van de leefomgeving

- Maatregelen voor weidevogels door het Weidevogelpact, zoals het bevorderen van kruidenrijk grasland en de aanleg plasdras;
- Biodiversiteit vergroten door onder andere het toepassen van ecologisch bermbeheer, aanleg van natuurvriendelijke oevers en het realiseren van een bijenlandschap;
- In 2022 ronden we de sanering van twee glascomplexen af. Het betreft locaties aan de Kwakelweg en Burgerweg. Hiermee geven we invulling aan de kwaliteitsversterking van het landschap, waaronder voortgang problematiek saneren verspreid liggend glas en verplaatsen niet agrarisch gebonden bedrijfslocaties. Verantwoorde ruimtelijke en verkeerskundige in- en aanpassing van wegen en infrastructuur. Voor de N211 wordt de planologische procedure afgerond, De N223 is in uitvoering, Het (her)beplantingsplan valt in 2022.
- Uitvoeren/laten voeren bij het doorzetten van de provinciale of Rijksplannen opteren wij voor een goede ruimtelijke inpassing en het benutten van koppelkansen om de recreatieve en groene structuur rondom het tracé te verbeteren, zoals bij de spoorwegverbreding tussen Rotterdam en Delft.
- Stakeholders blijvend enthousiasmeren om de beleving en de kwaliteit van de Delflandse trekvaarten verder te versterken;
- Voor de uitvoering van de strategie Klimaatadaptatie dorp, glas en gras zijn onvoldoende middelen en menskracht, met uitzondering van het landelijk gebied: lokaal zijn we aan de slag met de pilot Water Vasthouden, samen met het Hoogheemraadschap van Delfland, LTO Noord afdeling Delflands Groen en de provincie Zuid-Holland. Voor een regionaal programma klimaatadaptatie is in de regio nog geen draagvlak gevonden.

Ad B Betrokken duurzaam
Centraal in deze opdracht staat het vergroten van de betrokkenheid van ondernemers, agrarisch en niet-agrarisch, en gebruikers bij het beheer van het landschap. Het betrekken van lokale partijen bij beheer en onderhoud is het uitgangspunt.

Actiepunten opgave B:
- Verder uitvoering gegeven aan het project Grondinstrument (IODS), met de onderdelen ruilverkaveling, grondruilbank, kwalitatieve verplichtingen en innovatie. LTO Delflands Groen vervult hierin een cruciale rol;
- Uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma IODS Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024, waar het programma Duurzaam Boer Blijven in Midden-Delfland in is opgenomen. Het programma DBB kent drie onderdelen: Studieprogramma Kringlooplandbouw, het Jonge Boeren Netwerk en het innovatienetwerk Midden IN Delfland (MIND);
- Permanent gewerkt aan het versterken van korte ketens naar de direct omliggende stedelijke omgeving. Hierbij spelen lokale en gebiedspartijen (o.a. ook via de Stichting PUUUR Midden-Delfland), Stichting Groenfonds Midden-Delfland en andere private partijen een belangrijke rol;
- Permanente aandacht gegeven aan mogelijkheden nieuwe en aanvullende financiering voor behoud en versterking van de kwaliteiten van het landschap Midden-Delfland;
- Permanente aandacht gegeven aan (nieuwe) kansen en mogelijkheden van bedrijfsopvolging, in het bijzonder door jongeren, en hier een handelingsperspectief aan koppelen;
- Permanente aandacht gegeven aan versterken van de biodiversiteit, in het bijzonder weidevogels en insectenlandschap.

Ad C Ontmoeting tussen stad en land
Centraal in deze opgave staat de doelstelling tot betere (recreatieve) ontsluiting van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland voor inwoners van de omliggende steden. Samen met andere overheden en private partijen zetten wij ons hiervoor in. Ondernemers en gebiedsorganisaties verzorgen de beleving, waarbij lokaal, eerlijk en duurzaam geproduceerd

voedsel een volwaardige plek heeft. In 2022 heeft besluitvorming plaatsgevonden over financiering van gebiedsmarketing in 2023 en 2024.

Actiepunten opgave C:
- Ondersteunen en eventueel subsidiëren van concrete maatschappelijke initiatieven die zorgen voor een versterking van de stad-land relatie;
- Blijvend verbeteren van de kwaliteit en de belevingswaarde van de Erfgoedlijn Delflandse Trekvaarten in samenwerking met Vlaardingen, Maassluis, Schiedam en Delft;
- Verder versterken van de recreatieve routenetwerken en realiseren van faciliteiten voor recreanten;
- Ondernemers stimuleren om verkoop van lokale producten in korte ketens te realiseren of uit te breiden via Heerlijk van Dichtbij;
- Vestiging hotelketen op het Bedrijvenschap Harnaschpolder benutten om lokale producten te promoten bij bezoekers en recreatieve mogelijkheden Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland te promoten;

- Positieve houding ten aan zien van het maatschappelijk initiatief realisatie Historische Scheepswerf.

Ad D Het A-merk Midden-Delfland®2025
Centraal bij deze opgave is een eenduidige branding van het 'product' Midden-Delfland, gebaseerd op de kwaliteit van het landschap, de producten en evenementen.

Actiepunten opgave D:
- Eenduidige communicatie gericht op 'warme' branding en bekendheid van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland bij de stedeling;
- De samenwerking binnen de Alliantie Vrijetijdseconomie is afgebouwd nu de MRDH het onderwerp heeft afgevoerd van de Strategische agenda. De regionale samenwerking op het gebied van marketing binnen de Hoek van Zuid-Holland (fietsregio Westland, Hoek van Holland, Maassluis, Vlaardingen, Schiedam, Midden-Delfland en Delft) staat op een laag pitje. De gebiedsmarketingorganisatie PUUUR Midden-Delfland zet zich in om de regionale samenwerking tussen de marketingorganisaties te verbeteren; - Samen met agrariërs, groene gebiedsorganisaties, voedselproducenten, horeca en recreatieondernemers wordt verdere invulling gegeven aan de gebiedsmarketing; productmarketing vindt plaats via Heerlijk van Dichtbij; - Nauwere samenwerking met de gemeente Maassluis op onder andere mogelijkheden waterrecreatie en een recreatieve verbinding in het gebied tussen de Monstersche Sluijs en de Maaslandse Poort; - Ondersteunen initiatieven recreatieve sector gericht op uitbreiding fijnschalige voorzieningen en activiteiten gericht op verdere versterking stad-land relatie; - Versterking ruimtelijke kwaliteit historisch lint Oostgaag-Westgaag;

-Stimuleren met bijvoorbeeld bewegwijzering en story-telling dat de vindbaarheid en herkenning van recreatieve en cultuurhistorische locaties in het gebied wordt vergroot is onderdeel van het thema verbeteren van de bekendheid in de visie van van het Bijzonder Provinciaal landschap Midden-Delfland. Een goed voorbeeld hiervan is het project recreatieve routes in en rond de Maaslandse Poort. Dit pakken wij samen met de gemeente Maassluis op.

Instrumenten
- Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025
- Omgevingsvisie 1.0
- Landschapsontwikkelingsperspectief Midden-Delfland® 2025 (gemeentelijke structuurvisie voor het buitengebied)
- Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen)
- Bestemmingsplannen, in het bijzonder buitengebied Gras en Glas
- IODS (Integrale Ontwikkeling Delft-Schipluiden), met als instrumenten:

o Plan van aanpak Saneren verspreid liggend glas
o Duurzaam boer blijven in Midden-Delfland, Jaarplan seizoen 2022-2023
o Notitie IODS-kwaliteitsproject Groen ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024
- Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland op basis van Wet natuurbescherming/Omgevingswet
- (concept) Visie en uitvoeringsprogramma Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland
- Lidmaatschap Cittaslow en realisatie Sustainable Development Goals VN (Global Goals), inclusief kennisuitwisseling binnen landelijk en internationaal netwerk Cittaslow
- Coöperatie Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.
- Stichting Erfpachtrechten Groengebieden Midden-Delfland
- Stichting Groenfonds Midden-Delfland
- Landschapstafel Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland met als belangrijkste beleidsdocumenten:

- Visie voor het Bijzonder provinciaal landschap Midden-Delfland
- Halfwegevaluatie Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

- Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
- Stichting PUUUR Midden-Delfland

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Het doel van Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland is om het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkelingen te ondersteunen door middel van het reguleren van de financiële doorsluizing van subsidies naar projecten en de mogelijkheid voor het doneren van financiële bijdragen aan deze ideële stichting.

De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland® 2025. De pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap, de melkveehouderij, staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting, te weten:
- Instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap
- Verbetering van de relatie stad en platteland.

Het doel van het Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. is gericht op samenwerking tussen overheden en gebiedsorganisaties om te komen tot een permanent efficiënt en beleidsarm beheer van gronden in het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland. Het gaat hierbij om gronden die vanuit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland in eigendom of erfpacht zijn overgedragen aan gemeenten.

Wat heeft het gekost?

Product	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 1.166.656	€ 1.368.702	€ 823.703	€ 544.999

Product	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Midden-Delfland en Vitale dorpen	€ 1.047.169	€ 1.248.651	€ 706.099	€ 542.552
Toerisme en recreatie	€ 119.487	€ 120.051	€ 117.605	€ 2.447
I	- € 634.202	- € 826.108	- € 389.333	- € 436.775
Midden-Delfland en Vitale dorpen	- € 634.202	- € 826.108	- € 389.333	- € 436.775
	€ 532.454	€ 542.594	€ 434.371	€ 108.223

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ 542.552)

Deze onderschrijding heeft meerdere redenen. De uitgaven voor dit beleidsveld worden grotendeels gedekt door gelijke inkomsten.

- De Landschapstafel Hof van Delfland (€402.165) betreft een terugvordering voor een niet uitgevoerde projectsubsidie (zie ook baten).
- De uitgaven IODS (€ 97.011) blijven achter op begroot (zie ook baten).
- De projecten vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma de POP3 waarbij de kostenoverschrijding (€ -45.555) geheel gecompenseerd worden door direct gerelateerde opbrengsten van in dit geval de subsidie PZH. (zie ook baten)
- De uitgaven vanuit de Landschapstafel Bijzonder Provinciaals landschap lopen achter op begroot (€ 25.459) en vinden zodoende in 2023 plaats. Overigens worden deze geheel gecompenseerd door de partner bijdragen (zie ook baten).
- De post adviezen derden onder Midden-Delfland 2025 is nagenoeg niet benut (€ 48.764) mede hierdoor wordt verzocht om bij de jaarrekening een deel door te schuiven naar 2023.
- Hiernaast een verstrekte subsidie (zie ook baten) aan Equestrum (€ -34.528). Onder de post Midden-Delfland zijn er minder subsidies verstrekt (€ 12.013). Het restant zit in een verschuiving van werkgeverslasten (€ 37.223).

Inkomsten

Onderschrijding Midden-Delfland en Vitale Dorpen (€ 436.775)

Deze onderschrijding heeft meerdere redenen.

- De Landschapstafel Hof van Delfland (€ 402.165) betreft een terugvordering voor een niet uitgevoerde projectsubsidie (zie ook lasten).
- De bijstelling van de inkomsten IODS (€ 95.966) (zie ook lasten).
- De projecten vanuit het Plattelandsontwikkelingsprogramma de POP3 waarbij de kostenoverschrijding (€ -45.555) geheel gecompenseerd worden door direct gerelateerde opbrengsten van in dit geval de subsidie PZH. (zie ook baten)
- De uitgaven vanuit de Landschapstafel Bijzonder Provinciaals landschap lopen achter op begroot (€ 25.459) en vinden zodoende in 2023 plaats. Overigens worden deze geheel gecompenseerd door de partner bijdragen (zie ook lasten).
- Het restant zit in een ontvangen subsidie (zie ook lasten) van MRDH voor Equestrum (€ -30.000) en enkele kleine mutaties.

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 1	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 45.000	€ 0	€ 50.000	€ 50.000	€ 0
Inkomsten	- € 78.750	€ 0	- € 45.000	- € 45.000	€ 0
	- € 33.750	€ 0	€ 5.000	€ 5.000	€ 0

Programma 2

Programma 2: Bestuur en veiligheid

Beleidsveld bestuurlijke organisatie

Het hebben van een herkenbaar en toegankelijk bestuur.

Wat willen we bereiken?

We zorgen ervoor dat we contact hebben met de samenleving. De raad heeft hierin een belangrijke rol. De raad is de vertegenwoordiging van onze samenleving. Maandelijks bespreekt het college met de raad de kaders.

Maar ook via de portefeuilles zijn we aanspreekbaar. Direct door inwoners en ondernemers. Wij luisteren naar de belangen die onder de aandacht gebracht worden vanuit de samenleving en reageren daar adequaat op. Ons doel hierbij is dat er effectieve aandacht is voor het behoud en de versterking van de identiteit van de gemeente Midden-Delfland, haar dorpen en gemeenschappen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Kenmerkende elementen die voortvloeien uit Cittaslow zijn kwaliteit, sociale cohesie, duurzaamheid, cultuurhistorie, gastvrijheid en ondernemerschap. Deze elementen passen bij onze identiteit. Deze onderwerpen beïnvloeden in belangrijke mate de keuzes binnen de andere beleidsvelden van deze programmabegroting.

De lokale samenleving vormt de identiteit van gemeenschappen. Het authentieke veenweidelandschap bepaalt de identiteit van de gemeente Midden-Delfland. Behouden en versterken van de kwaliteit van het landschap is onze belangrijke taak. De identiteit van de dorpen is zeer waardevol. We behouden het goede, zoals het sociale klimaat en de cultuurhistorie. ‘Wij streven naar vitale dorpen met een menselijk gezicht, dorpen waarin de bewoners centraal staan en zij samen een dynamische en betrokken gastvrije gemeenschap vormen die levenskracht uitstraalt, dorpen waarin ondernemers een belangrijke plek innemen.’

Ontwikkelingen 2022

Met het afscheid van de heer A.J. Rodenburg als burgemeester van Midden-Delfland moest worden voorzien in opvolging in het Internationaal en Nederlands netwerk. Als 1e Cittaslow blijft Midden-Delfland de status houden van 'hoofdstad' Cittaslow Nederland. Onder enthousiasmerende leiding is een stevig Nederlands netwerk ontstaan. Tevens is door zijn bestuurlijke betrokkenheid de internationale samenwerking binnen het netwerk geprofessionaliseerd. Om de continuïteit te behouden en doelgerichte samenwerking te bevorderen is binnen het nationaal netwerk Cittaslow een dagelijks bestuur met burgemeesters vanuit drie regio's, waaronder Midden-Delfland, ingesteld. Dit bestuur werkt aan een gezamenlijke visie over Cittaslow. De gemeenteraad is hierover in 2023 geïnformeerd (Brieven lijst B, nr 23014 raadsvergadering 21 februari 2023).

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

We zijn een aansprekende en aanspreekbare gemeente.

Concrete doelen/acties voor 2022

Dit doen we door aanspreekbaar te zijn:

- Vertegenwoordiging van de samenleving door de raad via verkiezingen.
- We werken met dorpswethouders
- Mogelijkheid om afspraken te maken

Dit doen we door duidelijk te zijn:

- We stelden een collegeprogramma vast en werken hieraan;
- Dit college zal ervoor zorgen dat aan het einde van de collegeperiode het proces om te komen tot een hernieuwde visie Midden-Delfland® 2025-2045 op gang is. In 2022 is het plan van aanpak aan de raad aangeboden.

Specifiek inhoudelijke doelen voor de uitvoering van dit programma zijn opgenomen in de beleidsprogramma's van deze begroting. Rode draad hierbij vanuit de bestuurlijke organisatie is de aanpak van maatschappelijke vraagstukken vanuit het belang van de inwoners in een regionale context. De komende periode is de inzet gericht op het versterken van onze regionale positie. Hierbij moet de regionale samenwerking een meerwaarde opleveren voor de aanpak van maatschappelijke doelen en lokale opgaven.

Instrumenten

- Inspraakverordening
- Klachtenverordening
- Reglement van orde voor de raadsvergaderingen (spreekrecht)
- Verordening op de commissies (spreekrecht)
- Beleidskader communicatie
- Nota burgerparticipatie
- Social Media
- Interbestuurlijk Programma (www.overheidvannu.nl)
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Fonds GGU
- Verbonden partijen (paragraaf 3.2) en informele regionale afspraken (o.a. Gebiedstafel Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland, Bestuurlijke Tafel Wonen Haaglanden)

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

We zijn een aansprekende en aanspreekbare gemeente.

Wat deden we in 2022

De gemeenteraadsverkiezingen zijn in 2022 gehouden. De collegeleden zijn benoemd. De collegeleden waren aanspreekbaar op de portefeuille. daar is ook echt invulling aan gegeven. De collegeleden zijn op diverse bedrijfsbezoeken geweest. Ook is met veel inwoners soms op de door hen gewenste plaat een gesprek gevoerd. Ook zorgde het college ervoor dat de zichtbaarheid groot is door op veel van de uitnodigingen die worden ontvangen in te gaan.

Voor de toekomstvisie 2050 is het plan van aanpak niet in 2022 aangeboden. Dit zal in 2023 wel worden aangeboden.

- Het lokale netwerk in onze gemeente is groot. Voor de meeste taken die we uitvoeren op onze verschillende beleidsterreinen hebben we een aanspreekpunt of officiële vertegenwoordiging vanuit de samenleving. Dit continueren we.
- Met de omliggende overheden is intensief samengewerkt binnen de verschillende beleidsterreinen. Rapportage hiervoor is opgenomen in de paragraaf verbonden partijen en bij de onderscheidende programma's. Overkoepelend is vanuit de provincie regionale samenwerking versterkt vanuit het Programma Beter Bestuur. Aanbeveling vanuit dat programma is om de samenwerking binnen de regio Haaglanden (ook als onderdeel van de Metropoolregio Rotterdam Den haag) vanuit brede welvaart te intensiveren met onderlinge aandacht voor elkaars verschillende opgaven.
- Op basis van de Wet revitalisering generiek toezicht is de provincie belast met het interbestuurlijk toezicht. Voor de wijze van samenwerking en controle hierop is een bestuursovereenkomst gesloten. Op het dashboard scoort Midden-Delfland over 2022 op vier van de zes toezichtsvelden groen en zijn op twee aandachtsvelden op ambtelijk niveau aanbevelingen gedaan.
- Op het terrein van openbaar bestuur, democratie en participatie worden door de VNG met het Rijk diverse programma's uitgewerkt en afspraken gemaakt. Deze onderwerpen zijn of worden verwerkt in de werkprocessen en uitvoering. Midden-Delfland blijft hiermee betrokken, actueel en volgend op deze nationale bestuurlijke ontwikkelingen en gebruik maken van landelijke programma's. Dit is verwerkt in de rapportages bij de andere programma's, paragrafen en heeft ook betrekking op de overkoepelende bestuursrechtelijke thema's als de Wet open overheid, wijziging Gemeentewet en Wet gemeenschappelijke regelingen.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) werkt met de 23 deelnemende gemeenten aan het versterken van de bereikbaarheid en het economisch vestigingsklimaat van de regio Rotterdam Den Haag. Naast deze formele taken vervult de MRDH ook een netwerkfunctie, zoals bij de Regionale Energiestrategie (RES) en advisering provincie bij ruimtelijke procedures werklocaties.

Ontwikkelingen 2022

Het afgelopen jaar heeft vooral in het teken gestaan van een strategische herpositionering van de MRDH richting haar basistaken versterken economisch vestigingsklimaat en het handelen als 'Vervoersautoriteit' op het terrein van mobiliteit, wegen en concessies openbaar vervoer. Dit heeft vorm gekregen bij het proces voor de nieuwe Strategische Agenda. (proces 2022, zienswijze gemeenteraad 21 februari 2023). Daarbij is sprake van een intensieve samenwerking met de provincie Zuid-Holland rondom de Groeiagenda Zuid-Holland, MIRT (meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport) en MoVe (mobiliteit en verstedelijking). Hiermee zijn nationale budgetten toegezegd die gebruikt worden om de regionale economie, onderwijs en mobiliteit te versterken. Tevens is gewerkt aan het invoeren van aanbevelingen uit de 2e tussenevaluatie en zijn de voorbereidingen getroffen om de wijzigingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen binnen de regeling van de MRDH te implementeren.

Wat heeft het gekost?

Product	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 1.956.716	€ 2.129.476	€ 1.958.130	€ 171.346
Bestuurlijke samenwerking	€ 133.017	€ 133.980	€ 131.673	€ 2.307
Bestuursondersteuning raad	€ 203.855	€ 204.483	€ 210.413	-€ 5.930
Bestuursorganen	€ 550.039	€ 635.429	€ 444.841	€ 190.588
Burgerzaken	€ 741.317	€ 825.545	€ 824.862	€ 683
Raad en raadcommissie	€ 328.488	€ 330.039	€ 346.341	-€ 16.302
I	-€ 243.329	-€ 300.329	-€ 319.114	€ 18.785
Bestuursorganen	-€ 19.400	-€ 19.400	-€ 21.600	€ 2.200
Burgerzaken	-€ 223.929	-€ 280.929	-€ 297.514	€ 16.585
	€ 1.713.387	€ 1.829.147	€ 1.639.016	€ 190.131

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Bestuursorganen (€ 190.588)

Dit betreft het saldo van de storting in de voorziening Wachtgeld en de onttrekking aan de voorzieningen Pensioenen (oud) wethouders (€ 250.989). Het restant is het gevolg van een verschuiving van werkgeverslasten (€ -60.289)

Beleidsveld openbare orde en veiligheid

Beleidsdoel

Dat de gemeente Midden-Delfland een veilige gemeente is om in te wonen, werken en recreëren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Dat inwoners, ondernemers en bezoekers zich veilig voelen in Midden-Delfland. Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, merken inwoners dat de gemeente dit adequaat oppakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Een goede en veilige leefomgeving is een basisvoorwaarde bij de beleving van de kwaliteit van leven in een gemeente. Cittaslow besteedt bij de fysieke leefomgeving aandacht aan herstel en herbestemming van vervallen locaties en leegstaande panden. De aandacht voor de fysieke leefomgeving draagt bij aan de leefbaarheid en veiligheid in een gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

We zetten in op het continueren van ons veiligheidsniveau. We zetten lopende activiteiten voort. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Het operationele doel staat eveneens in dit actieprogramma.

Concrete doelen/acties voor 2022

De regionale en lokale prioriteiten samengevoegd zijn onze prioriteiten voor de jaren 2019 tot en met 2022:

- (Huiselijk) Geweld
- High impact crimes
- Ondermijning
- Aanpak van verwarde personen en overlast
- Veilig verkeer
- De snelle aanpak van kleine ergernissen

Deze prioriteiten zijn uitgewerkt in een beleidsprogramma dat door de raad is vastgesteld.
Als er een incident, ramp of crisis is of deze zich dreigt voor te doen, pakken we dit adequaat op.
Elke 4 jaar wordt het geldende beleid herijkt en een nieuw programma vastgesteld.

Instrumenten

- Integraal veiligheidsbeleid
- Uitvoeringsprogramma
- Algemene Plaatselijke Verordening Midden-Delfland
- Evenementenbeleid
- Horecabeleid
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Haaglanden
- Regionaal Crisisplan Haaglanden

Wat hebben we gedaan?

Partners in 2022

De samenwerking met onze partners zoals buurtpreventie, politie en brandweer is adequaat gecontinueerd. We hebben met onze partners regelmatig contact. De meeste aandacht gaat uit naar de veiligheidsaspecten die we noemen in het geldende actieprogramma veiligheid. Daar is de inzet op gericht geweest.

Wat deden we in 2022

Er is stevig ingezet op het adequaat reageren op kleine ergernissen. De BOA en de wijkagenten nemen de diverse meldingen frequent door. Er wordt aan de melder teruggekoppeld wanneer deze heeft aangegeven dat te willen. De zichtbaarheid van de BOA is door de inzet van een motor en opvallende kleding aanzienlijk toegenomen. De zichtbaarheid aanspreekbaarheid van de functionaris is daardoor ook hoog.

We hebben aandacht voor de problematiek achter de voordeur. Er is frequent afstemming geweest tussen Openbare Orde en Veiligheid en de medewerkers van Samenleving en dienstverlening" om per casus goed af te stemmen wat een passend aanbod is om een situatie zo goed mogelijk aandacht te geven. Deze werkwijze is intens maar bevalt goed.

In 2022 zijn regionaal voorbereidingen getroffen om ondermijning te signaleren en er adequaat op te reageren. Dit leidde tot aanpassing van de regelgeving en het trainen van medewerkers om ondermijning te herkennen. In 2023 gaan we hiermee door. Het creëren van een laagdrempelige manier op signalen te delen is een van de volgende stappen.

In 2022 zijn weer veel van onze medewerkers getraind voor de noodzakelijke voorbereiding op eventuele rampen. Deze trainingen bereiden de medewerkers voor op de diverse soorten rampen waarbij er een rol is voor de gemeente om de impact van de ramp voor de samenleving zo klein en draaglijk mogelijk te houden.

We hebben sinds kort de werkwijze om frequent (jaarlijks) de APV te actualiseren. De APV is zo ook in 2022 geactualiseerd.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De Veiligheidsregio Haaglanden (VRH) is ontstaan op basis van de Wet veiligheidsregio's die gemeenten verplicht een gemeenschappelijke regeling aan te gaan voor het organiseren van de samenwerking op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. De integrale aanpak van gebiedgebonden overlast gevende thema's ontwikkelen we in samenwerking met politie, zorg en het Veiligheidshuis Haaglanden.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 1.562.705	€ 1.682.308	€ 1.574.316	€ 107.992
Brandweer en rampenbestrijding	€ 1.180.894	€ 1.279.182	€ 1.214.266	€ 64.916
Overige openbare orde	€ 381.811	€ 403.126	€ 360.050	€ 43.076
I	- € 21.338	- € 75.522	- € 12.331	- € 63.191
Brandweer en rampenbestrijding	€ 0	- € 74.184	- € 12.546	- € 61.638
Overige openbare orde	- € 21.338	- € 1.338	€ 215	- € 1.553
	€ 1.541.367	€ 1.606.786	€ 1.561.985	€ 44.801

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Brandweer en rampenbestrijding (€ 64.916)

De primitieve begroting en de werkelijke begroting verschillen slechts € 8.000 van elkaar. De reden voor de tussentijdse begrotingswijziging was met name de rijksbijdrage voor het controleren op de corona toegangsbewijzen (€ 74.184). Op dat moment was besloten dat deze bijdrage ten goede zou komen aan de gemeenten. Later besliste het rijk dat de vergoeding daar niet voor mocht worden aangewend maar dat deze aan de verenigingen en instellingen moest worden doorgegeven. Dit bedrag werd eerst dus zowel aan de uitgaven kant als aan de inkomsten kant op deze posten toegevoegd maar het viel aan beide kanten weg. Het resterende verschil is een optelsom van kleine bedragen.

Onderschrijding Overige openbare orde (€ 43.076)

De onderschrijding heeft voor een bedrag van € 10.000 te maken met het feit dat de keuze (en kosten) voor een eventuele Jongerenontmoetingsplek in Schipluiden nog niet is gemaakt. Een tweede bedrag is ruim € 17.000 vanwege het niet doorgaan in 2022 van een preventiecampagne. Het resterende verschil is een optelsom van kleine bedragen.

Inkomsten

Onderschrijding Brandweer en rampenbestrijding (€ 61.638)

Dit verschil komt met name door het schuiven met de rijksbijdrage voor het controleren op de corona toegangsbewijzen (€74.184).

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 2	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 12.381	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Inkomsten	- € 30.828	€ 0	- € 12.381	- € 12.381	€ 0
	- € 18.447	€ 0	- € 12.381	- € 12.381	€ 0

Programma 3

Beleidsveld beheer openbare ruimte

Beleidsdoel

Het leveren van een kwalitatieve bijdrage aan de aanleg, de verbetering en de instandhouding van de boven- en ondergrondse infrastructuur, de leefbaarheid van de woonomgeving en de natuur-ontwikkeling.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Binnen de kaders van wat financieel mogelijk is handhaven van een onderhoudsniveau van de openbare ruimte waarbij inwoners zich prettig voelen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De inrichting van de openbare ruimte draagt bij aan de beleving van de kwaliteit van de dorpen en het landschap. Cittaslow ondersteunt bewustwording van de inrichting van die ruimte, waarbij rekening wordt gehouden met de directe omgeving. Een historische omgeving vraagt om een ander bestratingsmateriaal, inrichtingselementen zoals openbare verlichting dan een nieuwbouwwijk. In het open veenweidegebied wordt rekening gehouden met zichtlijnen en het voorkomen van lichtvervuiling door bijvoorbeeld groene ledverlichting toe te passen. Aandacht voor duurzaamheid door het gebruik van milieuvriendelijke materialen, hergebruik van bestratingsmateriaal en relinen riolering zijn binnen dit terrein belangrijke aspecten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen

Concrete doelen/acties voor 2022

- De afname van kwaliteit van wegen stoppen door een extra financiële impuls. Het doel is om onze wegen binnen enkele jaren weer op een verantwoord kwaliteitsniveau te brengen en behouden. In 2020 was het vastgestelde doel dat 94% van het areaal beeldkwaliteit A en B (voldoende volgens CROW-norm) heeft. Het behaalde resultaat was 82%.
- Klimaatadaptief inrichten van wegen bij nieuwbouw en reconstructies
- Benutten van meekoppelkansen bij infrastructurele projecten van andere overheden
- Intensiveren afstemming en samenwerking met het Hoogheemraadschap van Delfland voor wegen op kades
- Intensiveren integrale aanpak wegen en nutsvoorzieningen
- Contractvorming elementenverharding (2022)
- Optimaliseren contract asfaltonderhoud
- Optimaliseren vegen en onkruidbestrijding in afstemming met groen
- Inventariseren en inspecteren wegmeubilair en opstellen beheerplan

Instrumenten

- Beheerplan wegen 2015 – 2020 (verlengd tot 2024)
- Gladheidsbestrijdingsplan

Civiele kunstwerken

Concrete doelen/acties voor 2022

Opstellen beheerplannen kades, damwanden, stuwen en beschoeiingen

Instrumenten
Beheerplan bruggen 2015-2019 (verlengd tot 2024)

Openbare verlichting
Concrete doelen/acties voor 2022

- Vervangen van afgeschreven armaturen en verbeteren van de lichttechnische kwaliteit
- Gebruik maken van dimmers, Telemanagement units en (groene) ledverlichting
- Verlichten van achterpaden (sociale veiligheid)

Instrumenten
Keuzenotitie openbare verlichting 2015-2020 (verlengd tot 2024)

Wat hebben we gedaan?

Wegen

- Voor het beheer van de wegen is extra budget beschikbaar gesteld om de afname van de kwaliteit te stoppen. Er is een ingroeivariant vastgesteld waarmee het beschikbare budget de komende jaren toeneemt.
- In diverse ontwerpen voor wegen bij nieuwbouw en reconstructies zijn klimaatadaptieve maatregelen opgenomen. Hiervoor is ook subsidie aangevraagd en toegekend.
- Er zijn nieuwe meerjarige contracten afgesloten voor onderhoud aan element- en asfaltverhardingen.
- De bebording en wegmarkering is geïnventariseerd en geïnspecteerd en in een beheersysteem gezet.
- Het wegmeubilair is geïnventariseerd en in een beheersysteem gezet.
- Er is een concept beheerplan opgesteld voor wegen.
- Er is een concept beheerplan opgesteld voor bebording en wegmeubilair.
- Er is een concept wegenlegger opgesteld.
- Het gladheidsbestrijdingsplan is verlengd.

Civiele kunstwerken

- Er is een start gemaakt met het opstellen van een beheerplan voor beschoeiingen, damwanden en kades.
- Er is een start gemaakt met het baggerplan, waarin het beheer van de stuwen wordt meegenomen.

Openbare verlichting

- Armaturen die vervangen zijn hebben energiezuinige verlichting gekregen.
- Er is een start gemaakt met het actualiseren van het beheerplan voor openbare verlichting.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 2.923.032	€ 3.124.566	€ 2.999.480	€ 125.086
Binnenhavens en waterwegen	€ 124.644	€ 410.260	€ 317.770	€ 92.490
Waterkering, afwatering en landaanwinning	€ 207.745	€ 0	€ 0	€ 0
Wegen	€ 2.590.643	€ 2.714.306	€ 2.681.711	€ 32.595
I	- € 85.399	- € 80.528	- € 90.886	€ 10.358
Binnenhavens en waterwegen	- € 5.000	- € 5.000	- € 4.724	- € 276
Wegen	- € 80.399	- € 75.528	- € 86.162	€ 10.634
	€ 2.837.633	€ 3.044.038	€ 2.908.594	€ 135.444

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding binnenhavens en waterwegen (€ 92.490)
Het baggerwerk is (nog) niet uitgevoerd (€ 78.758) in afwachting van de bemonstering en het nog te schrijven Baggerplan. Bij deze jaarrekening zit een voorstel om dit budget door te schuiven. Het restant zit in enkele kleine posten, waaronder onderhoud wegbermen (€ 9.269).

Onderschrijding wegen (€ 32.595)
De kosten voor het onderhoud per armatuur (€ 24.811) zijn lager dan begroot. Daarnaast zijn er kleine onderschrijdingen op verzekeringen, elektra, bouwkundig onderhoud, telefoonkosten, schadekosten van de bruggen en er heeft minder groepsrempace plaatsgevonden dan verwacht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groen

Concrete doelen/acties voor 2022

- Ondersteunen van bewonersinitiatieven voor vergroening van de wijken
- Klimaatadaptieve inrichting met meer groen
- Uitvoeren van ecologisch plus groenbeheer met eigen groendienst
- Uitbreiden ecologisch bermbeheer
- Realiseren van het groenplan voor de door Delfland gereconstrueerde kades langs de Dorpsstraat en de Vlaardingsekade in het dorp Schipluiden

Instrumenten

Groenbeleidsplan Midden-Delfland

Begraafplaatsen

Concrete doelen/acties voor 2022

Actualiseren beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen

Instrumenten

Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen 2009

Wat hebben we gedaan?

Groen

Resultaten 2022

- Bij reconstructies van wegen zijn klimaatadaptieve maatregelen genomen, zoals groene parkeervakken.
- De eigen groendienst heeft ecologisch+ groenbeheer uitgevoerd.
- Het groenplan voor de door Delfland gereconstrueerde kades langs de Dorpsstraat en de Vlaardingsekade in Schipluiden is gerealiseerd.
- Er is een nieuwe ecologische oever aangelegd in Schipluiden.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschli
U	€ 1.354.415	€ 1.484.038	€ 1.435.233	€ 48.805
Begraafplaatsen	€ 207.432	€ 215.448	€ 204.667	€ 10.781
Openbaar groen	€ 1.146.983	€ 1.268.590	€ 1.230.567	€ 38.023
I	- € 163.641	- € 304.932	- € 370.765	€ 65.833
Begraafplaatsen	- € 141.892	- € 174.892	- € 209.828	€ 34.936
Openbaar groen	- € 21.749	- € 130.040	- € 160.937	€ 30.897
	€ 1.190.774	€ 1.179.106	€ 1.064.469	€ 114.637

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Openbaar groen (€ 38.023)

Eén van de projecten voor het injecteren van bomen is uiteindelijk (nog) niet uitgevoerd, omdat het Hoogheemraadschap van Delfland op die locatie nog werkzaamheden heeft gepland.

Inkomsten

Overschrijding Begraafplaatsen (€ 34.936)

De inkomsten voor afkoopsommen eigen graven zijn hoger dan begroot.

Overschrijding Openbaar groen (€ 30.897)

Er is meer snippergroen verkocht dan verwacht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Speelplaatsen

Concrete doelen/acties voor 2022

- Meer aandacht voor natuurlijk spelen en spelen in het groen bij herinrichting van speelplaatsen
- Vergroenen van verharde (grijze) speelplaatsen
- Bij speelplaatsen die weinig gebruikt worden niet opnieuw speeltoestellen plaatsen, maar wel de speelruimte behouden en speelaanleidingen toevoegen

Instrumenten
Nota spelen

Wat hebben we gedaan?

Speelplaatsen
Resultaten 2022

- Er zijn meerdere speelplaatsen heringericht.
- Bij meerdere speelplaatsen die weinig gebruikt worden zijn oude speeltoestellen verwijderd en speelaanleidingen toegevoegd die ook kleur geven aan de grijze speelplaatsen.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 218.119	€ 197.688	€ 183.325	€ 14.363
Speelvoorzieningen	€ 218.119	€ 197.688	€ 183.325	€ 14.363
	€ 218.119	€ 197.688	€ 183.325	€ 14.363

Toelichting financiële afwijking

Verschil is minder dan € 25.000, vandaar geen toelichting nodig.

Beleidsveld verkeer

Beleidsdoel

Het hoofddoel van het verkeersbeleid blijft het terugdringen van de overlast van het gemotoriseerde verkeer in de dorpen. Dit doen we via drie routes:
- het actief ontmoedigen van het gebruik van de wegen in Midden-Delfland voor doorgaand verkeer;
- het verbeteren van de alternatieve vervoersmogelijkheden, zoals openbaar vervoer, fiets en wandelen;
- verduurzamen van het wagenpark door het aanleggen en faciliteren van oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

Verder blijft het verkeersbeleid van de gemeente erop gericht om:
- de veiligheid voor alle verkeersdeelnemers te verbeteren, met een extra prioriteit voor schoolroutes;
- de recreatiemogelijkheden in Midden-Delfland te vergroten door het verbeteren van fiets- en wandelverbindingen.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect
De afwikkeling van het verkeer op een zodanige wijze organiseren dat voor de inwoners beperkte overlast wordt veroorzaakt.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het stimuleren van alternatieve vervoersmethoden vloeit voort uit de uitgangspunten van Cittaslow. Binnen de dorpen wordt rekening gehouden met veilige routes voor fietsers en voetgangers. Fietsroutes zijn beschikbaar voor recreatie en woon-werkverkeer. Binnen de MRDH is een actieve inzet om voor fietsverkeer metropolitane fietsroutes te creëren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete doelen/acties voor 2022

- In stand houden openbaar vervoer in Midden-Delfland
- Belang van onze gemeente inbrengen in provinciale en rijks infrastructurele projecten
- Verbeteren van de parkeersituatie en verkeercirculatie in het centrum van Den Hoorn
- Terugdringen van doorgaand verkeer door de dorpen
- Opstellen beheerplan bebording
- Mobiliseren van bedrijven tot duurzame mobiliteit
- Actualiseren wegenlegger
- Opstellen visie verkeersveiligheid

Instrumenten

- Verkeersplan Den Hoorn 2016
- Nota parkeernormen 2020
- Routestructuurplan (Recreatieschap Midden-Delfland)
- Structuurschets Harnaschpolder e.o. 2002
- Visie laadinfrastructuur (nieuw)
- Bestuurlijke overeenkomst IODS
- Uitvoeringsagenda Bereikbaarheid MRDH 2016-2025
- Regionaal Investeringsprogramma
- Regionale aanbesteding laadinfrastructuur
- Strategisch Plan Verkeersveiligheid
- Nationale Fietsagenda
- Klimaatplan 2021 – 2030
- Nationale Agenda Laadinfrastructuur

Wat hebben we gedaan?

Resultaten 2022

- Het openbaar vervoer in Midden-Delfland is behouden gebleven.
- We hebben actieve gemeentelijke inbreng gehad in de infrastructurele projecten van de provincie (N223 en N468). Het rijksproject van verbreding van de A4 ligt stil.
- Er is een concept beheerplan opgesteld voor bebording.
- Er is een concept wegenlegger opgesteld.
- Er zijn bij meerdere wegen verkeersveiligheidsmaatregelen uitgevoerd.
- In ontwerpen voor reconstructies van wegen zijn verkeersveiligheidsmaatregelen opgenomen. Voor meerdere van deze maatregelen hebben we subsidie bij het Rijk aangevraagd en toegekend gekregen.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 294.666	€ 265.783	€ 257.893	€ 7.890
Parkeren	€ 294.666	€ 265.783	€ 257.893	€ 7.890
I	- € 48.009	- € 97.009	- € 76.348	- € 20.661
Parkeren	- € 48.009	- € 97.009	- € 76.348	- € 20.661
	€ 246.657	€ 168.774	€ 181.545	- € 12.771

Toelichting financiële afwijking

Verschil is minder dan € 25.000, vandaar geen toelichting nodig.

Beleidsveld milieu

Beleidsdoel

Het behouden en versterken van een duurzame, veilige, gezonde en aangename leefomgeving voor inwoners en bezoekers gebaseerd op de uitvoering van de Wet milieubeheer, de waarden van Cittaslow en de *Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties (Global Goals).*

Wat willen we bereiken?

Het realiseren en in stand houden van een veilige, gezonde en aangename leefomgeving en bijdragen aan een duurzaam Midden-Delfland, vanuit een duurzame ontwikkeling. Een duurzame ontwikkeling van de fysieke leefomgeving is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van huidige generaties zonder daarmee de mogelijkheden voor de toekomstige generaties in gevaar te brengen ook in hun behoeften te voorzien *(VN-commissie Brundtland, 1987)*.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Duurzaamheid is één van de basisprincipes van Cittaslow. Hierbij gaat het om de regelgeving op deze terreinen en zorgen voor bewustwording, zodat inwoners en bedrijven meer maatregelen treffen dan wettelijk moet. Hierdoor zijn inwoners en bezoekers zich meer bewust dat zij zich bevinden in een groen landschap van hoge kwaliteit.

Maatregelen om minder energie te gebruiken en meer duurzame energiebronnen te gebruiken sluiten nauw aan bij Cittaslow. Uitvoering van het Duurzaamheidsprogramma fysiek Domein Midden-Delfland 2020-2023 zorgt dat de gemeenschap van Midden-Delfland nog duurzamer wordt. Bijvoorbeeld de onderdelen die betrekking hebben op klimaatadaptatie en klimaatmitigatie. Voor klimaatadaptatie (aanpassen aan klimaatverandering) wordt vanuit het nationale Deltaprogramma gewerkt aan een klimaatbestendig Midden-Delfland, denk aan maatregelen met betrekking tot droogte, hitte en wateroverlast voor de diverse gebieden in Midden-Delfland. Daarnaast staan in het duurzaamheidsprogramma ook maatregelen met betrekking tot klimaatmitigatie (verminderen emissies broeikasgassen). De vastgestelde Energievisie, Warmte Transitievisie en de Regionale Energie Strategie vormen hiervoor een kader voor maatregelen. Met deze maatregelen ondersteunen en stimuleren wij het verminderen van energiegebruik bij inwoners en de verdere energietransitie van fossiele brandstoffen naar duurzaam opgewekte energie. Andere onderdelen komen terug bij de desbetreffende beleidsterreinen, zoals het beheer van de openbare ruimte en Duurzaam Boer Blijven. Doelstelling daarbij is dat Midden-Delfland in 2040 CO2 neutraal is.

Afvalbeleid is een ander onderdeel dat binnen dit beleidsveld en Cittaslow belangrijk is. Cittaslow roept op tot voorkomen van verspilling, preventie op het ontstaan van afval en bij het ontstaan van afval zoveel mogelijk gescheiden verwerken. In 2012 was de emissie CO2 per inwoner met 0,23 ton lager dan het landelijk gemiddelde van 0,25 ton.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

De Wet milieubeheer wordt voor een groot deel geïntegreerd in de Omgevingswet. De gemeentelijke verplichtingen (en daarmee onze doelen) zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die gebaseerd op de regelgeving van de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieu gerelateerde thema's:

- Riolering
- Afval en circulaire economie
- Handhaving, toezicht en vergunningverlening
- Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart)
- Water
- Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) en stiltebeleid
- Luchtkwaliteit
- Externe Veiligheid
- Klimaat, energie en warmte
- Groen en natuur

Concrete doelen/acties voor 2022

<u>Handhaving en vergunningverlening</u>

Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. De bedrijfsactiviteiten worden door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst aan en gecontroleerd op de voorschriften van de Wet milieubeheer, de Omgevingswet met de daarbij behorende Algemene Maatregelen van Bestuur en andere milieuregelgeving. De ODH doet dit op basis van een jaarlijks door het college vast te stellen uitvoeringsplan, waarin de wettelijke verplichtingen concreet in activiteiten zijn uitgewerkt. De jaarlijkse bijdrage aan de ODH wordt bepaald op grond van voorcalculatie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van historische data aangevuld met te verwachten wijzigingen. Daadwerkelijke afrekening van de kosten van de ODH vindt plaats op basis van werkelijke gepleegde inzet (output financiering).

<u>Bodem</u>

Met het vaststellen van de bodemfunctiekaart is gekozen voor het stand-still-beginsel. Dit houdt in dat de bodem in Midden-Delfland niet vuiler mag worden. De bodemfunctiekaart maakt de gewenste bodemkwaliteit inzichtelijk. Voor de Harnaschpolder is een aparte bodemkwaliteitskaart vastgesteld.

Uitgangspunt van het Rijk is dat per 2022 de huidige bodemtaken van de provincie worden overgedragen aan gemeenten. De ODH moet dan formeel belast worden met deze taken. Op nationaal niveau vindt nog een discussie plaats over de vergoeding van deze voor gemeenten nieuwe taak. In de (meerjaren)begroting is hiervoor nog geen raming opgenomen daar kosten en vergoeding beide nog onbekend zijn.

Geluid

Uitgangspunten:

- voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluid belaste bedrijven
- ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en hier rekening mee houden in de vergunningverlening
- geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten en wegverkeerslawaai

Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)

Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidskaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. Het huidige actieplan is vastgesteld in 2018. Nieuwe situaties toetsen wij aan de Wet geluidhinder en worden in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.

Luchtkwaliteit

Uitgangspunten:

In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Bij nieuwe planontwikkelingen nemen wij het aspect luchtkwaliteit mee. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren.

Het NSL is verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit langs wegen gemonitord.

Externe Veiligheid

Uitgangspunten:

- Binnen de mogelijkheden, situaties voorkomen die kunnen leiden tot een verhoogd extern veiligheidsrisico.
- Risicovolle bedrijven en activiteiten weren uit woonomgeving en waar nodig verplaatsten.
- Voorbereid blijven op risico's.
- Structurele borging van externe veiligheid in beleid ruimtelijke ordening en milieu.
- Externe veiligheid als een van de thema's opnemen in de Omgevingsplannen.
- Vergroting van de bestuurlijke bewustwording voor de externe veiligheidsaspecten en –verantwoordelijkheden.
- Behoud en beheer van kennis, data, netwerk en samenwerking.

Klimaatbeleid

Klimaatadaptatie

Doelstelling daarbij is klimaatbestendigheid in 2050, door maatregelen die de gevolgen van wateroverlast (door extreme neerslag) en droogte (met kans op versnelde bodemdaling en funderingsschade) zoveel mogelijk beperken en hittestress tegengaan. Klimaatadaptatie (aanpassen aan klimaatverandering) en klimaatmitigatie (voorkomen klimaatverandering, bv RES) is opgenomen in het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023. De fysieke maatregelen zijn locatie gebonden en verschillen hierbij voor de ruimtelijke gebieden landschap, glastuinbouw, bedrijfsterreinen en dorpen. De vele

beleidsvelden die het raakt vragen aandacht, voldoende ambtelijke capaciteit en coördinatie voor implementatie.

Klimaatmitigatie

Maatregelen die het ontstaan van klimaatverandering beperken of voorkomen vallen binnen de nationale strategie van klimaatmitigatie. Voor het gemeentelijk beleid zijn dit in hoofdzaak energie en warmte.

In de RES, in 2021 opgeleverd, zijn nationale afspraken uit het Klimaatakkoord concreter gemaakt voor de regio in lijn met de eisen van de Handreiking van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie. Binnen de MRDH is gekozen voor een haalbare aanpak, die past bij het landschap, de inwoners, de bedrijven en de intrinsieke regionale kwaliteiten.

In de in 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) is inzicht gecreëerd ten aanzien van de route naar een aardgasvrije gemeente. Bij het overbrengen en creëren van draagvlak voor de duurzame ambities en verplichtingen naar de inwoners, vervult het energieloket een belangrijke rol. Om de inhoudelijke functie van het energieloket te versterken werken we samen met een aantal regiogemeenten. Via JUVA is er een bijdrage aan Warmte Netwerk Westland om gasverbruik van tuinders te verminderen alsmede de bijdrage van Bedrijvenpark Harnaschpolder door zonnepanelen op daken met opwekking energie gelijk aan het verbruik van 6.000 huishouden. Kader bij de uitwerking van de RES, de TVW en het energieloket is het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023.

<u>Water</u>:

- In het kader van het afsprakenkader Emissieloze kas 2027 wordt samen met andere glastuinbouwgemeenten, waterschappen en de glastuinbouwsector gewerkt aan het voorkomen van emissies van bestrijdingsmiddelen en meststoffen vanuit de glastuinbouw naar het oppervlaktewater.
- Onder leiding van het Hoogheemraadschap van Delfland wordt samen met andere gemeenten gewerkt aan de maatregelen ten behoeve van de (chemische en ecologische) doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water in 2027. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de resultaatverplichte oppervlaktewaterlichamen (grote wateren zoals vaarten en kanalen) en inspanningsverplichte overige, kleinere wateren. Concreet moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de maatregelen die voortkomen uit het Afsprakenkader Emissieloze Kas en Kringloopboeren.

<u>Groen/natuur</u>

Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Het groenbeleid is onderdeel van dit programma en verwoord bij het beleidsveld ‘groen’. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:

- Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers vanuit het gemeentelijk beheer en in samenwerking met de Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.
- Toetsen van omgevingsvergunningen aan de Wet natuurbescherming (per 1 juli 2022 Omgevingswet).

Overige concrete acties

- interne en externe communicatie over het milieu;
- waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten;
- participatie in regionale projecten, zoals beperken emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen;

- actieve participatie bij het realiseren van nieuwe geothermielocaties in Midden Delfland;
- actieve deelname aan WarmtelinQ (voorheen Leiding door het Midden).

Instrumenten

- Wet Milieubeheer/ Omgevingswet (inwerkingtreding 1 juli 2022)
- Regionaal bodembeleid Zuid-Holland (tot taakoverheveling naar gemeente)
- Bodemkwaliteitskaart bedrijfsterrein Harnaschpolder
- Stiltebeleid Provincie Zuid-Holland
- Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023
- Regionale Energiestrategie MRDH
- Energieloket (in ontwikkeling met andere gemeenten)
- Plan van Aanpak Transitievisie Warmte
- Geurverordening Midden-Delfland 2009/geurhinderbeleid
- Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en visie Behoud door Ontwikkeling (Vitale Dorpen in Midden-Delfland 2025)
- LOP Midden-Delfland®2025
- Bestemmingsplan Buitengebied Gras
- Lidmaatschap Cittaslow, inclusief Global Goals en kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk
- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.
- Omgevingsplan
- Regelgeving Bruidsschat omgevingswet

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

De Wet milieubeheer wordt bij de invoering van de Omgevingswet voor een groot deel in de nieuwe wet geïntegreerd. In 2022 is de Wet milieubeheer nog van kracht. De gemeentelijke verplichtingen (en daarmee onze doelen) zijn uitgewerkt in operationele plannen en kaarten die gebaseerd op de regelgeving van de Wet milieubeheer. Op basis van die plannen en kaarten zijn per beleidsveld operationele doelen vastgesteld en kosten inzichtelijk gemaakt. De bestaande plannen en kaarten hebben betrekking op de volgende milieu gerelateerde thema's:

- Riolering
- Afval en circulaire economie
- Handhaving, toezicht en vergunningverlening
- Bodem (Bodemfunctiekaart/Bodemkwaliteitskaart)
- Water
- Geluid (Geluidsactieplan/Geluidskaart) en stiltebeleid
- Luchtkwaliteit
- Externe Veiligheid
- Klimaat, energie en warmte
- Groen en natuur

Concrete doelen/acties voor 2022

<u>Handhaving en vergunningverlening</u>

Met bestemmingplannen stelt de gemeenteraad vast waar welk type bedrijfsactiviteit plaats mag vinden. Vervolgens worden de individuele benodigde bedrijfsactiviteiten getoetst aan het bestemmingsplan. De bedrijfsactiviteiten zijn door de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) getoetst aan en gecontroleerd op de voorschriften van de Wet milieubeheer met de daarbij behorende Algemene Maatregelen van Bestuur en andere milieuregelgeving.

De ODH voert taken voor ons uit op het gebied van milieutoezicht, milieuhandhaving, toetsing en milieuvergunningverlening. De ODH doet dit op basis van een jaarlijks door het college vastgesteld uitvoeringsplan. Dit uitvoeringsplan is gebaseerd op door de gemeente opgestelde kaders. Daarin zijn de wettelijke verplichtingen concreet in activiteiten uitgewerkt. Een deel van het uitvoeringsplan is plangestuurd en een deel is vraag gestuurd. De werkzaamheden van de ODH voldeden ook in 2022 aan de kwaliteitscriteria van de Wabo en de kaders die gesteld zijn vanuit de Wet VTH. De jaarlijkse financiële bijdrage aan de ODH wordt bepaald op grond van voorcalculatie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van historische data aangevuld met te verwachten wijzigingen. Daadwerkelijke afrekening van de kosten van de ODH vind plaats op basis van werkelijke gepleegde inzet (output financiering). De taakuitvoering van de ODH in 2022 is beheersbaar geweest. De in 2022 door de ODH besteedde uren vallen binnen de in het uitvoeringsplan geraamde capaciteit en financiële bijdrage voor de uitvoering van de werkzaamheden.

Bodem

Uitgangspunt van het Rijk was dat per 2022 de huidige bodemtaken van de provincie werden overgedragen aan gemeenten. De ODH moet dan formeel belast worden met deze taken. Omdat de Omgevingswet in 2022 niet is ingevoerd zijn de taken nog niet overgedragen. Op nationaal niveau vindt een discussie plaats over de vergoeding van deze voor gemeenten nieuwe taak. In de (meerjaren)begroting is hiervoor nog geen raming opgenomen daar kosten en vergoeding beide nog onbekend zijn.

Ook in 2022 is bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen en ruimtelijke procedures het aspect Bodem getoetst.

Geluid

Uitgangspunten:

- voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor omgevingslawaai en geluid belaste bedrijven
- ondersteunen van het provinciale beleid voor stiltegebieden en hier rekening mee houden in de vergunningverlening
- geen nieuwe overlast gevende activiteiten zoals helikoptervluchten en wegverkeerslawaai

Europese richtlijn omgevingslawaai (Actieplan Geluid)

Het Actieplan Geluid is een wettelijke verplichting van de Europese commissie. Het gemeentelijk actieplan bestaat uit een geluidsbelastingkaart en een actieplan voor de aanpak van de knelpunten. Het is een verplichting die iedere vijf jaar terugkeert. In 2022 is een nieuwe EU-geluidsbelastingkaart vastgesteld. Deze kaart wordt in 2023 gebruikt om een actueel actieplan geluid op te stellen. Daarnaast zijn in 2022 nieuwe situaties getoetst aan de Wet geluidhinder en zijn in de vorm van voorwaarden/maatregelen volgens de wettelijke voorschriften opgenomen in de omgevingsvergunning.

In 2022 is een start gemaakt met het in kaart brengen van woningen die binnen het thema geluidsbelasting geen status hebben en eventueel gesaneerd moeten worden. Deze woningen zonder status staan op een zogenaamde saneringslijst. Het actieplan geluid en de voorbereiding van de saneringsopgave worden in 2023 in samenwerking met geluidadviesbureau Goudappel uitgevoerd. Voor de voorbereiding wordt in 2023 een subsidie bij BSV (Bureau Sanering Verkeerslawaai) worden aangevraagd.

Het aspect geluid is betrokken bij het opstellen van nieuwe bestemmingsplannen en ontwikkelingen. Daarnaast is het aspect geluid getoetst bij relevante omgevingsvergunningen-bouw.

Luchtkwaliteit

Uitgangspunten:

In het kader van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) monitoren wij jaarlijks of de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke norm. Ook in 2022 is de luchtkwaliteit langs wegen gemonitord. De

periode waarover de luchtkwaliteit is bepaald, is van het voorgaande jaar (2021). Er zijn geen knelpunten gesignaleerd. De luchtkwaliteit langs veel gemonitorde wegen ligt ver onder de wettelijke grenswaarden.

Daarnaast is in 2022 bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen het aspect luchtkwaliteit beoordeeld. Wij ondersteunen regionale plannen die de luchtkwaliteit verbeteren.

Het NSL is verlengd tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Zowel onder het verlengde NSL als onder de Omgevingswet wordt de luchtkwaliteit langs wegen gemonitord.

Externe Veiligheid

Externe veiligheid gaat over het beheersen van risico's bij de productie, opslag en transport van gevaarlijke stoffen. De aard en hoeveelheid van de gevaarlijke stoffen in relatie tot de omgeving is daarbij bepalend.

Ook in 2022 is bij nieuwe (ruimtelijke) ontwikkelingen en ruimtelijke procedures het aspect Externe Veiligheid getoetst.

Klimaatbeleid

Klimaatadaptatie

De doelstelling is een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van de leefomgeving in 2050. Daarvoor is het nodig om maatregelen te treffen die de gevolgen van toenemende wateroverlast, droogte (met kans op versnelde bodemdaling), overstromingen en hittestress zoveel mogelijk beperken en hittestress tegengaan. Klimaatadaptatie is opgenomen als één van de speerpunten in het Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023. In de Strategie Klimaatadaptatie Midden-Delfland 2021-2026 is uitgewerkt wat deze jaren nodig is om klimaatadaptatie in de gemeente te implementeren.

Klimaatadaptatie in 2022:

- Voor de implementatie van de Strategie Klimaatadaptatie was er onvoldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar, net als in 2021. Dit heeft geleid tot vertraging. Er zijn geen risicodialogen gevoerd en er is nog geen uitvoeringsagenda opgesteld. Het beschikbare budget voor externe advisering is nagenoeg onbenut gebleven.
- De gemeente heeft 4 projecten versneld kunnen oppakken, door cofinanciering via de Klimaatimpulsregeling. De aanvraag hiervoor werd gecoördineerd vanuit de Samenwerkingsagenda Klimaatadaptatie Werkregio Delfland, waaraan de gemeente deelneemt. Er is een rijksbijdrage verkregen van in totaal €334.000.
- In het landelijk gebied is een start gemaakt met de pilot Water Vasthouden. In één van de polders wordt met stakeholders verkend hoe ‘klimaatslim’ veeteelt kan worden bedreven. De pilot loopt door in 2023.

Klimaatmitigatie

Maatregelen die het ontstaan van klimaatverandering beperken of voorkomen vallen binnen de nationale strategie van klimaatmitigatie. Voor het gemeentelijk beleid zijn dit in hoofdzaak energiemaatregelen. De Regionale Energie Strategie 1.0 (RES 1.0) is in 2021vastgesteld en is in 2022 door vertaald naar een uitvoeringsagenda. Vanuit daar is een plan van aanpak opgesteld voor de periode 2022-2026. Dit plan van aanpak zorgt voor focus en concretisering om de komende jaren regionaal tot realisatie van de gestelde doelen (opwek Zon en Wind) te kunnen gaan komen.

De in december 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) bevat een belangrijke uitvoeringsparagraaf. Daaraan is in 2022 uitvoering gegeven, onder meer middels de strategische samenwerking met ons nieuwe energieloket (Regionaal Energieloket). Naast een aantal collectieve inkoopacties hebben we meerdere

lokale initiatieven gefaciliteerd. In 2022 hebben we daarmee een goede basis gelegd (draagvlak onder bewoners) waarop we de komende jaren voort kunnen bouwen wat betreft uitvoering energietransitie gebouwde omgeving. Daarvoor zijn rijksgelden beschikbaar gekomen.

Rondom de ontwikkelingen van het Warmte Netwerk Westland en de aanleg WarmtelinQ onderhouden we contacten met gemeente Westland en Gasunie. Binnen de RES is een regionaal warmtenet een belangrijke strategische pijler. Zo wordt vanuit de RES gekeken naar een manier om de regionale coördinatie hiervoor effectief vorm te geven.

<u>Water</u>
- In het kader van het afsprakenkader Emissieloze Kas 2027 wordt samen met andere glastuinbouwgemeenten, waterschappen en de glastuinbouwsector gewerkt aan het voorkomen van emissies van bestrijdingsmiddelen en meststoffen vanuit de glastuinbouw naar het oppervlaktewater.
- Onder leiding van het Hoogheemraadschap van Delfland wordt samen met andere gemeenten gewerkt aan de maatregelen ten behoeve van de (chemische en ecologische) doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water in 2027. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de resultaatverplichte oppervlaktewaterlichamen (grote wateren zoals vaarten en kanalen) en inspanningsverplichte overige, kleinere wateren. Concreet moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de maatregelen die voortkomen uit het Afsprakenkader Emissieloze Kas en Kringloopboeren.

<u>Groen/natuur</u>
Ons natuurbeleid is verwoord in programma 1. Het groenbeleid is onderdeel van dit programma en verwoord bij het beleidsveld ‘groen’. Daarnaast voeren we de volgende zaken uit:
- Waar mogelijk ecologisch beheer van wegkanten en oevers vanuit het gemeentelijk beheer en in samenwerking met de Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.;
- Toetsen van omgevingsvergunningen aan de Wet natuurbescherming.

Overige concrete acties
- interne en externe communicatie over het milieu;
- waar mogelijk subsidie aanvragen ter ondersteuning van projecten;
- participatie in regionale projecten, zoals beperken emissie van meststoffen en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlaktewater door de glastuinbouwsector te verminderen;
- actieve participatie bij het realiseren van nieuwe geothermielocaties in Midden Delfland;
- actieve deelname aan WarmtelinQ (voorheen Leiding door het Midden).

Instrumenten
- Wet Milieubeheer/ Omgevingswet (inwerkingtreding 1 juli 2022)
- Regionaal bodembeleid Zuid-Holland (tot taakoverheveling naar gemeente)
- Bodemkwaliteitskaart bedrijfsterrein Harnaschpolder
- Stiltebeleid Provincie Zuid-Holland
- Duurzaamheidsprogramma fysiek domein Midden-Delfland 2020-2023
- Regionale Energiestrategie MRDH
- Energieloket (in ontwikkeling met andere gemeenten)
- Plan van Aanpak Transitievisie Warmte
- Geurverordening Midden-Delfland 2009/geurhinderbeleid
- Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en visie Behoud door Ontwikkeling (Vitale Dorpen in Midden-Delfland 2025)
- LOP Midden-Delfland®2025
- Bestemmingsplan Buitengebied Gras
- Lidmaatschap Cittaslow, inclusief Global Goals en kennisuitwisseling binnen landelijk netwerk

- Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Coöperatie Coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.
- Omgevingsplan
- Regelgeving Bruidsschat omgevingswet

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de wettelijke verplichtingen op het gebied van afvalinzameling.

Het doel van de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is het uitvoeren van de wettelijke milieutaken. Hierbij wordt voldaan aan landelijke kwaliteitscriteria, wordt gezorgd voor specialismevorming op inhoud en wordt een bijdrage geleverd aan een constante en eenduidige taakuitvoering in de regio. Deelname aan deze gemeenschappelijke regeling is opgelegd vanuit de Wet milieubeheer.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 4.778.017	€ 4.809.600	€ 4.767.046	€ 42.554
Afvalverzameling en -verwerking	€ 2.466.148	€ 2.423.281	€ 2.370.256	€ 53.025
Milieubeheer	€ 859.810	€ 1.002.958	€ 965.521	€ 37.437
Riolering	€ 1.452.059	€ 1.383.361	€ 1.431.270	- € 47.909
I	- € 4.664.326	- € 4.648.893	- € 4.630.417	- € 18.476
Afvalverzameling en -verwerking	- € 2.920.224	- € 2.920.224	- € 2.855.719	- € 64.505
Milieubeheer	€ 0	- € 5.567	- € 5.567	€ 0
Riolering	- € 1.744.102	- € 1.723.102	- € 1.769.131	€ 46.029
	€ 113.691	€ 160.707	€ 136.630	€ 24.077

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Afvalinzameling en verwerking (€ 53.025)

De onderschrijding zit voornamelijk in de storting aan de voorziening, welke lager is dan begroot (€ 76.190). Hiernaast is er een toename van de lasten als gevolg van een verschuiving van werkgeverslasten (€ -13.222) en kapitaallasten (€ -6.583). Het restant zit in meerdere kleinere mutaties.

Overschrijding Riolering (€ 47.909)

Betreft enerzijds een afname van de lasten als gevolg van een verschuiving van werkgeverslasten (€ -70.300). Anderzijds is er een storting in de reserve riolering, waar een onttrekking was begroot (€ 113.187). Het restant zit in meerdere kleinere mutaties.

Onderschrijding Milieubeheer (€ 37.437)

Ten opzichte van de begroting bedraagt de onderschrijding, verdeeld over diverse posten, 3,7%. In 2022 bleken minder externe adviezen noodzakelijk om tot een goede beoordeling en afweging te komen (€ 10.500). Daarnaast is minder uitgegeven aan energietransitie (€ 6.500) en een verschuiving van

werkgeverslasten (€ 6.500). Het saldo aan overige onderschrijdingen (€ 14.000) is verdeeld over meerdere posten.

Inkomsten

Onderschrijding Afvalinzameling en verwerking (€ 64.505)

De onderscheiding heeft een 2-tal redenen. Ten eerste is de inkomst uit afvalstoffenheffing lager dan begroot (€ 47.108). Ten tweede is de vergoeding vanuit ingezamelde, gerecyclede en vermarkte hoeveelheden verpakkingsafval lager uitgevallen (€ 17.396).

Overschrijding Riolering (€ 46.029)

Betreft meer-inkomsten uit aansluitvergunningen riolering (€ 23.018). Hiernaast zijn de geraamde uitgaven van aanpak voor de klimaatstrategie doorgeschoven naar 2023 (€ 50.000) en is de stijging energiekosten ten laste van de voorziening riolering gebracht (€ -29.000). Het restant zit in meerdere kleinere mutaties.

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 3	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl.wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 2.974.066	€ 1.774.844	€ 2.367.575	€ 2.367.575	€ 0
Inkomsten	- € 2.242.639	- € 2.099.377	- € 2.398.494	- € 2.396.267	€ 2.227
	€ 731.427	- € 324.533	- € 30.919	- € 28.692	€ 2.227

Investeringen programma 3

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
reconstructie kruispunt Oude Veiling (2004)	€ 0	€ 0	€ 0	ja	Project afgerond
Reconstructie Veenakkerweg (2016)	€ 0	€ 12.155	- € 12.155	ja	Project afgerond
Reconstructie Commandeurs kade (2017)	€ 0	- € 52.893	€ 52.893	ja	Project afgerond
Reconstructie Boezemkade/Kwakelweg (2017)	€ 1.500.971	€ 230.253	€ 1.270.718	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Aanp. Dijkshoornseweg tbv dorpsvernieuwing (2017)	€ 428.000	- € 52.111	€ 480.111	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Reconstructie Trambrug Schipluiden (2018)	€ 0	- € 5.062	€ 5.062	ja	Project afgerond
Reconstructie Rijksstraatweg wegvak 1 en 2 (2018)	€ 205.000	€ 3.007	€ 201.993	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Reconstructie Willemsoordseweg (2018)	€ 440.486	€ 15.787	€ 424.699	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen lichtmasten 2019	€ 49.247	€ 49.247	€ 0	ja	Project afgerond
Vervangen lichtmasten 2020	€ 46.238	€ 46.541	- € 303	ja	Project afgerond
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	€ 291.450	€ 24.674	€ 266.776	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen brug fietspad 't Woud S034	€ 109.700	€ 26.245	€ 83.455	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen brug Zuidkade-Zouteveenseweg (S022)	€ 192.100	€ 0	€ 192.100	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen brug Willemsoordseweg S032 (2018)	€ 148.895	€ 16.576	€ 132.319	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen ophaalbrug Gaagweg S024	€ 264.240	€ 17.917	€ 246.323	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Bouw nieuwe Zoutloods	€ 247.693	€ 49.439	€ 198.254	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Vervangen lichtmasten 2021	€ 172.000	€ 14.788	€ 157.212	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen brug Hoornseweg DH003	€ 9.934	€ 9.934	€ 0	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Onderzoek afwaardering Hoornseweg (2019)	€ 50.000	€ 0	€ 50.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen lichtmasten 2022	€ 175.350	€ 0	€ 175.350	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Slagboominstallatie Kerkpolderbrug S005 (2019)	€ 33.704	€ 15.136	€ 18.568	ja	Project afgerond
Ver Slagboominstallatie Bolle Kickert DH004 (2020)	€ 6.635	€ 19.763	- € 13.128	ja	Project afgerond
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - wegen (2022)	€ 0	€ 83.000	- € 83.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Project Centrumplan Schipluiden (2021)	€ 355.100	€ 0	€ 355.100	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Opzet-natzout-Strooimachine (2021)	€ 18.000	€ 0	€ 18.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Reynebolt Maeslandstraat 2022	€ 25.000	- € 52.486	€ 77.486	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Parkeerplaats Tiendweg 2022	€ 25.000	- € 74.931	€ 99.931	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Bovenkruier 2022	€ 84.714	€ 84.925	- € 211	ja	Project afgerond

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Pand Burg. van der Lelykade 16 (2021)	- € 242.629	- € 220.000	€ 22.629	ja	Project afgerond
Herinrichting openbaar groen 2018	€ 4.668	€ 4.658	€ 10	ja	Project afgerond
Herinrichting openbaar groen 2019	€ 24.541	€ 24.534	€ 7	ja	Project afgerond
Herinrichting openbaar groen 2020	€ 25.000	€ 24.972	€ 28	ja	Project afgerond
Herinrichting openbaar groen 2021	€ 25.000	€ 24.999	€ 1	ja	Project afgerond
Vervangen beschoeiingen damwanden 2019	€ 178.577	€ 178.010	€ 567	ja	Project afgerond
Vervangen beschoeiingen/ damwanden 2020	€ 200.000	€ 18.299	€ 181.701	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen beschoeiingen/ damwanden 2021	€ 312.031	€ 45.800	€ 266.231	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Reconstructie speelvoorzieningen 2020	€ 9.768	€ 9.262	€ 506	ja	Project afgerond
Reconstructie speelvoorzieningen 2021	€ 99.928	€ 52.223	€ 47.705	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Herinrichting openbaar groen 2022	€ 50.000	€ 30.388	€ 19.612	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen beschoeiingen/ damwanden 2022	€ 350.000	€ 0	€ 350.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Aanpassen ondergrond (tegels) speelplaatsen (2019)	€ 13.691	€ 0	€ 13.691	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - groen (2022)	€ 105.385	€ 34.952	€ 70.433	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen dak aula begraafplaats Maasland (2021)	€ 100.000	€ 95.676	€ 4.324	ja	Project afgerond
Niet geprognosticeerde rioolvervanging (2018)	€ 0	€ 0	€ 0	ja	Project afgerond
Vervangen pompunits drukriolering 2020	€ 14.211	€ 12.937	€ 1.274	ja	Project afgerond
Vervangen pompunits drukriolering 2021	€ 420.921	€ 294.692	€ 126.229	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen pompen hoofdgemalen 2020	€ 31.567	€ 31.194	€ 373	Ja	Project afgerond
Vervangen pompen hoofdgemalen 2021	€ 89.935	€ 90.343	- € 408	Ja	Project afgerond
Vervangen vrijvervalriolering 2020	€ 125.019	€ 124.715	€ 304	ja	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen vrijvervalriolering 2021	€ 229.740	€ 158.784	€ 70.956	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen vrijvervalriolering 2022	€ 257.500	€ 3.430	€ 254.070	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen pompen hoofdgemalen (GRP) 2022	€ 90.000	€ 0	€ 90.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen pompunits	€ 149.000	€ 1.015	€ 147.985	nee	Restant investering zal

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
drukriolering 2022					plaatsvinden in 2023
Aanpassingen minicontainers ivm zijbelading (2020)	€ 48.811	€ 48.797	€ 14	ja	Project afgerond

Programma 4

Programma 4: Onderwijs

Beleidsveld onderwijs:

Beleidsdoel

Passend onderwijs voor alle jongeren. Dat streven wij na in Midden-Delfland. Zo dichtbij mogelijk, maar indien nodig in de regio. Zo ondersteunen wij de optimale ontwikkeling van jongeren.

De gemeente zet zich ervoor in dat zoveel mogelijk jongeren een startkwalificatie behalen. En de gemeente spant zich in om kinderen met een onderwijsachterstand of een risico daarop extra (taal)ondersteuning te bieden, zodat zij het onderwijs kunnen volgen dat het beste aansluit op hun ontwikkelingsmogelijkheden.

De gemeente zorgt voor goede huisvesting voor de basisscholen, afgestemd op de behoefte van de inwoners van de dorpen in Midden-Delfland.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

We willen optimale deelname aan de maatschappij en de arbeidsmarkt bereiken. En daarnaast onderwijshuisvesting, afgestemd op de behoefte van de inwoners van Midden-Delfland.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De mogelijkheid om onderwijs te volgen en daarmee kansen op de arbeidsmarkt te vergroten is een toetsingscriterium van Cittaslow. De percentages kinderen met een (onderwijs)achterstand en jeugdwerkloosheid zijn in Midden-Delfland lager dan het landelijke en regionale gemiddelde. Niet het bepalen van de keuzes van mensen, maar mensen bewust maken van de gevolgen van hun eigen keuzes is onderdeel van de filosofie van Cittaslow.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

De gemeente, kinderopvang en scholen zorgen voor voor- en vroegschoolse educatie. De gemeente en de scholen zorgen voor extra ondersteuning voor kinderen van statushouders.

Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten, krijgen een oproep voor een gesprek. Dit gesprek moet leiden tot een passend traject naar scholing of werk.

Concrete doelen/acties voor 2022

- Uitvoering geven aan de twee nieuwe ondersteuningsplannen Passend Onderwijs, namelijk van SWV VO Delflanden/ PPO Delflanden en het SPOW.
- Uitvoeren van de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) met als belangrijk uitgangspunt Onderwijshuisvesting in 2022.
- Wij maken bestuurlijke afspraken met onze buurgemeenten Rijswijk en Delft, teneinde het meer dan evenredige aantal kinderen uit buurgemeenten dat gebruik maakt van de scholen in het dorp Den Hoorn, beheersbaar te maken.

- Wij maken in 2021/2022 afspraken met schoolbesturen van de basisscholen in Schipluiden ten aanzien van het herbestemmen van boventallig geworden onderwijslokalen.
- Uitvoering van de nieuwe regionale RMC Beleidsagenda 2021-2024.

Instrumenten

- Integraal Huisvestingsplan
- Huisvestingsverordening onderwijs
- Leerlingenprognose
- Verordening leerlingenvervoer
- Jaarlijks huisvestingsprogramma (B&W)
- Leerplichtverslag
- Overeenkomst LEA
- Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
- Wet passend onderwijs
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs

Wat hebben we gedaan?

Operationele doelen om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

De gemeente, kinderopvang en scholen hebben gezorgd voor voor- en vroegschoolse educatie. In 2022 hebben we met behulp van de NPO-gelden hier extra inzet voor kunnen bieden in de vorm van extra plaatsen bovenop de reguliere 24 plaatsen en in de vorm van extra pedagogische begeleiding. De gemeente en de scholen hebben gezorgd voor extra ondersteuning voor kinderen van statushouders. Alle jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlieten, zijn opgeroepen voor een gesprek.

Concrete doelen/acties voor 2022

- Ook in 2022 hebben een tweetal overleggen Lokaal Educatieve Agenda (LEA) plaatsgevonden. De belangrijkste onderwerpen waren NPO, Integraal Huisvestingsplan (IHP), onderwijsachterstandenbeleid, nieuwkomers en armoedebeleid.
- Anticiperend op te maken bestuurlijke afspraken in 2023, was er ambtelijk contact met buurgemeente Delft over het meer dan evenredig aantal kinderen uit buurgemeenten dat gebruik maakt van de scholen in het dorp Den Hoorn.
- Er is gesproken met schoolbesturen van de basisscholen in Schipluiden over de toekomstige onderwijshuisvestingssituatie. Vooruitlopend hierop is de huur van de schoolwoningen verlengd.
- In het kader van de regionale RMC Beleidsagenda 2021-2024, is de inzet in Midden-Delfland gericht geweest op het herplaatsen van voortijdig schoolverlaters (capaciteit van de jongerenconsulent).

Instrumenten

- Integraal Huisvestingsplan
- Verordening voorzieningen onderwijshuisvesting
- Verordening leerlingenvervoer
- Leerplichtverslag
- Overeenkomst LEA
- Wet ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie
- Wet passend onderwijs
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 1.946.211	€ 2.264.884	€ 2.198.705	€ 66.179
Gemeenschappelijke baten/lasten onderwijs	€ 774.016	€ 1.092.003	€ 1.074.609	€ 17.394
Huisvesting onderwijs	€ 1.172.195	€ 1.172.881	€ 1.124.096	€ 48.785
I	- € 430.774	- € 575.206	- € 521.883	- € 53.323
Gemeenschappelijke baten/lasten onderwijs	- € 244.572	- € 389.004	- € 327.326	- € 61.678
Huisvesting onderwijs	- € 186.202	- € 186.202	- € 194.557	€ 8.355
	€ 1.515.437	€ 1.689.678	€ 1.676.822	€ 12.857

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Huisvesting onderwijs (€ 48.785)

Voornaamste oorzaak zijn een lagere bijdrage aan derden, zoals een VVE.

Inkomsten

Onderschrijding Gemeenschappelijke baten en lasten onderwijs (€ 61.678)

De periode voor de inzet van activiteiten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs is met twee schooljaren verlengd. De begroting was gebaseerd op het inzetten van alle beschikbare middelen tot en met 2022. Omdat het een specifieke financiering betreft, blijven de nog ingezette middelen beschikbaar voor de komende schooljaren.

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 4	Werkelijk 2021	Primitieve begroting	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 71.879	€ 0	€ 57.326	€ 57.326	€ 0
Inkomsten	- € 319.122	- € 257.984	- € 186.105	- € 186.105	€ 0
	- € 247.243	- € 257.984	- € 128.779	- € 128.779	€ 0

Programma 5

programma 5: Sociaal Domein en Welzijn

Beleidsveld Sociaal Domein

a. Wmo
b. Jeugdwet
c. Participatiewet
Voor de uitvoering van de Participatiewet verwijzen wij naar programma 6.

Beleidsdoel

Met dit programma trachten we iedere inwoner–zelfstandig- te laten participeren in de maatschappij. Hierbij gebruik makend van hun kracht en eigen netwerk. Voor dit programma staat de komende jaren de realisatie van de Transformatie centraal, evenals de beheersing van de jeugdhulp kosten en de invoering van resultaatgericht werken.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen neemt deel aan de samenleving.
- Jeugdigen groeien gezond en veilig op met voldoende mogelijkheden tot ontplooiing.
- Inwoners kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig thuis wonen.
- Ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie van onze inwoners.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Midden-Delflanders zijn gewend om binnen hun eigen omgeving naar oplossingen te zoeken. Zij maken daarbij veelal gebruik van de algemene maatschappelijke voorzieningen die aanwezig zijn. Deze houding is de identiteit van de inwoners en past goed in de beleidsdoelen binnen het sociaal domein. We willen dat inwoners vanuit hun eigen kracht handelen. Wanneer inwoners daar ondersteuning bij kunnen gebruiken, organiseren wij met één plan maatwerk dichtbij de (sociale) omgeving van de inwoners. De inwoner houdt daarbij zelf de regie in handen en zet in op zijn aanwezige kwaliteiten. Op deze manier maken wij gebruik van de ondernemende identiteit van de inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

Waar mogelijk de zorg dichter bij de inwoners organiseren. In partnerschap en co-creatie hierbij een schakel vormen tussen burgers en zorgaanbieders. Hierbij inzetten op preventie en kwalitatief goede zorg wanneer dat nodig is.

Concrete doelen/acties voor 2022

<u>Wmo</u>:

Voortzetten van de ingezette transformatie binnen de Wmo. Hiertoe wordt in 2022 ingezet op: 1) verdere implementatie van het resultaatgericht stelsel, 2) stimuleren van innovaties in zorg en ondersteuning, en 3) verschuiving naar preventie en het versterken van de eigen kracht. We doen dit samen met de H4 gemeenten.

- Aanbesteding Wmo-diensten voor 2023.
- Doorontwikkeling en decentralisatie van de beleidstaken Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang.
- Versterking eigen kracht door Powerful Ageing (lokaal).
- Regionale aanpak en implementatie van Housing First voor thuis- en dakloosheid
- Toezicht WMO GGD: voorbereiden DVO voor 2023

Jeugd:

Uitvoering geven aan de ambities zoals opgenomen in het beleidskader Jeugd, vastgesteld in mei 2020

- Doorontwikkeling van het richtinggevend kader en de maximale bestedingsruimte.
- Regionaal uitvoering geven aan het jaarplan 2022. Versterken van de verbinding onderwijs-jeugdhulp
- Doorontwikkeling van de lokale informatievoorziening.
- Implementatie inkoop jeugdhulp 2021-2024

Instrumenten

- Algemene Subsidieverordening (ASV)
- Calamiteitenprotocol Sociaal Domein Midden-Delfland
- Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team
- Beleidsnota Privacy in het sociaal domein
- Verordening en beleidsregels Wmo-Jeugd
- Beleidskader Jeugd 2020-2023
- Beleidskader VVE Midden-Delfland Subsidieregeling Kwaliteit Peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie 2021
- Inkoopstrategie regio Haaglanden 2020-2024
- Inkoopvisie en inkoopstrategie H4 2023 en verder
- Cliëntervaringsonderzoek Wmo en jeugd

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

We hebben ingezet op het dichter bij de inwoners organiseren van de zorg. In partnerschap en co-creatie vormen we hierbij een schakel tussen burgers en zorgaanbieders. In de uitvoering van de ondersteuning van onze inwoners hebben we ingezet op preventie en bieden van kwalitatief goede zorg wanneer dat nodig is. We werken vervolgens zoveel mogelijk integraal vanuit de situatie van het huishouden of gezin.

Concrete doelen/acties voor 2022

Wmo:

Voortzetten van de ingezette transformatie binnen de Wmo. Hiertoe wordt in 2022 ingezet op: 1) verdere implementatie van het resultaatgericht stelsel, 2) stimuleren van innovaties in zorg en ondersteuning, en 3) verschuiving naar preventie en het versterken van de eigen kracht. We doen dit samen met de H4 gemeenten.

- We hebben de aanbesteding van Wmo-diensten voor 2023 georganiseerd en geïmplementeerd, zodanig dat de ondersteuning en regie bij het huishouden in 2023 kan worden gewaarborgd.
- We hebben stappen gezet in de doorontwikkeling en decentralisatie van de beleidstaken Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang. Hiertoe hebben we onder meer een regionale visie ontwikkeld, die is vastgesteld in de gemeenteraad/raden.
- We hebben geëxperimenteerd met versterking van de eigen kracht in de pilot Powerful Ageing (lokaal).

- We hebben een regionale aanpak ontwikkeld voor de implementatie van Housing First voor thuis- en dakloosheid
- We hebben de dienstverleningsovereenkomst met de GGD geactualiseerd voorbereid voor het toezicht in de WMO.

Jeugd:
Uitvoering geven aan de ambities zoals opgenomen in het beleidskader Jeugd, vastgesteld in mei 2020

- We hebben gewerkt aan de doorontwikkeling van het richtinggevend kader en de maximale bestedingsruimte. Hiermee hebben we meer grip en sturing gekregen op de duur en omvang van indicaties.
- We hebben regionaal uitvoering gegeven aan het jaarplan 2022, waaronder versterking van de verbinding onderwijs- jeugdhulp
- We hebben gewerkt aan doorontwikkeling van de lokale informatievoorziening. In dit licht is mede een dashboard ontwikkeld waarmee we de raad periodiek inzicht kunnen geven in een aantal kerncijfers rond het gebruik van de jeugdhulp (in antwoord op de hierover aangenomen raadsmotie).
- We hebben verdere stappen gezet in de kwalitatieve doorontwikkeling van ons maatschappelijk team.

Instrumenten
- Algemene Subsidieverordening (ASV)
- Calamiteitenprotocol Sociaal Domein Midden-Delfland
- Besluit doorontwikkeling van het Maatschappelijk Team
- Beleidsnota Privacy in het sociaal domein
- Verordening en beleidsregels Wmo-Jeugd
- Beleidskader Jeugd 2020-2023
- Beleidskader VVE Midden-Delfland Subsidieregeling Kwaliteit Peuteropvang en Voor- en Vroegschoolse Educatie 2021
- Inkoopstrategie regio Haaglanden 2020-2024
- Inkoopvisie en inkoopstrategie H4 2023 en verder
- Cliëntervaringsonderzoek Wmo en jeugd

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

GR GGD en VT Haaglanden.
De GGD bewaakt en monitort de publieke gezondheid in de regio Haaglanden. Zij bevordert de gezondheid en beschermt tegen natuurlijke en/of opzettelijke bedreigingen van de volksgezondheid door toezicht of actief ingrijpen. Veilig Thuis Haaglanden draagt bij aan het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Het Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden sluit onder meer de contracten met de aanbieders van jeugdhulp die medeverantwoordelijk zijn voor de uitvoering van het door de raad vastgestelde inkoopplan Jeugd. Door de inzet van het servicebureau wordt de administratieve last van partners en gemeenten beperkt. Gezamenlijk inkopen ondersteunt de kwaliteit en het behoud van de zorginfrastructuur.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 11.172.280	€ 11.620.248	€ 10.851.302	€ 768.946
Jeugd	€ 5.021.120	€ 4.869.465	€ 4.412.022	€ 457.443
Jeugdgezondheids zorg (uniform)	€ 649.474	€ 678.547	€ 635.181	€ 43.366
Kinderopvang	€ 160.438	€ 148.225	€ 119.419	€ 28.806
Maatschappelijk team	€ 583.311	€ 776.523	€ 769.130	€ 7.393
Openbare gezondheidszorg	€ 361.503	€ 337.248	€ 326.576	€ 10.672
Vreemdelingen	€ 138.127	€ 266.846	€ 129.544	€ 137.302
WMO	€ 3.579.488	€ 3.947.265	€ 3.953.780	- € 6.515
WMO en jeugd	€ 678.819	€ 596.129	€ 505.650	€ 90.479
I	- € 113.297	- € 406.557	- € 408.171	€ 1.614
Kinderopvang	€ 0	€ 0	- € 8.040	€ 8.040
Maatschappelijk team	€ 0	- € 21.852	- € 21.852	€ 0
Openbare gezondheidszorg	- € 15.200	- € 10.000	- € 11.224	€ 1.224
Vreemdelingen	€ 0	- € 122.191	- € 30.996	- € 91.195
WMO	- € 98.097	- € 252.514	- € 336.060	€ 83.546
	€ 11.058.983	€ 11.213.691	€ 10.443.131	€ 770.560

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Jeugd (€ 457.443)

Het gebruik van de geïndiceerde jeugdhulp is ten opzichte van het voorgaande jaar aanzienlijk afgenomen. In de begroting waren ruimere middelen vanuit het rijk opgenomen.

Onderschrijding Wmo en jeugd (€ 90.479)

De onderschrijding betreft deels voordelige afrekeningen van vorige jaren. Daarnaast werd rekening gehouden met CAO stijgingen bij samenwerkingspartners, die uiteindelijk lager uitvielen. Het overige verschil bestaat uit diverse kleine verschillen.

Onderschrijding Kinderopvang (€ 28.806)

Diverse kleinere verschillen leiden tot deze onderschrijding. Voornamelijk op peuteropvang en bij de kinderopvang met sociaal medische indicatie

Onderschrijding Jeugdgezondheidszorg uniform (€ 43.366)

De verantwoording van JGZ over 2021 leidde tot een lagere vaststelling van de subsidie. Dat financiële voordeel heeft invloed op de lasten voor 2022. We hopen op korte termijn een conceptverantwoording over 2022 te ontvangen zodat de financiële verantwoording meer in lijn is met de verrichte activiteiten in een jaar.

Onderschrijding Vreemdelingen (€ 137.302)

De instroom van inburgeraars onder de nieuwe Wet Inburgering kwam in de loop van het jaar op gang. Daarnaast is er nog een incidenteel budget meerjarig beschikbaar voor maatwerkvoorzieningen. Vooralsnog is dat onbenut gebleven. Ten opzichte van de specifieke middelen vanuit het rijk zijn dergelijke middelen

breder inzetbaar. Deze middelen zullen conform het inburgeringsplan in latere jaren worden ingezet.

Inkomsten

Overschrijding Wmo (€ 83.546)

Voorheen werd een bedrag van de regio ontvangen voor 2 gedetacheerde medewerkers. Momenteel is er nog 1 medewerker gedetacheerd en wordt de vergoeding vanuit de regio verrekend met gemaakte regionale kosten.

Onderschrijding Vreemdelingen (€ 91.195)

Vanwege de specifieke financiering vanuit het rijk hangen de lagere lasten samen met lagere baten.

Beleidsveld Welzijn

Beleidsdoel

De bedoeling is dat iedere inwoner de kans krijgt zichzelf optimaal te ontwikkelen en te ontplooien, zodat hij volwaardig aan de maatschappij kan deelnemen. Het behoud van ons erfgoed draagt bij aan het behoud van de eigen identiteit en de beleving van de dorpen en het buitengebied en daarmee ook aan het welzijn van de inwoners.

Het culturele- en verenigingsleven in Midden-Delfland draagt in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid in de dorpen in onze gemeente. De gemeente ondersteunt organisaties zodat zij in staat zijn hun activiteiten zo goed mogelijk uit te voeren.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk als gemeente te beschikken over goede basisvoorzieningen en een vitaal verenigingsleven. Daarnaast is het belangrijk dat er aandacht is voor sport en cultuur. Het lokaal welzijnswerk is hierin een belangrijke partner. Als onderdeel van het cultuurbeleid is ook het erfgoedbeleid. Op het gebied van erfgoed willen we de cultuurhistorische kwaliteiten van het landschap en de dorpen en buurtschappen behouden, versterken en beleefbaar maken. Dit is onderdeel van diverse beleidsvelden in het fysieke domein. Behoud, bescherming en de verbetering van de kwaliteit van rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, archeologische vindplaatsen, cultuurhistorische elementen in het landschap, het trekvaartverleden als ook het oeroude veenweidelandschap zelf behoren tot het gemeentelijk erfgoed en dragen bij aan de gemeentelijke identiteit. Deze elementen zijn onderdeel van de Omgevingsvisie 1.0 en worden integraal betrokken bij het landschappelijk en ruimtelijk beleid uit de programma's 1 en 7.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Cittaslow vraagt specifiek aandacht voor toegang tot maatschappelijke voorzieningen en het behoud van culturele, lokale evenementen (het immateriële erfgoed). De identiteit van het landschap van Midden-Delfland en de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden wordt medebepaald door cultuurhistorie en sterke maatschappelijke verbinding. Erfgoed, en beleefbaarheid zijn belangrijke waarden van Cittaslow om vanuit de eigen identiteit te werken aan ruimtelijke kwaliteit binnen de lokale gemeenschappen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

- Taalvaardigheid verbeteren, waardoor een beter functioneren in het maatschappelijk leven en kansen op de arbeidsmarkt verbeteren.
- Adequate huisvesting voor het verenigingsleven in de dorpen van Midden-Delfland.
- Verenigingen ondersteunen door o.a. bekendheid te geven aan de vele mogelijkheden voor sport en cultuur en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen.
- Erfgoed (rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, cultuurhistorie en het landschap) behouden en beleefbaar maken en de kwaliteiten waar mogelijk versterken.
- Stimuleren en faciliteren van vrijwilligerswerk en sociale verbinding
- Bevorderen van sport/bewegen voor jong en oud

Concrete doelen/acties voor 2022

- Onderzoek herontwikkeling Hoornbloem waaronder alternatieven voor huidige gebruikers Hoornbloem
- Uitvoering geven aan het lokaal sportakkoord.
- Het uitvoeren en door ontwikkelen van het Cultuureducatie met Kwaliteit. Het Cultuurmenu verstevigen waarmee de gemeente gestart is in 2020.
- Waarborgen voldoende plekken VVE 2022 conform beleidskader.
- Uitvoering preventieakkoord
- Vervolg uitvoering van projecten die kwaliteit en beleving van het trekvaartverleden versterken en waarvoor de provincie in 2020 een subsidie heeft toegekend.
- Het actualiseren van de beleidsregels voor subsidie voor het onderhoud van gemeentelijke monumenten.
- Het opstellen van een kerkenvisie over de toekomst van de monumentale kerkgebouwen in onze gemeente als input voor de omgevingsvisie 2.0, waarvoor wij subsidie ontvangen van de rijksoverheid.

Instrumenten

- Maatschappelijke verenigingen en organisaties
- Lokaal Sportakkoord
- Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college)
- Uitvoeringsprogramma's/samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring
- Regionale agenda Samenleving –programma Haaglanden
- Cultuurvisie
- Coöperatie coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland
- Erfgoedverordening
- Handboek Erfgoed
- Open monumentendag en Kindermonumentendag
- Notitie Delflandse Trekvaarten
- Gemeentelijke Kerkenvisie
- De visie over het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

Om iedere inwoner mee te kunnen laten doen in de maatschappij is het belangrijk als gemeente te beschikken over goede basisvoorzieningen en een vitaal verenigingsleven. Daarnaast is het belangrijk dat er aandacht is voor sport en cultuur. Het lokaal welzijnswerk is hierin een belangrijke partner. Als onderdeel van het cultuurbeleid is ook het erfgoedbeleid. In 2022 hebben we gewerkt aan concrete faciliteiten en

voorziening die hieraan bijdragen.

Concrete doelen/acties voor 2022
- Ter versterking van de taalvaardigheid, hebben we afspraken gemaakt met partners zoals de bibliotheek, gericht op het stimuleren van leesvaardigheid. Hiermee dragen we bij aan een beter functioneren in het maatschappelijk leven en het verbeteren van kansen op de arbeidsmarkt.

- We hebben onderzoek gedaan naar de herontwikkeling van de Hoornbloem en naar alternatieve locaties voor huidige gebruikers van de Hoornbloem.

- In het kader van het sport- en het preventie-akkoord hebben we verenigingen en maatschappelijke organisaties ondersteund in het stimuleren van beweging en een gezonde leefstijl. Dit onder andere door bekendheid te geven aan de vele mogelijkheden voor sport en cultuur en hen te informeren over belangrijke ontwikkelingen.

- We hebben ingezet op het behouden en beleefbaar maken van Erfgoed (rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, cultuurhistorie en het landschap), en de kwaliteiten waar mogelijk versterkt.

- We hebben door de inzet vanuit het professionele welzijnswerk gewerkt aan het stimuleren en faciliteren van vrijwilligerswerk en sociale verbinding.

- We hebben uitvoering gegeven aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit. Op de basisscholen zijn hiertoe weer diverse activiteiten voor leerlingen georganiseerd.

- We hebben vervolg gegeven aan de uitvoering van projecten die kwaliteit en beleving van het trekvaartverleden versterken en waarvoor de provincie in 2020 een subsidie heeft toegekend.

- We hebben de beleidsregels geactualiseerd voor subsidie voor het onderhoud van gemeentelijke monumenten.

- We hebben een kerkenvisie opgesteld over de toekomst van de monumentale kerkgebouwen in onze gemeente als input voor de omgevingsvisie 2.0, waarvoor wij subsidie ontvangen van de rijksoverheid.

Instrumenten
- Maatschappelijke verenigingen en organisaties
- Lokaal Sportakkoord
- Subsidieverordening (raad), subsidieregelingen (college)
- Uitvoeringsprogramma's/samenwerkingsovereenkomsten rond subsidiëring
- Regionale agenda Samenleving –programma Haaglanden
- Cultuurvisie
- Coöperatie coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland u.a.
- Erfgoedverordening
- Handboek Erfgoed
- Open monumentendag en Kindermonumentendag
- Notitie Delflandse Trekvaarten
- Gemeentelijke Kerkenvisie
- De visie en de Halfwegevaluatie over het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. Dit is een zogenaamde 'lichte' gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Delft en Midden-Delfland op basis waarvan de stadsarcheoloog Delft tegen vergoeding de wettelijke taken van een archeoloog in Midden-Delfland mag verrichten.

Als gevolg van het besluit tot liquidatie is het gemeentelijk beleidsdoel tot deelname aan Recreatieschap Midden-Delfland vervallen. Gemeentelijke doelstelling bij de liquidatie is gericht op behoud en versterken van de groene gebieden in Midden-Delfland.

Bij de liquidatie van de gemeenschappelijke regeling is afgesproken dat de deelnemers hun financiële bijdragen beschikbaar houden voor de rechtsopvolger van de gemeenschappelijke regeling zijn de Coöperatie coöperatief Beheer Groengebieden Midden-Delfland U.A. Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatieve vereniging is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 1.551.267	€ 1.729.882	€ 1.616.300	€ 113.582
Kunst	€ 92.086	€ 134.047	€ 106.163	€ 27.884
Openbaar bibliotheekwerk	€ 397.489	€ 399.366	€ 397.454	€ 1.912
Oudheidkunde/monumenten	€ 185.909	€ 197.680	€ 176.115	€ 21.565
Sport	€ 855.798	€ 979.058	€ 917.414	€ 61.644
Volksfeesten	€ 19.985	€ 19.731	€ 19.155	€ 576
I	- € 239.705	- € 271.553	- € 328.206	€ 56.653
Kunst	- € 8.268	- € 20.523	- € 19.338	- € 1.185
Oudheidkunde/monumenten	- € 1.334	- € 1.334	- € 3.937	€ 2.603
Sport	- € 230.103	- € 249.696	- € 304.931	€ 55.235
	€ 1.311.562	€ 1.458.329	€ 1.288.094	€ 170.235

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Kunst (€ 27.884)

De onderschrijding valt uiteen in diverse kleine verschillen. Vanwege het opheffen van maatregelen is minder beroep gedaan op corona-compensatie. Daarnaast kende meerjarige evenement cultuurmenu de afgelopen jaren een onderbesteding. De overgebleven middelen willen we in 2023 graag inzetten.

Onderschrijding Sport (€ 61.644)

Er is in 2022 geen invulling gegeven aan de combinatiefunctie, mede door personeelstekorten bij de uitvoerende instantie (25K) Daarnaast is er sprake van kleinere voordelen.

Inkomsten
Overschrijding Sport (€ 55.235)
Belangrijkste oorzaak is de afrekening over 2021 van een specifieke rijksbijdrage voor stimulering van sport. Deze is niet vooraf te ramen omdat er sprake is van een subsidieplafond.

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 5	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 157.157	€ 4.895	€ 419.905	€ 419.905	€ 0
Inkomsten	- € 175.186	- € 213.905	- € 461.240	- € 431.532	€ 29.708
	- € 18.029	- € 209.010	- € 41.335	- € 11.627	€ 29.708

Baten

Onderschrijding (€29.708)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget sportakkoord bedraagt € 815.
- De totale onderschrijding op regionale aanpak ouderenzorg bedraagt € 1.890.

Reserve monumenten
- De totale onderschrijding op subsidie monumenten bedraagt € 15.103.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
- De totale onderschrijding op het onderhoudsbudget Notenschip bedraagt € 4.550.
- De totale onderschrijding op het onderhoudsbudget Oudheid en monumenten bedraagt € 7.350.

Programma 6

Programma 6: Economische en sociale zaken

Beleidsdoel

Versterking en behoud van de gemeentelijke economische infrastructuur op basis van een actieve bijdrage aan het regionaal economisch vestigingsklimaat en lokaal maatwerk.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Behoud van de vitaliteit van Midden-Delfland in de dorpen en voor het Bijzonder Provinciaal Landschap.

Economisch beleid kan alleen effectief zijn met een sterke regionale samenwerking. Structuren voor overleg zijn georganiseerd door de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, de Greenport West-Holland en de provincie Zuid-Holland. Partijen als LTO, VNO-NCW, MKB, kennisinstellingen, onderwijs en bedrijven zijn bij die overleggen betrokken. De rol van de gemeente Midden-Delfland in regionaal verband is in hoofdlijnen gericht op het versterken van het economisch vestigingsklimaat vanuit het groene en duurzame karakter. Tevens is er door het glastuinbouwgebied en de Harnaschpolder sprake van een regionale economische inbreng.

Het versterken van de economie en het economisch vestigingsklimaat en de transformatie naar een nieuwe economie zijn steeds meer een overheidstaak, waarbij van onze gemeente een sterkere regionale inzet gevraagd wordt. Lokaal is ons beleid specifiek gericht op maatwerk bij ondernemersvragen. Gezamenlijk uitgangspunt is een ontwikkeling die gebaseerd is op een evenwicht tussen economische, ecologische en sociale aspecten, die passen binnen de Sustainable Development Goals en aansluit op de waarden van Cittaslow.

Het gemeentelijk en regionale beleid wordt beïnvloed door de internationale transformatie naar een circulaire en digitale economie en de economische impact van COVID-19 maatregelen. Aanvullend maatschappelijk doel is om de komende periode vanuit de regionale samenwerking bij te dragen aan regionale en plaatselijke herstelmaatregelen die genomen worden om sectoren en bedrijven te ondersteunen bij de crisismaatregelen die voor de beperking van het COVID-19 virus getroffen zijn.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De filosofie van Cittaslow gaat net als de *Sustainable Development Goals (Global Goals)* van de Verenigde Naties uit van een ontwikkeling waarbij een verantwoord evenwicht wordt gecreëerd tussen economische, sociale en ecologische waarden. Dit evenwicht kan bereikt worden in een toekomstgerichte economische ontwikkeling. Het gemeentelijk lidmaatschap van Cittaslow biedt lokale ondernemers een instrument om zich te onderscheiden op duurzaamheid vanuit een innovatieve en maatschappelijke verantwoorde ontwikkeling. Bedrijven en organisaties die werken volgens deze principes en daarmee bijdragen aan de doelstellingen van Cittaslow en de *Sustainable Development Goals* kunnen zich als ‘Supporter Cittaslow Midden-Delfland’ aanmelden en vanuit de gemeente het daarbij behorende certificaat ontvangen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

Versterken van de regionale samenwerking en ondersteunen van de transformatie naar een circulaire en

digitale economie op basis van een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale belangen vanuit de visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling.
Zoveel mogelijk behoud en scheppen van banen in Midden Delfland

Kengetallen
Banen (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten):
2017 7.040 (recreatie en toerisme 300)
2018 7.230 (recreatie en toerisme 300)
2019 7.480 (recreatie en toerisme 340)
2020 7.700 (recreatie en toerisme 417)

Vestigingen:
2017 1.580 (recreatie en toerisme 100)
2018 1.590 (recreatie en toerisme 100)
2019 1.650 (recreatie en toerisme 110)
2020 1.750 (recreatie en toerisme 100)
Verdeling sectoren Midden-Delfland 2020: landbouw 190, industrie 300, handel 210, zakelijke dienstverlening 630, collectieve dienstverlening 330 en overige dienstverlening 90) Bron: LISA/CBS In 2020 waren in Midden-Delfland ongeveer 2.442 ondernemers gevestigd, waarvan 85% als ZZP'er. Deze categorie ondernemers is statistisch verdeeld over banen en vestigingen.
Bron: KvK

Vrije tijdseconomie:

- camping 4
- B&B/ vakantiehuis 13
- horeca 25
- vergader-/feestlocaties 22
  Bron: gemeentelijke toeristische inventarisatie 2020

Concrete doelen/acties voor 2022
Uitvoering van het economisch beleid vindt plaats vanuit de hieronder benoemde lokale en regionale actiepunten. Innovatie vanuit de transformatie naar een circulaire en digitale economie zijn onderdeel van deze actiepunten. Daarnaast hebben die punten onderling een relatie en betrekking op andere beleidsvelden van deze begroting. Bij de toelichting op deze actiepunten zijn deze relaties op hoofdlijnen benoemd.

Actiepunten:

1. Innovatieprogramma's
2. Fieldlabs en campusontwikkeling
3. Werklocaties en Bedrijvenschap Harnaschpolder
4. Digitalisering
5. Midden-Delfland®2025
6. Gebieds- en productmarketing
7. Human Capital Agenda (HCA)
8. Greenport West-Holland (GPWH)
9. Centrumontwikkeling
10. Ondernemerscontacten

Ad 1 Innovatieprogramma's
Op dit moment zijn drie programma's onder coördinatie van InnovationQuarter in uitvoering. Dit zijn:

- Slimme Maakindustrie (SMITZH);
- Energie&Klimaat;
- ZorgTech

Ad 2 Fieldlabs en campusontwikkeling
Doelstellingen richten zich op versterken van de regionale economie, oplossen van maatschappelijke opgaven en ondersteunen aansluiten onderwijs-arbeidsmarkt. Een voorbeeld hiervan is het internationale hippisch kennis- en innovatiecentrum Equestrum in Den Hoorn, welke in 2022 verder doorontwikkeld zal worden.

Ad 3 Werklocaties en Bedrijvenschap Harnaschpolder
Werklocaties zijn bedrijfsterreinen, kantoren en detailhandel. Harnaschpolder is voor Midden-Delfland de belangrijkste locatie in dit kader. In regionaal verband wordt beleid afgestemd t.b.v. intensiever gebruik door bijvoorbeeld verdichting en transformatie en gelet op uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen. Bij de afstemming en samenwerking met lokale ondernemers gelden voor het ruimtelijk beleid de regionale beleidskaders. Lokaal is het belang gelegen in het behoud van het voorzieningenniveau vanuit de lokale georiënteerde bedrijfsterreinen en centrumontwikkelingen.

Ad 4 Digitalisering
Belang van Midden-Delfland is gericht op realisatie vanuit de samenwerking binnen het regionale kennisnetwerk 'digitale connectiviteit'. De veranderende nieuwe economie is mede gebaseerd op digitalisering, terwijl dit tevens kansen biedt voor maatschappelijke opgaven. Vanuit de COVID-19 crisis is zichtbaar dat digitalisering extra mogelijkheden biedt voor economisch herstel. Afstemming in de realisatie van een digitale infrastructuur bij de uitrol van 5G is noodzakelijk. Realisatie is wenselijk voor stedelijk gebied en buitengebieden, zodat iedere ondernemer hier gebruik van kan maken, innovatie ondersteund wordt en ook mobiliteitsoplossingen regiobreed benut kunnen worden.

Ad 5 Midden-Delfland®2025
Vanuit de transformatie naar een circulaire economie zijn de Kringlooplandbouw en het kennisnetwerk MIND van belang. In regionaal perspectief is het behoud en versterking van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler voor het economisch vestigingsklimaat (zie ook programma 1). Een economische pijler voor het landschap is de melkveehouderij. Midden-Delfland is vanuit IODS de bestuurlijk trekker van het kwaliteitsproject 'nieuwe landbouw'. Aanvullende economische pijler is de vrije tijdseconomie. Vanuit de MRDH wordt in 2021 gewerkt aan een inhoudelijke projectuitwerking hiervan, waarbij de focus ligt op de stedeling. Dit sluit volledig aan op de opgave voor Midden-Delfland om de stad-landrelatie te versterken.

Ad 6 Gebieds- en productmarketing
Voor Midden-Delfland is gebieds- en productmarketing vanuit meerdere thema's van toegevoegde waarde, zoals stad-landrelatie en de directe relatie met het MRDH-programma Vrije Tijdseconomie. Voor een verdere uitbouw van korte ketens vanuit de voedselproductie binnen het landschap is productmarketing van belang. Stichting PUUUr draagt bij aan deze opgave. Doelstelling is om Stichting PUUUR een permanente rol in te geven. Besluitvorming over structurele financiering staat in 2022 op de rol.

Ad 7 Human Capital
Akkoord Het HCA is afgesloten om de (inter)nationale concurrentiepositie van Zuid-Holland te verbeteren door een arbeidsmarkt die talenten optimaal benut. Het is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, onderwijs en overheid. Doelstellingen zijn om koploper te worden in een levenslang ontwikkelen, het realiseren van meest veerkrachtige arbeidsmarkt, activeren van onbenut arbeidspotentieel en aantrekken en behouden van (inter)nationaal talent.

Ad 8 Greenport West-Holland
Grootste economische sector in Midden-Delfland is de Greenport. Samenwerking binnen de GPWH is voor Midden-Delfland en de sector noodzakelijk om te zorgen dat de Greenport ondersteund wordt in de transformatie naar een nieuwe circulaire economie.

Ad 9 Centrumontwikkeling
Om de vitaliteit in de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden te behouden en te versterken vindt in alle dorpen een centrumontwikkeling plaats. In andere programma's van deze begroting is daarop meer inhoudelijk ingegaan. Deze ontwikkelingen hebben alle ook een stevige economische component.

Ad 10 Ondernemerscontacten
Voor de vitaliteit en leefbaarheid in de dorpen zijn ondernemers onmisbaar. Zij zorgen voor economisch draagvlak en ontplooien initiatieven die realisatie van de overheidsdoelen mogelijk maken. Daarnaast zorgen zij voor ondersteuning van vrijwilligers van maatschappelijke organisaties en verenigingen. Maatwerk in onze dienstverlening is de basis, waarbij de bedrijfscontactfunctionaris voor hen het aanspreekpunt is.

Instrumenten

- Midden-Delfland® 2025;
- Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025;
- Meerjarenprogramma IODS Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024 (Duurzaam Boer Blijven (kringlooplandbouw) en Grondinstrument);
- Gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland
- Tweejaarlijkse Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de Ondernemer Award Cittaslow Midden-Delfland;
- Werkbezoeken portefeuillehouders
- Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid met gebruikmaking mogelijkheid duurzaam en lokaal aan te besteden;
- Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas;
- Standplaatsenbeleid;
- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder;
- Stichting Businesspark Haaglanden;
- Stichting Greenport West-Holland, met als belangrijkste instrumenten:
- Aandeelhouderschap JUVA;
- Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken
Versterken van de regionale samenwerking en ondersteunen van de transformatie naar een circulaire en digitale economie op basis van een optimaal evenwicht tussen economische, ecologische en sociale belangen vanuit de visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling. Zoveel mogelijk behoud en scheppen van banen in Midden Delfland

Kengetallen
Banen (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten):
2017 7.040 (recreatie en toerisme 300)
2018 7.230 (recreatie en toerisme 300)

2019 7.480 (recreatie en toerisme 340)
2020 7.700 (recreatie en toerisme 417)

2021 8.570

Vestigingen:
2017 1.580 (recreatie en toerisme 100)
2018 1.590 (recreatie en toerisme 100)
2019 1.650 (recreatie en toerisme 110)
2020 1.750 (recreatie en toerisme 100)

2021 1.800

Verdeling sectoren Midden-Delfland 2020: landbouw 190, industrie 300, handel 210, zakelijke dienstverlening 630, collectieve dienstverlening 330 en overige dienstverlening 90)
Bron: LISA/CBS

In 2020 waren in Midden-Delfland ongeveer 2.442 ondernemers gevestigd, waarvan 85% als ZZP'er. Deze categorie ondernemers is statistisch verdeeld over banen en vestigingen.
Bron: KvK

Vrije tijdseconomie:
- camping 4
- B&B/ vakantiehuis 13
- horeca 25
- vergader-/feestlocaties 22

Bron: gemeentelijke toeristische inventarisatie 2020

Geen recente(re) data

Concrete doelen/acties voor 2022
Uitvoering van het economisch beleid vindt plaats vanuit de hieronder benoemde lokale en regionale actiepunten. Innovatie vanuit de transformatie naar een circulaire en digitale economie zijn onderdeel van deze actiepunten. Daarnaast hebben die punten onderling een relatie en betrekking op andere beleidsvelden van deze begroting. Bij de toelichting op deze actiepunten zijn deze relaties op hoofdlijnen benoemd.

Actiepunten:
1. Innovatieprogramma's
2. Fieldlabs en campusontwikkeling
3. Werklocaties en Bedrijvenschap Harnaschpolder
4. Digitalisering
5. Midden-Delfland®2025
6. Gebieds- en productmarketing
7. Human Capital Agenda (HCA)
8. Greenport West-Holland (GPWH)
9. Centrumontwikkeling
10. Ondernemerscontacten

Ad 1 Innovatieprogramma's
Op dit moment zijn drie programma's onder coördinatie van InnovationQuarter in uitvoering. Dit zijn:

- Slimme Maakindustrie (SMITZH);
- Energie&Klimaat;
- ZorgTech

Ad 2 Fieldlabs en campusontwikkeling
Doelstellingen richten zich op versterken van de regionale economie, oplossen van maatschappelijke opgaven en ondersteunen aansluiten onderwijs-arbeidsmarkt. Een voorbeeld hiervan is het internationale hippisch kennis- en innovatiecentrum Equestrum in Den Hoorn, welke in 2022 verder doorontwikkeld zal worden.

Ad 3 Werklocaties en Bedrijvenschap Harnaschpolder
Werklocaties zijn bedrijfsterreinen, kantoren en detailhandel. Harnaschpolder is voor Midden-Delfland de belangrijkste locatie in dit kader. In regionaal verband wordt beleid afgestemd t.b.v. intensiever gebruik door bijvoorbeeld verdichting en transformatie en gelet op uitbreiding van het aantal arbeidsplaatsen. Bij de afstemming en samenwerking met lokale ondernemers gelden voor het ruimtelijk beleid de regionale beleidskaders. Lokaal is het belang gelegen in het behoud van het voorzieningenniveau vanuit de lokale georiënteerde bedrijfsterreinen en centrumontwikkelingen.

Ad 4 Digitalisering
Belang van Midden-Delfland is gericht op realisatie vanuit de samenwerking binnen het regionale kennisnetwerk 'digitale connectiviteit'. De veranderende nieuwe economie is mede gebaseerd op digitalisering, terwijl dit tevens kansen biedt voor maatschappelijke opgaven. Vanuit de COVID-19 crisis is zichtbaar dat digitalisering extra mogelijkheden biedt voor economisch herstel. Afstemming in de realisatie van een digitale infrastructuur bij de uitrol van 5G is noodzakelijk. Realisatie is wenselijk voor stedelijk gebied en buitengebieden, zodat iedere ondernemer hier gebruik van kan maken, innovatie ondersteund wordt en ook mobiliteitsoplossingen regiobreed benut kunnen worden.

Ad 5 Midden-Delfland®2025
Vanuit de transformatie naar een circulaire economie zijn de Kringlooplandbouw en het kennisnetwerk MIND van belang. In regionaal perspectief is het behoud en versterking van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland een belangrijke pijler voor het economisch vestigingsklimaat (zie ook programma 1). Een economische pijler voor het landschap is de melkveehouderij. Midden-Delfland is vanuit IODS de bestuurlijk trekker van het kwaliteitsproject 'nieuwe landbouw'. Aanvullende economische pijler is de vrije tijdseconomie. Vanuit de MRDH wordt in 2021 gewerkt aan een inhoudelijke projectuitwerking hiervan, waarbij de focus ligt op de stedeling. Dit sluit volledig aan op de opgave voor Midden-Delfland om de stad-landrelatie te versterken.

Ad 6 Gebieds- en productmarketing
Voor Midden-Delfland is gebieds- en productmarketing vanuit meerdere thema's van toegevoegde waarde, zoals stad-landrelatie en de directe relatie met het MRDH-programma Vrije Tijdseconomie. Voor een verdere uitbouw van korte ketens vanuit de voedselproductie binnen het landschap is productmarketing van belang. Stichting PUUUr draagt bij aan deze opgave. Doelstelling is om Stichting PUUUR een permanente rol in te geven. Besluitvorming over structurele financiering staat in 2022 op de rol.

Ad 7 Human Capital Akkoord
Het HCA is afgesloten om de (inter)nationale concurrentiepositie van Zuid-Holland te verbeteren door een arbeidsmarkt die talenten optimaal benut. Het is een samenwerkingsverband tussen bedrijven, onderwijs en overheid. Doelstellingen zijn om koploper te worden in een levenslang ontwikkelen, het realiseren van meest veerkrachtige arbeidsmarkt, activeren van onbenut arbeidspotentieel en aantrekken en behouden van (inter)nationaal talent.

Ad 8 Greenport West-Holland
Grootste economische sector in Midden-Delfland is de Greenport. Samenwerking binnen de GPWH is voor Midden-Delfland en de sector noodzakelijk om te zorgen dat de Greenport ondersteund wordt in de transformatie naar een nieuwe circulaire economie.

Ad 9 Centrumontwikkeling
Om de vitaliteit in de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden te behouden en te versterken vindt in alle dorpen een centrumontwikkeling plaats. In andere programma's van deze begroting is daarop meer inhoudelijk ingegaan. Deze ontwikkelingen hebben alle ook een stevige economische component.

Ad 10 Ondernemerscontacten
Voor de vitaliteit en leefbaarheid in de dorpen zijn ondernemers onmisbaar. Zij zorgen voor economisch draagvlak en ontplooien initiatieven die realisatie van de overheidsdoelen mogelijk maken. Daarnaast zorgen zij voor ondersteuning van vrijwilligers van maatschappelijke organisaties en verenigingen. Maatwerk in onze dienstverlening is de basis, waarbij de bedrijfscontactfunctionaris voor hen het aanspreekpunt is.

Instrumenten
- Midden-Delfland® 2025;
- Visie behoud door ontwikkeling (vitale dorpen) 2025;
- Meerjarenprogramma IODS Groen Ondernemen, een nieuwe landbouw 2021-2024 (Duurzaam Boer Blijven (kringlooplandbouw) en Grondinstrument);
- Gebiedsmarketing PUUUR Midden-Delfland
- Tweejaarlijkse Ondernemersmanifestatie, inclusief het uitreiken van de Ondernemer Award Cittaslow Midden-Delfland;
- Werkbezoeken portefeuillehouders
- Gemeentelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid met gebruikmaking mogelijkheid duurzaam en lokaal aan te besteden;
- Bestemmingsplannen, onder andere Buitengebied gras en glas;
- Standplaatsenbeleid;
- Gemeenschappelijke Regeling Metropoolregio Rotterdam Den Haag
- Gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder;
- Stichting Businesspark Haaglanden;
- Stichting Greenport West-Holland, met als belangrijkste instrumenten:
- Aandeelhouderschap JUVA;
- Aandeelhouderschap Waterbedrijf Evides

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?
Juva N.V. houdt zich bezig met het transporteren van energie en daaraan gerelateerde producten en diensten binnen met name de regio's Midden-Delfland en Westland.

Doel van de samenwerking binnen Stichting Businesspark Haaglanden is de ontwikkeling en uitgifte van (nieuwe) bedrijfsterreinen. De samenwerking tussen de ambtelijke accountmanagers van gemeenten en bedrijfschappen is binnen het businesspark georganiseerd. Samen hebben zij meer kennis, meer mogelijkheden en een groter netwerk.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 572.829	€ 625.071	€ 555.448	€ 69.623
Handel, ambacht en industrie	€ 572.829	€ 625.071	€ 555.448	€ 69.623
I	- € 260.525	- € 444.059	- € 474.007	€ 29.948
Handel, ambacht en industrie	- € 260.525	- € 444.059	- € 474.007	€ 29.948
	€ 312.304	€ 181.012	€ 81.441	€ 99.571

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Handel, ambacht en industrie (€ 69.623)

Betreft een onderschrijding op onderhoud (€ 3.775), lagere onttrekking aan de reserve planmatig onderhoud dan begroot (€ 40.737). Hiernaast lagere advies-/verkoopkosten (€ 22.629) en gas, water en licht (€ 7.554).

Inkomsten

Overschrijding Handel, ambacht en industrie (€ 29.948)

De overschrijding vanwege een mutatie op meerdere posten waaronder een grondverkoop (€ 15.000), huuropbrengst (€ 13.228) en overige bijdrage van derden (€ 5.740).

Beleidsveld participatiewet en minimabeleid

Beleidsdoel

Iedereen doet mee in Midden-Delfland. De inwoner die in staat is om betaalde arbeid te verrichten, stimuleren en ondersteunen wij zo snel mogelijk richting de reguliere arbeidsmarkt. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken, participeert naar vermogen in de samenleving. Wij ondersteunen de inwoner die tijdelijk niet in staat is om zelfstandig in het inkomen te voorzien, en voorkomen en/of het bestrijden armoede onder onze inwoners. Belangrijke ambitie is het aantal mensen dat afhankelijk is van een gemeentelijke uitkering terug te dringen. Hiertoe voeren wij een actief en effectief re-integratiebeleid in combinatie met het handhaven van de wet- en regelgeving.

Wat willen we bereiken?

- Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Zoveel mogelijk inwoners van Midden-Delfland werken om te voorzien in hun eigen onderhoud. De inwoner die (nog) niet in staat is om te werken, werkt aan het vergroten van zijn/haar mogelijkheden of participeert naar vermogen in de maatschappij.
- Zo min mogelijk inwoners van Midden-Delfland leven in armoede.
- De stijgende lijn van het uitkeringenbestand doorbreken.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Bestrijding van de sociale armoede is een belangrijk uitgangspunt van de filosofie van Cittaslow. Een eigen inkomen en maatschappelijke participatie dragen bij aan het vergroten van de kwaliteit van leven en de sociale cohesie. Het percentage uitkeringen en kinderen die leven in een ‘uitkeringsgezin’ is in Midden-

Delfland lager dan het landelijke en regionaal gemiddelde, tegelijkertijd is sprake van een hoger besteedbaar inkomen.

Wat hebben we gedaan?

Ons motto is: Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt aan of werkt mee! Het afgelopen jaar is wederom sterk ingezet op re-integratie van werkzoekenden, onder andere door de inzet van onze klantmanagers, Work8 en Werkse!. Ondanks een relatief hoge uitstroom (42 huishoudens) is ons uitkeringen bestand toegenomen met 7,5%, wat heeft geleid tot extra kosten.

Concrete acties in 2022:

- In 2022 zijn er mede dankzij onze inzet op werktoeleiding 12 personen volledig uit de uitkering gestroomd wegens werkaanvaarding. Desondanks is het reguliere uitkeringsbestand in 2022 met ongeveer 7,5% gestegen tot 157 uitkeringen. Deze stijging is onder andere het gevolg van instroom van statushouders en van het feit dat veel van onze uitkeringsgerechtigden reeds langdurig in de uitkering zitten en de uitstroom voor deze groep naar werk niet of niet op korte termijn haalbaar is. Als gevolg van de stijging van het bestand zijn onze kosten toegenomen.
- In 2022 zijn, in samenwerking met ROC Mondriaan, extra taallessen aangeboden aan werkzoekenden uit onze gemeente die nog onvoldoende de taal beheersen. Tevens zijn er fietslessen verzorgd voor werkzoekenden, zodat zij niet afhankelijk zijn van het openbaar vervoer voor het bereiken van werk. In 2022 zijn de eerste verkennende gesprekken gevoerd met organisaties die in onze omliggende gemeenten vormgeven aan sociale activering.
- In 2022 is het ingezette armoedebeleid verder uitgevoerd en is gestart met het verzamelen van input voor een nieuw integraal beleidsplan armoede en schuldhulpverlening. Het ingezette beleid op het gebied van vroegsignalering is verder verankerd en uitgebreid met huisbezoeken (vanaf september). Er zijn in 2022 ongeveer 25 huisbezoeken afgelegd.
- In 2022 hebben 483 huishoudens de eenmalige energietoeslag ontvangen, ter compensatie van de gestegen energiekosten.
- Door inzet van het Jeugdfonds Sport en Cultuur konden 45 kinderen gaan sporten en nog eens 8 kinderen deelnemen aan een culturele cursus (bijvoorbeeld muziekles). In 2021 was dit aantal respectievelijk 51 en 5.
- 50 gezinnen hebben een speelgoedpakket ontvangen in samenwerking met Speelgoedbank Delft.

Sinds 1 januari 2022 is de gemeente verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet inburgering 2021. Vanaf begin 2022 zijn met alle samenwerkingspartners contracten afgesloten en werkafspraken gemaakt. Het afgelopen jaar zijn 11 statushouders onder de nieuwe wet ingestroomd. De klantmanager inburgering is onze spin in het web bij de uitvoering van de nieuwe wet, zij voert de regie over de inburgeringstrajecten van onze statushouders. Zij heeft daarvoor nauw contact met de organisaties die voor ons onder andere de maatschappelijke begeleiding en taallessen verzorgen en natuurlijk met de statushouders zelf. Eens in de zes weken is er een breed overleg met alle betrokken partijen op zowel uitvoerings- als beleidsniveau.

Instrumenten

- Uitgangspuntennota Participatiewet
- Uitvoeringsprogramma Werk en Inkomen 2017-2019
- Actieplan versterken van de uitstroom naar werk;
- Beleidsplan armoedebestrijding en schuldhulpverlening;
- Handhavingsplan Sociale Zaken;
- Re-integratieverordening en beleidsregels re-integratie;
- Verordening tegenprestatie;
- Handhavingsverordening;

- Verordening cliëntenparticipatie;
- Verordening individuele inkomenstoeslag;
- Verordening individuele studietoeslag;
- Maatregelverordening;
- Beleidsregels beschut werk;
- Beleidsregels bestuurlijke boete
- Beleidsregels terugvordering en verhaal
- Beleidsregels vrijlating inkomsten en giften
- Beleidsregels bijzondere bijstand
- Beleidsregels Collectieve Aanvullende Verzekering (1 januari 2018);
- Beleidsregels krediethypotheek en -pand
- Beleidsregels schuldhulpverlening
- Beleidsregels bijstandsverlening zelfstandigen;
- Beleidsregels tegemoetkoming kosten kinderopvang SMI (sinds 1 maart 2021);
- Beleidsregels woonsituatie en commerciële verhuur;
- Regionale toolbox
- Jeugdsportfonds/ Jeugdcultuurfonds

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 4.004.446	€ 5.200.930	€ 5.347.379	- € 146.449
Bijstand	€ 2.748.004	€ 3.801.053	€ 4.069.884	- € 268.831
Minimabeleid	€ 667.602	€ 682.985	€ 711.279	- € 28.294
Participatiefonds	€ 343.670	€ 435.399	€ 356.967	€ 78.432
Sociale werkvoorziening	€ 245.170	€ 281.493	€ 177.180	€ 104.313
Vreemdelingen	€ 0	€ 0	€ 32.070	- € 32.070
I	- € 2.187.672	- € 2.395.591	- € 2.191.655	- € 203.936
Bijstand	- € 2.111.672	- € 2.302.244	- € 2.089.408	- € 212.836
Minimabeleid	- € 76.000	- € 76.000	- € 35.609	- € 40.391
Participatiefonds	€ 0	- € 17.347	- € 17.348	€ 1
Vreemdelingen	€ 0	€ 0	- € 49.290	€ 49.290
	€ 1.816.774	€ 2.805.339	€ 3.155.724	- € 350.385

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Overschrijding Bijstand (€ 268.831)

De stijging van het aantal en de toegenomen problematiek hebben geleid tot stijging van het uitkeringenbestand en langere uitkeringsduur. Daarnaast is op basis van de decembercirculaire energietoeslag uitgekeerd waarvoor de middelen in 2023 beschikbaar komen. Een andere oorzaak is de gestegen loonkostensubsidie.

Onderschrijding Sociale werkvoorziening (€ 104.313)

Het aantal mensen met beschut werk blijft nog achter op de verwachting.

Overschrijding Minimabeleid (€ 28.294)
Deze onderschrijding bestaat uit een nadeel op de voorzieningen via DSW en kleine overschrijdingen op meerdere onderdelen van het minimabeleid.

Onderschrijding Participatiefonds (€ 78.432)
Voor de werkgeversdienstverlening H5 (Regionaal Platform Arbeidsmarktbeleid) was ten behoeve van inburgering en jongeren incidenteel meerjarig in te zetten budget beschikbaar, waarvan een gedeelte in 2022 nog niet is ingezet.

Overschrijding Vreemdelingen (€ 32.070)

Het leefgeld voor in onze gemeente verblijvende Oekraïners was nog niet begroot. Het valt onder specifieke financiering vanuit het rijk. De declaratie staat vermeld onder de baten.

Inkomsten
Onderschrijding Bijstand (€ 212.836)
Onder deze noemer valt ook de aanpak energiearmoede. Hoewel de voorbereiding in 2022 heeft plaatsgevonden, kon pas in 2023 gestart worden met de daadwerkelijke verstrekking van de vouchers.

Onderschrijding Minimabeleid (€ 40.391)
De baten voor leenbijstand zijn hoger begroot dan de lasten. Dat is niet realistisch en wordt bij de eerstvolgende begroting aangepast.

Overschrijding Vreemdelingen (€ 49.290)
Deze bate staat tegenover de opgenomen last. In de bate zit ook een vergoeding voor uitvoeringslasten.

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 6	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 539.790	€ 0	€ 3.023	€ 3.023	€ 0
Inkomsten	- € 544.661	- € 65.660	- € 415.584	- € 201.908	€ 213.676
	- € 4.871	- € 65.660	- € 412.561	- € 198.885	€ 213.676

Baten

Onderschrijding (€213.676)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget bijeenkomst voor ondernemers bedraagt € 8.140.
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget re-integratie bedraagt € 27.019.
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget jongerenaanpak bedraagt € 27.773.
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget herstel culturele infrastructuur bedraagt € 29.214.
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget ontwikkelen dashboards en rapportages bedraagt €

35.000.
- De totale onderschrijding op het doorschuifbudget diverse uitvoeringskosten bedraagt € 45.793.

Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen
- De totale onderschrijding op het onderhoudsbudget overige eigendommen bedraagt € 15.747.
- De totale onderschrijding op het onderhoudsbudget brandweerkazerne bedraagt € 14.770.
- De totale onderschrijding op het onderhoudsbudget Burg. van Gentsingel bedraagt € 10.220.

Programma 7

Programma 7: Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting

Beleidsveld ruimtelijke ordening

Beleidsdoel

In de ruimtelijke ordening spelen diverse belangen en ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen hebben invloed op de bestaande en toekomstige fysieke leefomgeving van de inwoners van onze gemeente. Wij willen mede door participatie van onze inwoners ruimtelijke projecten tot ontwikkeling brengen die bijdragen aan de doelen van het strategisch ruimtelijk beleid en de ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Op deze wijze streven wij een groter maatschappelijk draagvlak na voor ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van woningbouwlocaties en bedrijfsterreinen. Daarnaast biedt het ruimtelijk beleid, dat is vastgelegd in de omgevingsvisie 1.0 handvatten voor het bestuur om tot goede belangenafwegingen te komen.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect.

Het ruimtelijk ordeningsbeleid is gericht op de duurzame ruimtelijke kwaliteit van de fysieke leefomgeving en ondersteunend aan de missie van de gemeente en de Gebiedsvisie Midden-Delfland®2025 en Vitale dorpen in 2025. Met beleid en regelgeving ondersteunen we een proces waarbij ruimte zodanig wordt bestemd dat gebruikers ervan zich maximaal kunnen ontplooien met behoud van de aanwezige waarden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschap, milieu, natuur en erfgoed. Daarnaast hebben we respect voor de medegebruiker en nemen we een ieders verantwoordelijkheid voor de wet in acht (ruimte maken en ruimte delen). Ook willen we komen tot een harmonieuze, evenwichtige, duurzame en leefbare samenleving. De componenten wonen, werken, verzorgen, recreëren, verkeer, natuur en milieu moeten ieder voor zich en in gezamenlijkheid de juiste aandacht krijgen.

Wonen

Voor het in stand houden van de voorzieningen en daarmee de leefbaarheid in de dorpen in Midden-Delfland is wonen van groot belang. Daarom hebben wij ook de stevige ambitie om 700 woningen toe te voegen in ons collegewerkprogramma opgenomen. Uitgaande van onze andere kerntaken zoals het in stand houden van het landschap zijn de mogelijkheden voor nieuwe woningbouwlocaties beperkt. Ook de dorpse uitstraling willen we behouden. Toch zijn er in de voorgaande jaren al ongeveer 200 woningen toegevoegd. Voor bijna nog eens 200 woningen zijn belangrijke stappen doorlopen in de planvorming zoals het vaststellen van bestemmingsplannen en grondverwervingen. Denkt u hierbij aan De Kreek, Maaslandse Dam, Hof van Keenenburg, Keenenburg V fase 2, Equestrum en de voormalige locatie de Magneet. Daarnaast zijn wij ook nog eens aan het werk aan de planvorming van nogmaals 250 woningen in de komende jaren. Hierbij doelen wij op: Centrumplan Maasland, Maaslandse Zoom, De Kreek fase 4 (nu statushouderslocatie), Scharnier/Woudselaan en Zuidrand Schipluiden. Bij deze plannen twijfelen wij er niet aan dat deze gerealiseerd worden. Daar houden wij niet op. Ook in 2022 werken wij nog aan aanvullende woningbouwprojecten waarvoor wij gesprekken hebben opgestart en meestal nog een initiërende fase zitten. Het onderzoek naar de Hoornbloem hebben wij al met u gedeeld. In 2022 is ook de ontwikkellocatie Euterpe in Maasland hierbij gekomen, waar flexwoningen zijn beoogd. Bij de aanvullende potentiële projecten zijn we afhankelijk van grondeigenaren, ondernemers en andere initiatiefnemers. Wij blijven in de relatie met deze partijen investeren.

Omgevingswet
Op 1 januari 2024 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Dit is een transformatie die beleidsmatig en procedureel vergelijkbaar is met de transities in het sociaal domein. Deze wet bundelt 26 verschillende wetten in één wet en richt zich op het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. De hoofddoelen van deze wet sluiten aan op onze uitgangspunten voor het landschap, dorpen en buurtschappen:
1. Bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur;
2. Doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving voor de vervulling van maatschappelijke behoeften.

Op korte termijn is de implementatie gericht op de verplichte en noodzakelijke onderdelen die verbonden zijn aan deze stelselwijziging. Hiertoe is de Omgevingsvisie 1.0 vastgesteld in 2021 en is nieuwe software aangeschaft en geïmplementeerd om te kunnen aansluiten op het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) om per 1 januari 2024 te kunnen voldoen aan de verplichting digitaal meldingen en vergunningen te kunnen ontvangen via het DSO. We werken aan de aanpassing van werkprocessen om aan de nieuwe wettelijke procedures te voldoen en het niveau van dienstverlening te kunnen handhaven.

Tevens wordt gewerkt aan de voorbereiding van het Omgevingsplan. Dit plan moet uiterlijk in 2029 gereed zijn. In het Omgevingsplan moet alle gemeentelijke regelgeving voor de fysieke leefomgeving worden ingebracht, zoals de bestemmingsplannen en plaatselijke verordeningen. Voor het Omgevingsplan richten wij ons op vijf onderscheidende deelgebieden, te weten het Bijzonder Provinciaal Landschap, de glastuinbouwgebieden en de dorpen Den Hoorn, Maasland en Schipluiden.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?
Cittaslow richt zich op behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van de (fysieke) leefomgeving. De Omgevingsvisie 1.0 is hierbij een belangrijk instrument. De visies Midden-Delfland®2025 en Behoud door ontwikkeling kennen eveneens een belangrijke ruimtelijke component. Deze bestaat uit bescherming via het bestemmingsplan, herontwikkeling via een grondexploitatie en aanpak van vervallen of leegstaande locaties.

Wat gaan we daarvoor doen?
Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken
Midden-Delfland werkt vanuit een ruimtelijke en landschappelijke samenhang tussen het Bijzonder Provinciaal Landschap en de daarin gelegen dorpen toe naar een Omgevingsvisie waarin kwaliteit van leven voor inwoners, ondernemers en bezoekers centraal staat vanuit een integrale afweging van de maatschappelijke belangen zoals die worden uitgewerkt in de Nationale Omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie.

Concrete doelen/acties voor 2022
Voorbereiding invoering Omgevingswet:

- Verlenging inhuur voor de externe projectleider voor 24 uur per week met als belangrijkste opdracht er zorg voor te dragen dat de gemeente per 1 juli 2022 binnen het DSO digitaal vergunningen en meldingen kan ontvangen;
- Aanpassen werkprocessen binnen ruimtelijke ordening bouwtoezicht en milieu om vanaf 1 juli 2022 te gaan werken vanuit nieuwe wettelijke structuur en transformatie naar nieuwe filosofie Omgevingswet, zoals korte procedures (soms van 26 naar 8 weken), meer maatwerk en participatie;

- Aanschaf en implementatie benodigde software DSO;
- Aanpassen interne werkprocessen binnen het DSO en zorgen voor intern en extern digitaal koppelen aan nationale basisregistraties en gemeentelijke informatiesystemen;
- Opstellen en starten plan van aanpak om te komen tot een Omgevingsplan;
- Op basis van implementatieplan Omgevingswet de structurele uitvoeringskosten vaststellen, waarbij ook inzicht dient te komen over aanpassingen in leges, kostenverhaal plannen derden, Wkb (zie hieronder), samenhangende objectregistratie (zie hierna) ten aanzien van software, werken vanuit 3D en noodzakelijkheid aanschaf GIS-viewer.

Gekoppeld aan de invoering Omgevingswet aanpassen werkprocessen bouw- en woningtoezicht aan de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Kern van deze wet is dat de ondernemer of aanvrager een onafhankelijke kwaliteitsborger aanwijst. Deze instelling toetst aan de wettelijke bouwkundige eisen en houdt toezicht op de bouw. De gemeente mag alleen toetsen aan de overige bouwkundige en ruimtelijke thema's, zoals omgevingsplan, welstand e.d. Tevens beoordeelt de gemeente het borgingsplan en de risicoanalyse. Daarna heeft de gemeente feitelijk alleen nog de rol van handhaver. Verwachting is dat de workload gelijk blijft, maar inhoudelijk meer doorschuift naar de bouwfase en conflictbemiddeling tussen de diverse partijen. Meer bouwprojecten worden vergunningvrij en zijn daarmee vrijgesteld van leges. Voor vergunningplichtige projecten dient het legesbedrag verlaagd te worden, daar minder toezicht en toetsing door de gemeente aan het Bouwbesluit plaatsvindt. De extra en gewijzigde werkzaamheden voor begeleiding, controle en handhavend optreden vallen buiten de verrekening met leges.

Gekoppeld aan invoering Omgevingswet voorbereiden op samenvoeging van de geogerelateerde basisregistraties (WOZ, BOR, BGT en BAG) tot een samenhangende objectregistratie op 1 januari 2025.

In 2022 vervolgen we het besluitvormingsproces en ruimtelijke begeleiding proces voor de opgave van 700 woningen. Tevens vervolgen we de processen voor de centrumontwikkelingen in Den Hoorn, Maasland en Schipluiden. De processen zijn gericht op een integrale ontwikkeling van:

- woningbouwplannen gericht op diverse doelgroepen (zie ook programma 7, beleidsveld Volkshuisvesting);
- faciliteren van nieuwe en bestaande ondernemingen die passen in de dorpscentra en daarmee een bijdrage leveren aan de leefbaarheid en vitaliteit in de dorpen;
- aandacht in de planontwikkeling voor een optimale verkeersafwikkeling en daarbij anticiperen op vraagstukken over toekomstige mobiliteit en mogelijke mobiliteitsbehoeften;
- verbeteren van de langzaamverkeersverbindingen voor voetgangers en fietsers in de dorpen;
- inrichting van woonwijken en dorpscentra met aandacht voor klimaatadaptatie, -mitigatie en energietransitie.

Instrumenten

- Omgevingsvisie 1.0
- Midden-Delfland®2025
- Landschapsontwikkelingsperspectief
- Structuurvisie Midden-Delfland 2025 (5 juli 2011)
- Omgevingsbeleidsplan Midden-Delfland (2017)
- Bouwverordening Midden-Delfland 2007
- Welstandsnota Midden-Delfland 2018
- Verordening op de commissie Welstand en Erfgoed Midden-Delfland 2011
- Handleiding Beeldkwaliteit Buitengebied 2016/Beeldkwaliteitsplannen
- Handboek Erfgoed Midden-Delfland

- Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Midden-Delfland
- Grondbeleid inclusief grondexploitaties
- Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap (inclusief visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel BPL)
- Grondinstrument (onderdeel Duurzaam Boer Blijven)
- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Stichting Groenfonds Midden-Delfland
- Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken
Midden-Delfland werkt vanuit een ruimtelijke en landschappelijke samenhang tussen het Bijzonder Provinciaal Landschap en de daarin gelegen dorpen toe naar een Omgevingsvisie waarin kwaliteit van leven voor inwoners, ondernemers en bezoekers centraal staat vanuit een integrale afweging van de maatschappelijke belangen zoals die worden uitgewerkt in de Nationale Omgevingsvisie en Provinciale Omgevingsvisie.

Concrete doelen/acties voor 2022
Voorbereiding invoering Omgevingswet:
- Verlenging inhuur voor de externe projectleider voor 24 uur per week met als belangrijkste opdracht er zorg voor te dragen dat de gemeente per 1 juli 2022 binnen het DSO digitaal vergunningen en meldingen kan ontvangen;
- Aanpassen werkprocessen binnen ruimtelijke ordening bouwtoezicht en milieu om vanaf 1 juli 2022 te gaan werken vanuit nieuwe wettelijke structuur en transformatie naar nieuwe filosofie Omgevingswet, zoals korte procedures (soms van 26 naar 8 weken), meer maatwerk en participatie;
- Aanschaf en implementatie benodigde software DSO;
- Aanpassen interne werkprocessen binnen het DSO en zorgen voor intern en extern digitaal koppelen aan nationale basisregistraties en gemeentelijke informatiesystemen;
- Opstellen en starten plan van aanpak om te komen tot een Omgevingsplan;
- Op basis van implementatieplan Omgevingswet de structurele uitvoeringskosten vaststellen, waarbij ook inzicht dient te komen over aanpassingen in leges, kostenverhaal plannen derden, Wkb (zie hieronder), samenhangende objectregistratie (zie hierna) ten aanzien van software, werken vanuit 3D en noodzakelijkheid aanschaf GIS-viewer.

Gekoppeld aan de invoering Omgevingswet aanpassen werkprocessen bouw- en woningtoezicht aan de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Kern van deze wet is dat de ondernemer of aanvrager een onafhankelijke kwaliteitsborger aanwijst. Deze instelling toetst aan de wettelijke bouwkundige eisen en houdt toezicht op de bouw. De gemeente mag alleen toetsen aan de overige bouwkundige en ruimtelijke thema's, zoals omgevingsplan, welstand e.d. Tevens beoordeelt de gemeente het borgingsplan en de risicoanalyse. Daarna heeft de gemeente feitelijk alleen nog de rol van handhaver. Verwachting is dat de workload gelijk blijft, maar inhoudelijk meer doorschuift naar de bouwfase en conflictbemiddeling tussen de diverse partijen. Meer bouwprojecten worden vergunningvrij en zijn daarmee vrijgesteld van leges. Voor vergunningplichtige projecten dient het legesbedrag verlaagd te worden, daar minder toezicht en toetsing door de gemeente aan het Bouwbesluit plaatsvindt. De extra en gewijzigde werkzaamheden voor begeleiding, controle en handhavend optreden vallen buiten de verrekening met leges.

Gekoppeld aan invoering Omgevingswet voorbereiden op samenvoeging van de geo-gerelateerde basisregistraties (WOZ, BOR, BGT en BAG) tot een samenhangende objectregistratie op 1 januari 2025.

Inmiddels is duidelijk dat 1 januari 2025 niet gehaald gaat worden. Het ministerie van BZK heeft geen middelen beschikbaar. Hierdoor zouden de lasten van invoering van deze samenvoeging volledig op de schouders van de gemeenten komen. Dit is onacceptabel. Wij blijven niet wachten op financiering van het rijk, maar gaan door om zoveel mogelijk de afzonderlijke registraties (WOZ, BOR, BGT en BAG) bij te houden, zodat de data actueel blijft.

2022 is een roerig jaar geweest betreft de woningmarkt en woningbouwontwikkelingen. O.a. stijgende bouwprijzen, het Didam-arrest en aangekondigd nieuw beleid van de rijksoverheid hebben impact op deze ontwikkelingen.
De planontwikkeling (besluitvormingsproces en ruimtelijke begeleiding) van een aantal projecten is toch een stap verder gebracht. Er is echter ook vertraging ontstaan in een aantal projecten. De Provincie Zuid Holland heeft naar aanleiding van het Tussenakkoord (regionale afspraken woningbouw) en het door ons ingediende bod voor het woningbouwprogramma besloten een aantal woningbouwprojecten van ons aan te houden. In overleg met de Provincie is er vervolgonderzoek gedaan. Naar aanleiding van de uitkomsten van het Antearapport dat het gevolg was hiervan, wordt het programma van een aantal projecten heroverwogen, zoals de Zuidrand en het wijzigen van sociale koop in sociale huur voor de Maaslandse Zoom. De Provincie Zuid Holland heeft (in 2023) akkoord gegeven op ons woningbouwprogramma en zal geen plannen meer aanhouden.

Instrumenten
- Omgevingsvisie 1.0
- Midden-Delfland®2025
- Landschapsontwikkelingsperspectief
- Structuurvisie Midden-Delfland 2025 (5 juli 2011)
- Omgevingsbeleidsplan Midden-Delfland (2017)
- Bouwverordening Midden-Delfland 2007
- Welstandsnota Midden-Delfland 2018
- Verordening op de commissie Welstand en Erfgoed Midden-Delfland 2011
- Handleiding Beeldkwaliteit Buitengebied 2016/Beeldkwaliteitsplannen
- Handboek Erfgoed Midden-Delfland
- Verordening kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Midden-Delfland
- Grondbeleid inclusief grondexploitaties
- Aanwijzing Bijzonder Provinciaal Landschap (inclusief visie en uitvoeringsprogramma Gebiedstafel BPL)
- Grondinstrument (onderdeel Duurzaam Boer Blijven)
- Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
- Stichting Groenfonds Midden-Delfland
- Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?
Het doel van de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) is het uitvoeren van de wettelijke milieutaken. Hierbij wordt voldaan aan landelijke kwaliteitscriteria, wordt gezorgd voor specialismevorming op inhoud en wordt een bijdrage geleverd aan een constante en eenduidige taakuitvoering in de regio. Deelname aan deze gemeenschappelijke regeling is opgelegd vanuit de Wet milieubeheer.

De Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) voert voor ons ook de wettelijke asbesttaken uit inclusief de sloopmeldingen.

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. Dit is een zogenaamde 'lichte' gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Delft en Midden-Delfland op basis waarvan de stadsarcheoloog Delft tegen vergoeding de wettelijke taken van een archeoloog in Midden-Delfland mag verrichten.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 1.329.753	€ 951.341	€ 897.651	€ 53.690
Ruimtelijke ordening	€ 1.329.753	€ 951.341	€ 897.651	€ 53.690
I	- € 474.310	- € 322.230	- € 276.349	- € 45.882
Ruimtelijke ordening	- € 474.310	- € 322.230	- € 276.349	- € 45.882
	€ 855.443	€ 629.111	€ 621.302	€ 7.809

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Ruimtelijke ordening (€ 53.690)

Bouwplannen (niet zijnde grexen) particulier initiatief: Er is sprake van een toename van het begeleiden van bouwinitiatieven door particuliere partijen. De gemeente heeft hierbij geen grondpositie en er is dus geen sprake van grondexploitaties. Financieel uitgangspunt hierbij is dat wij kostenverhaal toepassen: de kosten die we maken brengen wij in rekening bij de initiatiefnemer/ontwikkelende partij. Om kostenverhaal inzichtelijk te maken ramen we in deze begroting zowel de te verwachte kosten als ook de te verwachte opbrengsten (zie ook baten).

Bouwplannen (niet grexen) initiatief gemeente De inzet op gemeentelijke initiatieven (die geen grondexploitaties zijn of worden) staat in eerste instantie geen kostenverhaal tegenover. Hiervoor vragen wij de raad om uitvoeringsbudgetten (zoals Hoornbloem en Centrum Schipluiden).

Ruimtelijke ordening, bouwplannen initiatief gemeente en particulier tezamen:
De afname van de lasten op dit taakveld heeft meerdere oorzaken:
Betreft voornamelijk het gevolg van een verschuiving van werkgeverslasten (€ 97.853). Hiernaast is het inhuurbudget grotendeels onbenut gebleven (€ 38.915). Hier tegenover staat de overschrijding op niet geraamde uitgaven voor Project Euterpe Maasland (€ -29.348) en enkele anterieure overeenkomsten, waarvan de kosten de baten overschrijden (€ -56.740).

Inkomsten

Onderschrijding Ruimtelijke ordening (€ 45.882)

De onderschrijding ontstaat met name op bouwplannen particuliere initiatieven / anterieure overeenkomsten.
In de begroting gaan wij ervan uit dat wij kosten voor onze inzet op particuliere initiatieven (bouwplannen niet zijnde grexen, particulier initiatief) kostenverhaal toepassen. Wij gaan er in de begroting van uit dat wij 80% van de te maken kosten daadwerkelijk kunnen verhalen.
Echter, werkelijke kostenverhaal is achter gebleven op begroot, omdat het niet altijd lukt om tot ondertekening van een anterieure overeenkomst te komen. Onzekerheid binnen (regelgeving over) de

woningmarkt is hierbij een belangrijke oorzaak. Doordat het niet altijd lukt om tot een overeenkomst te komen ontstaat er een onderschrijding op de raming inkomsten.

Beleidsveld volkshuisvesting

Beleidsdoel

Wij streven naar een evenwichtige woningvoorraad, waarbij het accent per dorp verschilt. Dit beleidsveld heeft een sterke relatie met het sociaal domein (onder andere Wet maatschappelijke ondersteuning, statushouders, voorrangsverklaringen, langer zelfstandig wonen, sociale cohesie en veilige woonomgeving), Locatieontwikkeling en Ruimtelijke ordening (randvoorwaarden en planning nieuwe woningbouwlocaties).

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Een gedifferentieerde woningvoorraad en drie vitale dorpen, waarmee we een aantrekkelijke gezinsgemeente vormen. Een belangrijk gewenst maatschappelijk effect daarbij is voldoende aanbod van betaalbare woningen in de drie dorpen.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

De kwaliteit van leven en wonen liggen in elkaars verlengde. Vanuit Cittaslow gaat het bij dit beleidsveld om een kwalitatieve inrichting van de woon- en leefomgeving. Het lokaal beleid is gericht op de persoonlijke omstandigheden van inwoners en verschillende doelgroepen in de gemeente. Bij de planvorming voor woningbouw zijn duurzaamheid, veiligheid en de bijdrage aan de vitaliteit van de dorpen belangrijke beleidsonderdelen. Het bouw- en woningtoezicht is gericht op het voorkomen van verpaupering van de leefomgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken Met het woonbeleid beogen we het behoud van vitale dorpen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.

Concrete doelen/acties voor 2022

De komende tijd blijven de doelstellingen uit de Woonagenda en de beleidskaders van de gemeenteraad actueel en leidend. In 2022 richten we ons op de uitvoering daarvan. Wij blijven in 2022 intensief samenwerken met Wonen Midden-Delfland. Jaarlijks maken we prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland en de beide huurdersverenigingen. Wij zetten de regionale samenwerking met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden (bestuurlijke tafel wonen) voort.

In alle drie de dorpen worden woningen aan de voorraad toegevoegd. In Den Hoorn worden woningen opgeleverd aan de Woudselaan. Voor centrum Den Hoorn, De Kreek fase IV en Equestrum worden de woningbouwplannen (verder) voorbereid. In Schipluiden zijn er plannen voor het toevoegen van woningen in het centrum, Keenenburg V en de Zuidrand. De planvoorbereiding en formele processen zijn opgestart. In Maasland komen er woningen bij op de Maaslandse Dam en in de Commandeurspolder. Ook werken we in 2022 aan de woningbouwplannen voor de projecten De Houve, Maaslandse Zoom en centrum Maasland.

Instrumenten

- Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025
- Woonagenda - Motie ‘Herijking beleid woningmarkt starters’ d.d. 12 november 2019
- Motie ‘Regionale afspraken woningbouw’ d.d. 26 mei 2020
- Resultaten woonwensenonderzoek jongeren
- Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen 2025)
- Huisvestingsverordening Midden-Delfland 2019
- Gemeentelijk bod voor regionale nieuwe woningmarktafspraken
- Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland
- Wet maatschappelijke ondersteuning en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn (wonen, zorg en welzijn)
- Bestuurlijke Tafel Wonen (de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking in de woningmarktregio Haaglanden)

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken Met het woonbeleid beogen we het behoud van vitale dorpen door meer diversiteit te brengen in het woningaanbod en doorstroming te bevorderen.

Concrete doelen/acties voor 2022

De komende tijd blijven de doelstellingen uit de Woonagenda en de beleidskaders van de gemeenteraad actueel en leidend. In 2022 richten we ons op de uitvoering daarvan. Wij blijven in 2022 intensief samenwerken met Wonen Midden-Delfland. Jaarlijks maken we prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland en de beide huurdersverenigingen. Wij zetten de regionale samenwerking met de gemeenten binnen de woningmarktregio Haaglanden (Bestuurlijke Tafel Wonen) voort. In alle drie de dorpen worden woningen aan de voorraad toegevoegd. In Den Hoorn worden woningen opgeleverd aan de Woudselaan. Voor centrum Den Hoorn, De Kreek fase IV en Equestrum worden de woningbouwplannen (verder) voorbereid. In Schipluiden zijn er plannen voor het toevoegen van woningen in het centrum, Keenenburg V en de Zuidrand. De planvoorbereiding en formele processen zijn opgestart. In Maasland komen er woningen bij op de Maaslandse Dam en in de Commandeurspolder en is de ontwikkeling van flexwoningen op Euterpe gestart. Ook werken we in 2022 aan de woningbouwplannen voor de projecten De Houve, Maaslandse Zoom en centrum Maasland.

In 2022 is de samenwerking met de woningbouwcorporatie Wonen Midden Delfland constructief voortgezet. Samen met de huurdersverenigingen zijn gesprekken gevoerd over de te sluiten prestatieafspraken in 2023. De woningbouwcorporatie en de gemeente hebben hun ontwikkelplannen met elkaar gedeeld en de afstemming in planning houden wij nauwgezet in de gaten.

Regionaal is via de Bestuurlijke Tafel Wonen in 2022 gewerkt aan de totstandkoming van de Regionale Realisatieagenda, zodat deze in 2023 ondertekend kon worden. Daarnaast is het proces doorlopen om te komen tot een nieuwe Huisvestingsverordening, deze zal ingaan op 1 juli 2023. Ook is in 2022 ook in regionaal verband gestart met de totstandkoming van de Regionale Woonzorgvisie, zodat deze in 2023 vastgesteld kan worden.
De planontwikkeling voor het toevoegen van woningen in de drie dorpen gaat door. Voor Keenenburg V is een subsidie aangevraagd en ontvangen van de Vliegende Brigade (provinciale subsidieregeling) om extra capaciteit en expertise in te zetten voor de tenderfase.

Instrumenten

- Woonvisie Midden-Delfland 2010-2025
- Woonagenda
- Motie ‘Herijking beleid woningmarkt starters’ d.d. 12 november 2019

- Motie ‘Regionale afspraken woningbouw’ d.d. 26 mei 2020
- Motie 'Afspraken Woningbouw' d.d. 8 november 2022
- Resultaten woonwensenonderzoek jongeren
- Visie Behoud door ontwikkeling (Vitale Dorpen 2025)
- Huisvestingsverordening Midden-Delfland 2019
- Gemeentelijk bod voor regionale nieuwe woningmarktafspraken
- Prestatieafspraken met Wonen Midden-Delfland
- Wet maatschappelijke ondersteuning en de voorzieningen die daarop gebaseerd zijn (wonen, zorg en welzijn)
- Bestuurlijke Tafel Wonen (de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking in de woningmarktregio Haaglanden)

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 1.416.336	€ 1.888.585	€ 1.860.858	€ 27.727
Bouw- en woningtoezicht	€ 1.416.336	€ 1.888.585	€ 1.860.858	€ 27.727
I	- € 1.037.748	- € 794.243	- € 672.905	- € 121.338
Bouw- en woningtoezicht	- € 1.037.748	- € 794.243	- € 672.905	- € 121.338
	€ 378.588	€ 1.094.342	€ 1.187.952	- € 93.610

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Onderschrijding Bouw- en woningtoezicht (€ 27.727)

Betreft voornamelijk de onderschrijding op uitgaven Omgevingswet, met als gevolg dat werkzaamheden vooruitgeschoven zijn. Dit vanwege de invoering van de Omgevingswet d.d. 1 januari 2024.

Inkomsten

Onderschrijding Bouw- en woningtoezicht (€ 121.338)

De onderschrijding op dit taakveld wordt veroorzaakt door vertraging van de incidentele bouwleges bij zowel woningbouw als bedrijventerrein.

Beleidsveld grondzaken

Beleidsdoel

De gemeente wil een regierol vervullen bij ruimtelijke ontwikkelingen. Het grondbeleid is ondersteunend aan de beleidsvelden Midden-Delfland® 2025 en Vitale Dorpen in 2025.

Wat willen we bereiken?

Gewenst maatschappelijk effect

Het beschikbaar hebben van gronden, tegen (maatschappelijk) acceptabele kosten, voor de doeleinden van andere programma’s.

Wat is de relatie tussen Cittaslow en dit beleidsveld?

Het beleidsveld grondzaken heeft een indirecte relatie met Cittaslow. De grondexploitatie is gericht op het realiseren van voorafgaand geformuleerde doelstellingen vanuit andere beleidsvelden. Daarbij zijn de waarden van Cittaslow uitgangspunt, zoals het betrekken van inwoners, een hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte, sociale woningbouw en duurzaam bouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De planningen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen.
In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. Bij de uitvoering van woningbouwprojecten wordt zo goed mogelijk bij de woonagenda aangesloten.

Concrete doelen/acties voor 2022

In de woningbouwplanning is opgenomen dat in 2022 de start van de bouw begint van 159 woningen. Hiervan vallen 39 woningen binnen de sociale sector.

Instrumenten

- Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties).
- Deelname aan de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder.

Wat hebben we gedaan?

Operationeel doel om het beoogde maatschappelijk effect te bereiken

Het volgens planning beschikbaar hebben van gronden voor de doeleinden van andere programma's, zoals onderwijs en welzijn. De planningen zijn onderdeel van de door het college van B&W vastgestelde projectplannen. In 2016 heeft de raad de woonagenda en de hieruit voortkomende woningbouwprogrammering 2016-2020 vastgesteld. Bij de uitvoering van woningbouwprojecten wordt zo goed mogelijk bij de woonagenda aangesloten.

Concrete doelen/acties voor 2022

In de woningbouwplanning is opgenomen dat in 2022 de start van de bouw begint van 159 woningen. Hiervan vallen 39 woningen binnen de sociale sector. In 2022 zijn 6 woningen gerealiseerd. De start bouw van ruim 150 woningen zal in 2023 plaatsvinden.

Instrumenten

- Nota Grondbeleid en jaarlijkse herziening grondexploitaties. Onder deze laatste vallen ook de bijbehorende risicoanalyse en het meerjarenprogramma grondexploitaties (ontwikkeling reserve grondexploitaties).
- Deelname aan de gemeenschappelijke regeling Bedrijvenschap Harnaschpolder.

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen

Met de deelname aan Bedrijvenschap Harnaschpolder wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
U	€ 3.677.183	€ 2.679.304	€ 4.251.100	- € 1.571.796
Grondexploitaties	€ 3.677.183	€ 2.679.304	€ 4.251.100	- € 1.571.796
I	- € 4.806.031	- € 3.800.586	- € 5.049.071	€ 1.248.485
Grondexploitaties	- € 4.806.031	- € 3.800.586	- € 5.049.071	€ 1.248.485
	- € 1.128.848	- € 1.121.282	- € 797.971	- € 323.311

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven en inkomsten

Grondexploitaties

Bij zowel de uitgaven als de inkomsten is de feitelijke uitvoering van grondexploitaties sterk afhankelijk van procedures die doorlopen moeten worden en de momenten waarop kavels grond (kunnen) worden afgenomen. Inhoudelijke wijzigingen in de plannen worden aan de raad voorgelegd middels de jaarlijkse herzieningen van de grondexploitatieberekeningen (grexen). De hierna genoemde grote verschillen betreffen mede daarom vooral verschuivingen van uitgaven en inkomsten in de tijd.

De grootste verschuivingen bij de lasten zijn:

- Bedrijventerreintjes Hooipolder
  Voor de Zuid kavel (2.900m²) hebben wij het afgelopen jaar de mogelijkheden voor de vestiging van een lokaal bedrijf(je) onderzocht.
  Op basis van de huidige stand van zaken verwachten wij de grond in 2024 uit te geven (circa € 15.000 lagere lasten).
- Vastgoedzone Den Hoorn
  De grondexploitatie betreft verkoop van grond voor de realisatie van een reclamemast, een hotel en een bedrijfspand. De (opbrengst van de) reclamemast is in de grondexploitatie gerealiseerd en de huur wordt door de gemeente jaarlijks in rekening gebracht. De overige kavels zijn in 2021 in erfpacht uitgegeven en de canon wordt sindsdien in rekening gebracht. Het hotel is februari 2023 geopend. De oplevering van het bedrijfsgebouw is naar verwachting eind 2023 (circa € 70.000 lagere lasten).
- Centrum ontwikkeling Den Hoorn
  Het te realiseren programma bevat in totaal 9 appartementen, 13 woningen, 1.600m² te realiseren supermarkt en 150m² detailhandel. Op dit moment hebben wij nog niet alle gronden in ons bezit. Er lopen verschillende juridische procedures rondom het Centrumplan Den Hoorn (circa € 100.000 hogere lasten).
- Keenenburg V
  Het gemixte woningbouwprogramma met grondgebonden woningen, appartementen en wooneenheden in een boerderijsetting komt op basis van de huidige uitgangspunten uit op 37

woningen. Het bestemmingsplan (woningbouw) is onherroepelijk vastgesteld en er is ook een beeldkwaliteitsplan vastgesteld. Op dit moment zijn wij bezig met de voorbereidingen voor een tender (vormvrije vorm van aanbesteden) (circa € 467.000 hogere lasten).

- Maaslandse Dam / Ruimte voor Ruimte
  De Maaslandse Dam betreft de omvorming van een voormalig kassengebied naar een groen woongebied. In totaal betreft dit plan 45 woningen en een groen middengebied bestaande uit een natuurspeeltuin. De grond voor de woningen is inmiddels volledig uitgegeven.
  De Zuidrand omvat het realiseren van 13 woningen, in de vorm van vrije kavels en 8-tal appartementen. In 2022 zijn wij, in opdracht van de Provincie, de samenwerking aangegaan met Antea om een socialer programma op haalbaarheid te onderzoeken en tot uitvoering te brengen. In 2023 gaan wij hier verder mee aan de slag (circa € 340.000 hogere lasten).
- Kreekzone
  Het project bestaat uit vier fasen. Fasen 1 t/m 3 (140 woningen) zijn vrijwel volledig afgerond. Een aanzienlijk deel (50%) van de gerealiseerde woningen is sociale huur of koop. Fase 4 betreft de locatie Sterappel. Op deze locatie zijn op tijdelijke basis woningen voor statushouders geplaatst, waartoe met woningstichting WMD een overeenkomst loopt tot juni 2024. Het bestemmingsplan geeft op deze locatie de mogelijkheid een appartementengebouw te realiseren. Het programma in de grondexploitatie bestaat uit het realiseren van 22 middenhuur appartementen (circa € 70.000 hogere lasten).
- Centrum Maasland
  Op de locatie van de voormalige kantoorvleugel van het gemeentehuis van Maasland zijn wij van plan grond uit te geven voor de realisatie van acht woningen. In 2022 zijn er door tekort aan medewerkers geen werkzaamheden uitgevoerd. We zijn voornemens het plan zo spoedig mogelijk op te pakken (circa € 35.000 lagere lasten).
- Woudselaan
  Op basis van de stedenbouwkundige uitgangspunten zijn wij voornemens om zes woningen te realiseren. Een “restant” stukje willen wij verkopen aan een geïnteresseerde koper. Op tijdelijke basis zijn negen tiny houses gerealiseerd. Na het verstrijken van de termijn van de bruikleenovereenkomst in 2024 zijn wij van plan om de tiny houses te ‘vervangen’ voor zes grondgebonden woningen (circa € 40.000 hogere lasten).

Mutaties reserve

Mutaties reserves programma 7	Werkelijk 2021	Prinitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 2.503.380	€ 18.675	€ 608.075	€ 936.305	€ 328.230
Inkomsten	- € 1.010.443	- € 80.100	- € 642.225	- € 491.975	€ 150.250
	€ 1.492.937	- € 61.425	- € 34.150	€ 444.330	€ 478.480

Lasten

Overschrijding (€ 328.230).

Reserve grondexploitaties
- De totale overschrijding uit verliesnemingen grondexploitaties bedraagt € 199.500.

Fonds sociale Woningbouw
- De totale overschrijding afkoopsommen sociale woningbouw bedraagt € 128.730.

Baten

Onderschrijding (€ 150.250)

Algemene reserve
- De totale onderschrijding op herontwikkeling locatie Hoornbloem bedraagt € 80.100.
- De totale onderschrijding op herontwikkeling Hoornbloem LWE bedraagt € 45.000.
- De totale onderschrijding op herontwikkeling Hoornbloem Samenleving bedraagt € 25.150.

Investeringen programma 7

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Bouw- en woonrijp maken Euterpe Maasland	€ 0	€ 9.503	- € 9.503	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Onderhoud Schilpen 2022	€ 25.000	€ 25.000	€ 0	ja	Project afgerond
Sanering verspreid liggend glas	€ 4.379.441	€ 2.000.616	€ 2.378.826	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen opslagkluis gevaarlijke stoffen (2021)	€ 25.000	€ 22.069	€ 2.931	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Particulier initiatief Scharnier	€ 0	- € 59.409	- € 59.409	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Grondexploitatie Woudselaan	€ 62.627	€ 0	€ 62.627	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Complex 12 (Harnaschpolder bedrijventerrein)	€ 72.114	€ 0	€ 72.114	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Complex 17 (Keenenburg V)	€ 148.270	€ 0	€ 148.270	nee	Restant investering zal

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
					plaatsvinden in 2023
Complex 22 Grondexploitatie Ruimte voor Ruimte	€ 177.407	€ 0	€ 177.407	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Complex Kreek zone Look West	€ 1.332.883	€ 0	€ 1.332.883	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Complex Centrum Maasland	€ 0	€ 0	€ 0	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Grond in erfpacht	- € 1.269.119	- € 1.169.282	€ 99.837	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Overzicht alg. dekkingsmiddelen

Overzicht van algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen is geen (beleids)programma en heeft daardoor een aparte plaats. De financiële middelen in al hun verschijningsvormen zijn dienstbaar aan het beleid. Tegelijkertijd zijn de financiële middelen de randvoorwaarden voor het te voeren beleid. Daarbij wordt een evenwicht gezocht tussen ambities en mogelijkheden. De voorschriften en regelgeving met betrekking tot het financiële beleid nemen ieder jaar toe. Hierdoor wordt de financiële ruimte beperkt maar tegelijkertijd wordt voorkomen dat onverantwoorde toepassingen worden gekozen.

In algemene termen kan gesteld worden dat het financiële beleid erop gericht is op korte en lange termijn te voorzien in voldoende financiële middelen om mogelijkheden en ambities met elkaar in evenwicht te houden. Omdat de voorgeschreven meerjarencijfers niet verder gaan dan het begrotingsjaar en de drie daaropvolgende jaren is een financieel perspectief opgesteld voor de langere termijn (zie Financieel meerjarenperspectief). Op deze manier wordt bereikt dat het korte termijnbeleid past in en bijdraagt aan de noodzakelijke aanpassingen op langere termijn.

In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen toegelicht.

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 1.316.145	€ 1.380.978	€ 1.374.601	€ 6.377
Algemene baten en lasten	€ 6.000	€ 6.000	€ 0	€ 6.000
OZB woning	€ 385.993	€ 446.255	€ 413.524	€ 32.731
Treasury	€ 924.152	€ 928.723	€ 961.077	- € 32.354
I	- € 32.142.802	- € 35.744.212	- € 36.207.555	€ 463.343
Algemene uitkering	- € 22.748.518	- € 26.121.427	- € 26.450.552	€ 329.125
OZB niet woning	- € 1.974.839	- € 2.104.839	- € 2.201.785	€ 96.946
OZB woning	- € 3.785.961	- € 3.835.961	- € 3.836.755	€ 794
Treasury	- € 3.633.484	- € 3.681.985	- € 3.718.463	€ 36.478
	- € 30.826.657	- € 34.363.234	- € 34.832.954	€ 469.720

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

De BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Het dienen van het maatschappelijk belang bindt de bank met de gemeente. Daarom houdt de gemeente een beperkt aantal aandelen in de bank. Met de deelname aan Juva N.V. is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Het doel van Evides is het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoen. Voor de bovenstaande partijen geldt dat er naast het maatschappelijk belang eveneens sprake is van een financieel belang voor de gemeente. De jaarlijkse winstuitkeringen (dividend) vormt een relevante inkomstenpost.

Toelichting financiële afwijking

Lasten

Overschrijding Treasury (€ 32.354)

De oorzaak van deze overschrijding is de stijging van de te betalen rente voor langlopende leningen.

Onderschrijding OZB woningen (€ 32.731)

Voor 2022 was dit budget incidenteel verhoogd (doorschuifbudget ad € 35.000 vanuit 2021) in verband met de kosten voor het taxeren naar gebruiksoppervlakte (voorheen naar inhoud). De werkelijke kosten hiervoor waren echter ruimschoots minder. Daarnaast vielen de kosten voor bezwaarafhandeling in 2022 lager uit dan voorzien.

Baten

Overschrijding Treasury (€ 36.478)

Betreft een toename aan rente inkomsten op kortlopende leningen.

Overschrijding Algemene uitkering (€329.125)

Door het jaar heen wordt de raming van de algemene uitkering aangepast aan de verschillende circulaires. De decembercirculaire komt echter te laat om de financiële consequenties daarvan nog te kunnen verwerken in de begroting.

Overschrijding OZB niet-woningen (€ 96.946)

Voor het begroten van de te verwachten opbrengst wordt rekening gehouden met de te verwachten waardeontwikkeling van de niet-woningen. Ook wordt ingeschat wat er aan areaalontwikkeling en gegronde bezwaren te verwachten is. Voor de niet-woningen is er ook een gebruikersbelasting OZB, daarom wordt een inschatting gemaakt van de leegstand. Wanneer één of meer van deze factoren afwijkt van waar rekening mee is gehouden, zorgt dit voor een meer- of minderopbrengst, in dit geval een meeropbrengst.

Mutaties reserve

Mutaties reserves algemene dekkingsmiddelen	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 2.279.154	€ 147	€ 990.915	€ 990.915	€ 0
Inkomsten	- € 854.332	- € 949.769	- € 1.548.893	- € 1.533.893	€ 15.000
	€ 1.424.822	- € 949.622	- € 557.978	- € 542.978	€ 15.000

Overzicht van overhead

Overzicht van de kosten Overhead

In het gewijzigde Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) worden baten en lasten van de overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld. Hiermee vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Hiermee wint de begroting en verantwoording aan transparantie. De gemeenteraad kan beter sturen op de bedrijfsvoering. Bovendien kan door het hanteren van een eenduidige systematiek een betere vergelijking worden gemaakt met andere gemeenten.

Om te voorkomen dat er verschillen gaan optreden in de wijze van toerekening van overhead is een algemene definitie van overhead voorgeschreven: *Alle bedrijfskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.*

Uitgangspunt van deze definitie is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten.

Volgens deze nieuwe methodiek wordt in de begroting en verantwoording niet meer gerekend met de integrale kostprijs. In een aantal gevallen speelt het hanteren van een integrale kostprijs nog wel een rol. Dit om te voorkomen dat dit voor deze gevallen leidt tot een tekort in de begroting. Als voorbeelden kunnen worden genoemd: de grondexploitaties, investering en andere (subsidie)trajecten, die gepaard gaan met activering en afschrijving, waar vaak specifieke dekkingsposten voor bestaan. Voor deze gevallen is het toerekenen van overhead en (eventueel) rente wel toegestaan.

Ten aanzien van taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor kostendekkende tarieven berekend mogen worden (bijvoorbeeld afval en riolering), geldt dat het niet meenemen van overhead betekent dat voor die producten een positief resultaat kan ontstaan. Dit komt doordat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Om die reden is in het gewijzigde BBV de verplichting opgenomen om in de paragraaf lokale heffingen toe te lichten hoe de algemene overhead zich verhoudt tot taken/activiteiten/heffingen volgens een nader omschreven systematiek.

Hieronder volgt in lijn met het format van onze begroting het overzicht van de overhead:

Wat heeft het gekost?

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
U	€ 8.601.661	€ 9.158.108	€ 9.068.300	€ 89.808
Overhead ambtelijke organisatie	€ 5.552.938	€ 5.855.308	€ 5.873.155	- € 17.847
Overhead bestuursorgaan	€ 822.233	€ 851.234	€ 878.914	- € 27.680

Beschikbare middelen	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk	Verschil
Overhead D,C en I	€ 2.090.620	€ 2.343.531	€ 2.339.566	€ 3.965
Overhead openbare werken	€ 135.870	€ 108.035	- € 23.336	€ 131.371
I	- € 296.371	- € 151.171	- € 227.435	€ 76.264
Overhead ambtelijke organisatie	- € 294.121	- € 148.921	- € 197.259	€ 48.338
Overhead bestuursorgaan	- € 2.250	- € 2.250	- € 2.250	€ 0
Overhead D,C en I	€ 0	€ 0	- € 13.854	€ 13.854
Overhead openbare werken	€ 0	€ 0	- € 14.071	€ 14.071
	€ 8.305.290	€ 9.006.937	€ 8.840.866	€ 166.071

Toelichting financiële afwijking

Uitgaven

Overschrijding Overhead bestuursorgaan (€ 27.680)

Een overschrijding op het inhuur budget personeel (€ -55.904). Het onbenutte inhuurbudget personeel BMO staat hier tegenover. Hiernaast is het representatie budget deels onbenut gebleven (€ 17.027), ditzelfde geldt voor enkele kleinere posten. Op het representatiebudget waren ook kosten geraamd voor afscheid van de oud-burgemeester die betaald zijn uit communicatie budget. Tegenover de plus op representatie staat een min bij communicatie.

Onderschrijding Overhead openbare werken (€ 131.371)

Voornaamste reden voor deze onderschrijding is een verschuiving van werkgeverslasten voor deze afdeling (€ 122.403). Het restant is een totaal van verschillende kleinere mutaties.

Inkomsten

Onderschrijding Overhead ambtelijke organisatie (€ 48.338)

Dit bedrag (€ 50.000) is opgebouwd uit WAO/AAW/WAZO/ZW uitkeringen. De te ontvangen gelden zijn niet geraamd. Inkomsten bestaan uit tegemoetkomingen voor zwangerschapsverlof en geboorteverlof. Sinds augustus is er een nieuwe regeling, van te voren is niet duidelijk of en wanneer gebruik wordt gemaakt van dit verlof. Het is geen verplichting en er is keuze in hoe het wordt opgenomen. In 2022 waren er relatief veel jonge ouders. Hier staan loonkosten tegenover, het zijn dus tegemoetkomingen voor deze loonkosten. Bijsturen via periodiek is lastig door het moment van aanleveren van de informatie en het bekend worden van de ontwikkeling van de kosten (vanaf augustus 2022 nieuwe regeling).

Wat is de betrokkenheid van de verbonden partijen?

Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995.

Mutaties reserves

Mutaties reserves overhead	Werkelijk 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting incl. wijzigingen	Werkelijk 2022	Verschil
Uitgaven	€ 689.048	€ 0	€ 326.153	€ 326.153	€ 0
Inkomsten	- € 1.357.217	- € 124.730	- € 435.812	- € 425.871	€ 9.941
	- € 668.169	- € 124.730	- € 109.659	- € 99.718	€ 9.941

Investeringen programma Overhead

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Koppeling Corsa-GWS4all(Centric & BCT) (2018)	€ 18.175	€ 4.343	€ 13.832	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Koppeling Corsa-Key2burgerz. (Centric & BCT)(2018)	€ 15.000	€ 1	€ 14.999	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
E-depot (digitale archiefbewaar plaats	€ 0	€ 6.795	- € 6.795	Ja	Project afgerond
Aanschaf en vervangen Ipads (2018)	€ 55.000	€ 55.447	- € 447	ja	Project afgerond
Informatiebeleidsplan 2019	€ 0	€ 101	- € 101	Ja	Project afgerond
Informatiebeleidsplan/GT connect 2020	€ 40.000	€ 0	€ 40.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Implementatie digitalisering inwonerszaken (2018)	€ 22.780	€ 0	€ 22.780	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Informatiebeleidsplan 2022	€ 40.000	€ 40.953	- € 953	ja	Project afgerond
Aanschafkosten CMS (2014)	€ 20.000	€ 0	€ 20.000	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Vervangen Hardware WIFI (2021)	€ 82.516	€ 43.742	€ 38.774	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Koppeling DSO Omgevingswet	€ 30.000	€ 31.947	- € 1.947	Ja	Project afgerond
Implementatie omgevingswet (2021)	€ 52.400	€ 52.242	€ 158	Ja	Project afgerond
GIS/GEO viewer (2021)	€ 30.000	€ 17.673	€ 12.327	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Basisregistraties BAG, BGT, WOZ en BRT	€ 10.000	€ 0	€ 10.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Implementatie DigiNetwerk 2022	€ 20.000	€ 0	€ 20.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Cloudmigratie EnableU 2022	€ 50.000	€ 18.761	€ 31.239	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervanging Centric applicaties naar SaaS 2022	€ 90.000	€ 87.810	€ 2.190	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Verbetering luchtvochtigheid gemeentehuis (2018)	€ 51.735	€ 44.531	€ 7.204	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Camerabeveiliging gemeentehuis (2018)	€ 29.616	€ 16.655	€ 12.961	ja	Project afgerond
Vervanging installaties gemeentehuis 2021	€ 87.331	€ 57.170	€ 30.161	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervanging installaties gemeentehuis 2022	€ 25.000	€ 383	€ 24.617	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Omschrijving investering	Bedrag begroot	Bedrag werkelijk	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Gemeentewerf : Vervangen stalen systeemgevel (2021)	€ 78.921	€ 78.900	€ 21	ja	Project afgerond
Audio video-installatie raadzaal	€ 6.140	€ 14.048	- € 7.908	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Gemeentewerf : vervangen dak (2021)	€ 102.310	€ 97.601	€ 4.709	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen Pick-up Renault Master 55-VRR-7 (2018)	€ 45.100	€ 4.098	€ 41.002	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen VW Crafter (snipper) 5-VBZ-67	€ 59.700	€ 0	€ 59.700	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen VW Crafter 4-VBN-69	€ 54.700	€ 0	€ 54.700	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Vervangen riooldoorspuit wagen	€ 51.000	€ 0	€ 51.000	nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
Shovel 2022	€ 65.000	€ 67.969	- € 2.969	ja	Project afgerond

Paragrafen

Lokale heffingen

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van deze lokale heffingen hoort de onroerendezaakbelastingen (OZB) bij de algemene dekkingsmiddelen. Daarnaast zijn er heffingen die niet tot de algemene dekkingsmiddelen behoren. Afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn hiervan de voornaamste twee.

Nota lokale heffingen

De raad stelde op grond van de 'Financiële verordening gemeente Midden-Delfland' op 26 april 2016 de nota Lokale heffingen Midden-Delfland 2016 vast. Deze nota beschrijft de samenstelling van de gemeentelijke belastingen en heffingen. Ook andere zaken die nauw samenhangen met de heffing en inning van deze belastingen en heffingen staan in de nota.
In deze paragraaf beschrijven wij de actuele stand van zaken.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De grondslag van de OZB is de waarde van de onroerende zaken in de gemeente. De OZB bestaat uit een eigenarenbelasting voor woningen en niet-woningen en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. Voor de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) worden de onroerende zaken jaarlijks getaxeerd. Voor het belastingjaar 2022 geldt de waarde van peildatum 1 januari 2021.

De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet WOZ. In 2018 heeft de Waarderingskamer haar algemeen oordeel voor Midden-Delfland gewijzigd in 5 sterren. Gemeenten die meerdere jaren stabiel oordeel 'goed' hebben (4 sterren), krijgen een extra ster. In augustus 2022 heeft de Waarderingskamer laten weten het algemeen oordeel blijft staan op 5 sterren. Wederom een waardering voor de inzet, betrokkenheid, kunde en enthousiasme van de medewerkers van het team Belastingen.

De Waarderingskamer heeft besloten om per 1 januari 2022 alle gemeenten en uitvoeringsorganisaties de woningen verplicht te laten taxeren op basis van de gebruikersoppervlakte in plaats van op inhoud. De belangrijkste reden hiervoor is dat dit beter aansluit bij de markt. In de verkoopadvertenties wordt bijv. melding gemaakt van de gebruiksoppervlakte van woningen. Daarnaast wordt de gebruikersoppervlakte ook gebruikt in de basisregistraties. Ook Midden-Delfland is overgegaan van kubieke meters naar vierkante meters in de WOZ- administratie. Hierbij wordt uitgegaan van de criteria die de Waarderingskamer hanteert.

Vanaf 2022 stelt de raad jaarlijks de tarieven van de OZB vast. Het besluit hiertoe heeft de raad in 2021 genomen en is een heroverweging van het standpunt in de voorgaande jaren. De raad besloot in juni 2015 om voor de jaren 2016 tot en met 2020 OZB te heffen tegen een vast tarief. De opbrengst voor 2017 tot en met 2021 is begroot op basis van het tarief voor 2016 en de verwachte marktontwikkeling voor woningen en niet-woningen. Hiermee was de opbrengst van de OZB afhankelijk van de ontwikkeling van de verkoopprijzen van de onroerende zaken in Midden-Delfland. Door de (forse) waardestijging betekende dit een meer dan gemiddelde toename van de OZB-opbrengsten. Dit kwam volledig voor rekening van de belastingbetaler, waardoor de lokale lastendruk relatief gezien meer toegenomen is. In haar vergadering van juni 2021 heeft de gemeenteraad ingestemd met de heroverweging van dit besluit. Dit betekent dat vanaf 2022 de gemeenteraad jaarlijks de tarieven van de OZB vaststelt. Uitgangspunt nu is een verhoging van de OZB-opbrengsten met 3% per jaar, zoals reeds in de Begroting 2021-2024 in de ramingen is

opgenomen. Zo ontstaat naast een evenwichtige ontwikkeling van de opbrengst, ook een evenwichtige lokale lastendruk.

De WOZ-waarde wordt bepaald aan de hand van gerealiseerde verkoopcijfers. De waardeontwikkeling wordt pas in de loop van een jaar duidelijk. Gebruik van landelijke cijfers is niet gewenst, omdat deze afwijken van de situatie in Midden-Delfland. De marktontwikkeling voor de woningen is voor 2022 8%.

In de volgende tabel staan de OZB-tarieven.

OZB tarieven	2020	2021	2022
Tarief eigenaren woningen	0,1205%	0,1205%	0,1149%
Tarief eigenaren woningen	0,2267%	0,2267%	0,2335%
Tarief gebruikers niet-woningen	0,1627%	0,1627%	0,1676%

OZB opbrengsten	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Woning	€ 3.690.427	€ 3.835.961	€ 3.766.400
Niet-woning	€ 1.926.059	€ 2.104.839	€ 2.201.785
Totale OZB opbrengsten	**€ 5.616.486**	**€ 5.940.800**	**€ 5.968.185**

Afvalstoffenheffing

Uitgangspunt van de afvalstoffenheffing is de kosten van de afvalinzameling en -verwerking voor 100% te dekken door de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Door nieuwe ontwikkelingen (invoering zijbelading, andere wijze ophalen oud papier) was het mogelijk om het tarief voor de afvalstoffenheffing te laten dalen met circa 4% ten opzichte van 2021. Daarnaast was het mogelijk dat mede als gevolg van een geactualiseerde kostenraming van Avalex de voorziening Afvalstoffenheffing de komende jaren weer aangevuld kan worden. Hiermee is een dreigend tekort op deze voorziening verminderd. Voor de jaren 2023 t/m 2025 wordt op basis van ongewijzigd beleid uitgegaan van gelijkblijvende tarieven. Bij elke nieuwe begroting wordt dit getoetst aan het uitgangspunt van 100% kostendekking.

Tarieven afvalstoffenheffing	2020	2021	2022
Eenpersoonshuishouden	€ 281,40	€ 281,40	€ 270,00
Meerpersoonshuishouden	€ 373,20	€ 373,00	€ 358,20

Opbrengst afvalstoffenheffing	2020	2021	2022
Afvalstoffenheffing	€ 2.753.307	€ 2.691.724	€ 2.644.615

Kostendekking en egalisatievoorziening afvalstoffenheffing
Het overschot of tekort op het onderdeel afvalstoffenheffing wordt gestort in of onttrokken aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. De storting in de voorziening was voor 2022 geraamd op € 169.718. Op basis van de gerealiseerde lasten en baten in 2022 op het onderdeel Afvalverzameling en -verwerking (nader toegelicht binnen Programma 3) bedraagt de werkelijke storting € 93.527. Per 31 december 2022 kent de egalisatievoorziening een (positieve) stand van € 175.632.

Vanaf 2021 is een uitsplitsing van de inkomsten uit afvalinzameling opgenomen in de 'Begroting in één oogopslag'. Het gaat hierbij om de inzameling glas, papier/karton en PMD.
Het totaaloverzicht van de inkomsten afvalinzameling werkelijk voor 2022 is als volgt:

Rioolheffing

De opbrengsten van deze heffing dekken de lasten van het rioolstelsel. De kosten van de uitvoering van het gemeentelijke rioleringsplan en het daarmee samenhangende investeringsschema zijn verwerkt in programma 3 Beheer, Verkeer en Milieu. Voor een goede inschatting van de kosten is een kostendekkingsplan (KDP) gemaakt. Dit KDP is onlangs geactualiseerd. Het tarief voor de rioolheffing voor 2022 is met 8% gedaald ten opzichte van 2021. Voor 2023 en volgende jaren wordt voorlopig hetzelfde tarief aangehouden. Bij elke nieuwe begroting wordt dit getoetst aan het uitgangspunt van 100% kostendekking.

Tarieven rioolheffing	2020	2021	2022
Rioolheffing	€ 227,64	€ 227,64	€ 209,40

Opbrengst rioolheffing	2020	2021	2022
Rioolheffing	€ 1.871.125	€ 1.721.896	€ 1.725.538

Kostendekking en egalisatievoorziening rioolheffing

Het overschot op het onderdeel riolering wordt gestort in de egalisatievoorziening en een tekort wordt eraan onttrokken. Op basis van de werkelijke lasten en baten op het onderdeel riolering komt het dekkingspercentage voor 2022 boven 100. In de Begroting 2022 was een onttrekking aan de egalisatievoorziening geraamd van € 75.088. In plaats daarvan voegen we het bedrag boven 100% (ad € 38.100) toe aan de voorziening. Per 31 december 2022 heeft de egalisatievoorziening na deze storting een (positieve) stand van € 7.425.256.

Vergelijking van de tarieven met omliggende gemeenten:

Tarieven 2022 omliggende gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 418.000	Afvalstoffenhef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1149%	€ 480,00	€ 358,20	€ 209,40	€ 1.047,60
Delft	0,09668%	€ 404,00	€ 400,50	€ 248,36	€ 1.052,86
Vlaardingen	0,1286%	€ 537,00	€ 371,93	€ 169,17	€ 1.078,10
Maassluis	0,1196%	€ 499,00	€ 418,80	€ 185,00	€ 1.102,80
Lansingerland	0,0896%	€ 374,00	€ 309,40	€ 256,76	€ 940,16
Westland	0,0861%	€ 359,00	€ 357,24	€ 294,57	€ 1.010,81

OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden (2 of meer personen)

Grondslag rioolheffing:

Gemeente	
Midden-Delfland	gebruik woning
Vlaardingen	eigendom woning € 169,17, gebruik woning € 0,00 tot 500 m3 waterverbruik
Delft	eigendom woning € 193,94, gebruik woning € 54,42 tot 500 m3 waterverbruik
Lansingerland	€ 256,76 tot 500 m3 waterverbruik
Maassluis	eigendom woning € 185,00, gebruik woning € 0,00 tot 1.000 m3 waterverbruik
Westland	eigendom woning 0,0196% van de WOZ-waarde + gebruik woning door * 2 of meer personen € 190,68 * 3 of meer personen € 212,64

Opmerking afvalstoffenheffing:

Gemeente	
Westland	Tarief afvalstoffenheffing mph 2 personen € 319,80 Tarief afvalstoffenheffing mph 3 of meer personen € 357,24

Vergelijking van de tarieven met vergelijkbare gemeenten:

Tarieven 2022 vergelijkbare gemeenten	OZB woning	OZB woning waarde € 418.000	Afvalstoffenhef. Mph	Rioolheffing	Totaal
Midden-Delfland	0,1149%	€ 480,00	€ 358,20	€ 209,40	€ 1.047,60
Nieuwkoop (SVHW)	0,1176%	€ 491,00	€ 281,28	€ 214,32	€ 986,60
Zoeterwoude	0,1259%	€ 526,00	€ 172,00	€ 172,00	€ 958,00
Bodegraven-Reeuwijk (BSGR)	0,1162%	€ 485,00	€ 271,80	€ 251,64	€ 1.008,44

OZB-aanslag en totaal afgerond naar beneden op hele euro's / mph = meerpersoonshuishouden (2 of meer personen)

Grondslag rioolheffing:

Gemeente	
Midden-Delfland	gebruik woning
Nieuwkoop	gebruik woning
Zoeterwoude	gebruik woning
Bodegraven-Reeuwijk	Vast tarief van € 135,24 + variabel tarief van minimaal € 116,40 bij verbruik tot 50m3. Dit loopt op per 50m3 extra gebruik.

Opmerking afvalstoffenheffing:

Gemeente	
Zoeterwoude	€ 172,00 per belastingjaar + € 0,75 per opening 30 ltr of € 1,50 per opening 60ltr trommel.
Bodegraven-Reeuwijk	€ 271,80 per belastingjaar + € 4,18 per lediging 140ltr container of € 7,16 per lediging 240ltr container.

Kwijtscheldingsbeleid

De gemeente voert een actief kwijtscheldingsbeleid. Op het aanslagbiljet staat informatie over de kwijtscheldingsmogelijkheid en de procedure voor het verkrijgen van kwijtschelding. Beoordeling van een verzoek gebeurt op basis van het vermogen en het netto besteedbare inkomen van de volledige huishouding.
Bij een eerste verzoek om kwijtschelding worden relevante gegevens automatisch getoetst bij de Belastingdienst, het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV) en de Rijksdienst voor het Wegverkeer (RDW). Blijkt uit deze toetsing dat belastingplichtige in aanmerking komt voor kwijtschelding, dan krijgt hij dat meteen. Aanvullende gegevens van de belastingplichtige zijn dan niet nodig.
Voor belastingplichtigen die daar toestemming voor geven, worden ook in de komende jaren de relevante gegevens automatisch getoetst. Het invullen van een kwijtscheldingsformulier is dan niet nodig.
Kwijtschelding kan tot 100% worden toegekend voor de afvalstoffen- en de rioolheffing.

Lasten kwijtscheldingsbeleid in €	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Gemeentelijke heffingen	€ 104.262	€ 104.700	€ 100.116

Opbrengst leges en belastingen

Overzicht geraamde inkomsten	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
Burgerlijke stand	€ 57.465	€ 57.809	€ 65.598
Rijbewijzen en reisdocumenten	€ 182.045	€ 209.439	€ 212.357
Leges gehandicaptenparkeerkaarten	€ 5.606	€ 6.313	€ 8.629
Basisregistratie Personen (BRP)	€ 7.952	€ 4.224	€ 6.461
Monumenten	€ 3.527	€ 1.334	€ 3.937
Huisvestingsvergunning	€ 2.638	€ 106	€ 0
Algemeen plaatselijke verordening	€ 5.398	€ 24.388	€ 17.578
Bijzondere transporten	€ 2.586	€ 2.586	€ 0
Afvalstoffenheffing	€ 2.753.307	€ 2.691.724	€ 2.644.615
Rioolheffing	€ 1.871.125	€ 1.721.896	€ 1.725.538
Bouwvergunningen	€ 935.520	€ 758.637	€ 629.606
OZB	€ 5.616.486	€ 5.940.800	€ 6.038.540

Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft een overzicht van derde rechtspersonen waarmee de gemeente bestuurlijke en/of financiële banden heeft. Deze rechtspersonen worden de verbonden partijen genoemd. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Financieel belang wil zeggen dat de gemeentemiddelen ter beschikking heeft gesteld. De gemeente kan deze middelen kwijtraken als de verbonden partij failliet gaat of als financiële problemen van de verbonden partij op de gemeente worden verhaald.

Deze paragraaf is om de volgende twee redenen van belang voor de raad:

- De verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in beginsel zelf kan doen. De gemeente blijft verantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. De raad heeft een kaderstellende en controlerende taak over die programma's.
- Het budgettaire beslag en de financiële risico's die de gemeente met de verbonden partijen kan lopen, en de daaruit volgende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

1. Gemeenschappelijke regelingen

- Stadsgewest Haaglanden
- Bedrijvenschap Harnaschpolder
- Metropoolregio Rotterdam – Den Haag
- Veiligheidsregio Haaglanden
- GGD en VT Haaglanden
- Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden
- Gemeenschappelijke regeling Archiefbeheer Midden-Delfland
- Gemeenschappelijke regeling Archeologie Midden-Delfland
- Omgevingsdienst Haaglanden
- Regionaal reinigingsbedrijf Avalex

2. Vennootschappen en coöperaties

A. Besloten vennootschappen

- B.V. Evides

B. Naamloze vennootschappen

- NV Bank Nederlandse Gemeenten
- NV Juva

C. Coöperatieve vereniging

- Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.

3. Stichtingen en verenigingen

A. Stichtingen

- Stichting Groenfonds
- Stichting Businesspark Haaglanden
- Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland

	Bijdrage gemeente 2022	Dividend 2022
Gemeenschappelijke regelingen		
Stadsgewest Haaglanden	n.v.t.	
Bedrijvenschap Harnaschpolder	n.v.t.	
Metropoolregio Rotterdam-Den Haag	€ 53.763	
Veiligheidsregio Haaglanden	€ 1.157.799	
Gemeentelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD)	€ 341.000	
Servicebureau Jeugdhulp Haaglanden (H-10)	€ 103.569	
GR Archiefbeheer Midden-Delfland	€ 32.778	
GR Archeologie Midden-Delfland	€ 31.950	
Omgevingsdienst Haaglanden	€ 587.743	
Regionaal reinigingsbedrijf Avalex	€ 2.030.148	
Vennootschappen en Coöperaties		
Evides B.V.		€ 136.751
Bank Nederlandse Gemeenten N.V.		€ 110.794
Juva N.V.		€ 1.768.000
Coöperatief beheer groengebieden Midden-Delfland U.A.	€ 75.497	
Stichtingen en verenigingen		
Stichting Groenfonds	€ 99.378	
Stichting Businesspark Haaglanden	€ 6.328	
Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland	n.v.t.	
** zie voor extra informatie de toelichting bij verbonden partijen*		

Naam	Stadsgewest Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In 2014 is het proces tot liquidatie van het Stadsgewest Haaglanden gestart. Relevante besluitvorming over liquidatie van Haaglanden en oprichting van de Metropoolregio heeft plaatsgevonden in de raadsvergadering van 23 september 2014. Definitieve liquidatie zal in de 2e helft 2021 worden afgrond.
Financieel belang gemeente	In de gemeentebegroting zijn voor het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie geen uitgaven of inkomsten geraamd.
Vermogenspositie	Prognose van het regionaal liquidatiesaldo is circa 1.2 miljoen.
Bestuurlijk belang gemeente	Het Stadsgewest Haaglanden in liquidatie vervult geen functie meer. Belang gemeente beperkt zich nog tot een zorgvuldige liquidatie. Het proces van liquidatie is vertraagd als gevolg van een verschil van inzicht over de afrekening van niet verrekenbare btw. Deze btw-claim is door de verhuurder van het voormalig kantoor van het Stadsgewest Haaglanden ingediend. De liquidatieorganisatie maakt hierbij gebruik van externe juridische en fiscale deskundigheid. Doordat minnelijk overleg niet tot overeenstemming heeft geleid is vanuit de liquidatieorganisatie besloten een rechtelijke uitspraak te vragen. Verwachting is dat hierop in 2021 een uitspraak volgt.
Eventuele risico's	Voor de btw-claim is voor het gehele bedrag een voorziening opgesteld. Uit extern juridisch advies blijkt dat de claim te hoog is ingediend en na afronding van de gerechtelijke procedure lager uitvalt. De verplichtingen die voortvloeien uit de liquidatie ten aanzien van personeel en afrekening subsidies zijn volledig afgerond per 31 december 2017. Uitgangspunt is dat de afwikkeling van de liquidatie binnen de begroting en reserve(s) van de gemeenschappelijke regeling eind 2019 wordt opgevangen. Deze datum is afhankelijk van de voortgang van de juridische procedure.
Wat is bereikt?	Het Stadsgewest Haaglanden is per 1 januari 2022 opgeheven. Het positieve liquidatiesaldo van € 27.501,- is al in de jaarrekening 2021 verwerkt.

Naam	Bedrijvenschap Harnaschpolder
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR)
Financieel belang gemeente	De gemeenten Midden-Delfland en Den Haag participeren beiden risicodragend. Een tekort wordt verdeeld in de verhouding 15% (Midden-Delfland) en 85% (Den Haag). De laatst vastgestelde grondexploitatieberekening is van prijspeil 01-07-2022 en de actualisatie tot en met 31 december 2022. Het Bedrijvenschap schat het tekort op €

Naam	Bedrijvenschap Harnaschpolder
	11,45 miljoen. Het aandeel voor gemeente Midden-Delfland bedraagt daarbij € 1,71 miljoen. Dit tekort hebben wij afgedekt in de 'Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap;. Daarnaast draagt de gemeente zorg voor het afdekken van haar aandeel van 15% van de risico's en kansen.
Vermogenspositie	31-12-2022 31-12-2021 Eigen vermogen € -11.450.000 € -7.490.000 Vreemd vermogen € 42.391.150 € 48.014.671
Bestuurlijk belang gemeente	Lid van het Algemeen Bestuur zijn de portefeuillehouders: de heer Voskamp, mevrouw Renzen en mevrouw Olderwald. De heer Voskamp is ook lid van het Dagelijks bestuur. Het voorzitterschap rouleert jaarlijks tussen beide gemeenten. De portefeuillehouder van de gemeente Midden-Delfland is in 2023 voorzitter van het DB en AB.
Eventuele risico's	In de grondexploitatieberekening van het Bedrijvenschap zijn de positieve en negatieve risico's beschreven. De positieve risico's hebben een netto omvang van € 1,59 miljoen en de negatieve risico's bedragen netto € 5,90 miljoen.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname wordt onder meer beoogd de werkgelegenheid en de lokale en regionale economie een impuls te geven, een kwalitatieve invulling te geven aan het bedrijventerrein en zorg te dragen voor de beleidsmatige afstemming met de woningbouw in de Harnaschpolder. Verder is de gemeente Midden-Delfland een volwaardig partner bij de ontwikkeling, waarmee een sterke externe oriëntatie vanuit de gemeente Midden-Delfland is gewaarborgd. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke organisatie is sprake van een functiescheiding om te zorgen dat de algemene publieke taken vergunningverlener-toezichthouder onafhankelijk en objectief worden uitgevoerd ten opzichte van de rollen deelnemer en eigenaar van de gemeenschappelijke regeling. Wat zijn de beleidsvoornemens? Via de deelname aan het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur geven wij invulling aan de bovengenoemde uitgangspunten. Daarnaast stelt de gemeentelijke organisatie capaciteit beschikbaar om de genoemde doelstellingen te bereiken (via detachering).

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den haag (MRDH)
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling (GR) Openbaar lichaam

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den haag (MRDH)
Activiteiten	Deelnemende gemeenten bij de MRDH zijn: Albrandswaard, Barendrecht, Brielle, Capelle aan den IJssel, Delft, Den Haag, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Lansingerland, Leidschendam-Voorburg, Maassluis, Midden-Delfland, Nissewaard, Pijnacker-Nootdorp, Ridderkerk, Rijswijk, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen, Wassenaar, Westland, Westvoorne en Zoetermeer. De provincie Zuid-Holland heeft in de regeling de positie van agenda lid. Centrale doelstelling van de MRDH is het versterken van de regionale economie. De MRDH werkt met de 23 gemeenten, de provincie Zuid-Holland, diverse samenwerkingsverbanden, kennisinstellingen en bedrijfsleven aan het versterken van het economisch vestigingsklimaat. Tweede belangrijke opdracht voor de MRDH zijn de taken op het terrein van verkeer en vervoer, benoemd als Vervoersautoriteit (VA). Centrale doelstelling van de VA is het verbeteren van de bereikbaarheid. Om dit te bereiken verricht de VA taken op het terrein van het openbaar vervoer en verbetering van interne en externe verkeerskundige verbindingen gericht op het versterken van de agglomeratiekracht.
Financieel belang gemeente	*Totale omvang begroting* De totale omvang van de begroting in 2022 is € 585.709.714 miljoen. De omvang van het programma exploitatie verkeer en openbaar vervoer is € 423.825.787 miljoen en het programma infrastructuur verkeer en openbaar vervoer is € 149.802.848 miljoen. Het programma economisch vestigingsklimaat is begroot op € 5.385.715 miljoen. *Inkomsten MRDH* De MRDH heeft twee permanente inkomstenbronnen. Voor de taken Economisch vestigingsklimaat is dat de inwonersbijdrage. Voor de taken op het terrein van verkeer en openbaar vervoer ontvangt het rechtstreeks vanuit het Rijk budget, genaamd BDU (brede doeluitkering) verkeer en vervoer. *Versterken economisch vestigingsklimaat* Dit programma wordt volledig gefinancierd vanuit de gemeentelijke bijdragen. Het aandeel van Midden-Delfland is ongeveer 1%. De inwonersbijdrage 2021 is € 2,76. Deze bijdrage is bestemd voor de gezamenlijke activiteiten gericht op het versterken van het regionaal economisch vestigingsklimaat. Van de inwonersbijdrage is maximaal € 1,14 bestemd voor de apparaatslasten. Het restant van deze bijdrage is bestemd voor concrete maatregelen en subsidies die bijdragen aan het versterken van de regionale economische ontwikkeling en innovatie.
Vermogenspositie	<u>31-12-2022</u> <u>31-12-2021</u> Eigen vermogen € 33.843.976 € 32.507.907 Vreemd vermogen € 1.550.055.080 € 1.435.141.064
Bestuurlijk belang gemeente	*Gemeentelijke vertegenwoordiging* De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. Wethouder Ten Have is op basis van zijn portefeuille in het college qualitate qua lid van de Bestuurscommissie

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den haag (MRDH)
	Vervoersautoriteit en de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat. De raadsleden mevrouw E.C. Snethlage-Barnard en de heer A.J. Gebben zijn benoemd in de Adviescommissie economisch vestigingsklimaat. Mevrouw D. Langeveld en de heer T.A. Buitelaar zijn benoemd in de adviescommissie Vervoersautoriteit. Afspraak is dat zij elkaar onderling kunnen vervangen, waardoor bij iedere 84 adviescommissie minimaal één lid uit Midden-Delfland is vertegenwoordigd. Het raadslid de heer R.H.P. Ringeling is benoemd in de Rekeningencommissie. Op basis van de uitkomst van de tussentijdse evaluatie is in Midden-Delfland de Bestuurlijke Regiegroep MRDH ingesteld. Dit is een inhoudelijk afstemmingsoverleg tussen de raadsleden uit de adviescommissie, de collegeleden en ambtelijk adviseurs. Deze regiegroep vergadert één week voorafgaand aan de vergaderingen van de adviescommissies. *Inhoudelijk belang* De formele taken van de gemeenschappelijke regeling MRDH zijn verlengd lokaal bestuur. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de economische potentie binnen de regio groter is dan de feitelijke situatie. Doelstelling van de huidige samenwerking is om vanuit het faciliteren van de versterking van het economische vestigingsklimaat, met ondersteuning van een verbeterde bereikbaarheid, de regionale economie hoger dan gemiddeld te laten groeien. Dit moet een duurzame en innovatieve ontwikkeling zijn gericht op het versnellen van een digitale en circulaire economie. Hierbij is ook directe aandacht voor de sociale component, door onder andere aan te sluiten op de Human Capital Agenda en een regionale business driven campusontwikkeling voor MBO en HBO. In 2021 is daarnaast extra aandacht om deze doelstellingen te ondersteunen. Dit is gekoppeld aan maatregelen die het herstel van de economie moeten versnellen, welk herstel nodig is na de krimp in 2020 als gevolg van de COVID-19 crisis. De lokale economie en inwoners profiteren van een regionale economische groei. In het bijzonder geldt dit voor de Greenport. Uitwerking van deze doelstelling voor de periode 2019-2022 is vastgelegd in de Strategische Agenda MRDH (vastgesteld Algemeen Bestuur op 12 juli 2019). Het verbeteren van de bereikbaarheid is erop gericht dat inwoners beter gebruik kunnen maken van regionale voorzieningen. Extra aandachtspunt is om de financiering van het openbaar vervoer en voor Midden-Delfland beschikbaar blijven van een publieke vervoersvoorziening. Deze voorziening is van direct belang voor inwoners van Midden-Delfland en vice versa kunnen de omliggende stedelingen beter gebruik maken van de recreatieve faciliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap van Midden-Delfland. Naast de formele taken is de gemeentelijke inzet erop gericht om de MRDH meer te benutten als een netwerkorganisatie. De grootschalige maatschappelijke opgaven zoals de verstedelijking, bereikbaarheid en klimaatadaptatie vragen een integrale regionale benadering waar taken op het gebied van ruimte, wonen en landschap onderdeel van moeten zijn. De MRDH kan als netwerkverband van 23 gemeenten op deze onderdelen zorgen voor onderlinge afstemming en overleg met provincie en Rijk. Op termijn kunnen de huidige taken van de Landschapstafel Hof van Delfland overgaan naar een informele vorm van netwerksamenwerking binnen de MRDH.
Eventuele risico's	Binnen het programma Economisch Vestigingsklimaat zijn geen financiële risico's bekend. Financiële bijdragen voor fieldlabs, innovatieprogramma's en campusontwikkeling worden toegekend aan de gemeente op basis van de

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den haag (MRDH)
	beschikbare financiële middelen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de gereed melding en financiële afwikkeling van de subsidies waar zij penvoerder voor zijn. Binnen de programma's 'Exploitatie verkeer en openbaar vervoer' en 'Infrastructuur en openbaar vervoer' is het risico dat vanuit het Rijk onvoldoende middelen voor de BDU worden toegekend. Hierdoor is de regio onvoldoende in staat om te investeren in de kwaliteit en kwantiteit van het openbaar vervoer en infrastructurele maatregelen aan het wegennet. Hierdoor kan niet aan de doelstellingen van de 85 bereikbaarheid worden voldaan en remt dit de economische ontwikkeling en beïnvloedt dit op een negatieve wijze het economisch vestigingsklimaat. De maatregelen die in 2020 getroffen zijn om de verspreiding van het COVID-19 virus te beperken hebben een directe weerslag op de taken van de MRDH. Een financieel risico is dat het Rijk onvoldoende compensatie biedt voor de kosten van de vervoerders. Inhoudelijk risico hierbij is dat het aanbod openbaar vervoer verschraalt of andere bezuinigingen op het budget voor exploitatie van het openbaar vervoer of het budget voor infrastructuur van wegen en verkeersmaatregelen. Op het terrein van het economisch vestigingsklimaat is het risico dat onvoldoende economisch herstel ontstaat. Dit heeft consequenties voor verschillende economische sectoren, vitaliteit in de dorpen en voor het landschap en het welzijn van inwoners in zijn algemeenheid en kwetsbare doelgroepen in het bijzonder.
Wat is bereikt?	De rapportage op gemeentelijk beleidsniveau is opgenomen in programma 3 (beleidsveld verkeer) en programma 6 (beleidsveld economische zaken). Opbrengsten van de regionale samenwerking vanuit de MRDH zijn: 1. De Groeiagenda Zuid-Holland is verder doorontwikkeld als propositie voor het Nationaal Groeifonds. Eerder zijn vanuit dit landelijke fonds al middelen ontvangen voor het vernieuwen en versterken van de regionale economie en aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. De doorontwikkeling is vanuit brede welvaart een doorontwikkeling naar andere maatschappelijk relevante thema's voor het economisch vestigingsklimaat. Mede vanuit Midden-Delfland is hiervoor met de Leerstoel Gebiedsontwikkeling van de TU Delft onderzoek gedaan naar de mogelijkheid groenblauw in projecten te financieren en beheer en onderhoud te bekostigen. 2. Het proces voor een nieuwe strategische agenda is gestart. Hierbij zijn diverse bijeenkomsten met raadsleden geweest. Eind december is het concept-ontwerp aangeboden voor een zienswijzen van de gemeenteraden (besluitvorming Midden-Delfland 21 februari 2023). Hierbij is ook meegenomen een rapportage van de Rekenkamercommissie Rotterdam om meer focus aan te brengen in de taak economisch vestigingsklimaat om hiermee meer impact te creëren. 3. De tweede tussenevaluatie van de gemeenschappelijke regeling is afgerond. Belangrijkste elementen zijn het verhaal van de MRDH duidelijk te maken (wordt uitgevoerd via focus in strategische agenda) en de informatievoorziening en hoeveelheid documenten. De adviescommissies met raadsleden zijn hierbij een belangrijke gesprekspartner, waarbij wijzigingen in 2023 met o.a. deze commissies worden besproken. Daarnaast functioneert in Midden-Delfland de Bestuurlijke Regiegroep MRDH waarin vergaderingen onderling zijn voorbesproken met raadsleden uit de adviescommissies, portefeuillehouders en ambtenaren. 4. Een strategie werklocaties is vastgesteld en voor toetsing aangeboden aan de provincie Zuid-Holland. 5. Diverse besluiten en vergaderingen zijn gehouden om maatregelen te treffen het openbaar

Naam	Metropoolregio Rotterdam Den haag (MRDH)
	vervoer zoveel mogelijk in stand te houden. Dit blijft noodzakelijk als gevolg van een lager gebruik en onvoldoende compensatie vanuit het Rijk na de beperkende coronamaatregelen. De hoofdas voor Midden-Delfland, lijn 33, is hierbij ongewijzigd gecontinueerd. 6. De MRDH en de Greenport West-Holland hebben een nauwere en intensieve samenwerking vastgelegd in een convenant. Opbrengsten zijn een programma voor cyberveiligheid en bijdragen voor innovatiesubsidies. 7. Enkele wijzigingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen zijn verwerkt. Daarnaast is het proces vastgesteld om per 1 juli 2024 binnen de wettelijke termijn aan alle wijzigingen te voldoen. Dit proces wordt in 2023 gerealiseerd. Hierin ook de aanpassing van 23 naar 21 gemeenten als gevolg van de oprichting van de gemeente Voorne aan Zee.

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Regionaal Openbaar Lichaam
Activiteiten	In de gemeenschappelijke regeling is ten aanzien van de doelstelling het volgende opgenomen: 1. De Veiligheidsregio behartigt de belangen van de gemeenten op het gebied van brandweerzorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing, en geneeskundige hulpverlening. 2. Aan het Algemeen Bestuur zijn de taken overgedragen genoemd in artikel 10 van de Wet veiligheidsregio's. Dit zijn: - Het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises; - Het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald; - Het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid (brandweerzorg); - Het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing; - Het instellen en in stand houden van een brandweer; - Het instellen en in stand houden van een GHOR; - Het voorzien in de meldkamerfunctie; - Het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel; - het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.
Financieel belang gemeente	De Veiligheidsregio stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. Ongeveer 88% van de inkomsten van de VRH wordt ingebracht

Naam	Veiligheidsregio Haaglanden (VRH)
	door de deelnemende gemeenten. Van deze totale gemeentelijke bijdrage neemt Midden-Delfland 1,73% voor haar rekening. In 2022 is de bijdrage van de gemeente Midden-Delfland €1.203.601.
Bestuurlijk belang gemeente	De burgemeester is lid van het Algemeen Bestuur. De burgemeester van Midden-Delfland is door het Algemeen Bestuur benoemd tot lid van het Dagelijks Bestuur.
Vermogenspositie	31-12-2022 31-12-2021 Eigen vermogen € 6.175.000 € 4.146.000 Vreemd vermogen € 111.766.000 € 110.690.000 Dit betreft voor 2022 voorlopige cijfers de jaarrekening is nog niet beschikbaar/vastgesteld
Eventuele risico's	De ratio van het weerstandsvermogen is voldoende.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling willen wij bereiken dat efficiënt en doelmatig invulling wordt gegeven aan de gemeentelijke taken op het gebied van de brandweerzorg, het ambulancevervoer, de rampenbestrijding en de geneeskundige hulpverlening bij rampen. Aan de gemeenschappelijke regeling nemen de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer deel. Wat zijn de beleidsvoornemens? De Veiligheidsregio streeft naar efficiencyverbetering waardoor de veiligheid in de regio toeneemt en voorts dat met minder of geen meerkosten nieuw (nationaal) beleid ingevoerd kan worden. De VRH voert haar taken nog steeds uit overeenkomstig de eerder geformuleerde ambities. Met die ambities hebben de gemeenten ingestemd. Met de inzet van flexibele eenheden is de paraatheid op orde.

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD) en Veilig Thuis (VT)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	De Gemeenschappelijke regeling GGD en VT Haaglanden is sinds 1/1 2018 van kracht. De GGD en VT zijn als organisatie ondergebracht bij de gemeente Den Haag. Het Algemeen Bestuur van de GR GGD en VT Haaglanden stelt voor negen gemeenten in Haaglanden het takenpakket vast. Dit takenpakket bevat zowel wettelijke als regionale taken.
Financieel belang gemeente	De GR GGD en VT Haaglanden stelt jaarlijks een begroting op die door het Algemeen Bestuur wordt vastgesteld. Voorafgaand kan de raad haar zienswijze uitbrengen op de ontwerpbegroting. De gemeenten dragen deels bij op basis van een bedrag per

Naam	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Haaglanden (GGD) en Veilig Thuis (VT)
	inwoner en deels op basis van historisch gebruik. Sommige specifieke taken, zoals kinderopvang (Tokin) en lijkschouw worden op basis van p*q afgerekend. Daarnaast kunnen er lokale taken apart worden ingekocht bij de GGD.
Bestuurlijk belang gemeente	De wethouder Jeugdzorg en Volksgezondheid is lid van het Algemeen Bestuur. Het Algemeen Bestuur monitort de efficiency en effectieve uitvoering van de taken.
Vermogenspositie	Niet van toepassing, het betreft een dienstverleningsmodel.
Eventuele risico's	Er zijn geen risico's op de bedrijfsvoering, om dat er sprake is van een dienstverleningsmodel. De jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling is gelijk aan de begroting of reeds ingediende begrotingswijziging. Dit tenzij er acuut sprake is geweest van extra taken (zoals grootschalige vaccinaties ter afwending van een infectieziekte-epidemie) of dat er meer of minder is afgenomen van producten die per prestatie worden afgerekend (zoals kinderopvang of lijkschouwing). Het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toetst jaarlijks de geleverde prestaties in relatie tot het afgesproken volume en kwaliteitsniveau.
Overige informatie	Met de deelname aan de GR kunnen wij efficiënter en effectiever taken regelen uit de WPG en veiligheid bij huiselijk geweld. De GGD voert taken uit die vermeld staan in de Wet publieke gezondheid (met uitzondering van jeugdgezondheidszorg) a tot en met d), alsmede de taken die bij of krachtens andere wetten aan de GGD worden opgedragen en overige taken waarvan het bestuur algemeen heeft besloten dat zij tot het takenpakket behoren. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de (publieke) gezondheid van de bevolking. Op basis van de landelijke gezondheidsnota en het nationaal preventie akkoord is de lokale visie geschreven voor de jaren 2021, 2022 en 2023. Dit heeft zijn beslag gekregen in het lokaal preventieakkoord met daarin opgenomen 5 thema's: verantwoord alcohol gebruik, rookvrije omgeving, gezonde voeding, bewegen en mentaal welzijn. Veilig Thuis, bij wet het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, heeft als taken: opstellen veiligheidsplan na meldingen, geven van advies aan burgers en professionals, coördineren van tijdelijk huisverboden, geven van voorlichting aan ketenpartners, uitvoeren radarfunctie en monitoring. De organisatie Veilig Thuis heeft in opdracht van de Inspectie Gezondheidszorg en jeugd een verbeterplan opgesteld. Dit verbeterplan sluit aan op de bestaande veranderopgave. Pijlers van de veranderopgave zijn onder andere aanscherping processen, procedures, rollen en organisatieonderdelen. Het Algemeen bestuur wordt periodiek geïnformeerd over de voortgang van veranderopgave. De regio heeft een regionale visie huiselijk geweld 2019-2022, welke met vier is verlengd. Hieraan zit ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld. Ook in 2022 heeft de coronapandemie invloed gehad op de uitvoering van de taken van de GGD en VT. Zo ook voor wat betreft het organiseren en uitvoeren van lokale activiteiten op de thema's gezondheid en huiselijk geweld. Twee keer per jaar ontvangt de gemeente over de voortgang een bestuursrapportage van het bestuur van de Gr GGD en VT Haaglanden. Daarnaast ontvangt de gemeente elk jaar een voorjaarsbrief voorafgaand aan de nieuwe begroting.

Naam	Servicebureau Jeugdhulp haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling in de rechtsvorm van een bedrijfsvoering organisatie met één verantwoordelijk bestuur.
Doelstelling	Het Inkoopbureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van Jeugdzorg.
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt bij in de regionale taken op basis van een bedrag per inwoner. Het belang in de verbonden partij van Midden-Delfland is 1,69%.
Vermogenspositie	31-12-2021 31-12-2020 Eigen vermogen € 84.000 € 43.687 Vreemd vermogen € 1.338.000 € 958.756
Bestuurlijk belang gemeente	In 2015 is de gemeenschappelijke regeling omgezet van een GR openbaar lichaam naar een GR bedrijfsvoeringsorganisatie met een ongeleed bestuur. Het bestuur bestaat uit drie leden. Midden-Delfland, Delft, Rijswijk en Westland zijn vertegenwoordigd met één lid. Besluitvorming vindt plaats met een gewogen stemverhouding, gebaseerd op inwonertal per gemeente.
Overige deelnemers	Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Voorschoten, Wassenaar, Westland en Zoetermeer.
Eventuele risico's	Omdat het Inkoopbureau zelf niet beschikt over een weerstandsvermogen dient rekening gehouden te worden met het gemeentelijk aandeel in de benodigde weerstandscapaciteit. Dit bedrag wordt geschat op circa € 7.800 (1,69%) van de geraamde benodigde weerstandscapaciteit, (€463.637).
Overige informatie	Wat willen we bereiken met de deelname aan de GR? Het Servicebureau behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken binnen het Sociaal domein, zoals gezamenlijke inkoop en contractering van de Jeugdzorg.

Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft

Naam	Gemeenschappelijke regeling archiefbeheer Midden-Delfland
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Voor het beheer, acquisitie en het beschikbaar stellen van de overgebrachte archieven draagt de gemeente per m1 bij aan de gemeente Delft. Het totaal aan overgebrachte archieven in 2022 bedroeg 353 m1. De kosten voor 2022 zijn € 32.514 geweest.
Bestuurlijk belang gemeente	Vóór 1 mei van elk jaar informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke verplichtingen als bedoeld in de Archiefwet 1995. Door gebruik te maken van de archiefbewaarplaats van de gemeente Delft, waarbij de archivaris van Delft tevens is aangewezen als archivaris van de gemeente Midden-Delfland, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling. <u>Wat is er bereikt?</u> De gemeente Delft herziet de GR vanwege de digitale ontwikkelingen en de inrichting van het e-depot. In 2022 is vanuit het Stadsarchief Delft een begin gemaakt met de herziening van de gemeenschappelijke regelingen archiefbeheer. De gemeenschappelijke regeling met de gemeente Midden-Delfland is er hier een van. De herziening van de gemeenschappelijke regeling omvat een producten dienstencatalogus (PDC), die momenteel in de conceptfase is. In deze PDC worden wettelijke taken en "extra" diensten beschreven zodat het mogelijk is om per gemeente maatwerk te leveren. In 2023 wordt de herziening van de gemeenschappelijke regeling verder voortgezet.

Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Delft
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De gemeente draagt jaarlijks een vast bedrag bij in de kosten van de archeoloog van de gemeente Delft. Dit bedrag wordt jaarlijks proportioneel verhoogd aan de hand van de toepasselijke salarisverhoging voor gemeenteambtenaren. De bijdrage voor

Naam	Gemeenschappelijke regeling archeologie Midden-Delfland
	2022 bedraagt € 31.949. Daarnaast wordt in voorkomende gevallen bijgedragen in de projectkosten voor opgravingen.
Vermogenspositie	De vermogenspositie is in dit geval moeilijk te bepalen. Het zijn werkzaamheden die door gemeente Delft worden uitgevoerd. Er is niet een aparte entiteit voor gecreëerd.
Bestuurlijk belang gemeente	Jaarlijks informeert het gemeentebestuur van Delft het gemeentebestuur van Midden-Delfland over de uitvoering van de regeling.
Eventuele risico's	Op dit moment zijn er geen risico's bekend.
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Met de deelname aan de gemeenschappelijke regeling wordt beoogd op een efficiënte en doelmatige wijze invulling te geven aan de gemeentelijke wettelijke verplichtingen op het gebied van archeologisch onderzoek en het scheppen van de mogelijkheid om vondsten uit opgravingen in een eigen depot onder te brengen. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> Door de benoeming van de archeoloog van Delft tot archeoloog van de gemeente Midden-Delfland en het creëren van een depot voor de vondsten uit opgravingen, is invulling gegeven aan de doelstelling van de deelname aan de gemeenschappelijke regeling met Delft. Op basis van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg doet de gemeente een beroep op de capaciteit van de archeologische dienst van Delft voor met name bouwplannen gesitueerd in het buitengebied, waarvoor archeologisch onderzoek nodig is.

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	De ODH voert als omgevingsdienst voor de provincie Zuid-Holland en de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Wassenaar, Westland en Zoetermeer een overeengekomen wettelijk en aanvullend takenpakket uit. Controle van de landelijke regelgeving en lokaal beleid is belegd bij de ODH. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage te leveren aan een constante en eenduidige uitvoering van VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) in de regio. Raming van de gemeentelijke bijdrage vindt plaats op de verwachte inzet. Afrekening gebeurt op daadwerkelijk gepleegde inzet en gemaakte kosten. De ODH

Naam	Omgevingsdienst Haaglanden (ODH)
	bouwt geen extra reserves op. Jaarlijks vindt met alle deelnemers een afrekening plaats, waardoor de structurele baten en lasten met elkaar in evenwicht zijn.
Vermogenspositie	31-12-2022 31-12-2021 Eigen vermogen € 2.952.965 € 1.817.085 Vreemd vermogen € 15.448.764 € 19.539.936
Bestuurlijk belang gemeente	Midden-Delfland levert een lid voor het algemeen bestuur.
Eventuele risico's	De ODH streeft er naar om de impact van risico's te minimaliseren. Dit betekent dat een weerstandscapaciteit beoogd wordt die tenminste het predicaat 'voldoende' krijgt. Dat komt neer op een gewenst ratio voor de weerstandscapaciteit tussen de 1,0 en 1,4. In de begroting 2022 ODH is het weerstandsvermogen € 1.257.085; ratio is 1,0
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? We willen bereiken dat de Omgevingsdienst Haaglanden (ODH) op een efficiënte wijze milieutaken uitvoert voor de gemeente Midden-Delfland. De ODH is opgezet als een regionale uitvoeringsdienst voor de uitvoering van de vergunningverlening en handhavingstaken gerelateerd aan diverse milieuwetten en de groenblauwe wetgeving. De doelstelling van de ODH is om bij de uitvoering van de genoemde taken te voldoen aan de landelijke kwaliteitscriteria, te zorgen voor specialismenvorming op inhoud en een bijdrage leveren aan een constante en eenduidige taakuitvoering. De laatste jaren worden nieuwe taken vanuit het Rijk toegevoegd aan de basistaken van de ODH. Een voorbeeld daarvan is het toezicht op de Europese Energie Efficiency richtlijn (EED) en de informatieplicht energiebesparing. De taakuitvoering van de ODH in 2022 is beheersbaar geweest. De in 2022 door de ODH besteedde uren vallen binnen de in het uitvoeringsplan geraamde capaciteit en financiële bijdrage voor de uitvoering van de werkzaamheden.

Naam	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Financieel belang gemeente	Per aansluiting wordt een bijdrage gerekend voor het geheel van afvalinzameling en –verwerking op basis van een Dienst Verleningsovereenkomst (DVO).

Naam	Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex
Vermogenspositie	31-12-2022 31-12-2021 Eigen vermogen € 7.807.000 € 6.253.000 Vreemd vermogen € 38.800.000 € 36.952.000
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland is met een wethouder vertegenwoordigd in het bestuur van Avalex.
Eventuele risico's	In de begroting van Avalex zijn de verwerkingskosten van het afval uit Midden-Delfland opgenomen. Als de te verwachten hoeveelheden afval (GFT, Restafval en Grofvuil) in de begroting sterk afwijken van de werkelijke hoeveelheden aangeleverd afval dan kan dit een risico in financiële zin betekenen.
Overige informatie	Met de samenwerking beoogd de gemeente een efficiënte en doelmatige invulling van de wettelijke verplichtingen op het gebied van afval- en grondstoffen inzameling. De gemeente maakt met Avalex toetsbare afspraken over de omvang en kwaliteit van te leveren producten en diensten. De afspraken worden vastgelegd in een Dienst Verleningsovereenkomst.

2. Vennootschappen en coöperaties

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Besloten vennootschap
Financieel belang gemeente	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides is gezamenlijk eigendom van 22 gemeenten in de provincie Zuid-Holland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 23.980 aandelen (1,3% van het totaal).
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Evides. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.
Vermogenspositie	31-12-2022 31-12-2021 Eigen vermogen € 583.100.000 € 558.200.000 Vreemd vermogen € 798.800.000 € 754.500.000
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van ongeveer € 1 miljoen op de balans staan.
Overige informatie	Wat willen we bereiken? Het altijd kunnen leveren van schoon en hoogwaardig drinkwater en het continu

Naam	B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)
	beschikbaar hebben van industriewater dat aan strenge normen voldoet. Wat is er bereikt? De deelnamen in de B.V. GBE heeft geresulteerd in een dividenduitkering over 2022 van € 11 miljoen. Hiervan ontvangt de gemeente Midden-Delfland op basis van haar deelnemingspercentage een bedrag van € 137.000.

2b. Naamloze vennootschappen

naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Financieel belang gemeente	Eigenaar van de bank zijn gemeenten, Provincies en de Staat. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 48.594 aandelen (0,087% van het totaal) de nominale waarde bedraagt € 2,50.
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Financiën. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.
Vermogenspositie	31-12-2022 / 31-12-2021 Eigen vermogen € 4.615.000.000 / € 5.062.000.000 Vreemd vermogen € 107.459.000.000 / € 143.995.000.000 Achtergestelde schulden € 38.000.000 / € 36.000.000
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 120.674 op de balans staan. De BNG Bank hoort tot de meest kredietwaardige banken ter wereld met een solvabiliteitsratio stabiel op hoog niveau; Tier 1-ratio op 37%.
Overige informatie	Wat willen we bereiken? Deze deelneming is een duurzame belegging. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Wat is er bereikt? Over 2022 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 300 miljoen (2021: € 236 miljoen). In lijn met het staande beleid stelt BNG Bank voor om 50% van de nettowinst uit te keren, gecorrigeerd voor de uitkering op het additioneel Tier1-kapitaal. Dit komt neer op een dividenduitkering van EUR 139 miljoen, EUR 2,50 per

naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
	aandeel. Voor Midden-Delfland betekent dit een dividenduitkering 2022 van 48.594 x € 2,50 = € 121.485.

Naam	N.V. Juva
Vestigingsplaats	Poeldijk
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Financieel belang gemeente	N.V. Holding Westland Infra is gezamenlijk eigendom van de gemeenten Midden-Delfland en Westland. De gemeente Midden-Delfland is in het bezit van 272 aandelen (13,6% van het totaal).
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente wordt in de aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door de portefeuillehouder Duurzaamheid. Er is stemrecht naar rato van het aandelenkapitaal.
Vermogenspositie	31-12-2022 / 31-12-2021 Eigen vermogen € 136.100.000 / € 134.700.000 Vreemd vermogen € 129.800.000 / € 127.600.000
Eventuele risico's	De gemeente Midden-Delfland heeft een risicodragend vermogen (aandelenkapitaal) van € 123.428 op de balans staan.
Overige informatie	Wat willen we bereiken? Met de deelname in N.V. Juva is een ongestoorde levering van gas en elektriciteit aan burgers en bedrijven binnen de gemeente gegarandeerd. Westland Infra opereert volgens de vastgestelde Netbeheer+ strategie. Netbeheer+ houdt in dat de kerncompetenties die in de organisatie aanwezig zijn om de wettelijke, gereguleerde taken van de netbeheerder op een goede wijze uit te voeren, ook worden ingezet voor activiteiten in de vrije markt. Dit zijn de zogenoemde 'nevenactiviteiten'. De nevenactiviteiten zijn een integraal onderdeel van het netwerkbedrijf. De nevenactiviteiten zorgen voor extra inkomsten en ook voor extra dekking van kosten die de netbeheerder voor het uitvoeren van zijn wettelijke taken moet maken. De nevenactiviteiten zorgen voor een klantgerichte- en dynamische omgeving en voor prikkels tot productontwikkeling en innovatie. Dit beleid wordt door de aandeelhouders onderschreven. Voor het grootste deel van haar inkomsten is Westland Infra afhankelijk van de gereguleerde netwerktarieven. Deze regulering is in handen van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa). Aangezien netbeheerders veelal investeringen moeten doen voor de lange termijn, is zekerheid over de ontwikkeling van de inkomsten op lange termijn belangrijk.

2C. Coöperatieve verenigingen

Naam	Coöperatie Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. (CBG)
Vestigingsplaats	Schipluiden
Rechtsvorm	Coöperatieve vereniging U.A.
Financieel belang gemeente	Het exacte financiële belang is niet in deze begroting aan te geven. Afspraak tussen gemeenten en provincie is dat de bijdragen die voor het Recreatieschap Midden-Delfland beschikbaar waren tot 2025 beschikbaar blijven voor de coöperatie. Voor de gemeente Midden-Delfland zijn dat de inwonersbijdrage (prijspeil 2017 € 37.732) en de pachtopbrengsten vanuit de overdracht van gronden van het Recreatieschap Midden-Delfland (€ 37.761). Het totaalbedrag van gemeente Midden-Delfland komt hiermee op € 75.479 op jaarbasis. In het kader van de harmonisatie van bijdragen wordt door de bestuurlijk trekker een voorstel in coöperatieverband uitgewerkt. Naar verwachting is op termijn sprake van een forse stijging van onze bijdrage.
Vermogenspositie	De coöperatie vereniging is in het vierde kwartaal 2017 opgericht. Het vermogen komt voort uit de liquidatie van het Recreatieschap Midden-Delfland. Deze overdracht van de gronden en de vermogens aan de gemeenten heeft plaats gevonden. 31-12-2022 31-12-2021 Eigen vermogen € 4.653.907 € 4.725.569 Vreemd vermogen € 3.758.053 € 4.408.431
Bestuurlijk belang gemeente	Primaire doelstelling van deelname aan de coöperatie is het creëren van een efficiënte en beleidsarme organisatie voor het beheer van gronden die bij de opheffing van het Recreatieschap Midden-Delfland in beheer of erfpacht aan de deelnemende gemeenten zijn overgedragen. Secundaire doelstelling is te komen tot een meer integraal beheer van alle groene gebieden binnen het gebied Midden-Delfland.
Eventuele risico's	Een financieel risico is de mogelijke forse stijging van de gemeentelijke bijdrage als gevolg van de nog uit te voeren harmonisatie van de lidmaatschapsgelden. Een ander risico is het vraagstuk onder welk belastingregime de werkzaamheden van de CBG verricht moeten worden. In het bijzonder gaat het dan om de vennootschapsbelasting. Een extern kantoor geeft aan dat de financiële oplossing acceptabel is. De belastingdienst heeft ingestemd met de oplossing. Een derde risico is de toenemende recreatiedruk op groen dichtbij de stad (en een landschap met kwaliteit). In 2021 is mede door de coronamaatregelen de recreatiedruk op het groene landschap verder toegenomen. Door het eerdere terugtrekken van LNV het beschikbare budget al gehalveerd (van 3 naar 1,5 miljoen per jaar). De Provincie Zuid-Holland is vervolgens ook uit getreden. Vanaf 2023 tot 2025 stelt de provincie de voor de CBG beschikbare bijdrage bij van € 148.700 naar € 111.500. De financiën voor het beheer komen meer en meer onder druk te staan. Vanaf 2025 is de provinciale bijdrage aan het beheerbudget van alle schappen in Zuid-Holland nog onzeker. De behoefte aan structurele financiering voor ontwikkelingen en beheer brengen wij in diverse gremia onder de aandacht. Ook bij de Landschapstafel BPL-MD is dit een terugkerend punt op de agenda. Beheersmatig risico is de versnippering van eigendom en onderhoud van gronden bij de diverse partijen en overheden. Deze versnippering staat een doelmatig en efficiënt

Naam	Coöperatie Coöperatief Beheer groengebieden Midden-Delfland U.A. (CBG)
	beheer in de weg. Binnen de CBG wordt gewerkt aan een systeem waarbij gronden op een gelijke manier worden onderhouden en het herverdelen van eigendommen, waardoor gronden meer aaneengesloten per eigenaar onderhouden worden.
Overige informatie	<u>Wat willen we met deelname bereiken?</u> Deelname aan de coöperatie heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties te zorgen voor een doelmatige en rechtmatige uitvoering van beheer- en onderhoudstaken van de groengebieden in het landschap van Midden-Delfland. De samenwerking in de coöperatieve vereniging richt zich hierbij op de volgende gemeentelijke kernpunten: - Integrale samenwerking op het gebied van beheer en onderhoud van het landschap van Midden-Delfland, waaronder vallen de recreatieve-, agrarische en natuurgebieden; - Bijdragen aan het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteiten van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland; - Een beleidsarme beheersorganisatie voor het gebied dat in eigendom is van overheden met korte bestuurlijke en ambtelijke lijnen; - Een efficiënte en rechtmatige besteding van publieke middelen; - Inschakelen van lokale partijen bij beheer en onderhoud, waarbij de deelnemers aan de coöperatie binnen de regelgeving voor aanbesteding keuzevrijheid hebben.

<u>3. Stichtingen en verenigingen</u>

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Bij de oprichting heeft de gemeente een startbedrag aan de stichting beschikbaar gesteld. Daarnaast heeft de gemeente voor elke opgeleverde nieuwe woning in Look-West en Look-West Noord € 1.361 bijgedragen aan het vermogen van de stichting. Voor de uitvoering heeft de stichting een contractrelatie voor periodes van 6 jaar met de Agrarische Natuurvereniging Vockestaert. De huidige periode loopt van 2018-2023.
Vermogenspositie	<u>31-12-2022</u>* <u>31-12-2021</u> Eigen vermogen € € 13.354.000 Vreemd vermogen € € 26.786 * Jaarrekening 2022 nog niet beschikbaar/vastgesteld

Naam	Stichting Groenfonds Midden-Delfland
Bestuurlijk belang gemeente	De gemeente Midden-Delfland levert de voorzitter van het bestuur van de stichting. Huidige voorzitter is de portefeuillehouder Buitengebied.
Eventuele risico's	Er is op dit moment geen risico bekend.
Overige informatie	Wat willen we met de deelname bereiken? De doelstellingen van de Stichting Groenfonds Midden-Delfland sluiten aan op de gemeentelijke missie, zoals ook vastgelegd in Midden-Delfland®2025. De melkveehouderij als belangrijke pijler van het open groene agrarische cultuurlandschap staat onder druk. Door ondersteuning van deze sector wordt gewerkt aan de doelen van de stichting en gemeente, te weten: - Instandhouding van het open agrarisch cultuurlandschap - Verbetering van de relatie stad en platteland. Wat zijn de beleidsvoornemens? Zorgen voor continuering van de activiteiten zoals de stichting deze ontwikkelt. Dit houdt in: beloning van groene diensten op het gebied van natuur en landschap (doelstelling 1) en educatie en recreatie (doelstelling 2). Samen met de stichting wordt gewerkt aan de concretisering van de doelstellingen waarbij ook gewerkt wordt aan de verwaarding van de producten van het agrarisch cultuurlandschap: hoe kan de meerwaarde van deze producten op het gebied van natuur en landschap in de stad vermarkt worden en daarmee de stad-land relatie verstevigen.

Naam	Stichting Businesspark Haaglanden
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	De jaarlijkse gemeentelijke bijdrage is nu € 6.327,50 en kan oplopen tot € 10.000.
Vermogenspositie	31-12-2021* 31-12-2020 Eigen vermogen € X € 31.705 Vreemd vermogen € X € 24.888 ** Jaarrekening nog niet beschikbaar/vastgesteld*
Bestuurlijk belang gemeente	De stichting betreft regionale samenwerking tussen de gemeenten Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Delft, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg en Midden-Delfland op het gebied van bedrijventerreinen. Regionale samenwerking en afstemming vergroten de slagkracht bij de ontwikkeling van bedrijventerreinen en gaat onderlinge regionale concurrentie tegen.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico’s bekend.
Overige informatie	Wat zijn de beleidsvoornemens? Het businesspark Haaglanden is een samenwerkingsverband op het gebied van de

Naam	Stichting Businesspark Haaglanden
	ontwikkeling en uitgifte van nieuwe bedrijfsterreinen. De huidige deelnemers zijn de gemeenten Midden-Delfland, Den Haag, Rijswijk, Pijnacker-Nootdorp, Delft, Zoetermeer en Leidschendam-Voorburg. De gemeenten en bedrijvenschappen zijn op dit moment ieder individueel beleidsmatig, financieel en juridisch verantwoordelijk voor de bedrijventerreinen die onder de vlag van het Businesspark Haaglanden worden uitgegeven en ontwikkeld. Wat willen we met deelname bereiken? Versterken van de regionale samenwerking tussen de deelnemende gemeenten op het gebied van bedrijfshuisvesting ten behoeve van het behouden en vestigen van bedrijven en daarmee de werkgelegenheid in de Haagse regio

Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
Vestigingsplaats	Midden-Delfland
Rechtsvorm	Stichting
Financieel belang gemeente	Aan deelname is geen gemeentelijk bijdrage gekoppeld. De stichting heeft geen winstoogmerk. De bestuurders ontvangen geen financiële vergoeding voor hun werkzaamheden. De gemeente Midden-Delfland vervult de ambtelijke en financiële ondersteuning van de Stichting. Bestuurlijk vervult gemeente Midden-Delfland de voorzittersrol. De rest van het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeenten Maassluis en Pijnacker-Nootdorp.
Vermogenspositie	31-12-2022* 31-12-2021 Eigen vermogen € 285.243 € 325.902 Vreemd vermogen € 0 € 0 * Jaarcijfers zijn nog niet vastgesteld. De Landschapstafel Hof van Delfland is per 01-01-2021 in liquidatie. De gemeente Midden-Delfland voerde voor deze informele samenwerking de financiële administratie. Iedere gemeente betaalde een vast bedrag voor deze regionale samenwerking op het terrein van groene landschappen en recreatie. De resterende financiële middelen zijn bij de gemeentelijke jaarrekening 2020 overgedragen aan het Landschapsfonds. De bestedingsdoelen zijn vanuit de liquidatie afspraken geoormerkt.
Bestuurlijk belang gemeente	De stichting is eind 2017 opgericht door de gemeenten Maassluis, Midden-Delfland en Pijnacker Nootdorp. Andere leden van het bestuurlijk overleg van de voormalige Landschapstafel Hof van Delfland kunnen toetreden tot de stichting. Daarnaast vormen deze partijen gezamenlijk het bestuurlijk platform van de statutaire vereiste adviesraad van het stichtingsbestuur. Besluitvorming van het bestuur is gekoppeld aan een instemmend advies, zoals bij het toekennen van eventueel niet geoormerkte bijdragen aan projecten. Primaire doelstelling van deelname aan de stichting is het

Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
	creëren van een efficiënte organisatie voor de financiële ondersteuning van de doelstelling behoud en versterken van het groenblauwe regionale landschap. Hierbij kan het 'instrument' stichting eventueel gebruikt worden bij het benutten van instrumenten die voortkomen uit het onderzoek dat de Leerstoel Gebiedsontwikkeling TU Delft verricht in opdracht van de MRDH. Secundaire doelstelling op termijn is het vergroten van de kansen op externe fondsen of andere externe financiële middelen voor ontwikkeling en beheer van groene landschappen. Het gaat hierbij om bijdragen van particuliere organisaties en bedrijven. Tevens kunnen financiële middelen voor landschappen vanuit overheidsprojecten tijdelijk geoormerkt gereserveerd worden bij de Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland. Daarbij gaat het onder meer om compensatie van ruimtelijke-economische projecten. De Stichting voert een reactief beleid. Dit houdt in dat vanuit de regionale Landschaptafels, samenwerkende en individuele gemeenten, organisaties en bedrijven projecten geïnitieerd dienen te worden. De Stichting kan dan vanuit haar doelstelling en binnen de statuten ingezet worden als ondersteuning bij de financiering. De stichting heeft geen eigen financiële middelen, wat als consequentie heeft dat de initiërende partij zorg dient te dragen voor financiële middelen die vanuit de Stichting via doorsluizen beschikbaar kunnen worden gesteld of dat vanuit andere partijen generieke subsidies of bijdragen voor de groene landschappen beschikbaar komen, zoals groensubsidies of compenserende middelen bij ruimtelijke projecten.
Eventuele risico's	Er zijn op dit moment geen risico's bekend. Het bestuur van de Stichting kan slechts middelen aan projecten toekennen, voor zover de Stichting daar ook daadwerkelijk de beschikking over heeft.
Overige informatie	<u>Wat willen we met de deelname bereiken?</u> Deelname aan de stichting heeft als doel om in samenwerking met andere overheden en gebiedsorganisaties de financiële ondersteuning van het beleid tot behoud, versterking en verdere ontwikkeling van de groene landschappen efficiënt te reguleren. <u>Wat zijn de beleidsvoornemens?</u> De rechtsvorm van de stichting wordt hierbij gebruikt om middelen te werven en ondersteuning te bieden aan projecten die: a. De kwaliteiten van de open groene landschappen behouden en versterken; b. De gebruiks- en belevingswaarden van natuur, recreatie, (cultuur)historie en agrarisch cultuurgebruik of een combinatie van deze gebruiksbestemmingen behouden en versterken; c. De gebruiks- en belevingswaarden voor de inwoners van het omliggend stedelijk gebied vergroten door meer inhoud te geven aan de relatie stad en land.
Wat is bereikt?	In 2021 is de informele samenwerking van gemeenten in de Landschapstafel Hof van Delfland beëindigd. De gemeente Midden-Delfland was 'penningmeester' van deze bestuurlijke tafel. De resterende financiële middelen zijn overgemaakt naar deze stichting, die tevens is belast met de liquidatie. Vanuit de liquidatie van de bestuurlijke tafel is besloten de publiekscommunicatie in 2022 stop te zetten. De website is hierop aangepast en volledig gevuld met statische informatie. Onderdeel

Naam	Stichting Landschapsfonds Hof van Delfland
	hiervan is informatie over groenblauwe projecten die zijn gerealiseerd met een meerjarige provinciale subsidie. Projecten moesten 31 december 2022 afgerond zijn. De gemeente Midden-Delfland verzorgt de administratieve verantwoording richting de provincie. Eventuele resterende financiële middelen worden bij de stichting ondergebracht. In 2022 zijn twee ambtenaren vanuit Midden-Delfland formeel benoemd voor de administratieve werkzaamheden. Bestuursleden zijn leden van de deelnemende colleges van burgemeester en wethouders. Onderdeel van de administratieve werkzaamheden is het voldoen aan administratieve verplichtingen, zoals de belastingdienst, kamer van koophandel en UBO (ultimate beneficial owners, gericht op tegen gaan van fraude).

Grondbeleid

De paragraaf grondbeleid is een vast onderdeel van de begroting en de jaarrekening. In deze paragraaf geven wij u informatie over:

- De visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen in de begroting;
- Relevante ontwikkelingen en kaders waarbinnen wij ons grondbeleid uitvoeren;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de lopende projecten en activiteiten;
- De beleidsuitgangspunten met betrekking tot de reserves in relatie tot de risico's die zich binnen projecten voordoen.

Met onderstaande informatie voldoen wij aan de eisen die artikel 16 van het BBV stelt aan deze paragraaf.

Inleiding grondbeleid

Grondbeleid

Het grondbeleid is geen doel op zich, maar draagt bij aan het realiseren van de doelstellingen binnen onze begroting die het ruimtelijke beleid bepalen. Het gaat hierbij om wonen, economische ontwikkeling, openbare ruimte/ infrastructuur, recreatie en natuur. Meer specifiek gaat het om het realiseren van woningbouw, werklocaties (bedrijven-detailhandel-kantoren), versterking van de glastuinbouw, horeca en sociale voorzieningen gerelateerd aan onderwijs, zorg, sport en cultuur.

Als gemeente kunnen wij bij het uitvoeren van grondbeleid verschillende rollen kiezen. Er zijn grofweg drie keuzes als het gaat over het realiseren van gewenste bestemmingen: actief, faciliterend of publiek-private samenwerking Bij actief grondbeleid kiezen wij als gemeente voor een ondernemende, risicodragende rol bij gebiedsontwikkeling. Wij produceren bouwrijpe grond voor uitgifte en richten de openbare ruimte in, al dan niet in samenwerking met andere partijen. Bij faciliterend grondbeleid kiezen wij voor een faciliterende rol. Wij stellen randvoorwaarden op, zodat initiatiefnemers op eigen grond een ontwikkeling kunnen realiseren. Onze rol is hierbij beperkt tot het faciliteren van bestemmingsplanprocedures en aanleg/afname van voorzieningen van openbaar nut. De risico's zijn voor de initiatiefnemer en de inspannings- en investeringskosten verhalen wij middels een anterieure overeenkomst op de initiatiefnemer. Aanvullend hierop zijn ook tussenvormen mogelijk waarbij actief en faciliterend grondbeleid verstrengeld zijn. Er is dan sprake van publiek private samenwerking (PPS). Ook bij deze samenwerking zijn verschillende vormen mogelijk.

Nota Grondbeleid

De Nota grondbeleid (2019) vormt het beleidskader waarmee we richting geven aan de wijze waarop wij onze rol kiezen en uitvoeren door middel van eenduidige kaders. In de Nota staan de voor- en nadelen van de verschillende rollen beschreven en dat facilitair grondbeleid ons primaire uitgangspunt is. We gaan er hierbij vanuit dat de doelstellingen helder beschreven zijn en initiatiefnemers in veel gevallen zelf in staat zijn om de gewenste ontwikkelingen ter hand te nemen. In die gevallen waarbij ontwikkelingen niet spontaan tot stand komen is er de mogelijkheid om over te gaan op actief grondbeleid. De vraag of de ontwikkeling/ gemeentelijke doelstellingen belangrijk genoeg zijn om als gemeente de risico's te dragen staat hierbij centraal voor het al dan niet afwijken van het primaire uitgangspunt.

Het speelveld

De gemeentelijke woningmarkt

Op basis van cijfers van het CBS zijn er vanaf 2018 tot 2023 in totaal 222 woningen toegevoegd aan de woningvoorraad van onze gemeente. Dit is een gemiddelde van 44 woningen per jaar. De woningvoorraad begin 2018 was 7.836 en op basis van de voorlopige cijfers is de woningvoorraad eind 2022 gegroeid tot 8.058. We zien aan de interesse voor onze gemeentelijke projecten dat de behoefte aan woningen hoog blijft. Leidraad bij nieuwe ontwikkelingen zijn de vastgestelde beleidskaders.

Wet- en regelgeving

Voor gemeenten en provincies is de regelgeving voor het opstellen van begrotings- en jaarverantwoordingsstukken vastgelegd in het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Deze regelgeving wordt uitgewerkt in notities door de Commissie BBV. Deze notities bevatten stellige uitspraken en aanbevelingen op het gebied van grondbeleid.

Vennootschapsbelastingplicht (Vpb)

Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering Vennootschapsbelasting overheidsondernemingen in werking getreden. Indien een ‘cluster aan activiteiten’ binnen de gemeente in fiscale zin kwalificeert als onderneming dan is over de winst die in dat cluster wordt behaald in beginsel 25% vennootschapsbelasting aan de staat verschuldigd. Op basis van de meest recente inschatting zijn we niet vennootschapsbelastingplichtig.

<u>Gemeentelijk beleid</u>

Grondprijs(beleid)

Vanuit het oogpunt van staatssteun is het belangrijk dat we voor bouwrijpe grond een marktconforme grondprijs vragen. Dit doen we door jaarlijks de grondprijzen per project te herzien op basis van actuele waardebepalingen. Dit gebeurt al dan niet middels een taxatie, de residuele grondwaarde- of vergelijkingsmethode. Wij kiezen ervoor om onze grondprijzen niet vast te leggen in een grondprijsbeleid, maar per project de marktconforme grondprijs te bepalen zodat wij per project maatwerk kunnen bieden en onze onderhandelingspositie behouden.

Winstneming

Conform het BBV moeten winsten uit de grondexploitatie worden genomen als daar voldoende zekerheid over bestaat. Deze verplichting is gebaseerd op het realisatiebeginsel. De berekening van de omvang van de winst geschiedt volgens de percentage-of-completion methode (POC). De winsten uit de grondexploitaties (tussentijds en/of bij afsluiting) worden toegevoegd aan de Reserve Grondexploitatie.

Verliesneming

Conform het BBV moeten wij voor grondexploitaties met een negatief exploitatieresultaat direct het volledige verlies nemen. Verliesnemingen worden gedekt uit de voorziening ‘tekorten grondexploitaties’. Tekorten zijn in het verleden gedekt uit de algemene middelen (Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten). Uitgangspunt is dat deze dotatie wordt teruggestort vanuit de Reserve Grondexploitatie naar de Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten, indien en voorzover het saldo van de Reserve Grondexploitatie dit toelaat. Voorzichtigheidshalve hebben we dit niet opgenomen in de begroting.

Kostenverhaal

Uitgangspunt is dat kosten die wij maken om een project te ontwikkelen worden goedgemaakt door het project. Voor actief grondbeleid betekent dit dat de kosten onderdeel uitmaken van de verkoopprijs van bouwrijpe grond. Bij faciliterend grondbeleid ligt dat anders. Om de gemeentelijke kosten op de initiatiefnemers te verhalen sluiten wij in principe een anterieure overeenkomst. Voor grote ruimtelijke initiatieven willen we vooruitlopend op de anterieure overeenkomst een intentie-overeenkomst met de initiatiefnemer sluiten, zodat we ook in de intentiefase de onderzoekskosten kunnen verhalen.

Resultaten grondexploitaties

Projecten

Actief grondbeleid

Ieder jaar worden de lopende grondexploitatieberekeningen en projecten in voorbereiding geactualiseerd en ter vaststelling aangeboden aan de raad. Dit gebeurt voor de vaststelling van de jaarrekening. De raad wordt dan expliciet om besluitvorming gevraagd. Voor de actualisatie van de berekeningen is gebruik gemaakt van de volgende parameters:

- Kostenstijging civiel (incl. sloop en sanering): 7% (2023 3,5%, 2024 3%, 2025 e.v. 2%)
- Kostenstijging voorbereiding en toezicht (plankosten): 3% (2023 3%, 2024 2,5%, 2025 e.v. 2%)
- Opbrengstenstijging woningbouw: 2,0% (2023 e.v. 1,5%)
- Rekenrente: 0%

De gehanteerde parameters zijn gebaseerd op de Notitie parameters 2022, opgesteld door een deskundig bureau.

Resultaten grondexploitatie

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 1-1-2022	gerealiseerd 2022			Boekwaarde 31-12-2022
		inkomsten	uitgaven	resultaatneming	
Operationeel					
Kreekzone*	€ 740.204	€ -	€ 132.733	€ -132.733	€ 607.471
Keenenburg V	€ -2.707.456	€ -	€ 70.083	€ -70.083	€ -2.777.539
Ruimte voor Ruimte	€ -3.539.798	€ 2.217.726	€ 266.200	€ 1.951.526	€ -1.588.272
Centrum Den Hoorn	€ -1.897.074	€ -	€ 266.783	€ -266.783	€ -2.163.857
Vastgoedzone	€ 1.430.582	€ -	€ 472.814	€ -472.814	€ 957.768
Bedrijventerreintjes Hooipolder**	€ 338.698	€ -	€ 13.756	€ -13.756	€ 324.942
Centrum Maasland	€ -461.626	€ -	€ 19.663	€ -19.663	€ -481.289
Woudselaan	€ -2.618.540	€ 19.980	€ 26.749	€ -6.769	€ -2.625.310
	€ -8.715.010	**€ 2.237.706**	**€ 1.268.781**	**€ 968.925**	**€ -7.746.086**

Bouwgronden in exploitatie	prognose			verlies-voorziening 2022	(Tussentijdse) winstneming 2022
	inkomsten (incl. index)	uitgaven (incl. index)	eindwaarde saldo		
Operationeel					
Kreekzone*	€ 828.334	€ 1.109.132	€ 326.672		€ 37.000
Keenenburg V	€ 4.926.394	€ 3.281.420	€ -1.132.565	€ 485.500	
Ruimte voor Ruimte	€ 2.742.081	€ 2.136.742	€ -982.931	€ 362.000	
Centrum Den Hoorn	€ 3.367.721	€ 2.467.232	€ -1.263.368	€ 89.000	
Vastgoedzone	€ -	€ 138.431	€ 819.337		€ 819.000
Bedrijventerreintjes Hooipolder**	€ 995.346	€ 455.856	€ 864.431		€ 365.500
Centrum Maasland	€ 521.518	€ 446.548	€ -406.319	€ 14.000	
Woudselaan	€ 3.988.510	€ 1.434.770	€ -71.570	€ 71.500	
	€ 17.369.904	**€ 11.470.131**	**€ -1.846.313**	**€ 1.022.000**	**€ 1.221.500**

** boekwaarde 1-1-2022 en eindwaarde inclusief € 1.863.000 tussentijdse winstneming. Eindwaarde totaal € 2.189.500.*

*** boekwaarde 1-1-2022 en eindwaarde saldo inclusief € 282.000 tussentijdse winstneming. Eindwaarde totaal € 1.147.000.*

Faciliterend grondbeleid

Wij verhalen kosten in beginsel op de initiatiefnemers. Deze gemeentelijke kosten worden op de balans als vordering geboekt.

Samenwerkingsverbanden

De financiële gevolgen van de deelname Harnaschpolder worden nader toegelicht in de paragraaf ‘verbonden partijen’.

Ontwikkellocaties

Als gemeente bezitten wij strategische gronden die in de toekomst wellicht in ontwikkeling kunnen worden genomen. Deze eigendommen staan op de balans als materiële vaste activa met als uitgangspunt de boekwaarde of lagere marktwaarde. Op dit moment betreft dit de volgende locaties:

- Doelpad 5 (voormalig Euterpe)
- Maaslandse Poort (voormalige Kistenfabriek)

Uitgangspunt voor deze locaties is verkoop aan derden en daarmee faciliterend grondbeleid. Wanneer wij er uiteindelijk toch voor kiezen om deze gronden als gemeente actief te ontwikkelen dan zal dit leiden tot het openen en vaststellen van een grondexploitatie.

Risicoprofiel

Vanwege het risicodragende karakter en de grote omvang van de grondexploitaties vormt een risicoanalyse een wezenlijk onderdeel bij de beoordeling van de projecten en de informatievoorziening naar de raad. Een overzicht met een beschrijving van de algemene risico’s van de projecten - en voor enkele projecten ook nog een aantal project specifieke risico’s - is schriftelijk onder geheimhouding aan de raad voorgelegd.

Voor alle risico’s zijn de financiële consequenties voor de grondexploitaties (gezamenlijk) berekend en is een inschatting gemaakt van de kans dat dit risico zich daadwerkelijk voordoet. Deze twee samen vormen een totaalbedrag waarbij bij de beoordeling in aanmerking wordt genomen of de risico’s naar verwachting opgevangen kunnen worden binnen de Reserve Grondexploitaties. Nadrukkelijk wordt erop gewezen dat inschattingen of bepaalde ontwikkelingen die zich kunnen voordoen een subjectief karakter dragen. Het stil staan bij eventuele risico’s zorgt ervoor dat deze risico’s in ieder geval de aandacht krijgen. De ontwikkeling van deze risico’s wordt periodiek gemonitord.

De absolute omvang van de risico’s wordt bruto risico’s genoemd. Als deze bruto risico’s vermenigvuldigd worden met de kans dat ze optreden resteren de netto risico’s. Het is wenselijk om financiële dekking te hebben voor de som van alle netto risico’s.

Uit de risicoanalyse blijkt dat de geraamde exploitatiesaldi en de geschatte risico’s € 2,49 miljoen bedragen. We hebben op dit moment een bedrag van € 2,65 miljoen in de Reserve Grondexploitaties en dat houden we zo, zodat we de eventueel op te treden risico’s kunnen opvangen binnen de Reserve Grondexploitaties.

De reserve grondexploitatie

Wij hebben voor de grondexploitaties een Reserve Grondexploitaties ingesteld. Hier worden (tussentijdse) winstnemingen uit grondexploitaties aan toegevoegd en onttrekkingen (verliesvoorzieningen) gedaan ten behoeve van nadelige plannen.

Op basis van onderstaande tabel kan opgemerkt worden dat wanneer de Reserve Grondexploitaties zich ontwikkelt conform de bij de herziening opgenomen prognoses (€ 3,44 miljoen) we op termijn een aanvullende storting van € 3,44 miljoen aan de Algemene Reserve dividenden en huuropbrengsten kunnen doen. Het op termijn terugvloeien van het positieve saldo van de grondexploitaties is niet in de begroting opgenomen. Hierdoor lopen we geen risico als de prognoses tegenvallen en het positieve saldo van de grondexploitaties uiteindelijk lager uitvalt.

Om financiële schommelingen ten opzichte (van de reserves) van de algemene middelen te beperken hebben we er sinds vorig jaar voor gekozen om eventuele positieve jaarresultaten op te nemen binnen de Reserve Grondexploitaties bestemd voor (gedeeltelijke of volledige) afdekking van de risico's binnen de grondexploitaties. Per 31-12-2022 is het de Reserve Grondexploitaties circa € 2,65 miljoen.

Verloop Reserve Grondexploitaties*		
Stand Reserve Grondexploitaties per 1-1-2022		**€ 2.454.000**
Storting naar Algemene Reserve Dividenden en huuropbrengsten		
Onttrekkingen		€ -
Stand Reserve Grondexploitaties per 1-1-2021		**€ 2.454.000**
Verhogen verliesvoorziening Centrum Den Hoorn	€ -89.000	
Verhogen verliesvoorziening Centrum Maasland	€ -14.000	
Verhogen verliesvoorziening Ruimte voor Ruimte	€ -362.000	
Verhogen verliesvoorziening Keenenburg V	€ -485.500	
Verhogen verliesvoorziening Woudselaan	€ -71.500	
Toevoegingen		
Tussentijdse winstneming Kreekzone	€ 37.000	
Tussentijdse winstneming Vastgoedzone	€ 819.000	
Tussentijdse winstneming bedrijventerreintjes Hooipolder	€ 365.500	
Totaal Reserve Grondexploitaties per 31-12-2022		**€ 199.500**
Storting naar Algemene Reserve Dividenden en huuropbrengsten		€ -
Totaal Reserve Grondexploitaties per 1-1-2023		**€ 2.653.500**

Reserve Grondexploitaties tot einde looptijd op basis van huidige verwachting**		€ 3.442.000

Beslag vanuit Reserve Grondexploitatie op Algemene Reserve Dividenden 1-1-2023		**€ -3.285.000**

Huidige terugstorting vanuit Reserve Grondexploitaties (niet opgenomen in begroting)		€ -
*Mogelijk toekomstige terugstorting vanuit Reserve Grondexploitaites (niet opgenomen in begroting****		€ 3.442.000

* Negatief = onttrekking/ positief= storting

** inclusief Reserve Grondexploitaties per 31-12-2022

*** exclusief het optreden van algemene en projectspecifieke risico's

Onderhoud kapitaalgoederen

In deze paragraaf gaan wij in op het onderhoud van de kapitaalgoederen en de daaruit voortvloeiende financiële consequenties. De kwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk voor het woongenot van inwoners. De kapitaalgoederen dragen bij aan dit woongenot. Het gaat hierbij om wegen, riolering, water, groen, speelplaatsen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, begraafplaatsen en gebouwen.

In onderstaande tabel het overzicht van de werkelijke exploitatiekosten voor klein en groot onderhoud van de kapitaalgoederen (inclusief kapitaallasten en manuren) en het totaal van de investeringen in 2022.

Taakveld	Klein en groot onderhoud
Wegen	€ 1.805.473
Openbare verlichting	€ 318.212
Kunstwerken (bruggen)	€ 424.402
Riolering	€ 1.431.270
Binnenhavens, doorgaande waterwegen en beschoeiingen	€ 257.957
Openbaar groen	€ 1.193.963
Speelplaatsen	€ 183.325
Totalen	€ 5.614.602

Daarnaast is in 2022 een bedrag van € 2.409.635 uitgegeven aan nieuwe investeringen van kapitaalgoederen.

Wegen

Het reguliere preventieve onderhoud aan asfalt- en elementverhardingen wordt uitgevoerd conform het onderhoudsplan. Dit onderhoudsplan wordt gemaakt op basis van de resultaten van de jaarlijkse weginspecties. Het onderhoud vindt zoveel mogelijk plaats volgens de methode van wegvakonderdeel gericht onderhoud. Ondanks deze gerichte aanpak is door het doorvoeren van structurele bezuinigingen op het wegenonderhoud de kwaliteit de laatste jaren achteruitgegaan. Vanaf 2022 zijn de budgetten enigszins opgehoogd om het tij te keren. Er is een kleine inhaalslag gemaakt, ook met de investeringen. Daarnaast is gewerkt aan een actualisatie van het beheerplan. Hierin wordt inzichtelijk welke budgetten nodig zijn om 94% van het wegenareaal op beeldkwaliteitsniveau A+, A en B (voldoende volgens de CROW-norm) te brengen.

Financiering

Met het reguliere onderhoud is in 2022 een bedrag gemoeid van € 1.805.473,- inclusief vaste lasten zoals

kapitaallasten, verzekering, manuren, tractie. De direct inzetbare kosten voor het dagelijks beheer en onderhoud aan wegen bedroegen in 2022 € 1.363.435,-. Dit is exclusief investeringen.

Riolering

Jaarlijks wordt het verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan (vGRP) uitgewerkt in een operationeel jaarprogramma. Hierin worden de concrete plannen voor aanleg, onderzoek, maatregelen, reparaties, vervanging en verbetering voor het betreffende jaar opgenomen. In het Operationele Programma (OP) wordt tevens aangegeven of alle in voorafgaande OP's beschreven taken zijn uitgevoerd (een evaluatie). Achtereenvolgende OP's geven dus een volledig beeld van alle activiteiten die in de planperiode van het vGRP zijn uitgevoerd.

De belangrijkste onderhoudsmaatregelen betreffen:

- vervanging en relining vrijvervalriolering;
- vervanging versleten pompen van de drukriolering;
- onderzoeken functioneren riolering (onder andere meten aan overstorten);
- onderhoud aan gemalen en pompen drukriolering en vrijvervalriolering (niet vooraf in te plannen reparaties).

Financiering

Het reguliere preventieve onderhoud aan rioleringen gebeurt op basis van het operationeel jaarprogramma. Met dit onderhoud is in 2022 een bedrag gemoeid van € 1.431.270,- (inclusief kapitaallasten, manuren en tractie).

Water

Het Hoogheemraadschap van Delfland is, binnen haar beheergebied, verantwoordelijk voor de waterkwantiteit en -kwaliteit. Daarom eist het hoogheemraadschap met de regelgeving in de zogenaamde 'keur' dat alle watergangen voldoen aan de normen die zij daaraan stelt. Deze normen bepalen onder meer de diepte van de watergang en de hoeveelheid plantengroei die is toegestaan. Afhankelijk van het type watergang en de daarvoor geldende normen moet het onderhoud minder of meer frequent uitgevoerd worden. De eigenaren en/of aangelanden van de watergangen zijn voor deze uitvoering verantwoordelijk. De gemeente is eigenaar en aangelande van een groot aantal watergangen of delen daarvan. Voor de gemeente betekent dit dat zij hieraan jaarlijks onderhoud moet uitvoeren.

De belangrijkste onderhoudsmaatregelen betreffen:

- uitmaaien van de watergangen;
- baggerwerkzaamheden;
- maaien van de slootkanten;
- verwijderen van drijfvuil en overhangende takken.

Financiering

Met het reguliere preventieve onderhoud aan water (maaien van waterplanten en baggeren) is in 2022 een bedrag gemoeid van € 257.957,-.

Groen

De gemeenteraad heeft het 'Groenbeleidsplan Midden-Delfland 2007-2022', zoals uit de titel blijkt, vastgesteld voor de periode 2007-2022. Bij de vaststelling is bewust gekozen voor een lange looptijd van het

plan. De reden daarvan is dat ontwikkelingen in het openbaar groen vaak langjarig zijn. Bestendigheid in beleid is belangrijk om het groenbeheer goed uit te kunnen voeren.

De groenvoorzieningen in Midden-Delfland worden door de eigen dienst en door aannemers onderhouden. Het overgrote deel van het onderhoud is uitbesteed aan aannemers. De afspraken met de aannemers over planmatige uitvoering van het onderhoud zijn vastgelegd in meerjarige onderhoudscontracten (groenbestekken).

Financiering
Met het groenonderhoud is een bedrag gemoeid van € 1.193.963,- in 2022, inclusief vaste lasten zoals kapitaallasten, manuren en tractie.

Speelplaatsen

Het beleidsplan (Nota spelen) is gericht op een ontwikkeling van het aanbod van speelvoorzieningen. Het areaal speelplekken verandert geleidelijk. Aanpassingen leiden tot een betere spreiding van het aanbod. Speeltoestellen verouderen en zijn in principe na 10 tot 15 jaar afgeschreven, afhankelijk van het materiaal. Door het opstellen en bijhouden van een beheer-, vervangings- en onderhoudsprogramma kunnen de speelterreinen kwalitatief in goede conditie worden gehouden en voldoen deze aan de veiligheidseisen. In het beleidsplan is op basis van wetgeving en de kwaliteit van de speelplaatsen een vervangingsoverzicht opgesteld. Het reguliere preventieve onderhoud aan speelvoorzieningen gebeurt op basis van het beleidsplan.

De gemeente voert het onderhoud aan speelterreinen zelf uit. Maandelijks controleren wij de toestellen en terreinen. Ook voeren wij jaarlijks een algemene veiligheidsinspectie uit. Bij gebreken en/of schade nemen wij direct maatregelen. De controles en verrichte reparaties tekenen wij op in een logboek.

Financiering
Met het reguliere onderhoud is een bedrag gemoeid van € 183.325,- in 2022.

Openbare verlichting

Het verbeteren en het energiezuiniger maken van de openbare verlichting vindt plaats aan de hand van het actuele beheerplan (Keuzenotitie openbare verlichting). Het reguliere preventieve onderhoud aan openbare verlichting vindt plaats op basis van het onderhoudsplan. Afgeschreven verlichting vervangen wij voor zuinige, slimme en innovatieve verlichting. In het (landelijke) energieakkoord voor duurzaam energiebeleid zijn doelstellingen op het gebied van energiebezuiniging beschreven. Aan de hand van het beheerplan willen we bereiken dat de openbare verlichting:

- conform de ROVL-2011 richtlijnen in goede staat van onderhoud blijft;
- wanneer mogelijk wordt verbeterd;
- conform de doelstelling energiezuiniger en slimmer wordt.

Financiering
Met het onderhoud is in 2022 een bedrag gemoeid van € 318.212,- inclusief vaste lasten. De direct inzetbare financiële middelen voor het laten branden van en het dagelijks beheer en onderhoud aan de openbare verlichting bedragen in 2022 € 206.591,-. Dit is exclusief investeringen.

Civiele kunstwerken

Onder de civiele kunstwerken verstaan wij bruggen, brugduikers, kades, damwanden, stuwen en beschoeiingen. De bruggen en brugduikers worden driejaarlijks geïnspecteerd. De laatste inspectie was in 2020. Het onderhoud wordt uitgevoerd conform de inspectieresultaten. Voor de kades, damwanden, stuwen en beschoeiingen is in 2022 gestart met het opstellen van een beheerplan.

Financieel
Met het preventieve en correctieve onderhoud is in 2022 een bedrag gemoeid van € 424.401,-. Dit bedrag maakt deel uit van de totale begroting voor civiele kunstwerken in 2022 van € 448.667,-.

Gebouwen

De huidige vastgoedportefeuille is grotendeels historisch gegroeid en niet ontstaan vanuit een overkoepelende visie op het gemeentelijke vastgoed. Een aantal gebouwen heeft niet tot nauwelijks een maatschappelijke of commerciële functie. Losse grond, de openbare ruimte en (school)gebouwen waarop de gemeente nog een economisch claimrecht heeft, vallen buiten de scope van de gemeentelijke gebouwen.

In 2021 is een concept strategische vastgoedvisie opgesteld. In deze visie is aangegeven hoe we omgaan met de gemeentelijke gebouwen, in hoeverre het noodzakelijk is om de gebouwen in eigendom te houden. In vervolg op dit onderzoek wordt de kostendekkendheid van de gemeentelijke gebouwen tegen het licht gehouden. Ook worden met de uitgangspunten van deze visie de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) geactualiseerd. Deze plannen geven per gebouw inzicht in het onderhoud, aanwezige installaties en kosten van onderhoud of vervanging op korte en lange termijn. Een dergelijk plan wordt iedere 3 jaar per gebouw en dorpskern bijgewerkt. In de MJOP's wordt ook verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen meegenomen.

Maatregelen die worden uitgevoerd kunnen worden ingedeeld in de volgende categorieën:

- Preventief onderhoud (onderhoudscontracten)
- Correctief en dagelijks onderhoud (klachtenonderhoud)
- Planmatig & vervangend onderhoud (incl. kwaliteitsimpuls onderhoud gebouwen)
- Investeringen

In 2022 is een inhaalslag gemaakt met het planmatig onderhoud van de gebouwen.

Meldingen buitenruimte

In 2022 zijn er 3632 meldingen over de buitenruimte gemaakt. Dit zijn er bijna 450 minder dan het jaar ervoor.

Hieronder het overzicht van het totaal aantal meldingen in de afgelopen jaren en de uitsplitsing van de meldingen in 2022 per categorie en per kern.

Jaar	Aantal meldingen
2018	3200
2019	3004

Jaar	Aantal meldingen
2020	3703
2021	4086
2022	3632

Totaal aantal meldingen buitenruimte

Categorie meldingen	Den Hoorn	Maasland	Schipluiden	Totaal
Straatmeubilair, straatverlichting en verkeerslichten	251	191	308	750
Wegen, bruggen en gladheid	255	202	228	685
Groen	249	254	184	687
Afval en reiniging	193	145	136	474
Verkeer en parkeren	134	90	56	280
Riolering	29	47	32	108
Dieren en ongedierte	45	54	95	194
Sloten, vijvers en singels	21	26	19	66
Speelvoorzieningen	42	32	22	96
Wijk in aanbouw	4	2	0	6
Begraafplaats	nvt	8	1	9
Handhaving en veiligheid	118	110	49	277
Totaal	**1341**	**1161**	**1130**	**3632**

Aantal meldingen per categorie en per kern

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Algemeen

In deze paragraaf geven we weer welke beleidsvoornemens we op het gebied van bedrijfsvoering we in 2022 hebben gerealiseerd. De bedrijfsvoering heeft betrekking op alle activiteiten en plannen die nodig zijn om de doelstellingen van onze gemeente te realiseren. Daarmee ondersteunt bedrijfsvoering alle programma's. Naast het thema 'organisatie en personeel' staan we stil bij informatievoorziening (en ICT), informatiebeveiliging, privacy en communicatie.

Organisatie en personeel

De sterk veranderde arbeidsmarkt, de enorme krapte die ontstond, is bepalend geweest voor veel activiteiten op het vakgebied van Personeel en Organisatie.

Cao

In 2022 is een nieuwe cao vastgesteld voor de duur van twee jaar (van 1 januari 2021 tot 1 januari 2023). Tevens zijn de onderhandelingen gestart voor de cao geldend vanaf 2023. Deze onderhandelingen hebben in 2022 niet geleid tot een definitief akkoord.

Werving & selectie

In 2022 was sprake van een zeer krappe arbeidsmarkt en een hoog verloop. In 2022 zijn 31 medewerkers uitgestroomd en waren er 52 vacatures. Eind 2022 hebben we veel vacatures ingevuld met goede medewerkers. Er zijn 42 medewerkers in dienst gekomen en 16 medewerkers zijn binnen de gemeente doorgestroomd naar een andere functie.

Op een aantal functies bleef invulling echter zeer lastig. Ook met inzet van specifieke recruitment bleven resultaten soms uit. Dat zorgt ervoor dat bepaalde vacatures lang open staan, soms tussen de 6 en 12 maanden. We merken dat met name de vacatures op schaalniveau 9/10 moeilijker vervulbaar zijn. Het is overigens niet zo dat deze vacatures onvervulbaar zijn, het vraagt alleen veel geduld. Administratieve en uitvoerende functies zijn sneller in te vullen. Voor de moeilijk in te vullen vacatures was ter overbrugging inhuur onvermijdelijk en de periode van inhuur op deze functies is daardoor ook langer. Dit leidde tot een stijging van de inhuurkosten.

Op de arbeidsmarkt concurreert Midden-Delfland met de omliggende gemeenten die vanwege hun inwonertal vaak een hoger salaris kunnen bieden. Daarom is en blijft het van groot belang dat we bij werving en selectie duidelijk inzetten op datgene wat Midden-Delfland een onderscheidende en een aantrekkelijke werkgever maakt. We ervaren dat het inzetten op onze identiteit vruchten afwerpt tijdens de werving en selectie. Mede daardoor lukte het om goede medewerkers aan te trekken. Het is daarbij wel van groot belang dat een aantal basiszaken op orde is en wij bijvoorbeeld beschikken over actuele functiebeschrijvingen en waarderingen. Ons zogenoemde functiegebouw moest hiervoor herijkt worden en de eerste fase van dit project is in 2022 afgerond. De tweede laatste fase ronden wij in de eerste helft van 2023 af.

Formatie & bezetting

In 2022 was sprake van een (tijdelijke) groei binnen de ambtelijke organisatie. De groei is te verklaren door een aantal tijdelijke functies met externe dekking, zoals functies in het sociaal domein (werk en inkomen, schuldhulpverlening, bedrijfsvoering sociaal domein) en in het ruimtelijk domein (projectleiders en teamleider). Daarnaast is er een aantal structurele wijzigingen binnen het sociaal domein (team uitvoering) en is er sprake van een enkele, tijdelijke bovenformatieve plaatsing na uitval door ziekte.

De bezetting was vanwege het hoge verloop krap in 2022. Dat heeft gevolgen voor de bedrijfsvoering en dienstverlening. Zittende medewerkers vangen het werk op van vertrekkende medewerkers en vacatures blijven langer open als gevoel van de situatie op de arbeidsmarkt. Medewerkers ervaren een flinke werkdruk en we zagen ook het ziekteverzuim stijgen.

Identiteit, welzijn & organisatiecultuur

De zorg voor het welzijn van de medewerkers blijft een belangrijk onderwerp. We hebben goed zicht op ons ziekteverzuim en we kijken hoe we nog beter kunnen begeleiden bij ziekteverzuim of kunnen ondersteunen bij herstel. Daarnaast worden de teamleiders begeleid in het meer inzetten op preventie. Afgelopen jaar was er sprake van een stijging van het ziekteverzuimpercentage ten opzichte van 2021. Over het hele jaar was er een ziekteverzuim van 5,4%. Het gemiddelde ziekteverzuim was in 2021 3,7%. In de tabel hieronder ziet u de ontwikkeling van het verzuim in relatie tot de sector openbaar bestuur en het landelijk gemiddelde.

	Gem Midden-Delfland	Openbaar bestuur (*bron CBS)	Landelijk gemiddelde (*bron CBS)
Q1	5,3%	6,7%	6,3%
Q2	4,3%	5,7%	5,4%
Q3	4,9%	5,5%	5,0%
Q4	6,7%	6,4%	5,6%

Ontwikkeling

De organisatie is en blijft continu in ontwikkeling. De visie die door het DT in samenwerking met de teamleiders in 2022 is vastgesteld benadrukt het belang van de aandacht voor ons kapitaal: de medewerkers. De krappe arbeidsmarkt versterkt de noodzaak voor continue aandacht voor de ontwikkeling van medewerkers, hun drijfveren, talenten en een juiste match tussen capaciteit, ambitie en functies: talentmanagement. Ook de vraag naar begeleiding bij teamontwikkeling blijft hoog.

De implementatie van een opleidings- en leerplatform dat wij willen gebruiken om grip te houden op de trainingen en opleidingen was gepland in 2022. Deze hebben wij uitgesteld omdat de implementatie tijd vraagt die er door de hoge in- door en uitstroom simpelweg niet was.

Dienstverlening

Wij hebben een hoge kwaliteit van dienstverlening en sturen doorlopend op het vasthouden daarvan. We volgen dit onder meer via jaarlijkse clienttevredenheidsonderzoeken in bijvoorbeeld het sociaal domein

(Wmo, jeugdhulp, participatiewet). Uit de meest recente cijfers over de Wmo blijkt dat we stijgende lijn in de cliënttevredenheid de afgelopen periode hebben weten vast te houden.

Informatiemanagement, digitalisering & privacy

Goed informatiemanagement is nodig om goede dienstverlening te kunnen bieden. Nagenoeg alle dienstverlening en alle processen die de dienstverlening ondersteunen, genereren data en informatie. En andersom: data en informatie daaruit zijn nodig voor dienstverlening. Samengevat draagt informatiemanagement bij aan het optimaliseren van de informatievoorziening, het ondersteunen van de gemeentelijke processen en het verbeteren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers.

Informatievoorziening wordt steeds belangrijker en ook steeds complexer. Er komen meer taken vanuit de centrale overheid naar de gemeenten. En er vindt steeds meer (digitale) uitwisseling van informatie plaats met inwoners, ketenpartners, samenwerkingsverbanden en andere overheden. Daarnaast ligt de nadruk op transparantie bij onze dienstverlening naar inwoners, bedrijven en andere instellingen. Ons informatiemanagement moet goed op orde en toekomstbestendig zijn om hierin te kunnen voorzien.

Eigentijds en flexibel (samen)werken

Tijdens de coronacrisis is met spoed MS Teams geïmplementeerd. Hiermee maakten we digitaal en op afstand veilig video vergaderen mogelijk. Daarmee liepen we vooruit op het implementatietraject van Office365 dat we in 2022 zijn gestart. Met deze volledige transitie geven we verder vorm aan verbetering van onze (digitale) samenwerking.

Medewerkers beschikten al over een MTC (een zogenaamde laptopterminal) en in 2022 is ook aan alle medewerkers een zakelijke smartphone verstrekt waarmee op een veilige manier gebruik gemaakt wordt van ons netwerk en de gemeentelijke communicatiekanalen. Met deze apparatuur kan iedere medewerker op een veilige manier plaats- en tijdonafhankelijk werken op enkele functionarissen na zoals baliemedewerkers of medewerkers van de buitendienst.

Samenwerken in ICT

In 2022 zijn we gestart met de voorbereiding op het actualiseren van de dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Westland. Dit is nodig omdat de behoefte aan informatievoorziening, beveiliging en ondersteuning op moderne werkplek-apparatuur en software duidelijk anders is dan toen we in 2015 de overeenkomst sloten. We onderzoeken welke vorm het beste past. Doel is dat we robuust zijn en een betrouwbare ICT basis hebben en houden, kwetsbaarheden zo laag mogelijk houden en onze processen en informatievoorziening verbeteren.

Projecten in 2022

In 2022 werkten we aan een aantal grote projecten. Daarbij vormde ons informatiebeleidsplan het uitgangspunt zodat we de gezamenlijke doelen van Midden-Delfland scherp in het oog houden. Hierin zijn vijf ontwikkelsporen beschreven: (digitale) samenwerking, informatie gedreven processen, geregisseerde informatievoorziening, solide huis en het faciliterend huis.

We hebben in 2022 een belangrijke fase van het Zaakgericht Werken afgerond. Het Zaaksysteem is aangesloten op onze digitale archiefbewaarplaats bij de gemeente Delft (het e-depot) en het documentmanagement systeem (DMS) is gemigreerd naar het Zaaksysteem. Deze projecten zorgen voor de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van onze informatie. Daarvoor zijn we verantwoordelijk en

dat is een voorwaarde voor een betrouwbare overheid. Dit heeft ook tot gevolg dat we het gebruik van het DMS kunnen beëindigen en verder gaan met het Zaaksysteem. Het Zaaksysteem is de basis voor het Zaakgericht Werken dat moet zorgen voor beter en makkelijker samenwerken en voor betere, transparantere dienstverlening.

Verder hebben we de digitale componenten geïmplementeerd om de invoering en werking van de Omgevingswet te ondersteunen. Dit heeft ervoor gezorgd dat we technisch klaar staan voor de implementatie van de Omgevingswet.

We migreerden in 2022 ook digitale werkplekoplossingen naar de cloud. Daarnaast hebben we in 2022 de technische implementatie afgerond voor het digitalisering van onze planning & control cyclus. De functionele implementatie vindt in 2023 plaats. Doel hiervan is makkelijker samenwerken, hogere kwaliteit en betere toegankelijkheid.

Bij al deze grote ontwikkelingen blijven we aandacht geven aan digitale bewustwording op het gebied van privacy en informatieveiligheid, digitale vaardigheden van de medewerkers, digitale dossiervorming, digitale werkprocessen, datagericht werken en de doorontwikkeling naar een eigentijds (kantoor-)applicatielandschap. We faciliteren moderne communicatiemiddelen waarmee we het nieuw hybride thuiswerken optimaal faciliteren.

Privacy & Informatiebeveiliging

De gemeente Midden-Delfland kent vanuit haar wettelijke taken en bevoegdheden veel processen waarbij persoonsgegevens van Midden-Delflanders (en inwoners van andere gemeenten), ondernemers en medewerkers worden verwerkt. Soms zijn die privacygevoelig, zoals financiële en bijzondere gegevens. Er zijn binnen de gemeentelijke organisatie zo'n 150 (deel)processen waarbij persoonsgegevens gebruikt worden. Die vallen onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) waarin bepaald wordt hoe bedrijven en overheden met persoonsgegevens om moeten gaan.

Drie jaar na de invoering van de AVG is er een stevig privacy fundament gelegd. We hebben een privacy-organisatie die het management, de medewerkers en bestuurders ondersteunt en adviseert over privacy. In 2022 hebben we heel wat werk verzet om de AVG stevig neer te zetten in de organisatie, de systemen en de processen. Vooral zijn stappen gezet met betrekking tot de verwerking van politiegegevens.

In 2022 is gestart met de inrichting van een 'privacy dashboard' . Dit dashboard stelt ons in staat om makkelijk en regelmatig inzicht aan college, management en medewerkers in de belangrijkste privacy parameters te geven, waaronder gemelde datalekken, ingekomen verzoeken om uitoefening van privacy rechten en het register van verwerkingen. Ook werkten we in 2022 structureel met een e-learning module informatiebeveiliging en privacy voor alle medewerkers van de gemeente. Dit doen we in de vorm van nano-learnings. Deze loopt sinds 2021 voor een periode van drie jaar en heeft tot doel om het privacy bewustzijn op een leuke, toegankelijke manier te laten groeien.

Er zijn echter ook aandachtspunten voor de organisatie om aantoonbaar te kunnen voldoen aan de AVG en de Wet politiegegevens. We hebben minder voortgang geboekt dan verwacht bij het uitvoeren van DPIA's (data protection impact assessments) en het afronden van het register van verwerkingen. Doel van een DPIA is het benoemen van concrete risico's binnen een proces met mogelijke hoog privacy risico en aanbevelingen voor mitigerende maatregelen. Een aandachtspunt is eveneens de invulling van de rol van de privacy-ambassadeurs binnen de teams van onze organisatie, door het verloop en de ervaren werkdruk beschikken niet (meer) alle teams over een privacy-ambassadeur. De werkbelasting bij de privacy officers is eveneens een aandachtspunt. Zij combineren deze functie met een andere functie en dat levert spanning op.

Informatiebeveiliging

Wij zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van onze informatieveiligheid, de basis hiervoor is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO). De te nemen maatregelen vertalen we naar jaarplannen op basis van prioriteit en risico's voor de gemeente. Eén van de belangrijkste maar complexe te nemen maatregel is het inrichten en oefenen van bedrijfs-continuïteits-management (BCM). Dit is belangrijk omdat het ons in staat stelt om essentiële diensten te blijven leveren aan onze inwoners, bedrijven en ketenpartners, zelfs tijdens onvoorziene omstandigheden zoals natuurrampen, pandemieën, cyberaanvallen, stroomuitval en andere noodsituaties. In 2022 zijn we gestart met het opstellen van een conceptbeleidskader en een eerste bedrijfsproces. Dit geven we de in 2023 per werkproces op basis van risicoanalyse verder vorm.

Een andere belangrijke maatregel is SIEM (Security Information and Event Management) en SOC (Security Operations Center). Een SIEM verzamelt en analyseert beveiligingsinformatie uit verschillende bronnen, zoals firewalls, detectie/protectie-systemen, antivirussoftware en logboeken van servers en netwerkapparaten. Het identificeert potentiële beveiligingsincidenten en genereert waarschuwingen die kunnen worden onderzocht door een SOC. Een SOC is een team van beveiligingsprofessionals die verantwoordelijk zijn voor het monitoren van de beveiligingsinfrastructuur van een organisatie en het onderzoeken van beveiligingsincidenten. Wij zijn aangesloten geweest bij de landelijke VNG-aanbesteding zodat we met de gegunde partij hieraan vorm konden geven. Deze aanbesteding is niet gelukt en de VNG heeft deze in augustus 2022 beëindigd. Samen met de gemeente Westland die onze ICT beheert, zoeken we naar een alternatieve oplossing.

Communicatie

Bij nieuwe ontwikkelingen hebben we aandacht voor doelgroepgerichte communicatie en participatie. Voor een open oriëntatie naar de samenleving is het betrekken van inwoners van belang. Participatietrajecten gaan echter niet vanzelf en ook niet vanzelf goed. De samenwerking tussen overheid en burger vraagt om goed verwachtingsmanagement. We zijn daarom vooraf eerlijk over de invloed die inwoners hebben en we zijn duidelijk over wie welke rol heeft in het proces.

Uiteraard is participatie geen doel op zich. Het is van het grootste belang om vooraf te bepalen of participatie meerwaarde heeft. Onze focus ligt op het realiseren van onze maatschappelijke opgaven, we doen dit alleen met co-creatie of burgerparticipatie wanneer er sprake is van toegevoegde waarde. Wij kijken daarbij vooral naar projecten die zich afspelen in de directe woon- en leefomgeving van onze inwoners.

Onze inwoners maken in toenemende mate gebruik van sociale media om te communiceren met de gemeente. Door de toename van de communicatie via social media, werken we met een monitoringsysteem. Dit helpt ons om de online informatie goed te analyseren, te duiden en adequaat in gesprek te gaan. Wij blijven ons continu ontwikkelen om adequaat in te kunnen blijven spelen op de ontwikkelingen.

In 2022 namen wij afscheid van de zittende burgemeester en twee wethouders en mochten wij een nieuwe (interim) burgemeester en wethouder verwelkomen. Ook waren er gemeenteraadsverkiezingen. Dit alles had grote gevolgen voor de werkzaamheden van Communicatie. Zo zijn er zeer succesvolle grote en kleine formele en informele evenementen georganiseerd dat veelal gepaard ging met veel persaandacht (lokaal, regionaal en landelijk). Bij elkaar veel mooie kansen waar Communicatie telkens de unieke identiteit van Midden-Delfland onder de aandacht kon brengen.

In 2022 hebben we noodgedwongen een nieuw intranet gelanceerd. De leverancier besloot te stoppen met het ondersteunende systeem waar intranet op draaide. Daardoor moest versneld een nieuwe oplossing worden gerealiseerd. We hebben dit gegeven aangegrepen om een heroriëntatie te doen op het gebruik en de mogelijkheden van intranet in onze organisatie. Verbinden van collega's door het eenvoudig delen van kennis is een belangrijk doel geweest dat ten grondslag lag aan het inrichten van het nieuwe intranet. Dit draagt samen met de andere ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening bij aan goede en makkelijke samenwerking intern en dit is ondersteunend bij het hybride werken. En dit is nodig om de dienstverlening naar inwoners en ondernemers goed te kunnen uitvoeren.

Frauderisico's

Het college van burgemeester en wethouders is zich bewust van de frauderisico’s die de gemeente loopt en bespreekt dit thema periodiek. De gemeente heeft een frauderisicoanalyse opgesteld en concludeert dat de belangrijkste risico’s aandacht hebben en zijn / worden ondervangen door de inrichting van de administratieve organisatie. Het college van burgemeester en wethouders heeft geen concrete aanwijzingen of vermoedens dat zich fraudes hebben voorgedaan in het afgelopen boekjaar.

Weerstandvermogen en risicobeheersing

Wij voeren actief beleid op de beheersing van de risico's die wij lopen. Gekeken wordt naar de maatregelen die worden getroffen om de risico's af te dekken. Voor de risico's waarvoor geen maatregelen getroffen kunnen worden (bijv. verzekeren te duur) wordt ingeschat welke buffer noodzakelijk is. Dit is het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente om niet-structurele risico's op te kunnen vangen om haar taken te kunnen voortzetten'. Door een goed systeem van risicomanagement kunnen bestuurders en managers voor risico's, die het behalen van de doelstellingen bedreigen, passende beheersmaatregelen nemen.

Uit deze paragraaf blijkt dat het weerstandsvermogen ruim voldoende is. Daarnaast verhouden de wettelijk voorgeschreven indicatoren zich tot de normen die de VNG hiervoor heeft ontwikkeld.

Interne regelgeving en beleidsafspraken:
Financiële verordening, Controleverordening, Nota Reserves en voorzieningen, Treasurystatuut, Nota risicomanagement, Herziening nota grondbeleid en het Collegeprogramma.

Risicomanagement

Risicomanagement is het beheersen van risico's en het nemen van beslissingen die gericht zijn op het voorkomen of minimaliseren van nadelige effecten. Goed risicomanagement zorgt voor procesoptimalisatie, een betere inrichting en borging van resultaten.

Risicomanagement is een continu proces en heeft een prominente plek binnen de planning-en-controlcyclus (p&c-cyclus). Bij alle p&c- producten wordt hierover gerapporteerd. Risicomanagement dient als hulpmiddel bij het nemen van besluiten door zowel de gemeenteraad als college. Op 25 juni 2019 is de 'Nota Risicomanagement Midden-Delfland' vastgesteld door de gemeenteraad. Met deze nota en een actueel risicoregister wordt het mogelijk een betrouwbaar oordeel over het benodigde weerstandsvermogen te geven. Dat leidt er uiteindelijk toe dat risico's zo weinig mogelijk effect hebben op de uitvoering van het lopende beleid en in stand houden van bestaande voorzieningen voor de lokale samenleving. De continuïteit van de bedrijfsvoering en de uitvoering van beleid wordt hiermee beter gewaarborgd.

In het risicoregister gaat het niet alleen om risico's met financiële gevolgen, maar ook om het inzicht in de niet financiële gevolgen (bijvoorbeeld op politiek-, imago-, milieu-, juridisch- privacy of informatie en veiligheidsvlak).

Een actueel risicoregister biedt de volgende voordelen:

- Een scherper beeld van het meest waarschijnlijke scenario voor de afwikkeling van risico's;
- Verhoogd risicobewustzijn binnen alle lagen van de organisatie (verankering);
- Effectievere en efficiëntere bedrijfsvoering (prioriteit leggen bij de belangrijkste onderwerpen);
- Betere koppeling tussen beleid en bedrijfsvoering.

Het risicoregister wordt niet als bijlage gepubliceerd bij de programmabegroting en –rekening. Dit in verband met de vertrouwelijkheid van sommige risico's. De belangrijke openbare risico's worden in deze paragraaf benoemd. Indien zich buiten de p&c-cyclusmomenten om, ontwikkelingen voordoen (denk bijvoorbeeld aan risico's betreffende de grondexploitatie) dan geldt uiteraard een actieve informatieplicht.

Belangrijkste risico's

Door actieve risicobeheersing heeft de gemeente in beeld wat de risico's zijn en is het mogelijk om het weerstandsvermogen te bepalen. Alle risico's worden tweemaal per jaar herijkt en er wordt continu geanticipeerd op nieuwe risico's.
In onderstaande opsomming worden de belangrijkste (geconsolideerde) risico's gepresenteerd die de grootste invloed hebben bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit. Bij ieder risico worden kort de beheersmaatregelen weergegeven.

<u>Grondexploitatie</u>
Door de grote omvang van de grondexploitatie vormt dit een risico voor de gemeente. Jaarlijks worden de grondexploitaties en de bijbehorende risicoanalyse geactualiseerd. De resultaten van de grondexploitatie brengen wij ten gunste of ten laste van de reserve grondexploitaties. De laatste actualisatie geeft aan dat het resultaat van de reserve grondexploitaties op termijn een batig saldo laat zien.

<u>Verbonden partijen</u>
De gemeente neemt deel in 18 verbonden partijen. Veelal is dat een deelname of samenwerking met meerdere gemeenten. De afgelopen jaren is enkele malen gebleken dat hier behoorlijke financiële gevolgen uit voort kunnen vloeien (bijvoorbeeld GGD en Avalex). Stringente bewaking is noodzakelijk om problemen in de toekomst te voorkomen.

<u>Sociale Domein</u>
Vanaf januari 2015 is een groot aantal nieuwe taken overgekomen naar gemeenten. Het betrof aanvankelijk de Participatiewet, de nieuwe Wmo 2015 en taken uit de Jeugdwet. Al vanaf het begin van de decentralisatie hebben gemeenten en VNG aangegeven dat de meegekomen rijksmiddelen bij deze decentralisaties onvoldoende zijn. Maatschappelijke ontwikkelingen en het open einde karakter van een aantal regelingen, hebben de financiële druk opgevoerd. Vanaf medio 2018 heeft dit ook in Midden Delfland geleid tot tekorten, met name op het terrein jeugd. Binnen de gemeentelijke uitvoeringsorganisatie zijn en worden uiteenlopende maatregelen genomen tot kostenbeheersing. Inmiddels is van rijkswege erkend dat er sprake is van structureel tekortschietende financiering in de jeugdzorg, maar de afspraken over de hervormingsagenda en afdoende financiering zijn nog niet afgerond.

Risico's waardoor de dienstverlening en kwaliteit van de zorg, ondersteuning en financiële dienstverlening in gevaar komen:

- Sociaal domein breed: langere termijneffecten van corona en corona maatregelen op vraag naar ondersteuning op gebied van zorg, inkomen, welzijn en schuldenproblematiek.
- Sociaal domein breed: uitvoeringskosten voor nieuwe wettelijke regelingen zoals de inburgering (vanaf 2022), vroeg signalering (vanaf 2021) in de schuldhulp, coronamaatregelen (tijdelijk) en toekomstige gemeentelijke taken (beschermd wonen) mogelijk nieuwe volgende regelingen
- Jeugdtaken: risico van een toenemende vraag aan geïndiceerde zorg, mede via de vrije verwijzers, wanneer preventief aanbod niet beschikbaar is.
- Tarieven jeugdzorg: Jurisprudentie over tarieven jeugdhulp beperkt gemeentelijke ruimte om tot reëlere tarieven te komen.
- Wmo: toename van zorgbehoefte als gevolg van vergrijzing, gefaseerde afbouw van bijdrage MRDH aan doelgroepenvervoer
- Loonstijgingen via landelijke cao-ontwikkelingen
- Participatiewet: blijvend hoge instroom van mensen in de bijstand, versterkt vanwege verhuizingen en toegenomen taalstelling voor de inburgering. Mismatch op de arbeidsmarkt tussen beschikbare banen en de inzetbaarheid van veel bijstandsgerechtigden.

Garantstellingen

Woningcorporaties trekken leningen aan om het bouwen en onderhouden van sociale huurwoningen te financieren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat hiervoor borg.

Als een corporatie niet meer kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen, neemt het WSW de leningen over. Het WSW heeft verschillende buffers en vangnetten. Als deze niet toereikend zijn vraagt WSW renteloze leningen op bij Rijk en gemeenten. Gemeenten nemen voor deze leningen een achtervangpositie in door middel van het sluiten van een achtervangovereenkomst met het WSW. Midden-Delfland heeft met het WSW altijd al een achtervangovereenkomst gehad.

De VNG, BZK en WSW hebben gewerkt aan een nieuwe achtervangovereenkomst. De wijzigingen komen erop neer dat de kans (nog) kleiner moet zijn dat de achtervangers (het rijk en de gemeenten) in de bres moeten springen om WSW overeind te houden. In plaats daarvan moeten de WSW en de corporatiesector zich vooral zelf zien te bedruipen als de borging van schulden in het geding komt.

Stichting Wonen Midden-Delfland

Deze nieuwe overeenkomst geldt voor alle geborgde geldleningen die een deelnemer van het WSW aangaat vanaf 1 augustus 2021. Onze gemeente is deze nieuwe overeenkomst aangegaan met WSW. Daarmee is het ook in de toekomst mogelijk dat Stichting Wonen Midden-Delfland leningen kan aantrekken tegen een aantrekkelijk rentetarief, om te investeren in sociale huurwoningen.

N.V. Juva

N.V. Juva heeft in 2021 een verzoek gedaan voor een gemeentegarantie voor een bedrag van € 1.150.000 ter overbrugging totdat de banken in zouden stappen voor financiering. In februari 2023 heeft N.V. Juva schriftelijk kenbaar gemaakt dat naar aanleiding van de eerste welltest de banken daadwerkelijk zijn ingestapt, zodat N.V. Juva geen beroep hoeft te doen op haar aandeelhouders (naast gemeente Midden-Delfland ook gemeente Westland). Om die reden hebben zij hun verzoek tot garantstelling ingetrokken.

Avalex

De gemeente staat (mede) garant voor de leningen van HVC. De gemeente ontvangt hiervoor jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC (jaarlijks ca. € 37.000). De deelname aan HVC vloeit voort uit het feit dat Midden-Delfland deel uitmaakt van de verbonden partij Avalex.

Daarnaast zijn gemeentegaranties aan verenigingen en instellingen verstrekt, zodat zij goedkopere financiering aan hebben kunnen trekken. Goede monitoring en terughoudendheid bij toekomstige aanvragen is noodzakelijk om het risico voor de gemeente te beperken.

Renteontwikkelingen

Binnen onze begroting wordt het zogenaamde renteomslagpercentage gehanteerd voor de berekening van de (bespaarde) rente over de reserves/voorzieningen en de rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het renteomslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van diverse ontwikkelingen zoals het verplicht schatkistbankieren, de lage marktrente tot en met 2022 en BBV-voorschriften is het omslagpercentage voor 2022 0%.

Aantrekken geldleningen

Aangekochte gronden binnen Bedrijvenschap Harnaschpolder worden in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor de financiering van de aankoop grond en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteverschillen worden leningen aangetrokken. Het aantal leningen en het totale vreemde vermogen is hierdoor aanzienlijk toegenomen. Gezien de afgesloten erfpachtovereenkomsten is het financieel risico beperkt.

Uitgezette geldleningen

Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee. In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks tot 2038 exploitatie-inkomsten (in 2022 € 663.000) op. Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95.000 exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt de wetgeving en de regels voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. De komst van de Omgevingswet maakt het omgevingsrecht inzichtelijker voor burgers, ondernemers en overheden. Er zijn minder regels en er is meer ruimte voor initiatieven. Dit is een grote opgave de komende jaren.

Naast deze risico's zijn er nog vele andere onzekerheden waarmee alle gemeenten te maken hebben. In dit verband noemen wij calamiteiten (vrijkomen gevaarlijke stoffen of saneringen), dubieuze debiteuren, fraude, leegstand van gebouwen, overige schadeclaims en ook aanslagen. Indien de kosten die hiermee gemoeid zijn niet op derden verhaald kunnen worden of niet volledig worden gedekt door verzekeringen of voorzieningen moeten zij binnen de algemene middelen opgevangen worden.

Schades die voortvloeien uit de dagelijkse activiteiten hebben andere oorzaken en uitingsvormen dan calamiteiten. Ze komen meestal frequenter voor en het schadebedrag per keer is kleiner. Deze structurele schades worden door de gemeente zelf beheerst door te investeren in de bedrijfsvoering. Dit kunnen preventieve maatregelen in de werkprocessen zijn, maar ook informatie en trainingen aan het personeel en bestuur om hun risicobewustwording te verhogen.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de middelen waarover de gemeente beschikt/kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en ook de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de gemeentelijke financiën. Voor structurele risico's wordt normaliter een voorziening gevormd.

Weerstandscapaciteit

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente op dit moment financieel in staat is risico's af te dekken. Hieronder wordt ingegaan op enerzijds de benodigde weerstandscapaciteit ter afdekking van de hierboven beschreven risico's en anderzijds de werkelijk bij de gemeente aanwezige weerstandscapaciteit.

In de raadsvergadering van 25 juni 2019 is het voorstel voor de actualisatie van de reserves en voorzieningen behandeld. Naar aanleiding hiervan is besloten om een reserve Weerstandsvermogen in te stellen. De omvang van deze reserve is vastgesteld op € 4 mln. Hierdoor ontstaat enerzijds een voldoende buffer om de mogelijke gevolgen van risico's op te vangen en anderzijds komt de Algemene reserve vrij voor andere bestemmingen.

Ratio weerstandcapaciteit

Doelstelling voor het hebben/aanhouden van weerstandsvermogen is dat er een buffer aanwezig is om financiële tegenvallers op te vangen zodra risico's werkelijkheid worden. Een algemeen aanvaarde normstelling voor de hoogte van het weerstandsvermogen is er niet. Het oordeel over de toereikendheid van de weerstandscapaciteit is afhankelijk van de financiële risico's. Een berekening van het 'ratio weerstandsvermogen' zoals hieronder toegelicht, geeft een goed inzicht.

Het 'ratio weerstandsvermogen' wordt als volgt berekend:
Ratio weerstandsvermogen = Beschikbare weerstandscapaciteit (res.weerstandsverm.) / Benodigde weerstandscapaciteit (totaal risico's)

De gemeente streeft ernaar zo min mogelijk risico te lopen en -mits financieel verantwoord- zoveel mogelijk risico's af te dekken. Acceptabel is een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4.

Waardering weerstandsvermogen	Ratio	Aanduiding
Groter dan	2,0	Uitstekend
Tussen	1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen	1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen	0,8 en 1,0	Matig
Tussen	0,6 en 0,8	Onvoldoende
Lager dan	0,6	Slecht

Beschikbare weerstandscapaciteit

De reserve weerstandsvermogen bedraagt € 4,0 mln. Dit geeft de gemeente meer dan voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

Risicoregister

Alle risico's zijn tegen het licht gehouden en aangepast/aangevuld in het risicoregister. Op basis van de huidige inzichten en de berekening blijkt dat een onderbouwde kans bestaat dat een bedrag van € 1,7 mln. noodzakelijk is om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te bieden.

Ratio weerstandsvermogen 2022 = Beschikbare weerstandscapaciteit (€ 4,0 miljoen) / Totaal aan risico's (€ 1,7 miljoen) = **2,4**

Voor de berekening van deze ratio is alleen gebruik gemaakt van de reserve weerstandsvermogen. De algemene reserve, (niet beklemde) bestemmingsreserves en de post onvoorzien zijn in de berekening niet meegenomen. Het ratio weerstandsvermogen zou dan nog hoger zijn geweest. Het streven van de gemeente naar een ratio weerstandsvermogen tussen de 1,0 en 1,4 is in 2022 met een uitkomst van 2,4 (en de aanduiding "Uitstekend") ruimschoots gehaald.

Financiële kengetallen

Kengetal	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Jaarrekening 2022
Netto schuldquote	120%	134%	125%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	117%	131%	122%
Solvabiliteitsratio	39%	35%	38%
Grondexploitatie	11%	10%	10%
Structurele exploitatieruimte	11%	1%	4%
Belastingcapaciteit	127%	121%	116%

Toelichting kengetallen:

Netto schuldquote
De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de gemeentelijke schuldenlast t.o.v. de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

Analyse en conclusie
De netto schuldquote wordt gekwalificeerd als hoog. Er zijn echter erfpachtgronden aangekocht. d.m.v. 'projectfinancieringen'. Zonder deze 'projectfinancieringen' is de netto schuldquote 2022 en volgende jaren aanzienlijk lager.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
Omdat bij uitgezette leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal worden terugbetaald, wordt dit kengetal zowel berekend inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Zo wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager deze percentages, hoe beter. In de uitgezette geldleningen vinden geen mutaties plaats.

Analyse en conclusie
De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen is een paar procentpunten lager ten opzichte van de netto schuldquote. Het uitstaande bedrag aan leningen is al meerdere jaren hetzelfde en laat ook voor de komende jaren eenzelfde beeld zien. De impact op de netto schuldquote is beperkt.

Solvabiliteitsratio
De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger dit percentage, hoe gunstiger dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Analyse en conclusie
De ratio solvabiliteit Midden-Delfland is matig volgens de streefwaarden van de VNG (tussen de 20 en 50%). De projectfinanciering voor erfpachtgronden is hiervoor de voornaamste oorzaak. Zonder de

projectfinancieringen voor de aankoop van erfpachtgronden zou de solvabiliteitsratio 61% (ten opzichte van 38% nu) zijn geweest. ('Voldoende' conform de VNG-normen) De solvabiliteitsratio laat een redelijk 'stabiele' trend zien, waarbij het ratio enigszins afneemt. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het eigen vermogen afneemt.

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Analyse en conclusie

De ratio grondexploitaties laat zien dat deze nu en voor de komende jaren stabiel is. Volgens de streefwaarden van de VNG als 'Voldoende' aangeduid. In de paragraaf grondbeleid is uitvoerig toelichting gegeven op de ontwikkelingen.

Structurele exploitatieruimte

Dit cijfer helpt mee om te beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Wanneer dit cijfer negatief is, betekent het dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te dragen.

Analyse en conclusie

De ratio structurele exploitatieruimte Midden-Delfland geeft voor 2022 aan dat de structurele lasten afgedekt kunnen worden met structurele baten. Dit is ook voor 2023 en 2025 het geval, met enkel voor 2024 een uitzondering. Dit past binnen de goedkeuringscriteria van de provincie.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het streven is om de woonlasten laag te houden. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Analyse en conclusie

De totale woonlasten van de gemeente liggen boven het landelijke gemiddelde. Het streven van het college is de woonlasten laag te houden. De gemeente gaat voor de riool- en afvalstoffenheffing uit van 100% kostendekking. De gemiddelde WOZ-waarde van woningen is aan de hoge kant. Waar landelijk gezien de gemiddelde kosten voor met name de afvalinzameling en in mindere mate riolering fors gestegen is, zijn beide heffingen in Midden-Delfland vanaf 2022 omlaag gebracht. Door een groot gemeentelijk oppervlakte zijn de woonlasten nog wel aan de hoge kant, toch is het verschil landelijk gezien afgenomen.

Financiering

Kaders en beleid

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido), zijn de kaders gesteld voor een professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden.

Onder de treasuryfunctie vallen o.a. het beheer van geldstromen, liquiditeit, renterisico's en de financiering van en in de gemeente (zowel lenen als uitzetten van gelden). De kaders hierbij zijn:

- Treasurystatuut. Een beleidsmatige financiële infrastructuur, waarin verantwoordelijkheden en spelregels voor de gemeentelijke treasury zijn opgenomen.
- Financieringsparagraaf die jaarlijks wordt aangeboden bij de begroting en het jaarverslag.

Treasury houdt zich bezig met alle toekomstige kasstromen en daarmee samenhangende risico's. Deze risico's komen voort uit de financieringsbehoefte. Het treasurybeleid is primair gericht op het waarborgen van financiële continuïteit door maatregelen te treffen zodat de activiteiten van de gemeentelijke organisatie financierbaar blijven. Voor de renterisico's en risico's uit financiële posities treffen we beheersmaatregelen (vermijden, spreiden). We gaan in de uitwerking verder dan de wettelijke kaders.

De uitgangspunten als volgt:
- Zorgdragen voor voldoende financierbaarheid op korte en lange termijn.
- Bewerkstelligen van passende financieringsvoorwaarden.
- Beheersen van rente- en of financieringsrisico's.
- Risicomijdend uitzetten van gelden en afgeven van garanties.
- Zorgdragen voor een effectief, veilig en efficiënt betalingsverkeer.
- Actief onderhouden van contacten met marktpartijen om toegang tot de financiële markten open te houden.

Door het schatkistbankieren kan de gemeente niet meer vrij beschikken over haar liquide middelen. Er is een verplichte rekening-courant verhouding met het Rijk. Ondanks de negatieve rente tot 2022 op liquide middelen is er geen rentevergoeding ontvangen. Met de introductie van het instrument erfpacht wordt beoogd de gronduitgiften te stimuleren. Door het toepassen van erfpacht is er een rendement op het geïnvesteerde vermogen en (indien aanwezig) de liquide middelen van de gemeente.

De risico's van lenen worden beperkt doordat gemeenten zich moeten houden aan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Renterisico op kortlopende schuld (kasgeldlimiet)

De Wet FIDO bevat instrumenten en regels die de risico's beperken die gemeenten lopen bij het lenen. De kasgeldlimiet (voor leningen met looptijd <1 jaar) zorgt ervoor dat niet te veel kortlopende leningen worden aangetrokken. De kasgeldlimiet geeft weer tot welk bedrag de gemeente maximaal in haar korte financieringsbehoefte mag voorzien.

Deze limiet is gesteld op 8,5% van de totale omvang van de begroting per 1 januari. Op basis van deze norm is de kasgeldlimiet voor onze gemeente circa € 5 miljoen. Indien blijkt dat de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet een deel van de kortlopende schuld omgezet worden in langlopende schuld (=lening). Als het kasgeldlimiet gedurende drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden moet Gedeputeerde

Staten worden geïnformeerd. In 2022 is er twee opeenvolgende kwartalen van afgeweken door de liquiditeitspositie op dat moment.

De liquiditeitspositie van de gemeente Midden-Delfland is inmiddels minder sterk. Het beleid is erop gericht om de financieringsbehoefte af te dekken met kortlopende schulden omdat de rente op de kortlopende middelen in het algemeen lager is dan de rente op langlopende middelen. In 2022 zijn enkele leningen met een looptijd < 1 jaar aangetrokken met een negatieve rente. Er is dus een vergoeding ontvangen van de bank.

- € 3 mln., ingangsdatum 26-01-2022, einddatum 26-07-2022, rentepercentage -0,450 %, rentebedrag ontvangen € 6.787,50.
- € 5 mln., ingangsdatum 18-03-2022, einddatum 20-03-2023, rentepercentage -0,255 %, rentebedrag ontvangen € 12.997,92.

Modelstaat A

	KASGELDLIMIET (= KGL x 1.000)	Rekening 2021	Begroot 2022	1e kwartaal 2022 (werkelijk)	2e kwartaal 2022 (werkelijk)	3e kwartaal 2022 (werkelijk)	4e kwartaal 2022 (werkelijk)
	Berekening KGL regeling						
	Omvang begroting/rekening	€ 61.263	€ 57.384	€ 57.759	€ 57.759	€ 57.759	€ 57.759
	Percentage regeling KGL	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
	KGL	**€ 5.207**	**€ 4.878**	**€ 4.910**	**€ 4.910**	**€ 4.910**	**€ 4.910**
(1)	Vlottende schuld	€ 28.169	€ 31.726	€ 26.938	€ 26.938	€ 26.938	€ 26.938
(2)	Vlottende middelen	- € 27.938	- € 31.455	- € 31.127	- € 31.127	- € 31.127	- € 31.127
(3)	Netto vlottende (+) of overschot middelen (-)	€ 231	€ 271	- € 4.189	- € 4.189	- € 4.189	- € 4.189
(4)	**Kasgeldlimiet**	**€ 5.207**	**€ 4.878**	**€ 4.910**	**€ 4.910**	**€ 4.910**	**€ 4.910**
	Ruimte KGL (4>3)	**€ 4.976**	**€ 4.607**	**€ 9.099**	**€ 9.099**	**€ 9.099**	**€ 9.099**
	Overschrijding KGL (3>4)						

De limiet wordt bepaald voor korte financiering met een rente-typische looptijd van maximaal 1 jaar en wordt gerelateerd aan het begrotings/ rekening totaal.

Renterisico op langlopende schuld (renterisiconorm)

Op grond van de Wet FIDO mag een gemeente van haar langlopende schulden (looptijd >1 jaar) in enig jaar maximaal 20% van het begrotingstotaal aflossen en/of herfinancieren, wat overeenkomt met een aflossingsperiode van ten minste vijf jaar. Dit is de zogenoemde renterisiconorm. Het doel van de renterisiconorm is de herfinanciering van leningen in omvang en tijd te spreiden waardoor de (eventuele) gevolgen van een rentestijging beperkt blijven en de (mogelijke) renterisico's worden ingeperkt.

Omdat in 2022 het maximale bedrag aan kort geld (<1 jaar) is aangetrokken en de liquiditeit eind februari 2022 onvoldoende was, is een langlopende lening aangetrokken, nadat bij drie partijen offerte is opgevraagd.

- 28-2-2022 is de uitvraag gedaan voor een vaste lening van € 5 mln. bij de BNG, NWB en AFS, lineair voor 10 jaar. De BNG had de laagste offerte en bij hen hebben we een vaste lening afgesloten.

In 2022 is totaal € 515.764 aan langlopende leningen afgelost. Dat is ca. 1% van het begrotingstotaal 2022. Er wordt dus ruimschoots voldaan aan de renterisiconorm.

Modelstaat B

	RENTERISICONORM (= RRN x 1.000)	Rekening 2021	Begroot 2022	Werkelijk 2022
	Berekening RRN regeling			
	Omvang begroting/rekening	€ 61.263	€ 57.384	€ 57.759
	Percentage regeling RRN	20%	20%	20%
	RRN	**€ 12.253**	**€ 11.477**	**€ 11.552**
(1)	Renteherzieningen	€ 0	€ 0	€ 0
(2)	Aflossingen	€ 518	€ 516	€ 516
(3)	Renterisico (1 + 2)	€ 518	€ 516	€ 516
(4)	**RRN**	**€ 12.253**	**€ 11.477**	**€ 11.552**
	Ruimte RRN (4>3)	**€ 11.735**	**€ 10.961**	**€ 11.036**
	Overschrijding RRN (3>4)			

Het renterisico op de vaste schuld mag in beginsel niet overschrijden worden. Het overzicht laat zien dat de renterisiconorm van 20% van het begrotingstotaal in meerjarenperspectief niet wordt overschreden.

Renteontwikkeling

De rente op de geld- en kapitaalmarkt is in 2022 was nog laag. Dit kwam voornamelijk door het toenmalige beleid van de Europese Centrale Bank (ECB). Door de dalende inflatie heeft de ECB in september 2019 de depositorente verlaagd en heeft door de COVID-19-crisis in 2020 de opkoop van staats- en bedrijfsleningen

weer hervat. Beide maatregelen hadden een daling van de marktrente tot gevolg. Dit effect heeft nog doorgewerkt in de rentetarieven van 2022. Naast het beleid van de ECB zijn ook andere macro-economische effecten van belang voor de renteontwikkeling. Het beleid van de Verenigde Staten, China, Rusland en Noord-Korea zijn van belang. Maar bijvoorbeeld ook de uittreding van het Verenigd Koningrijk uit de Europese Unie.

De refirente is in 2022 op 0% gehandhaafd. De refirente is de rente die banken elkaar onderling in rekening brengen (herfinancieringrente).

Inzicht rentelasten / -baten

Op het gebied van de rente wordt er volgens de richtlijnen veel meer dwingend voorgeschreven dan voorheen. Enkele uitgangspunten zijn:

- Het aantrekken en verstrekken van een lening betreft een treasury activiteit. De met deze activiteit gepaarde rentelasten en rentebaten behoren op het taakveld Treasury.
- Aanbeveling is om geen rentevergoeding te rekenen over het eigen vermogen en de voorzieningen.
- Indien de werkelijke rentelasten in euro's die over een jaar aan taakvelden hadden moeten worden doorbelast, afwijken van de rentelasten in euro's die op basis van de voor gecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, kan de gemeente besluiten tot correctie. Correctie wordt verplicht gesteld indien deze afwijking groter is dan 25%.
- De commissie BBV adviseert het renteschema in de paragraaf Financiering van de gemeentelijke begroting en jaarstukken op te nemen. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.
- Verder zijn wijzigingen voor de rente van het grondbedrijf/grondexploitaties doorgevoerd. Aan grondexploitaties mag alleen de rente van externe financiering worden doorberekend. Omdat er geen leningen voor grondexploitaties zijn aangetrokken, betekent dit dat er geen rente wordt doorberekend.
- Via de kapitaallasten mogen alleen werkelijke rentelasten naar de taakvelden worden doorbelast over de boekwaarden van investeringen. Wanneer er geen leningen zijn aangetrokken, mag er helemaal geen rente worden toegerekend aan de taakvelden. Dit houdt in dat er geen rente meer kan worden doorbelast. De kapitaallasten bestaan dan alleen nog uit afschrijvingen.

Toerekening rente

Als de gemeente een geldlening aantrekt in het kader van projectfinanciering, worden de werkelijk te betalen rente conform het BBV naar het desbetreffende taakveld doorbelast. Dit is van toepassing op de geldleningen voor de aankoop van erfpachtgronden. De rente van deze leningen moet rechtstreeks worden doorbelast naar het taakveld beheer overige gebouwen en gronden.

Financieringspositie en rentekosten

Er wordt een financieringstekort verwacht. Hierbij is rekening gehouden met de boekwaarde van de activa de grondexploitatie, eigen financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen) en opgenomen vaste geldleningen.

Het zogenaamde omslagpercentage is gebruikt voor rentetoerekening over de boekwaarde van de vaste activa. Het rente omslagpercentage is een gemiddelde van de betaalde en ontvangen rente. Als gevolg van onderstaande ontwikkelingen blijft het omslagpercentage 0%.

- Schatkistbankieren
- Lage (of zelfs negatieve rente op aangegane leningen
- Hoge rente op uitgezette leningen
- BBV-voorschriften

	Renteschema jaarrekening 2022				
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering				€ 882.557
b.	De externe rentebaten (idem)			-/-	€ 728.372
	Saldo rentelasten en rentebaten				*€ 154.185*
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend		€ 0		
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (rente aankoop gronden)	-/-	€ 861.258		
	Saldo			-/-	*€ 861.258*
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente				**€ -707.073**
d1.	Rente over eigen vermogen				€ 0
d2.	Rente over voorzieningen			+	€ 0
	Totaal geraamde aan taakvelden toe te rekenen rente				**€ -707.073**
e.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)			-/-	€ 0
f.	**Renteresultaat op het taakveld Treasury**				**€ -707.073**

Leningenportefeuille

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid vormt de omvang, flexibiliteit, gemiddelde looptijd en rentegevoeligheid van de leningenportefeuille. De leningenportefeuille langer dan één jaar heeft per 1 januari 2022 een omvang van € 68,7 miljoen.
De reden van deze toename zijn projectfinancieringen voor aankoop gronden. Aangekochte gronden

bedrijvenschap HarnaschPolder zijn in erfpacht uitgegeven (zie raadsbesluiten 2015-23980 en 2016-32705). Voor deze financiering van aankoop gronden en de betaling van de overeengekomen afkoopsommen voor renteverschillen zijn leningen aangetrokken. Het financieel risico is beperkt omdat erfpachtinkomsten (canon) hoger zijn dan de rentekosten.

Overzicht van vaste schulden 2022 met een looptijd langer dan één jaar

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2022	Rente 2022	Aflossing 2022	Restant geldleningen 31-12-2022
N.V. bank Nederlandse gemeenten:							
BNG 40.89594	€ 907.560,50	01-03-2024	4,670 %	€ 108.907,26	€ 5.085,97	€ 36.302,42	€ 72.604,84
BNG 40.91485.01	€ 408.402,22	26-10-2025	3,470 %	€ 108.907,26	€ 3.779,08	€ 27.226,81	€ 81.680,44
BNG 40.92017	€ 680.670,32	14-02-2026	5,500 %	€ 136.134,06	€ 7.487,37	€ 27.226,81	€ 108.907,25
BNG 40.115448	€ 5.000.000	15-02-2022	0,835 %	€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.000.000
Projectfinancieringen:							
BNG 40.111437	€ 7.429.045	02-07-2029	1,245 %	€ 7.429.045	€ 92.491,61	€ 0	€ 7.429.045
BNG 40.111438	€ 1.566.123	01-07-2029	0,800 %	€ 1.262.801,33	€ 10.102,41	€ 153.483,18	€ 1.109.318,15
BNG 40.112090	€ 6.751.680	01-07-2052	1,770 %	€ 6.751.680	€ 119.504,74	€ 0	€ 6.751.680
BNG 40.112091	€ 2.381.266	01-07-2052	1,570 %	€ 2.269.140,26	€ 35.625,50	€ 57.386,58	€ 2.211.753,68

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 1-1-2022	Rente 2022	Aflossing 2022	Restant geldleningen 31-12-2022
BNG 40.112379	€ 15.983.210	01-07-2044	1,760 %	€ 15.983.210	€ 281.304,50	€ 0	€ 15.983.210
BNG 40.112494	€ 1.621.575	03-01-2039	1,598 %	€ 1.621.575	€ 25.912,77	€ 0	€ 1.621.575
BNG 40.112836	€ 13.293.280	01-07-2053	1,360 %	€ 13.293.280	€ 180.788,61	€ 0	€ 13.293.280
BNG 40.112837	€ 6.804.774	01-07-2053	1,140 %	€ 6.472.938,91	€ 73.791,50	€ 168.760,10	€ 6.304.178,81
BNG 40.113745	€ 10.000.000	01-04-2070	0,500 %	€ 10.000.000	€ 50.000	€ 0	€ 10.000.000
BNG 40.114899	€ 3.274.113	25-06-2026	-0,190 %	€ 3.274.113	€ -6.220,81	€ 0	€ 3.274.113
			Totaal	**€ 68.711.732,08**	**€ 879.653,24**	**€ 470.385,90**	**€ 73.241.346,18**
Nederlandse Waterschapsbank N.V.:							
NWBPoseidon 10014564	€ 1.134.450,54	20-06-2022	6,400 %	€ 45.378,02	€ 2.904,19	€ 45.378,02	€ 0
			Totaal	**€ 45.378,02**	**€ 2.904,19**	**€ 45.378,02**	**€ 0**
			Totaal	**€ 68.757.110,10**	**€ 882.557,44**	**€ 515.763,92**	**€ 73.241.346,18**

Leasing

Voor vervoermiddelen, printers en een pasfotohok zijn leasecontracten afgesloten. In het leasebedrag is een rentebedrag verdisconteerd.

Uitgezette geldleningen

In 1988 heeft de voormalige gemeente Schipluiden een bedrag van € 7,7 mln. uitgeleend aan de ABN-AMRO. De lening is later overgegaan naar de Royal Bank of Scotland (RBS). De RBS is grotendeels in handen van de Britse overheid. De vooruitzichten van de bank zijn de laatste jaren verbeterd. De lening is voor 50 jaar fixe en heeft een rente van 8,15% (ACT/360). De lening aan de RBS levert nu jaarlijks € 637K aan rente op. Het verstrekken van een lening brengt risico's met zich mee. Het omvallen van de Icesave bank tijdens de kredietcrisis staat nog vers in het geheugen. Binnen ons huidige treasury beleid past het verstrekken van een dergelijke lening niet. Op het moment van uitzetten van de lening was er nog geen sprake van een vastgesteld treasurybeleid. Onderzocht is om te verkopen. Door de verbetering van de situatie van RBS en het financieel nadelige effect is afgezien van verkoop. In 2017 realiseerde de bank winst voor het eerste sinds bijna tien jaar, met als gevolg nog betere winsten in de volgende jaren. Op basis van het toen geldende beleid is een correcte afweging gemaakt en een goed besluit genomen.

Bij de Nederlandse Waterschapsbank is voor € 1,4 mln. uitgezet met een rente van 7% (€ 95K exploitatie-inkomsten per jaar tot 2043).

Overzicht uitgezette geldleningen 2022

Omschrijving	Oorspronkelijk geldlening	Laatste aflossing	Rente %	Restantbedrag geldleningen 01-01-2022	Ontvangen rente 2022	Aflossing 2022	Restantbedrag geldleningen 31-12-2022
Royal Bank of Schotland (RBS)	€ 7.714.263,67	01-07-2038	8,150%	€ 7.714.263,67	€ 663.078,56	€ 0	€ 7.714.263,67
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	€ 1.361.340,65	01-09-2043	7,000%	€ 1.361.340,65	€ 95.293,85	€ 0	€ 1.361.340,65
			Totaal	**€ 9.075.604,32**	**€ 728.372,41**	**€ 0**	**€ 9.075.604,32**

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de gemeente aan haar lopende betalingsverplichtingen kan voldoen. Fluctuatie van de liquiditeitspositie heeft te maken met inning gemeentelijke belastingen, de algemene uitkering inkomsten van het Rijk, het ontvangen van subsidies, het aantrekken/ aflossen van leningen en meer of minder exploitatie uitgaven in een periode (begrotings)jaar.

Gestreefd wordt om de exploitatie begroting jaarlijks sluitend te krijgen maar voor investeringsprojecten wordt ook een beroep gedaan op de liquiditeitspositie van de gemeente. Eind februari 2022 was de

liquiditeitspositie niet voldoende. Omdat het maximale bedrag aan kort geld (<1 jaar) was aangetrokken is een langlopende lening aangetrokken. Voor de komende jaren kan uitgegaan worden van een beperkte liquiditeitspositie.

Kredietrisico en garanties

Naast de eerdergenoemde renterisico's heeft de gemeente ook te maken met kredietrisico's. Dit zijn de risico's die verband houden met de nakoming van de betalingsverplichting van rente en aflossing op eerder door de gemeente verstrekte geldleningen in het kader van de publieke taak en aanspraken op verleende gemeentegaranties.

Volgens de subsidieregeling zijn de verenigingen en maatschappelijke instellingen verplicht jaarlijks de begroting en jaarrekening in te dienen. Door deze maatregelen wordt de vinger aan de pols gehouden en kunnen risico's worden beperkt. Bovendien wordt in het kader van de samenstelling van de gemeentelijke jaarrekening een saldo opgave bij de instellingen, waaraan een lening is verstrekt, opgevraagd.

De aanspraken op verleende gemeentegaranties zijn onderverdeeld in enerzijds garanties die zijn verstrekt voor geldleningen die zijn aangetrokken door maatschappelijke instellingen in onze gemeente, zoals (sport)verenigingen en anderzijds verleende garanties voor de bevordering van het eigen woningbezit (zowel particulieren als woningbouwcorporaties)

Woningcorporaties trekken leningen aan om het bouwen en onderhouden van sociale huurwoningen te financieren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) staat hiervoor borg. Als een corporatie niet meer kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen, neemt het WSW de leningen over. Het WSW heeft verschillende buffers en vangnetten. Als deze niet toereikend zijn vraagt WSW renteloze leningen op bij Rijk en gemeenten. Gemeenten nemen voor deze leningen een achtervangpositie in door middel van het sluiten van een achtervangovereenkomst met het WSW. Midden-Delfland heeft met het WSW altijd al een achtervangovereenkomst gehad.

De VNG, BZK en WSW hebben gewerkt aan een nieuwe achtervangovereenkomst. De wijzigingen komen erop neer dat de kans (nog) kleiner moet zijn dat de achtervangers – het rijk en de gemeenten – in de bres moeten springen om WSW overeind te houden. In plaats daarvan moeten de WSW en de corporatiesector zich vooral zelf zien te bedruipen als de borging van schulden in het geding komt.

Deze nieuwe overeenkomst geldt voor alle geborgde geldleningen die een deelnemer van het WSW aangaat vanaf 1 augustus 2021. Onze gemeente is deze nieuwe overeenkomst aangegaan met WSW. Daarmee is het ook in de toekomst mogelijk dat Stichting Wonen Midden-Delfland leningen kan aantrekken tegen een aantrekkelijk rentetarief, om te investeren in sociale huurwoningen.

Voor het uitoefenen van de publieke taak neemt de gemeente ook deel in het aandelenkapitaal van een aantal vennootschappen. Dit betreft aandelen van N.V. Bank Nederlandse Gemeenten, B.V. Gemeenschappelijk Bezit Evides en N.V. JUVA. Deze aandelen zijn in de balans opgenomen tegen nominale waarde. Doordat er een groot positief verschil bestaat tussen de werkelijke waarde en de nominale waarde is van een kredietrisico op deze aandelen geen sprake.

<u>Garantstellingen</u>

N.V. Juva heeft in 2021 een verzoek gedaan voor een gemeentegarantie voor een bedrag van € 1.150.000 ter overbrugging totdat de banken in zouden stappen voor financiering. In februari 2023 heeft N.V. Juva schriftelijk kenbaar gemaakt dat naar aanleiding van de eerste welltest de banken daadwerkelijk zijn

ingestapt, zodat N.V. Juva geen beroep hoeft te doen op haar aandeelhouders (naast gemeente Midden-Delfland ook gemeente Westland). Om die reden hebben zij hun verzoek tot garantstelling ingetrokken.

De gemeente staat (mede) garant voor de leningen van HVC. De gemeente ontvangt hiervoor jaarlijks een garantstellingsprovisie van HVC (jaarlijks ca. € 37.000). De deelname aan HVC vloeit voort uit het feit dat Midden-Delfland deel uitmaakt van de verbonden partij Avalex. De garantstellingsprovisie HVC is in 2022 van Avalex ontvangen.

Relatiebeheer

Voor het reguliere betalingsverkeer maakt de gemeente gebruik van de diensten van de BNG Bank. Onderdeel van deze dienstverlening is een kredietfaciliteit van € 2 miljoen. Tot deze limiet kan de gemeente tegen een gunstig rentepercentage daggeld opnemen. Daarnaast is er nog een rekening bij de Rabobank.

Overig

De gemeente Midden-Delfland maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) is sinds 1 mei 2022 van kracht. Het regelt het recht van inwoners op overheidsinformatie en bevordert een open overheid. Het doel is gemakkelijk vindbare en begrijpelijke informatie, waardoor inwoners gelijke toegang hebben. De wet vereist dat de begroting en jaarrekening de Woo-bepalingen weerspiegelen. In 2023 wordt voor het eerst een openbaarheidsparagraaf opgenomen in de begroting, terwijl de jaarrekening van 2022 de primeur heeft. Belangrijke aspecten van de Woo zijn de benoeming van een contactfunctionaris, verplichtingen voor passieve en actieve openbaarmaking, en het op orde brengen van de informatiehuishouding.

Woo contactfunctionaris

Een Woo contactfunctionaris is verantwoordelijk voor het beheren van informatieverzoeken. In onze gemeente wordt dit gecoördineerd door juridische zaken. We hebben in 2022 kortetermijnmaatregelen genomen en een impactanalyse uitgevoerd om ons voor te bereiden op de start van de Woo. In 2023 ontwikkelen we een langere termijnstrategie voor de implementatie van de Woo in onze organisatie. In dat kader onderzoeken we ook hoe we de rol van contactfunctionaris verder uitwerken en inrichten en welke plaats in de organisatie het best passend is.

Passieve openbaarmaking

De Woo heeft veranderingen gebracht ten opzichte van de voorganger, de Wob. Een van deze veranderingen is de aangepaste doorlooptijd voor het beantwoorden van Woo-verzoeken. In 2022 zijn deze aanpassingen in onze processen doorgevoerd. In onze gemeente ging het in 2022 om de volgende aantallen:

	Ontvangen	Afgedaan	Op tijd (%)	Ingetrokken
Gemeente Midden-Delfland	11	6	100	5

Actieve openbaarmaking

De Woo vereist dat elf specifieke categorieën van informatie actief worden gepubliceerd. Deze verplichting is nog niet van kracht in 2022. Volgens de wet moet hiervoor een landelijk platform genaamd PLOOI worden gebruikt. De ontwikkeling van PLOOI is echter gestopt in 2022. Het adviescollege ICT-toetsing (AcICT) heeft voorgesteld om een eenvoudigere variant te creëren die sneller gerealiseerd kan worden. Op 23 december 2022 heeft de minister van BZK een brief gestuurd naar de Tweede Kamer waarin ze aangeeft dit advies over te nemen. Dit betekent dat de verplichting tot actieve publicatie nog steeds geen bekende ingangsdatum heeft en niet voor alle elf categorieën tegelijk zal gelden.

We werken geleidelijk toe naar actieve openbaarmaking van 11 informatiecategorieën in de komende jaren. In 2023 richten we ons op het openbaar maken van:
- bereikbaarheidsgegevens van het bestuursorgaan en wijze waarop een verzoek om informatie kan worden ingediend;
- vergaderstukken van vertegenwoordigende lichamen van decentrale overheden;
- convenanten;
- Woo-verzoeken, inclusief de schriftelijke beslissingen op die verzoeken en de daarbij verstrekte informatie.

Informatiehuishouding op orde

Een geordende informatiehuishouding is essentieel voor een goede implementatie van de Woo. Het zorgt ervoor dat we op de hoogte zijn van beschikbare informatie en vereenvoudigt het proces van Woo-verzoeken en actieve openbaarmaking. De Woo verplicht bestuursorganen om maatregelen te nemen voor duurzame toegankelijkheid van digitale documenten. Binnen acht jaar (vanaf 1 mei 2022) moeten overheidsorganisaties hun digitale informatiehuishouding op orde hebben. De Woo is opgenomen in het informatiebeleidsplan 2022-2026 (spoor 'solide huis').

In 2022 hebben we een impactanalyse uitgevoerd van de processen en informatiehuishouding voor actieve openbaarmaking, om de gevolgen van de Woo voor de organisatie in kaart te brengen. We hebben ook de gegevenskwaliteit en digitale toegankelijkheid geïnventariseerd. De eerste conclusie is dat de huidige procesorganisatie in het zaaksysteem een solide basis vormt. In 2023 stellen we een langetermijnstrategie op voor de implementatie van de Woo in de organisatie, processen en informatiehuishouding, waarvoor we een beknopt plan van aanpak opstellen.

Jaarrekening

Overzicht van baten en lasten en toelichting

Overzicht baten en lasten

Begroot primitief en begroting incl. wijzigingen

Omschrijving programma	Lasten primitieve begroting 2022	Baten primitieve begroting 2022	Saldo primitieve begroting 2022	Lasten begroting incl. wijzigingen 2022	Baten begroting incl. wijzigingen 2022	Saldo begroting incl. wijzigingen 2022
Gerealiseerde resultaat	€ 51.640.998	€ 51.641.004	- € 6	€ 57.384.464	€ 57.384.464	€ 0
Gerealiseerde baten en lasten	€ 49.842.437	€ 47.849.479	€ 1.992.958	€ 52.561.492	€ 51.238.729	€ 1.322.763
Programma	€ 39.924.631	€ 15.410.306	€ 24.514.325	€ 42.022.406	€ 15.343.346	€ 26.679.060
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland2025	€ 1.166.656	€ 634.202	€ 532.454	€ 1.368.702	€ 826.108	€ 542.594
02: Bestuur en veiligheid	€ 3.519.421	€ 264.667	€ 3.254.754	€ 3.811.784	€ 375.851	€ 3.435.933
03: Beheer, verkeer en milieu	€ 9.568.249	€ 4.961.375	€ 4.606.874	€ 9.881.675	€ 5.131.362	€ 4.750.313
04: Onderwijs	€ 1.946.211	€ 430.774	€ 1.515.437	€ 2.264.884	€ 575.206	€ 1.689.678
05: Welzijn en Wmo	€ 12.723.547	€ 353.002	€ 12.370.545	€ 13.350.130	€ 678.110	€ 12.672.020
06: Economische- en sociale zaken	€ 4.577.275	€ 2.448.197	€ 2.129.078	€ 5.826.001	€ 2.839.650	€ 2.986.351
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkhuisvesting	€ 6.423.272	€ 6.318.089	€ 105.183	€ 5.519.230	€ 4.917.059	€ 602.171
Overhead	€ 8.601.661	€ 296.371	€ 8.305.290	€ 9.158.108	€ 151.171	€ 9.006.937
Overhead	€ 8.601.661	€ 296.371	€ 8.305.290	€ 9.158.108	€ 151.171	€ 9.006.937
Algemene dekkingsmiddelen	€ 1.316.145	€ 32.142.802	- € 30.826.657	€ 1.380.978	€ 35.744.212	- € 34.363.234

Omschrijving programma	Lasten primitieve begroting 2022	Baten primitieve begroting 2022	Saldo primitieve begroting 2022	Lasten begroting incl. wijzigingen 2022	Baten begroting incl. wijzigingen 2022	Saldo begroting incl. wijzigingen 2022
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	€ 385.993	€ 5.760.800	- € 5.374.807	€ 446.255	€ 5.940.800	- € 5.494.545
Algemene uitkering	€ 0	€ 22.748.518	- € 22.748.518	€ 0	€ 26.121.427	- € 26.121.427
Treasury	€ 924.152	€ 3.633.484	- € 2.709.332	€ 928.723	€ 3.681.985	- € 2.753.262
Algemene baten en lasten (incl. voorzien)	€ 6.000	€ 0	€ 6.000	€ 6.000	€ 0	€ 6.000
Toevoeging / onttrekking aan reserves	€ 1.798.561	€ 3.791.525	- € 1.992.964	€ 4.822.972	€ 6.145.735	- € 1.322.763
Reserves	€ 1.798.561	€ 3.791.525	- € 1.992.964	€ 4.822.972	€ 6.145.735	- € 1.322.763
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland2025	€ 0	€ 0	€ 0	€ 50.000	€ 45.000	€ 5.000
02: Bestuur en veiligheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.381	- € 12.381
03: Beheer, verkeer en milieu	€ 1.774.844	€ 2.099.377	- € 324.533	€ 2.367.575	€ 2.398.494	- € 30.919
04: Onderwijs	€ 0	€ 257.984	- € 257.984	€ 57.326	€ 186.105	- € 128.779
05: Welzijn en Wmo	€ 4.895	€ 213.905	- € 209.010	€ 419.905	€ 461.241	- € 41.336
06: Economische- en sociale zaken	€ 0	€ 65.660	- € 65.660	€ 3.023	€ 415.584	- € 412.561
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En volkhuisvesting	€ 18.675	€ 80.100	- € 61.425	€ 608.075	€ 642.225	- € 34.150

Omschrijving programma	Lasten primitieve begroting 2022	Baten primitieve begroting 2022	Saldo primitieve begroting 2022	Lasten begroting incl. wijzigingen 2022	Baten begroting incl. wijzigingen 2022	Saldo begroting incl. wijzigingen 2022
Algemene dekkingsmiddelen	€ 147	€ 949.769	- € 949.622	€ 990.915	€ 1.548.893	- € 557.978
Overhead	€ 0	€ 124.730	- € 124.730	€ 326.153	€ 435.812	- € 109.659
	€ 51.640.998	€ 51.641.004	- € 6	€ 57.384.464	€ 57.384.464	€ 0

Overzicht baten en lasten

Werkelijk en realiteitsafwijking

Omschrijving programma	Realisatie lasten 2022	Realisatie baten 2022	Realisatie saldo 2022	Realiteitsafwijking lasten 2022	Realiteitsafwijking baten 2022	Realiteitsafwijking saldo 2022
Gerealiseerde resultaat	€ 57.171.973	€ 57.971.363	- € 799.390	€ 212.491	€ 1.428.505	€ 799.390
Gerealiseerde baten en lasten	€ 52.020.772	€ 52.246.431	- € 225.660	€ 540.720	€ 1.007.702	€ 1.548.423
Programma	€ 41.577.870	€ 15.811.441	€ 25.766.429	€ 444.536	€ 468.095	€ 912.631
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland2025	€ 823.703	€ 389.333	€ 434.371	€ 544.999	- € 436.775	€ 108.223
02: Bestuur en veiligheid	€ 3.532.446	€ 331.445	€ 3.201.001	€ 279.338	- € 44.406	€ 234.932
03: Beheer, verkeer en milieu	€ 9.642.978	€ 5.168.416	€ 4.474.563	€ 238.697	€ 37.054	€ 275.750
04: Onderwijs	€ 2.198.705	€ 521.883	€ 1.676.822	€ 66.179	- € 53.323	€ 12.857
05: Welzijn en Wmo	€ 12.467.602	€ 736.377	€ 11.731.225	€ 882.528	€ 58.267	€ 940.795
06: Economische- en sociale zaken	€ 5.902.828	€ 2.665.662	€ 3.237.166	- € 76.827	- € 173.988	- € 250.815
07: Ruimtelijke ordening, ontw. En	€ 7.009.608	€ 5.998.325	€ 1.011.283	- € 1.490.378	€ 1.081.266	- € 409.112

Omschrijving programma	Realisatie lasten 2022	Realisatie baten 2022	Realisatie saldo 2022	Realiteitsafwijking lasten 2022	Realiteitsafwijking baten 2022	Realiteitsafwijking saldo 2022
volkhuisvesting						
Overhead	€ 9.068.300	€ 227.435	€ 8.840.866	€ 89.808	€ 76.264	€ 166.071
Overhead	€ 9.068.300	€ 227.435	€ 8.840.866	€ 89.808	€ 76.264	€ 166.071
Algemene dekkingsmiddelen	€ 1.374.601	€ 36.207.555	- € 34.832.954	€ 6.377	€ 463.343	€ 469.720
Lokale middelen, waarvan besteding niet gebonden	€ 413.524	€ 6.038.540	- € 5.625.016	€ 32.731	€ 97.740	€ 130.471
Algemene uitkering	€ 0	€ 26.450.552	- € 26.450.552	€ 0	€ 329.125	€ 329.125
Treasury	€ 961.077	€ 3.718.463	- € 2.757.386	- € 32.354	€ 36.478	€ 4.124
Algemene baten en lasten (incl. voorzien)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 6.000	€ 0	€ 6.000
Toevoeging / onttrekking aan reserves	€ 5.151.202	€ 5.724.932	- € 573.730	- € 328.230	€ 420.803	- € 749.033
Reserves	€ 5.151.202	€ 5.724.932	- € 573.730	- € 328.230	€ 420.803	- € 749.033
01: Vitale Dorpen in Midden-Delfland2025	€ 50.000	€ 45.000	€ 5.000	€ 0	€ 0	€ 0
02: Bestuur en veiligheid	€ 0	€ 12.381	- € 12.381	€ 0	€ 0	€ 0
03: Beheer, verkeer en milieu	€ 2.367.575	€ 2.396.267	- € 28.692	€ 0	€ 2.227	- € 2.227
04: Onderwijs	€ 57.326	€ 186.105	- € 128.779	€ 0	- € 0	€ 0
05: Welzijn en Wmo	€ 419.905	€ 431.532	- € 11.627	€ 0	€ 29.709	- € 29.709
06: Economische- en sociale zaken	€ 3.023	€ 201.908	- € 198.885	€ 0	€ 213.676	- € 213.676
07: Ruimtelijke	€ 936.305	€ 491.975	€ 444.330	- € 328.230	€ 150.250	- € 478.480

Omschrijving programma	Realisatie lasten 2022	Realisatie baten 2022	Realisatie saldo 2022	Realiteitsafwijking lasten 2022	Realiteitsafwijking baten 2022	Realiteitsafwijking saldo 2022
ordening, ontw. En volkhuisvesting						
Algemene dekkingsmiddelen	€ 990.915	€ 1.533.893	- € 542.978	€ 0	€ 15.000	- € 15.000
Overhead	€ 326.153	€ 425.871	- € 99.718	€ 0	€ 9.941	- € 9.941
	€ 57.171.973	€ 57.971.363	- € 799.390	€ 212.491	€ 1.428.505	€ 799.390

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Op basis van de afzetting van de realisatie ten opzichte van de begroting na wijziging in paragraaf 3.1.1 is vast te stellen dat er op de volgende programma's een overschrijding van de lasten heeft plaatsgevonden:

Omschrijving programma	Realisatie lasten 2022	Realisatie baten 2022	Realisatie saldo 2022	Begroting incl. wijzigingen lasten 2022	Begroting incl. wijzigingen baten 2022	Begroting incl. wijzigingen saldo 2022	Afwijking op de lasten
Programma 6: Economische- en sociale zaken	€ 5.909.828	€ 2.665.662	€ 3.237.165	€ 5.826.001	€ 2.839.650	€ 2.986.351	€ 76.827
Programma 7: Ruimtelijke ordening, ontw. en volkshuisvesting	€ 7.009.608	€ 5.998.325	€ 1.011.283	€ 5.519.230	€ 4.917.059	€ 602.171	€ 1.490.378

Omschrijving reserve	Realisatie lasten 2022	Realisatie baten 2022	Realisatie saldo 2022	Begroting incl. wijzigingen lasten 2022	Begroting incl. wijzigingen baten 2022	Begroting incl. wijzigingen saldo 2022	Afwijking op de lasten
Programma 7: Ruimtelijke ordening, ontw. en volkshuisvesting	€ 936.305	€ 491.975	€ 444.330	€ 608.075	€ 642.225	- € 34.150	€ 328.229

Bovenstaande afwijkingen van de lasten op de programma's en de reserves zijn vastgesteld aan de hand van het baten/lasten overzicht.

De afwijking op programma 6: Betreft het uitkeren van energietoeslag in 2022 voor het jaar 2023. Vanuit het rijk is hiervoor een bijdrage ontvangen via de algemene uitkering. Het budget kwam in de decembercirculaire 2022 ter beschikking van gemeenten. Maar dat was te laat om nog een begrotingswijziging aan de gemeenteraad te kunnen voorstellen.

De afwijking op programma 7:
De lasten zijn weliswaar onrechtmatig, maar tellen niet mee vanwege de late behandeling actualisatie grondexploitaties door de gemeenteraad (€ 898.000). Dit geldt tevens voor de voorziening Bedrijvenschap Harnaschpolder (€ 604.000) welke na vaststelling jaarrekening bekend zijn geworden.

De verklaringen van de afwijkingen bij de reserves zijn terug te vinden bij de betreffende programma's in deze jaarstukken.

Naast de accordering van de lasten in de begroting, accordeert de raad ook de investeringskredieten. In het jaarverslag hebben wij per investeringskrediet weergegeven hoe de kosten zich verhouden tot het toegekende krediet. Hieronder hebben wij in twee tabellen de kredieten opgenomen waarop een overschrijding heeft plaatsgevonden van dit krediet.

Omschrijving investering	Totaal krediet t/m 2022	Werkelijk t/m 2022	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Informatiebeleidsplan 2022	€ 40.000	€ 40.953	- € 953	Ja	Project afgerond
Koppeling DSO Omgevingswet	€ 30.000	€ 31.947	- € 1.947	Ja	Project afgerond
Shovel 2022	€ 65.000	€ 67.969	- € 2.969	Ja	Project afgerond
Bovenkruier 2022	€ 84.714	€ 84.925	- € 211	Ja	Project afgerond
Vervangen pompen hoofdgemalen 2021	€ 90.000	€ 90.408	- € 408	Ja	Project afgerond

Van bovenstaande investeringskredieten is het werk in 2022 afgerond, zodat het per 31-12-2022 afgesloten kan worden. Bij deze projecten zijn de kosten iets hoger uitgevallen dan begroot. Het betreft hier minimale overschrijdingen en/ of overschrijdingen die pas aan het licht kwamen door (correctie)boekingen die niet meer tijdig via een begrotingswijziging hersteld konden worden. De totale overschrijding van deze investeringen bedraagt € 6.488.

Omschrijving investering	Totaal krediet t/m 2022	Werkelijk t/m 2022	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Audio video-installatie raadzaal	€ 6.140	€ 14.048	- € 7.908	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023
bouw- en woonrijp maken Euterpe Maasland	€ 0	€ 9.503	- € 9.503	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Omschrijving investering	Totaal krediet t/m 2022	Werkelijk t/m 2022	Bedrag restant krediet	Afsluiten ja/nee	Opmerkingen
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - wegen (2022)	€ 0	€ 83.000	- € 83.000	Nee	Restant investering zal plaatsvinden in 2023

Van de investeringskredieten in bovenstaande tabel is er geen sprake van afronding in 2022. Het zijn projecten waar de uitvoering grotendeels pas in 2023 plaatsvindt.

In de raadsoplegger bij de 3e PBW 2022 gaven wij (onder ‘Laatste Periodieke begrotingswijziging 2022’) aan conform de wens van de gemeenteraad de nadruk te leggen op ‘doorschuifbudgetten’. In plaats van doorschuiven bij de Jaarrekening 2022 vond dit al plaats in de 3e PBW 2022. Dit om te voorkomen dat deze pas in de Jaarrekening 2022 aan het licht komen en hier pas medio 2023 over besloten kon worden.

Voor het investeringskrediet audio video-installatie raadzaal is daarbij een groot gedeelte van het begrotingsbedrag doorgeschoven naar 2023, terwijl er nog wel degelijk kosten zijn gemaakt in 2022. Het doorgeschoven bedrag naar 2023 bedraagt € 243.860. Dit brengt het totale krediet op € 250.000.

Het investeringskrediet voor het bouw- en woonrijp maken Euterpe Maasland is in de eerste Periodieke begrotingswijziging 2023 aangevraagd. Vooruitlopend daarop zijn er toch al kosten in 2022 gemaakt.

De verwachte kosten voor het investeringskrediet Kadeverbeteringsproject Schipluiden - wegen (2022) zou pas in 2023 plaatsvinden. Vandaar dat bij de 2e PBGW 2022 het totale krediet van € 83.000 is doorgeschoven naar 2023. Na deze mutaties bleken de kosten toch in 2022 te vallen.

Overzicht aanwending bedrag onvoorzien

In 2022 is er geen sprake geweest van aanwending van het bedrag onvoorzien.

Overzicht incidentele/structurele baten en lasten

Incidentele baten en lasten > € 50.000

Programma	begroot (lasten)	werkelijk (lasten)	Programma	begroot (baten)	werkelijk (baten)
1. Midden-Delfland 2025			**1. Midden-Delfland 2025**		
- IODS Grondinstrument	€ 474.799	€ 265.873	- IODS Grondinstrument	€ 431.491	€ 434.082
- IODS Duurzaam Boer Blijven	€ 152.447	€ 232.858	- IODS Duurzaam Boer Blijven	€ 120.000	€ 71.442
- Beheer Landschapstafel	€ 110.000	€ 84.540	- Beheer Landschapstafel	€ 110.000	€ 84.540
- Budget verbeding A4 doorschuiven naar 2023	- € 65.000	- € 65.000			
2. Bestuur en veiligheid			**2. Bestuur en veiligheid**		
- Subsidie CTB	€ 74.184	€ 74.184	- Rijksbijdrage CTB	€ 74.184	€ 74.184
- Storting voorziening wachtgelden	€ 0	€ 186.090	- Onttrekking voorziening pensioenen	€ 0	€ 408.967
3. Beheer, verkeer en milieu			**3. Beheer, verkeer en milieu**		
- Compensatie vergoeding vereniging inzake zijbelader	€ 75.000	€ 75.000	- Doorschuiven subsidie MRDH	€ 56.000	€ 56.250
- Uitvoering reconstructie Boumare/ BG Enzerinksingel	€ 125.000	€ 124.873	- Verkoop snippergroen	€ 85.000	€ 126.574
- Kosten energietransitie doorschuiven	- € 72.564	- € 72.564			
- Asfaltwerkzaamheden doorschuiven	- € 150.000	- € 150.000			
- Markeringswerkzaamheden doorschuiven	- € 67.000	- € 67.000			

Programma	begroot (lasten)	werkelijk (lasten)	Programma	begroot (baten)	werkelijk (baten)
- Kosten klimaatstrategie doorschuiven	- € 50.000	- € 50.000			
- Budget inuur meldingen openbare ruimte	€ 50.000	€ 50.000			
- Inlopen achterstanden MJOP	€ 200.000	€ 223.150			
- Asfalteren Kralingerpad	€ 145.120	€ 145.120			
4. Onderwijs			**4. Onderwijs**		
- NPO gelden 2021	€ 71.879	€ 71.879	- NPO gelden 2021	€ 71.879	€ 71.879
5. Welzijn en WMO			**5. Welzijn en WMO**		
- Uitvoeringskosten wet inburgering	- € 90.549	- € 90.549	- Rijksbijdrage SPUK inburgering	€ 122.191	€ 122.191
- Inburgeringskosten	€ 122.191	€ 122.191			
- Inburgeringswet uit 2021	€ 70.000	€ 70.000			
- NPO-gelden inzet maatschappelijk team	- € 52.500	- € 52.500			
- Budget beschermd wonen	- € 139.217	- € 139.217			
- POK budget uit 2021	€ 84.418	€ 84.418			
- Pok budget naar 2023	- € 84.418	- € 84.418			
6. Economische en Sociale zaken			**6. Economische en Sociale zaken**		
- Kosten energiearmoede	€ 161.851	€ 0	- Rijksbijdragen energiearmoede	€ 161.851	€ 0
- Tegemoetkoming energiekosten	€ 570.456	€ 854.260	- Vergoeding Gasunie warmtelinq	€ 106.428	€ 106.428

Programma	begroot (lasten)	werkelijk (lasten)	Programma	begroot (baten)	werkelijk (baten)
7. RO, ontwikkeling en volkshuisvesting			**7. RO, ontwikkeling en volkshuisvesting**		
- Budget Centrum Schipluiden naar 2023	€ 6.200	€ 9.229	- Winstneming grexen 2022	€ 0	€ 199.500
- Budget bestemmingsplannen naar 2023	- € 50.000	- € 50.000	- Uitvoeringskosten omgevingswet	€ 219.114	€ 219.114
- Herontwikkeling Hoonbloem naar 2023	- € 85.080	- € 85.050			
- Implementatie omgevingswet naar 2023	€ 219.114	€ 219.114			
- Implementatie omgevingswet naar 2023	- € 219.114	- € 219.114			
- Implementatie omgevingswet uit 2021	€ 318.371	€ 318.371			
- Implementatiebudget naar 2023	- € 57.855	- € 57.855			
- Storting voorziening Bedrijvenschap	€ 0	€ 604.500			
Overhead			**Overhead**		
- Uitvoeringskosten	€ 100.000	€ 100.000			
- fte t.l.v. reserve Sociaal domein	€ 55.000	€ 55.000			
- Doorschuiven salarisbeleidsfuncties	- € 91.264	- € 91.264			
- Frictiekosten OO-traject	€ 60.000	€ 60.000			
- Doorschuiven werkgeverslasten naar inhuur	- € 90.000	- € 90.000			
Mutaties reserves			**Mutaties reserves**		

Programma	begroot (lasten)	werkelijk (lasten)	Programma	begroot (baten)	werkelijk (baten)
- Doorschuiven subsidie MRDH	€ 56.000	€ 56.000	- Frictiekosten OO-traject	€ 60.000	€ 60.000
- Storting reserve grexen winstneming	€ 0	€ 199.500	- Budget herinrichting centrum Schipluiden	€ 94.500	€ 94.500
- NPO-gelden	€ 52.500	€ 52.500	- Compensatie vergoeding vereniging inzake zijbelading	€ 75.000	€ 75.000
- Doorschuiven implementatie omgevingswet	€ 57.855	€ 57.855	- Doorschuifbudget inhuur meldingen openbare ruimte	€ 50.000	€ 50.000
- Doorschuiven uitvoeringskosten inburgering	€ 90.549	€ 90.549	- Doorschuifbudget NPO-gelden	- € 71.879	- € 71.879
- Budget verbreding A4 naar 2023	€ 65.000	€ 65.000	- Doorschuifbudget inburgeringswet	€ 70.000	€ 70.000
- Kosten energietransitie naar 2023	€ 72.564	€ 72.564	- Doorschuifbudget POK gelden	€ 84.418	€ 84.418
- Asfaltwerkzaamheden naar 2023	€ 150.000	€ 150.000	- Doorschuifbudget asfalteren Kralingerpad	€ 145.120	€ 145.120
- Markeringswerkzaamheden naar 2023	€ 67.000	€ 67.000	- Uitvoeringskosten opvang Oekraïners	€ 100.000	€ 100.000
- Doorschuiven werkgeverslasten naar inhuur	€ 90.000	€ 90.000	- Uitvoering reconstructie Boumare/ BG Enzerinksingel	€ 125.000	€ 125.000
- Doorschuiven budget beschermd wonen	€ 139.217	€ 139.217	- Onttrekking reserve sociaal domein	€ 55.000	€ 55.000
- Doorschuiven budget bestemmingsplannen	€ 50.000	€ 50.000	- inlopen achterstanden MJOP	€ 200.000	€ 200.000
- Budget centrum Schipluiden naar 2023	€ 88.300	€ 88.300	- Storting naar reserve onderhoud kapitaalgoederen	€ 1.745.625	€ 1.745.625
- Herontwikkeling Hoornbloem naar 2023	€ 85.080	€ 85.080	- Doorschuifbudget omgevingswet	€ 318.371	€ 318.371

Programma	begroot (lasten)	werkelijk (lasten)	Programma	begroot (baten)	werkelijk (baten)
- Doorschuiven salarisbeleidsfuncties	€ 91.264	€ 91.264			
- Doorschuiven implementatiebudget omgevingswet	€ 219.114	€ 219.114			
- Doorschuiven POK budget	€ 84.418	€ 84.418			
- Vrijval krediet 721072	- € 59.621	- € 59.621			
- Vrijval krediet 721072 naar AR	€ 59.621	€ 59.621			
- Storting vanuit dekkingsreserve	€ 1.745.625	€ 1.745.625			
Totaal	**€ 5.085.955**	**€ 6.070.075**	**Totaal:**	**€ 4.609.293**	**€ 5.026.179**
Saldo:	**- € 476.662**	**- € 1.043.896**			

Structurele baten en lasten Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022 werkelijk	Baten 2022 begroot	Baten 2022 werkelijk
1. Vitale dorpen in Midden Delfland 2025	81	81		
2. Bestuur en veiligheid	66	66		
3. Beheer, verkeer en milieu	258	258		
4. Onderwijs	122	122		
5. Welzijn en wet maatschappelijke ondersteuning				
6. Economische- en sociale zaken				

Structurele baten en lasten Omschrijving	Lasten 2022 begroot	Lasten 2022 werkelijk	Baten 2022 begroot	Baten 2022 werkelijk
7. Ruimtelijke ordening, ontwikkeling en volkshuisvesting				
Algemene dekkingsmiddelen				
Overhead	478	478		
Mutaties reserves:				
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder			81	81
Dekkingsreserve kapitaallasten			924	924
Totaal:	**1005**	**1005**	**1005**	**1005**
Saldo:			0	0

(x € 1.000)

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen

Het is volgens de WNT verplicht om voor gemeentesecretarissen en griffiers een melding van hun inkomen te maken. Deze wet verbiedt dat bestuurders in de (semi)publieke sector meer verdienen dan 100 procent van het ministersalaris. Deze grens is de zogenoemde WNT-norm:
€ 216.000 (in 2021: € 209.000). In 2022 is evenals in 2021 is dit maximum niet overschreden.

Hieronder volgt de voorgeschreven verantwoording:

Bedragen x € 1	**M.A.I. Born**	**A. de Vos**
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Dienstbetrekking	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 109.819	€ 86.836
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.680	€ 14.843
Subtotaal	€ 129.499	€ 101.678
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totaal bezoldiging	**€ 129.499**	**€ 101.678**
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2021		
Aanvang en einde functievervulling 2021	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2021	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	€ 104.985	€ 82.776
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 19.781	€ 14.942

Bedragen x € 1	M.A.I. Born	A. de Vos
Totaal bezoldiging 2021	€ 124.766	€ 97.717

Balans

Balans

ACTIVA	Ultimo 2022	Ultimo 2021
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut	€ 116.231.899	€ 116.355.133
Investeringen met een economisch nu met heffing	€ 11.011.036	€ 10.684.331
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	€ 11.451.588	€ 10.743.277
Subtotaal Materiële vaste activa	**€ 138.694.523**	**€ 137.782.741**
Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen	€ 1.496.811	€ 1.496.811
Overige langlopende leningen u/g	€ 9.632.468	€ 9.662.996
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	€ 0	€ 0
Subtotaal Financiële vaste activa	**€ 11.129.278**	**€ 11.159.807**
Totaal vaste activa	**€ 149.823.801**	**€ 148.942.548**
Vlottende activa		
Voorraden		
Grond- en hulpstoffen	€ 0	€ 0
Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	€ 5.112.586	€ 5.882.011

ACTIVA	Ultimo 2022	Ultimo 2021
Gereed product en handelsgoederen	€ 0	€ 0
Subtotaal voorraden	**€ 5.112.586**	**€ 5.882.011**
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Vorderingen op openbare lichamen	€ 4.922.515	€ 3.770.323
Verstrekte kasgeldleningen	€ 0	€ 0
Uizetting in rijks schatkist korter dan één jaar	€ 7.138.767	€ 1.794.868
Overige vorderingen	€ 526.300	€ 1.820.532
Subtotaal uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**€ 12.657.581**	**€ 7.385.723**
Liquide middelen		
Kassaldi	€ 16.150	€ 15.024
Banksaldi	€ 300.815	€ 288.251
Subtotaal liquide middelen	**€ 316.964**	**€ 303.275**
Overlopende activa		
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	€ 473.514	€ 851.424
Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste	€ 12.627.664	€ 13.515.909
Subtotaal overlopende activa	**€ 13.101.178**	**€ 14.367.333**
Totaal vlottende activa	**€ 31.188.309**	**€ 27.938.342**
Totaal activa	**€ 181.012.113**	**€ 176.880.889**

PASSIVA	Ultimo 2022	Ultimo 2021
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Algemene reserve	€ 9.484.258	€ 7.515.634
Bestemmingsreserve	€ 58.329.580	€ 58.493.469
Nog te bestemmen resultaat	€ 799.391	€ 1.378.467
Subtotaal eigen vermogen	**€ 68.613.228**	**€ 68.387.569**
Voorzieningen		
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	€ 4.210.041	€ 3.828.418
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	€ 7.600.888	€ 7.469.261
Subtotaal voorzieningen	**€ 11.810.929**	**€ 11.297.679**
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Obligatieleningen	€ 0	€ 0
Onderhandse lening binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 0	€ 45.378
Onderhandse lening van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 73.241.346	€ 68.711.732
Onderhandse lening van overige binnenlandse sectoren	€ 19.633	€ 19.633
Waarborgsommen	€ 182	€ 250.182
Verplichtingen uit hoofde van financial-lease overeenkomsten	€ 0	€ 0
Subtotaal Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	**€ 73.261.161**	**€ 69.026.925**
Totaal vaste passiva	**€ 153.685.318**	**€ 148.712.173**

PASSIVA	Ultimo 2022	Ultimo 2021
Vlottende passiva		
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Kasgeldleningen	€ 5.000.000	€ 5.000.000
Banksaldi	€ 0	€ 0
Overige schulden	€ 2.247.391	€ 2.641.412
Subtotaal Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	**€ 7.247.391**	**€ 7.641.412**
Overlopende passiva		
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume	€ 2.562.989	€ 3.453.371
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschot-bedragen voor uitkeringen met een specifik bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	€ 15.895.023	€ 15.515.727
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	€ 1.621.393	€ 1.558.210
Subtotaal overlopende passiva	**€ 20.079.404**	**€ 20.527.308**
Totaal vlottende passiva	**€ 27.326.975**	**€ 28.168.720**
Totaal passiva	**€ 181.012.113**	**€ 176.880.895**

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Voorliggende jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften die het BBV daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva worden opgenomen tegen nominale waarden, tenzij bij de betreffende balanspost anders is vermeld.

Activa met een verkrijgingprijs van minder dan € 25.000 worden in het jaar van aanschaf direct ten laste van de exploitatie gebracht. Gronden en terreinen vormen hierop een uitzondering. Deze worden altijd geactiveerd, maar hierop wordt niet afgeschreven.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden opgenomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Kosten worden toegerekend aan het boekjaar op basis van het jaar waarin de prestatie is geleverd. Voor een deel van de ontvangen facturen kan niet met 100% zekerheid worden vastgesteld op welk jaar deze betrekking hebben, gezien de prestatielevering deels heeft plaatsgevonden in het boekjaar en deels in een ander boekjaar. Op basis van de beste inschatting zijn deze kosten toegedeeld aan het betreffende boekjaar. Gezien bij deze verdeling geen volledige zekerheid bestaat in welk jaar de kosten horen, bestaat hiervoor ook een onzekerheid.

Dividendopbrengsten en/of winstuitkeringen van deelnemingen worden als baat opgenomen in het jaar waarin het dividend door de algemene vergadering van aandeelhouders of het bestuur van de betreffende deelneming wordt vastgesteld en betaalbaar wordt gesteld. Extra winst die gedurende het jaar bekend wordt, wordt conform de afspraak met de raad toegevoegd aan de Algemene reserve.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. Echter als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan het boekjaar waarin de uitbetaling plaatsvindt. Daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden en overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Een aanvrager van een voorziening op grond van de WLZ en de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacyredenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Vaste activa

Investeringen worden afgeschreven vanaf het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Dit betekent, dat uitsluitend wordt afgeschreven op basis van gerealiseerde investeringsbedragen.
In het jaar waarin een investering plaatsvindt, wordt geen rente toegerekend. Toerekening van rente vindt plaats met ingang van het tweede jaar en wordt berekend als percentage van de boekwaarde van het actief aan het begin van het tweede jaar.
Groot onderhoud van vaste activa wordt slechts geactiveerd indien wordt voldaan aan de activeringscriteria. In alle andere gevallen komt groot onderhoud ten laste van de exploitatie of een daartoe gevormde voorziening.

Materiële vaste activa

Artikel 35 van het BBV beschrijft het onderscheid tussen investeringen met een economisch nut, Investeringen met economisch nut waarvoor ter dekking van de kosten een heffing kan worden geheven en investeringen met maatschappelijk nut.

- *Investeringen met economisch nut en de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven*

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor grote investeringen kan worden gekozen om de componentenbenadering toe te passen. Wanneer dit wordt toegepast zal dit expliciet in het kredietvoorstel worden opgenomen. Op grond van het voorzichtigheidsprincipe wordt de restwaarde van een actief gesteld op nihil. Voor de gehanteerde afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Financiële verordening. Bij de waardering van een actief wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

- *Investeringen met maatschappelijk nut*

Investeringen met maatschappelijk nut zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht. Slijtende investeringen worden lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur vanaf het begin van het boekjaar volgend op het jaar van ingebruikname. Voor de afschrijvingstermijnen wordt verwezen naar de Financiële verordening. Voor deze activa wordt een restwaarde van nihil gehanteerd.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Indien van toepassing wordt een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen structureel mocht dalen tot onder de verkrijgingprijs vindt afwaardering plaats. Tot dusver is een dergelijke afwaardering niet noodzakelijk gebleken.

Vlottende activa

Voorraden

De bouwgronden in exploitatie zijn opgenomen als ‘onderhanden werken’ en gewaardeerd tegen de vervaardigingprijs. De vervaardigingprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijpmaken), de rentekosten. Hierop worden ontvangsten uit grondverkopen en bijdragen van derden in mindering gebracht.

Winsten uit de grondexploitatie worden genomen op het moment dat dat op basis van de grondexploitatie een positieve eindwaarde wordt verwacht. Voor de berekening van de tussentijdse winst name wordt gebruik gemaakt van de voorgeschreven Percentage of completion methode (POC-methode). Wanneer blijkt dat verliezen worden verwacht, worden deze verliezen verantwoord in het jaar waarin zij worden vastgesteld. Verliezen worden direct verrekend met de Reserve Grondexploitaties. De boekwaarde van de gronden wordt in dat geval verlaagd met deze verwachte verliezen. Voor deze verwachte verliezen wordt een voorziening op eindwaarde gevormd.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde ofwel lagere marktwaarde. Wanneer verwacht wordt dat een deel van de vorderingen niet zal worden ontvangen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa worden opgenomen tegen nominale waarde.

Vaste passiva

Eigen vermogen

Het eigen vermogen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde. In 2019 heeft de raad een Nota reserves en voorzieningen 2019-2022 vastgesteld. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde of tegen contante waarde conform hetgeen is opgenomen in de Nota reserves en voorzieningen 2019-2022. In deze nota worden de spelregels voor de vorming en het gebruik van de reserves en voorzieningen aangegeven.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg en garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar buiten telling opgenomen. Nadere informatie en een specificatie van de gewaarborgde schuldrestanten is opgenomen in de toelichting op de balans. In het verslagjaar zijn er geen betalingen gedaan als gevolg van de borgstellingen.

Resultaatbepaling

Algemeen

De wijzigingen in de BBV zijn meegenomen bij het opstellen van deze resultatenbepaling.
Bij het samenstellen van de winst- en verliesrekening is een bestendige gedragslijn in acht genomen.
Baten en lasten van het boekjaar worden in de jaarrekening opgenomen, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven in het boekjaar hebben geleid. De nagekomen baten en lasten worden, in zoverre mogelijk, op de desbetreffende posten verantwoord.

Afschrijvingen

De afschrijvingen op materiële vaste activa worden gebaseerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Voor de gehanteerd afschrijvingstermijnen verwijzen wij u naar de Nota financiële verordening 2019.

Toelichting op de balans

Materiële vaste activa

De post materiële activa wordt onderscheiden in:	2022	2021
Investeringen met een economisch nut	€ 116.231.899	€ 116.355.133
Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	€ 11.011.036	€ 10.684.331
Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	€ 11.451.588	€ 10.743.277
Totaal	**€ 138.694.523**	**€ 137.782.741**

De investeringen met een economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2022	2021
Gronden en terreinen	€ 91.773.046	€ 90.932.210
Woonruimten	€ 0	€ 220.000
Bedrijfsgebouwen	€ 20.082.304	€ 20.729.885
Vervoermiddelen	€ 182.385	€ 135.187
Machines, apparaten en installaties	€ 1.909.334	€ 1.881.161
Overige materiële vaste activa	€ 2.284.829	€ 2.456.690
Totaal	**€ 116.231.899**	**€ 116.355.133**

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde weer van de investeringen met een economisch nut:

	Boekwaarde 1-1-2022	Vermeer-/ verminderingen	Herrubicering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen in erfpacht	€ 76.710.407	- € 1.169.282	€ 0	€ 0	€ 75.541.125

	Boekwaarde 1-1-2022	Vermeer-/ verminderingen	Herrubicering	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2022
Gronden en terreinen overig	€ 14.221.803	€ 2.010.118	€ 0	€ 0	€ 16.231.921
Woonruimten	€ 220.000	- € 220.000	€ 0	€ 0	€ 0
Bedrijfsgebouwen	€ 20.729.885	€ 346.616	€ 0	€ 994.197	€ 20.082.304
Vervoermiddelen	€ 135.187	€ 72.067	€ 0	€ 24.869	€ 182.385
Machines, apparaten en installaties	€ 1.881.161	€ 190.427	€ 0	€ 162.254	€ 1.909.334
Overige materiële vaste activa	€ 2.456.690	€ 324.243	€ 0	€ 496.103	€ 2.284.829
Totaal	**€ 116.355.133**	**€ 1.554.189**	**€ 0**	**€ 1.677.423**	**€ 116.231.899**

	Investeringen	Desinvesteringen	Bijdrage derden	Vermeer- / verminderingen
Gronden en terreinen in erfpacht	€ 419.337	€ 1.588.619	€ 0	- € 1.169.282
Gronden en terreinen overig	€ 2.076.503	€ 66.385	€ 0	€ 2.010.118
Woonruimten	€ 166	€ 220.166	€ 0	- € 220.000
Bedrijfsgebouwen	€ 346.616	€ 0	€ 0	€ 346.616
Vervoermiddelen	€ 72.067	€ 0	€ 0	€ 72.067
Machines, apparaten en installaties	€ 190.427	€ 0	€ 0	€ 190.427
Overige materiële vaste activa	€ 324.243	€ 0	€ 0	€ 324.243
Totaal	**€ 3.429.358**	**€ 1.875.170**	**€ 0**	**€ 1.554.189**

De belangrijkste in het boekjaar gedane investeringen en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen staan in onderstaande overzichten vermeld:

Omschrijving investeringskrediet	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2022	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
grond in erfpacht	€ 19.342.913	- € 1.169.282	€ 7.675.620	0
Sanering verspreid liggend glas	€ 7.471.324	€ 2.000.616	€ 3.829.989	0
Grondkosten en bouwrijp maken Euterpe Maasland	€ 0	€ 9.503	€ 9.503	0
Pand Burg. van der Lelykade 16 (2021)	- € 242.629	- € 220.000	€ 0	0
Gemeentewerf: vervangen stalen systeemgevel (2021)	€ 112.192	€ 78.900	€ 112.171	15
Gemeentewerf: vervangen dak (2021)	€ 149.589	€ 97.601	€ 144.879	20
Bouw nieuwe zoutloods	€ 260.800	€ 49.439	€ 62.545	10
Vervangen dak aula begraafplaats Maasland (2021)	€ 200.000	€ 95.676	€ 95.676	25
Vervangen Pick-up Renault Master 55-VRR-7 (2018)	€ 62.200	€ 4.098	€ 4.098	8
Shovel (2022)	€ 65.000	€ 67.969	€ 67.969	10
Verbetering luchtvochtigheid gemeentehuis (2018)	€ 36.000	€ 44.531	€ 62.796	15
Camerabeveiliging gemeentehuis (2018)	€ 112.500	€ 16.655	€ 24.539	15
Vervanging installaties gemeentehuis 2021	€ 90.426	€ 57.170	€ 60.265	15
Koppeling DSO Omgevingswet	€ 30.000	€ 31.947	€ 31.947	5
GIS/GEO viewer (2021)	€ 30.000	€ 17.673	€ 17.673	5
Vervangen opslagkluis gevaarlijke stoffen (2021)	€ 25.000	€ 22.069	€ 22.069	15

Omschrijving investeringskrediet	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2022	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Koppeling Corsa-GWS4all (Centric & BCT) (2018)	€ 110.000	€ 4.343	€ 16.167	5
E-depot (digitale archiefbewaarplaats)	€ 50.000	€ 6.795	€ 6.795	5
Informatiebeleidsplan	€ 40.000	€ 0	€ 0	5
Aanschaf en vervangen I-pads (2018)	€ 165.000	€ 55.447	€ 55.447	5
Informatiebeleidsplan 2019	€ 130.891	€ 101	€ 26.899	5
Informatiebeleidsplan 2022	€ 40.000	€ 40.953	€ 40.953	5
Vervangen hardware WIFI (2021)	€ 84.000	€ 43.742	€ 45.227	5
Implementatie omgevingswet (2021)	€ 0	€ 52.242	€ 52.242	5
Vervanging Centric applicaties naar SaaS 2022	€ 90.000	€ 87.810	€ 87.810	5
Onderhoud Schilpen 2022	€ 0	€ 25.000	€ 25.000	5
Cloudmigratie EnableU 2022	€ 0	€ 18.761	€ 18.761	5
Audio video-installatie raadzaal	€ 0	€ 14.048	€ 14.048	5
Vervanging installaties gemeentehuis 2022	€ 0	€ 383	€ 383	5

De investeringen in de openbare ruimte met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2022	2021
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 10.447.685	€ 10.104.770
Overige materiële vaste activa	€ 563.351	€ 579.561
Totaal	**€ 11.011.036**	**€ 10.684.331**

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven weer:

	Boekwaarde 1-1-2022	Investering	Desinves-teringen	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 10.104.770	€ 717.109	€ 0	€ 374.193	€ 10.447.685
Overige materiële vaste activa	€ 579.561	€ 0	€ 0	€ 16.210	€ 563.351
Totaal	**€ 10.684.331**	**€ 717.109**	**€ 0**	**€ 390.403**	**€ 11.011.036**

In onderstaand overzichten zijn de in het boekjaar gedane investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven:

Omschrijving investeringskrediet	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2022	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Vervangen pompunits drukriolering 2020	€ 182.303	€ 12.937	€ 104.260	15
Vervangen pompunits drukriolering 2021	€ 102.726	€ 294.692	€ 296.497	15
Vervangen pompen hoofdgemalen 2020	€ 98.000	€ 31.194	€ 49.049	15
Vervangen pompen hoofdgemalen 2021	€ 90.000	€ 90.343	€ 90.408	15
Vervangen vrijvervalriolering 2020	€ 460.000	€ 124.715	€ 229.890	60
Vervangen vrijvervalriolering 2021	€ 230.000	€ 158.784	€ 159.044	50
Vervangen vrijvervalriolering 2022	€ 257.500	€ 3.430	€ 3.430	50
Vervangen pompunits drukriolering 2022	€ 149.000	€ 1.015	€ 1.015	15

De investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

Boekwaarde ultimo	2022	2021
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 11.228.595	€ 10.551.968

Boekwaarde ultimo	2022	2021
Overige materiële vaste activa	€ 222.993	€ 191.309
Totaal	**€ 11.451.588**	**€ 10.743.277**

Onderstaand overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut weer:

	Boekwaarde 1-1-2022	(Des) investering	Bijdragen Derden	Afschrijving	Boekwaarde 31-12-2022
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	€ 10.551.968	€ 1.148.329	€ 0	€ 471.702	€ 11.228.595
Overige materiële vaste activa	€ 191.309	€ 48.797	€ 0	€ 17.113	€ 222.993
Totaal	**€ 10.743.277**	**€ 1.197.126**	**€ 0**	**€ 488.816**	**€ 11.451.588**

In onderstaand overzichten zijn de in het boekjaar gedane investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut en de daarvoor van derden ontvangen bijdragen vermeld:

Omschrijving investeringskrediet	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2022	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Reconstructie Veenakkerweg (2016)	€ 419.446	€ 12.155	€ 327.432	20
Recontructie Boezemkade/Kwakelweg (2017)	€ 2.635.834	€ 230.253	€ 461.635	20
Aanp. Dijkshoornseweg tbv Dorpsvernieuwing (2017)	€ 174.000	€ 27.228	€ 27.228	20
Reconstructie Trambrug Schipluiden (2018)	€ 1.926.065	- € 5.062	€ 1.680.723	20
Reconstructie Rijksstraatweg wegvak 1 en 2 (2018)	€ 410.000	€ 3.007	€ 3.007	20
Reconstructie Willemoordseweg (2018)	€ 915.000	€ 15.787	€ 31.800	20
Vervangen lichtmasten 2019	€ 219.341	€ 49.247	€ 166.200	30/15

Omschrijving investeringskrediet	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2022	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Vervangen lichtmasten 2020	€ 338.400	€ 46.541	€ 169.503	30/15
Vervangen brug Trekkade/Kerkweg M004	€ 310.100	€ 24.674	€ 43.324	80
Vervangen brug fietspad 't Woud	€ 330.000	€ 26.245	€ 26.545	80
Vervangen brug Willemoordseweg (2018)	€ 159.900	€ 16.576	€ 27.581	80
Vervangen ophaalbrug Gaagweg	€ 266.100	€ 17.917	€ 19.777	80
Vervangen lichtmasten 2021	€ 172.000	€ 14.788	€ 14.788	30/15
Vervangen brug Hoornseweg DH003	€ 9.934	€ 9.934	€ 9.934	80
Slagboominstallatie Kerkpolderbrug (2019)	€ 188.000	€ 15.136	€ 75.432	15
Vervangen slagboominstallatie Bolle Kickert (2020)	€ 86.000	€ 19.763	€ 56.127	15
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - wegen (2022)	€ 0	€ 83.000	€ 83.000	20
Herinrichting openbaar groen 2018	€ 58.180	€ 4.658	€ 24.991	15
Herinrichting openbaar groen 2019	€ 25.000	€ 24.534	€ 24.993	15
Herinrichting openbaar groen 2020	€ 50.000	€ 24.972	€ 24.972	15
Herinrichting openbaar groen	€ 25.000	€ 24.999	€ 24.999	15
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2019	€ 378.530	€ 178.010	€ 229.433	15
Vervangen beschoeiingen/damwanden 2020	€ 400.000	€ 18.299	€ 18.299	15
Vervangen beschoeiingen/damwanden	€ 250.000	€ 45.800	€ 45.800	15
Reconstructie speelvoorzieningen 2020	€ 138.790	€ 9.262	€ 94.494	13
Reconstructie speelvoorzieningen 2021	€ 100.000	€ 52.223	€ 52.295	13
Herinrichting openbaar groen 2022	€ 50.000	€ 30.388	€ 30.388	15

Omschrijving investeringskrediet	Totaal beschikbaar gesteld krediet	Werkelijk besteed 2022	Totaal besteed t.l.v. krediet	Afschrijvings-termijn
Kadeverbeteringsproject Schipluiden - groen (2022)	€ 39.000	€ 34.952	€ 46.567	15
Aanpassen mini containers ivm zijbelader (2020)	€ 140.000	€ 48.797	€ 169.986	20
Reynebolt Maeslandstraat 2022	€ 0	€ 8.120	€ 8.120	20
Bovenkruier 2022	€ 0	€ 84.925	€ 84.925	20

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2022 wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

Kapitaalverstrekkingen aan	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Herlocatie	Aflossing / Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
deelnemingen t.w.						
Waterbedrijf Evides	€ 1.088.159	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.088.159
NV Holding Nutsbedrijf Westland (Juva)	€ 123.428	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 123.428
NV Bank Nederlandse Gemeenten	€ 120.674	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 120.674
GR. Regionaal Reinigingsbedrijf Avalex	€ 164.550	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 164.550
Overige langlopende leningen						
Renteloze lening vv Schipluiden	€ 36.293	- € 4.538	€ 0	€ 0	€ 0	€ 31.755

Kapitaalverstrekkingen aan	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Herlocatie	Aflossing / Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2022
Renteloze lening club accommodatie sv Den Hoorn	€ 412.042	€ 0	€ 0	€ 26.829	€ 0	€ 385.213
Renteloze lening HV DIOS Den Hoorn	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Grond in erfpacht	€ 52	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 52
Fixelening Royal Bank of Scotland	€ 7.714.264	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.714.264
Fixelening Nederlandse Waterschapsbank	€ 1.361.341	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.361.341
Leenbijstand BBZ	€ 26.178	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 26.178
Leenbijstand WWB (bijzondere bijstand)	€ 112.826	€ 0	€ 0	- € 839	€ 0	€ 113.665
Totaal	**€ 11.159.807**	**- € 4.538**	**€ 0**	**€ 25.990**	**€ 0**	**€ 11.129.279**

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen:

Onder kapitaalverstrekking aan deelnemingen zijn de participaties in het aandelenkapitaal van Waterbedrijf Evides N.V. (23.980 aandelen), Nutsbedrijf Westland (Juva) (272 aandelen) en Bank Nederlandsche Gemeenten (48.594 aandelen) opgenomen. Op de uitgezette gelden bij Royal Bank of Scotland ontvangen wij jaarlijks 8,15% rente. Deze lening wordt afgelost in 2038. Het is niet waarschijnlijk dat wij, gezien de huidige rentestand, deze gelden weer tegen dit rentepercentage kunnen wegzetten.

Voorraden

	2022	2021
Grond- en hulpstoffen	€ 0	€ 0
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	€ 5.112.586	€ 5.882.011
Totaal	**€ 5.112.586**	**€ 5.882.011**

Van de bouwgronden in exploitatie wordt van het verloop in 2022 het volgende overzicht gegeven:

	Boekwaarde 1-1-2022	Voorziening 1-1-2022	Boekwaarde exclusief voorzieningen 1-1-2022
Complex 2 Keenenburg III	€ 0	€ 0	€ 0
Complex 4 Harnaschpolder Look-West Noord	€ 0	€ 0	€ 0
Complex 13 Hooipolder	- € 338.697	€ 0	- € 338.697
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	€ 1.897.074	- € 1.174.000	€ 723.074
Complex 17 Keenenburg V	€ 2.707.456	- € 647.000	€ 2.060.456
Complex 22 Ruimte voor ruimte	€ 3.539.798	- € 620.000	€ 2.919.798
Complex 24 Kreekzone	- € 740.203	€ 0	- € 740.203
Complex 25 Centrum Maasland	€ 461.626	- € 392.000	€ 69.626
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	- € 1.430.582	€ 0	- € 1.430.582
Complex 47 Spreeuwennest Maasland	€ 0	€ 0	€ 0
Complex 50 Commandeurspolder IV	€ 0	€ 0	€ 0
Complex Woudse laan	€ 2.618.540	€ 0	€ 2.618.540
Totaal	**€ 8.715.011**	**- € 2.833.000**	**€ 5.882.011**

	Boekwaarde 1-1-2022	Investering 2022	Opbrengsten 2022	Winstname 2022	Totaal voorziening 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Complex 2 Keenenburg III	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Complex 4 Harnaschpolder Look-West Noord	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Complex 13 Hooipolder	- € 338.697	€ 13.756	€ 0	€ 365.500	€ 0	€ 40.559

	Boekwaarde 1-1-2022	Investering 2022	Opbrengsten 2022	Winstname 2022	Totaal voorziening 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2022
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	€ 723.074	€ 266.783	€ 0	€ 0	- € 1.263.000	€ 900.857
Complex 17 Keenenburg V	€ 2.060.456	€ 70.083	€ 0	€ 0	- € 1.132.500	€ 1.645.037
Complex 22 Ruimte voor ruimte	€ 2.919.798	€ 266.200	- € 2.217.726	€ 0	- € 982.000	€ 606.272
Complex 24 Kreekzone	- € 740.203	€ 132.733	€ 0	€ 37.000	€ 0	- € 570.470
Complex 25 Centrum Maasland	€ 69.626	€ 19.663	€ 0	€ 0	- € 406.000	€ 75.289
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	- € 1.430.582	€ 472.814	€ 0	€ 819.000	€ 0	- € 138.768
Complex 47 Spreeuwennest Maasland	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Complex 50 Commandeurspolder IV	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Complex Woudse laan	€ 2.618.540	€ 26.749	- € 19.980	€ 0	- € 71.500	€ 2.553.810
Totaal	**€ 5.882.011**	**€ 1.268.782**	**- € 2.237.706**	**€ 1.221.500**	**- € 3.855.000**	**€ 5.112.586**

	Nog te maken kosten	Nog te ontvangen opbrengsten	Verwacht resultaat
Complex 13 Hooipolder	€ 455.856	€ 995.346	- € 864.431
Complex 14 Centrumontwikkeling Den Hoorn	€ 2.467.232	€ 3.367.721	€ 1.263.368
Complex 17 Keenenburg V	€ 3.281.420	€ 4.926.394	€ 1.132.565
Complex 22 Ruimte voor ruimte	€ 2.136.742	€ 2.742.081	€ 982.933

	Nog te maken kosten	Nog te ontvangen opbrengsten	Verwacht resultaat
Complex 24 Kreekzone	€ 1.109.132	€ 828.334	- € 326.672
Complex 25 Centrum Maasland	€ 446.548	€ 521.518	€ 406.319
Complex 31 Vastgoedzone Den Hoorn	€ 138.431	€ 0	- € 819.337
Complex 50 Commandeurspolder IV	€ 0	€ 0	€ 0
Complex Woudse laan	€ 1.434.770	€ 3.988.510	€ 71.569
Totaal	**€ 11.470.131**	**€ 17.369.904**	**€ 1.846.313**

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties wordt verwezen naar programma 7 (Ruimtelijke ordening, Ontwikkeling en Volkshuisvesting, alsmede de paragraaf Grondbeleid).

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder worden als volgt gespecificeerd:

	Saldo 31-12-2022	Voorziening oninbaarheid	Gecorr. saldo 31-12-2022	Gecorr. saldo 31-12-2021
Vorderingen op openbare lichamen	€ 4.922.515	€ 0	€ 4.922.515	€ 3.770.323
Uitzetting in rijks schatkist < 1 jaar	€ 7.138.767	€ 0	€ 7.138.767	€ 1.794.868
Overige vorderingen	€ 759.525	€ 233.225	€ 526.300	€ 1.775.545
Totaal	**€ 12.890.806**	**€ 233.225**	**€ 12.657.581**	**€ 7.340.736**

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
		Verslagjaar			
(1)	Drempelbedrag	1.033			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	374	312	328	317
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	658	720	705	716
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	51.641			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	51.641			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat				
Vanaf 1 juli 2021: (1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1.033			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	33.703	28.436	30.156	29.125
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	374	312	328	317

Liquide middelen

Het saldo liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

	2022	2021
<u>Kassaldi:</u>		
Kas afdeling Burgerzaken	€ 16.125	€ 13.120
Voorschotkas bodedienst	€ 25	€ 1.904
<u>Banksaldi:</u>		
Bank Nederlandse Gemeenten	€ 249.344	€ 249.695
Rabobank	€ 51.471	€ 38.556
Totaal	**€ 316.964**	**€ 303.275**

Overlopende activa

De specificatie van de post overlopende activa is als volgt:

	Saldo 31-12-2022	Saldo 31-12-2021
Van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen	€ 473.514	€ 851.424
Vooruitbetaalde bedragen / Nog te ontvangen bedragen	€ 12.627.664	€ 13.515.909
Totaal	**€ 13.101.178**	**€ 14.367.333**

Onder de nog te ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.
In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 01-01-2022	Bestedingen	Ontvangsten	Saldo 31-12-2022
Het rijk:				
Compensatie tekort op de BUIG	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Nog te ontvangen SPUK	€ 0	€ 8.500	€ 0	€ 8.500
Min. van Biza	€ 0	€ 2.640	€ 0	€ 2.640
Leefgeld Oekraïners (SiSa A16)	€ 0	€ 49.290	€ 0	€ 49.290
Overige Nederlandse overheidslichamen:				
Subsidie POP3 weide vogellandschap	€ 697.424	€ 53.752	€ 338.358	€ 412.819
Subsidie restauratie Trambrug	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Duurzaam boer blijven	€ 139.000	€ 0	€ 139.000	€ 0
Gemeente Den Haag	€ 0	€ 265	€ 0	€ 265
Gemeente Delft/Maassluis en Den Haag	€ 15.000	€ 0	€ 15.000	€ 0
Totaal	**€ 851.424**	**€ 114.447**	**€ 492.357**	**€ 473.514**

Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

	2022	2021
Algemene reserve	€ 9.484.258	€ 7.515.634
Bestemmingsreserves:		
Voor egalisatie van tarieven	€ 0	€ 0
Overige bestemmingsreserves	€ 58.329.580	€ 59.493.469
Resultaat na bestemming	€ 799.391	€ 1.378.467
Totaal	**€ 68.613.228**	**€ 68.387.570**

Het verloop in 2022 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

	Saldo 01-01-022	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking afschrijving	Saldo 31-12-2022
Algemene reserve	€ 7.515.634	€ 1.378.466	€ 3.101.315	€ 2.511.157	€ 0	€ 9.484.258
Bestemmingsreserve voor egalisatie van tarieven	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Overige bestemmingsreserve:						
Reserve Sociaal Domein	€ 165.000		€ 2.627	€4.922	€ 0	€ 162.705
Weerstandsvermogen reserve	€ 4.000.000		€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.000.000
Reserve grondexploitatie	€ 2.453.500		€ 199.500	€ 0	€ 0	€ 2.653.000

	Saldo 01-01-022	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking afschrijving	Saldo 31-12-2022
Nutsreserve	€ 8.871.855		€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.871.855
Reserve uitkeringslasten BUIG	€ 115.817		€ 0	€ 0	€ 0	€ 115.817
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	€ 205.804		€ 0	€ 71.473	€ 0	€ 134.331
Dekkingsreserve gemeentehuis	€ 10.134.944		€ 0	€ 2.223.249	€ 0	€ 7.911.695
Investeringsreserve	€ 2.393.694		- € 24.610	€ 0	€ 0	€ 2.369.084
Reserve monumenten	€ 175.133		€ 2.475	€ 55.000	€ 0	€ 122.608
Reserve Compensatie dividenden en huuropbrengsten	€ 17.850.587		€ 0	€ 0	€ 0	€ 17.850.587
Reserve investeringsprogramma	€ 2.317.227		- € 8.836	€ 20.000	€ 0	€ 2.288.391
Reserve Revolving Fund particuliere bouwinitiatieven	€ 17.305		€ 260	€ 0	€ 0	€ 17.565
Reserve Fonds sociale woningbouw	€ 265.076		€ 132.706	€ 0	€ 0	€ 397.782
Reserve afwikkeling complexen	€ 262.942		€ 3.944	€ 124.873	€ 0	€ 142.013
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 558.456		- € 3.805	€ 68.207	€ 0	€ 486.444
Reserve onderhoud kapitaalgoederen	€ 0		€ 1.745.625	€ 200.000	€ 0	€ 1.545.625
Reserve liquidatiesaldo Stadgewest Haaglanden	€ 0		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

	Saldo 01-01-022	Bestemming resultaat boekjaar	Toevoegingen	Onttrekkingen	Vermindering ter dekking afschrijving	Saldo 31-12-2022
Risicoreserve Erfpachtgronden	€ 700.000		€ 0	€ 0	€ 0	€ 700.000
Dekkingsreserve	€ 7.884.036		€ 0	€ 446.051	€ 0	€ 7.437.985
Reserve herwaardering deelnemingen	€ 1.122.093		€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.122.093
Totaal	**€ 67.009.103**	**€ 1.378.466**	**€ 5.151.201**	**€ 5.724.932**	**€ 0**	**€ 67.813.838**
Voorgesteld bestemming resultaat: Algemene reserve						€ 799.391
Totaal						**€ 68.613.228**

Toelichting doel en mutaties reserves

Reserve	Doel
Algemeen	Het beleid met betrekking tot de reserves is vastgelegd in de Nota Reserves en Voorzieningen. Daarbij wordt o.a. onderscheid gemaakt tussen geblokkeerde en niet-geblokkeerde reserves. Van de geblokkeerde reserves komt de rente geheel of gedeeltelijk ten gunste van de exploitatie. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de reserves zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.
Algemene reserve (niet geblokkeerd)	Een buffer voor nadelige (en voordelige) saldi op de programmarekening, alsmede een bedrag voor mogelijke toekomstige risico's.
Nutsreserve (geblokkeerd)	Het middels gedeeltelijke benutting van de rente door de gewone dienst, en eventueel gedeeltelijk bijschrijven van de rente op de reserve (en eventueel andere bestemmingen), creëren van een zekere mate waardevaste inkomstenbron voor de exploitatie.

Reserve	Doel
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder (geblokkeerd)	Dekking van bestuurskosten die voortvloeien uit de ontwikkeling van de Harnaschpolder en waarvoor gelden vanuit de grondexploitatie beschikbaar komen.
Dekkingsreserve gemeentehuis	Dekking investeringskosten van een nieuw gemeentehuis in de kern Schipluiden.
Investeringsreserve (niet geblokkeerd)	Dekking van grote investeringen waarvan de lasten niet binnen de exploitatie kunnen worden opgevangen.
Reserve monumenten (niet geblokkeerd)	Het egaliseren van overschotten en tekorten op het jaarlijkse subsidiebudget voor gemeentelijke monumenten en het subsidiëren van eigenaren van een monument op basis van de gemeentelijke subsidieverordening.
Reserve grondexploitaties (niet geblokkeerd)	Het afdekken van de risico's van de (mogelijke) toekomstige verliezen op de grondexploitaties.
Reserve compensatie dividenden en huuropbrengsten (geblokkeerd)	Compenseren weggevallen dividend CAIW in verband met verkoop kabelbedrijf, verminderen dividendafhankelijkheid en compenseren van de huuropbrengst van benzinepompen.
Dekkingsreserve (geblokkeerd)	Het ten gunste van de exploitatie compenseren van de kapitaallasten van daartoe door de raad aangewezen en inmiddels gerealiseerde of in uitvoering zijnde projecten.
Reserve investeringsprogramma (Niet geblokkeerd)	Het uitvoeren van investeringen die voortvloeien uit het collegeprogramma.
Reserve afwikkeling complexen	Betreft reserve voor dekking nog te maken kosten afgesloten grondexploitaties.
Fonds sociale woningbouw (Niet geblokkeerd)	Afkoopsommen van sociale woningbouw inzetten voor sociale woningbouw op andere locaties.
Reserve herwaardering deelnemingen	De gemeentelijke deelnemingen zijn op de balans opgenomen tegen de verkrijgingsprijs bij het onderdeel kapitaalverstrekkingen van de financiële vaste activa. In het verleden is deze reserve gevormd voor het verschil tussen de boekwaarde en de nominale waarde van het aandeel op dat moment. de reserve blijft hierdoor dan ook jaarlijks gelijk tot dat aandelen worden verkocht.
Reserve onderhoud gemeentelijke gebouwen	Het dekken van groot onderhoud aan gemeentelijke gebouwen.

Reserve	Doel
Reserve uitkeringslasten BUIG	Dekking van de gebundelde uitkeringen aan burgers.

Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen in 2022 wordt in onderstaand overzicht weergeven.

	Saldo 01-01-2022	Toevoegingen	Vrijval	Aanwending	Saldo 31-12-2022
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's:					
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	€ 2.621.710	€ 17.504	€ 426.471	€ 0	€ 2.212.743
Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	€ 93.708	€ 327.284	€ 141.194	€ 0	€ 279.798
Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	€ 1.113.000	€ 604.500	€ 0	€ 0	€ 1.717.500
Totaal	**€ 3.828.418**	**€ 949.288**	**€ 567.665**	**€ 0**	**€ 4.210.041**
Voorziening voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is:					
Voorziening afvalstoffenheffing	€ 82.105	€ 93.527	€ 0	€ 0	€ 175.632
Voorziening rioolrechten	€ 7.387.156	€ 38.100	€ 0	€ 0	€ 7.425.256
Totaal	**€ 7.469.261**	**€ 131.627**	**€ 0**	**€ 0**	**€ 7.600.888**

Toelichting doel en mutaties voorzieningen

Voorziening	doel
Algemeen	In de kolom Vrijval zijn de bedragen opgenomen die ten gunste van de rekening van baten en lasten zijn vrijgevallen. Alle aanwendingen van de voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de betreffende voorziening gebracht. Gedetailleerde specificaties met betrekking tot het verloop van de voorzieningen zijn opgenomen in het overzicht Reserves en Voorzieningen dat als bijlage is opgenomen in de jaarstukken.
Voorziening pensioenen voormalige wethouders	Het dekken van de pensioenverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening wachtgelden voormalige wethouders	Het dekken van de wachtgeldverplichtingen aan voormalige wethouders.
Voorziening tekort bijdrage Bedrijvenschap	De bijdrage in het tekort van het Bedrijvenschap Harnaschpolder bedraagt 15% op basis van de op balansdatum laatst vastgestelde jaarrekening.
Voorziening afvalstoffenheffing	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen reinigingskosten en afvalstoffenheffing egaliseren van de kosten c.q. Tarieven.
Voorziening rioolrechten	Het via storten of onttrekken van het verschil tussen rioleringskosten en rioolrechten egaliseren van kosten c.q. tarieven.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één of langer

	2022	2021
<u>Onderhandse leningen van:</u>		
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 0	€ 45.378
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 73.241.346	€ 68.711.732
Overige binnenlandse sectoren	€ 19.633	€ 19.633
Totaal	**€ 73.260.979**	**€ 68.776.743**
Waarborgsommen	€ 182	€ 250.182
Totaal	**€ 73.261.161**	**€ 69.026.925**

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2022.

	Saldo 01-01-2022	Vermeerderingen	Aflossingen	Saldo 31-12-2022
Onderhandse leningen van:				
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	€ 45.378	€ 0	€ 45.378	€ 0
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	€ 68.711.732	€ 5.000.000	€ 470.386	€ 73.241.346
Overige binnenlandse sectoren	€ 19.633	€ 0	€ 0	€ 19.633
Waarborgsommen	€ 250.182	€ 0	€ 250.000	€ 182
Totaal	**€ 69.026.925**	**€ 5.000.000**	**€ 765.764**	**€ 73.261.161**

De totale rentelast voor het jaar 2022 met betrekking tot de vaste schulden bedraagt € 882.557 (2021: € 899.827).

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2022	2021
Schulden korter dan één jaar:		
Kasgeldleningen	€ 5.000.000	€ 5.000.000
Bank Nederlandse Gemeenten	€ 0	€ 0
Overige schulden	€ 2.247.391	€ 2.641.412
Totaal	**€ 7.247.391**	**€ 7.641.412**

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	2022	2021
Nog te betalen bedragen	€ 2.562.989	€ 3.453.371
Vooruit ontvangen bedragen	€ 17.516.415	€ 17.073.937
Totaal	**€ 20.079.404**	**€ 20.527.308**
A. Nog te betalen	€ 2.562.989	€ 3.453.371
B. Vooruit ontvangen bedragen met specifiek bestedingsdoel:		
1. Europese overheidslichamen	€ 0	€ 0
2. Het Rijk	€ 13.671.109	€ 13.025.363
3. Overige Nederlandse overheidslichamen	€ 2.223.914	€ 2.050.715
C. Overige vooruit ontvangen bedragen	€ 1.621.393	€ 1.558.210
Totaal	**€ 17.516.415**	**€ 17.073.937**

Onder de vooruit ontvangen bedragen zijn eveneens opgenomen de zogenaamde uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel. In het verslagjaar was het verloop van deze uitkeringen als volgt:

	Saldo 01-01-2022	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31-12-2022
<u>Het rijk:</u>				
Geluidskwaliteitskaart	€ 5.567	€ 0	€ 5.567	€ 0
Rijksbijdrage IODS kwaliteitsprojecten 1e tranche	€ 13.459.445	€ 0	€ 465.584	€ 12.993.861
SiSa D14 NPO gelden	€ 71.897	€ 172.553	€ 195.863	€ 48.587
SiSa H8 Sportakkoord	€ 0	€ 26.602	€ 0	€ 26.602
SiSa C55 Energiearmoede	€ 0	€ 161.851	€ 0	€ 161.851
SiSa G10 Inburgering	€ 0	€ 125.133	€ 30.996	€ 94.137
SiSa G13 Onderwijsroute	€ 0	€ 16.664	€ 0	€ 16.664

	Saldo 01-01-2022	Ontvangsten	Bestedingen	Saldo 31-12-2022
SiSa E44B	€ 0	€ 267.769	€ 0	€ 267.769
A12B VRH subsidie naleving CTB	€ 29.837	€ 0	€ 29.837	€ 0
A13 controle CTB	€ 0	€ 74.184	€ 12.546	€ 61.638
Overige Nederlandse overheidslichamen:				
I.S.V.-3 Geluid	€ 111.449	€ 0	€ 0	€ 111.449
Storting egalisatiefonds De Hofstede	€ 25.000	€ 0	€ 0	€ 25.000
Depot Burgerdijkseweg PZH dioxine	€ 44.788	€ 0	€ 0	€ 44.788
Subsidie groensubsidie	€ 582.520	€ 435.168	€ 0	€ 1.017.688
Subsidie Duurzaam Boer Blijven	€ 30	€ 0	€ 0	€ 30
Bijdrage opbouw Landschapstafel	€ 185.694	€ 25.460	€ 185.694	€ 25.459
RMD bijdrage Abtswoude 52	€ 200.000	€ 0	€ 0	€ 200.000
RMD bijdrage Korte Ketens	€ 50.000	€ 0	€ 0	€ 50.000
RMD bijdrage Maaslandse poort	€ 650.000	€ 0	€ 0	€ 650.000
CBG bijdrage bijzonder provinciaal landschap	€ 9.500	€ 0	€ 0	€ 9.500
PZH fin. Samenwerk.overeenkomst	€ 90.000	€ 0	€ 0	€ 90.000
Totaal	**€ 15.515.727**	**€ 1.305.384**	**€ 926.088**	**€ 15.895.023**

Waarborgen en garanties

Het in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte waarborgen aan natuurlijke- en rechtspersonen wordt als volgt naar de aard van de geldlening gespecificeerd:

Geldnemer	Aard / Omschrijving	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borgstelling	Restant begin jaar	Restant eind jaar
Particulier woningbezit	Gewaarborgde geldleningen	€ 733.170	100%	€ 99.518	€ 486.626
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	€ 2.000.000	100%	€ 1.417.070	€ 1.355.944
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	€ 2.688.000	85%	€ 2.287.488	€ 9.510.998
Woningstichtingen	Gewaarborgde geldleningen	€ 84.947.352	50%	€ 36.923.491	€ 35.598.133
overige instellingen	Gewaarborgde geldleningen / garantieverplichtingen	€ 3.681.567	div.	€ 2.137.544	€ 2.010.156
	Totaal	**€ 94.050.089**		**€ 42.865.111**	**€ 48.961.857**

Langlopende financiële veprlichtingen

De gemeente is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende financiële verplichtingen.

Omschrijving	2022
Lease auto / motor	€ 55.788
Lease printer	€ 31.060
Overig financiële verplichtingen	€ 790.506
Groen	€ 1.119.189
ICT	€ 2.043.810
Totaal	**€ 4.040.353**

** de contract verlenging en de nieuwe overeenkomst met betrekking tot de ICT-DVO is afgesloten in 2023.*

Lopende (juridische) geschillen

De gemeente is betrokken bij diverse juridische geschillen.

De uitkomsten van deze geschillen zijn nog niet bekend. Afhankelijk van de uitkomsten kunnen deze leiden tot een instroom of uitstroom van middelen naar of van de gemeente. Op basis van de huidige feiten en

omstandigheden is niet bekend of en zo ja met welke dit plaatsvindt. Om deze reden is geen voorziening en/of vordering in de jaarrekening opgenomen gerelateerd aan juridische geschillen.

Rechtmatigheid bij aanbestedingen

Om de rechtmatigheid van de aanbestedingen vast te stellen wordt jaarlijks een spendanalyse uitgevoerd. Op basis daarvan blijkt dat de onderstaande langlopende contracten van de gemeente in 2022 ten onrechte niet Europees zijn aanbesteed.

	Onrechtmatig 2022	Onrechtmatig 2021
Groenonderhoud	€ 0	€ 0
Technische onderhoud	€ 0	€ 0
Totaal	**€ 0**	**€ 0**

Gebeurtenissen na balansdatum

Oekraïne

Op 24 februari 2022 is Rusland de Oekraïne binnen gevallen, als gevolg van deze gebeurtenis zijn in Nederland de eerste Oekraïense vluchtelingen opgevangen waar door gemeenten de eerste noodopvang wordt verzorgd. Tevens is als gevolg hiervan de inflatie en rente opgelopen, ook kan er een schaarste aan grondstoffen ontstaan. Er zijn geen relaties tussen de gemeente Midden-Delfland en Rusland en/of de Oekraïne. De verwachting is dat voorgaande geen materieel financieel effect zal hebben op de jaarrekening 2022 van de gemeente Midden Delfland.

Bijlagen

Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Gerealiseerde baten en lasten per taakveld

Taakveld	Omschrijving taakveld	Bedrag werkelijk uitgaven	Bedrag werkelijk inkomsten
0.1	Bestuur	€ 1.133.268	€ 21.600
0.10	Mutaties reserves	€ 5.151.201	€ 5.724.932
0.2	Burgerzaken	€ 824.862	€ 297.514
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	€ 1.551.448	€ 2.574.375
0.4	Overhead	€ 9.068.300	€ 227.435
0.5	Treasury	€ 961.077	€ 3.718.463
0.61	OZB woningen	€ 413.524	€ 3.836.755
0.62	OZB niet-woningen	€ 0	€ 2.201.785
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	€ 0	€ 26.450.552
0.8	Overige baten en lasten	€ 0	€ 0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	€ 1.214.266	€ 12.546
1.2	Openbare orde en veiligheid	€ 360.050	- € 215
2.1	Verkeer en vervoer	€ 2.930.232	€ 148.880
2.2	Parkeren	€ 9.372	€ 13.630
2.4	Economische havens en waterwegen	€ 317.770	€ 4.724
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 1.238.443	€ 1.964.530
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	€ 9.690	€ 0
3.4	Economische promotie	€ 320.358	€ 164.961
4.2	Onderwijshuisvesting	€ 1.124.096	€ 194.557
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	€ 1.120.372	€ 327.326
5.1	Sportbeleid en activering	€ 241.619	€ 29.313
5.2	Sportaccommodaties	€ 675.796	€ 275.618
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	€ 125.317	€ 19.338
5.4	Musea	€ 93.953	€ 0
5.5	Cultureel erfgoed	€ 82.162	€ 3.937
5.6	Media	€ 397.454	€ 0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 2.119.990	€ 550.269

Taakveld	Omschrijving taakveld	Bedrag werkelijk uitgaven	Bedrag werkelijk inkomsten
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	€ 740.920	€ 88.326
6.2	Wijkteams	€ 777.855	€ 21.852
6.3	Inkomensregelingen	€ 4.781.163	€ 2.125.018
6.4	Begeleide participatie	€ 177.180	€ 0
6.5	Arbeidsparticipatie	€ 356.967	€ 17.348
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 710.839	€ 10.775
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	€ 2.997.498	€ 170.868
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	€ 3.875.522	€ 0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	€ 395.469	€ 154.417
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	€ 386.474	€ 0
7.1	Volksgezondheid	€ 953.032	€ 11.224
7.2	Riolering	€ 1.431.270	€ 1.769.131
7.3	Afval	€ 2.370.256	€ 2.855.719
7.4	Milieubeheer	€ 965.521	€ 5.567
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	€ 204.667	€ 209.828
8.1	Ruimte en leefomgeving	€ 1.493.593	€ 282.844
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	€ 1.804.213	€ 819.213
8.3	Wonen en bouwen	€ 1.264.915	€ 666.410
		€ 57.171.973	€ 57.971.363

Single information, Single audit (SiSa)

SiSa bijlage 2022

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

6. Sisa_2022_061842_Bijlage_VerantwoordingsInformatie Totaal DEF.xlsx

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Incidentele subsidies

Organisatie	Soort subsidie	Activiteit	Bedrag
Schools Cool Delft	Incidenteel	Leerlingbegeleiding	€ 3.000,--
Schools Cool Westland	Incidenteel	Leerlingbegeleiding	€ 2.000,--
Stichting West Openbaar Onderwijs	Incidenteel	Nieuwkomers	€ 4.500,--
Stichting DNA Den Hoorn	Incidenteel	QR Steproute	€ 6.000,--
Stichting Promotie Groen Midden-Delfland	Incidenteel	Zócalo in de polder	€ 1.750,--
The Base Maasland	Incidenteel	The Base Maasland	€ 850,--
Toneelvereniging Graatus	Incidenteel	Toneelvoorstelling	€ 500,--
Vereniging Maaslandse Ondernemers	Incidenteel	Sinterklaasintocht Maasland	€ 1.100,--
Jeugdsoos The Base Maasland	Incidenteel	Jeugdsoos	€ 1.000,--
Stichting Promotie Groen Midden-Delfland	Incidenteel	Promotie	€ 15.000,--
Stichting Equestrum	Incidenteel	Equestrum definitieve vaststelling	€ 30.000,--
Ijsclub Vlietland	Incidenteel	IJsclub Vlietland	€ 10.200,--
Midden-Delflandvereniging	Incidenteel	Aanmoedigingsprijs netwerkbijeenkomst	€ 500,--
Vereniging Maaslandse Ondernemers	Incidenteel	Sinterklaasintocht Schipluiden	€ 1.050,--
Vereniging Maaslandse Ondernemers	Incidenteel	Sinterklaasintocht Den Hoorn	€ 1.050,--
Inloophuis Deborah	Incidenteel	Div activiteiten	€ 2.000,--

EMU Saldo

Het EMU-saldo geeft het saldo van de inkomende en uitgaande geldstromen die daadwerkelijk in het kalenderjaar hebben plaatgevonden.

Omschrijving	Realisatie 2021 (x € 1000,-)	Realisatie 2022 (x € 1000,-)
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	€ 4.037	€ 226
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	€ 11.302	€ 912
3. Mutatie voorzieningen	- € 245	€ 513
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	- € 1.798	- € 769
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	€ 0	€ 0
Berekend EMU-saldo	**- € 5.711**	**€ 597**

Rapportage interbestuurlijk toezicht

Het rapport interbestuurlijk toezicht staat bij programma 2: bestuur en veiligheid onder het beleidsveld: Bestuurlijke organisatie.

Beleidsindicatoren

Besluit Begroting en Verantwoording

Deze bijlagen kunt u vinden op de website.

Bestandsnaam

7. Dashboard - Besluit Begroting en Verantwoording - Midden-Delfland.pdf

Staat van reserves en voorzieningen

Reserves

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
A. Algemene reserves	€ 8.894.100	€ 0	€ 3.101.315	€ 2.511.157	€ 9.484.258
Algemene gemeentelijke reserves	€ 8.894.100	€ 0	€ 3.101.315	€ 2.511.157	€ 9.484.258
Begin- en eindsaldo Algemene reserve	€ 8.894.100	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.484.258
Correctie op begrotingswijziging 5	€ 0	€ 0	€ 4.850	€ 0	€ 0
Saldo primitieve begroting	€ 0	€ 0	€ 6	€ 0	€ 0
Septemberciru claire 2021	€ 0	€ 0	€ 500.207	€ 0	€ 0
NPO gelden	€ 0	€ 0	€ 52.500	€ 0	€ 0
Voordeel kapitaallasten doorschuifkredieten jaarrekening	€ 0	€ 0	€ 307.962	€ 0	€ 0
Saldo PBGW-2	€ 0	€ 0	€ 372.447	€ 0	€ 0
Doorschuiven terugvordering subsidie MEE 2021	€ 0	€ 0	€ 21.852	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget energietransitie	€ 0	€ 0	€ 72.564	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget verbreding A4	€ 0	€ 0	€ 65.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget Willemoordseweg	€ 0	€ 0	- € 15.000	€ 0	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Doorschuifbudget (assistent) projectleiding dossier luchthavenbesluit	€ 0	€ 0	€ 30.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget controleren onderzoeken invoering omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 13.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget juridische begeleiding dossier luchthavenbesluit	€ 0	€ 0	€ 08.625	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget werkzaamheden ODH	€ 0	€ 0	€ 22.257	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget groot onderhoud asfaltverharding	€ 0	€ 0	€ 150.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget onderhoud en markeringen	€ 0	€ 0	€ 67.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget onderhoud wegmeubilair	€ 0	€ 0	€ 19.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget inkoop nieuwe verkeersborden	€ 0	€ 0	€ 10.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget verbeteren verkeerssituaties	€ 0	€ 0	€ 25.000	€ 0	€ 0
Vrijval krediet 721072 kruispunt oude veiling	€ 0	€ 0	€ 59.621	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget verwerken	€ 0	€ 0	€ 10.000	€ 0	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
BGT mutaties RVO					
Doorschuifbudget implementatie WOO	€ 0	€ 0	€ 91.264	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget aanpak eenzaamheid onder ouderen	€ 0	€ 0	€ 35.268	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget POK gelden	€ 0	€ 0	€ 84.418	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget doorontwikkeling maatschappelijk team	€ 0	€ 0	€ 34.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget uitvoering inburgering	€ 0	€ 0	€ 90.549	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget implementatie omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 219.114	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 57.855	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget nieuwe bestemmingsplan procedures omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 50.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget frictiekosten invoering nieuwe taken	€ 0	€ 0	€ 44.848	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget herinrichting centrum Schipluiden	€ 0	€ 0	€ 88.300	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget herontwikkeling Hoornbloem	€ 0	€ 0	€ 45.000	€ 0	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Doorschuifbudget Kerkenvisie	€ 0	€ 0	€ 10.000	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget uren project Hoornbloem	€ 0	€ 0	€ 85.080	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget WOO	€ 0	€ 0	€ 26.000	€ 0	€ 0
Saldo PBGW-3	€ 0	€ 0	€ 113.511	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget uitvoering van MOBW	€ 0	€ 0	€ 139.217	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget werkgeverslasten naar inhuur	€ 0	€ 0	€ 90.000	€ 0	€ 0
Onttrekking AR sluitende begroting 2021-2024	€ 0	€ 0	€ 0	€ 603.428	€ 0
Terugdraai onttrekking begrotingstekort 2022	€ 0	€ 0	€ 0	- € 162.511	€ 0
Instandhouding skateroutenetwerk (10 jr t/m 2024)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.665	€ 0
Frictiekosten OO-traject	€ 0	€ 0	€ 0	€ 60.000	€ 0
Compensatieregeling verenigingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 75.000	€ 0
Septembercirculaire 2020	€ 0	€ 0	€ 0	- € 42.638	€ 0
Aanbestedingsvoordeel onderhoud gemeentehuis	€ 0	€ 0	€ 0	- € 50.000	€ 0
Herontwikkeling locatie Hoornbloem	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Archiefbewaarplaats	€ 0	€ 0	€ 0	€ 20.000	€ 0
Visie 2040	€ 0	€ 0	€ 0	€ 21.612	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Nieuwe raad 2022	€ 0	€ 0	€ 0	€ 25.000	€ 0
Toegevoegde rente	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.393	€ 0
Septembercirculaire 2021	€ 0	€ 0	€ 0	- € 398.279	€ 0
Doorschuifbudget project verbreding A4 2021	€ 0	€ 0	€ 0	€ 45.000	€ 0
Doorschuifbudget gemeenteraad verkiezingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 12.381	€ 0
Doorschuifbudget markeringen plaatsen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 30.000	€ 0
Doorschuifbudget intensieve uitvoering in het veld	€ 0	€ 0	€ 0	€ 20.000	€ 0
Doorschuifbudget inhuur meldingen openbare ruimte	€ 0	€ 0	€ 0	€ 50.000	€ 0
Doorschuifbudget Energieloket	€ 0	€ 0	€ 0	€ 34.997	€ 0
Doorschuifbudget warmtetransitievisie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 30.000	€ 0
Doorschuifbudget NPO-gelden	€ 0	€ 0	€ 0	- € 71.879	€ 0
Doorschuifbudget sportakkoord	€ 0	€ 0	€ 0	€ 41.756	€ 0
Doorschuifbudget kerkenvisie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 20.000	€ 0
Doorschuifbudget inburgeringswet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 70.000	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Doorschuifbudget aanpak eenzaamheid onder ouderen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 35.422	€ 0
Doorschuifbudget resultaat gericht werken lokale teams	€ 0	€ 0	€ 0	€ 34.245	€ 0
Doorschuifbudget bijeenkomst voor ondernemers	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.860	€ 0
Doorschuifbudget re-integratie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget jongerenaanpak	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget herontwikkeling Hoorbloem LWE	€ 0	€ 0	€ 0	€ 39.900	€ 0
Doorschuifbudget herontwikkeling Hoorbloem Samenleving	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.550	€ 0
Doorschuifbudget implementatie omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 318.371	€ 0
Doorschuifbudget Waarderen op GBO	€ 0	€ 0	€ 0	€ 35.000	€ 0
Doorschuifbudget Onderzoek nieuwe omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget verbouwing gemeentehuis voor verhuur	€ 0	€ 0	€ 0	€ 18.000	€ 0
Doorschuifbudget	€ 0	€ 0	€ 0	€ 40.000	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
telefooncentrale					
Implementatie wet inburgering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 26.000	€ 0
Regionale aanpak ouderenzorg	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.000	€ 0
Herinrichting Centrum Schipluiden uit 4e PBW 2021	€ 0	€ 0	€ 0	€ 94.500	€ 0
Voorgeschoten kosten later verrekening rijk	€ 0	€ 0	€ 0	€ 100.000	€ 0
Saldo 1e PBGW 2022	€ 0	€ 0	€ 0	€ 947.403	€ 0
Doorschuifbudget bijdrage Stadsgewest Haaglanden (MRDH)	€ 0	€ 0	€ 0	- € 56.000	€ 0
Doorschuifbudget beschut werk	€ 0	€ 0	€ 0	€ 14.000	€ 0
Doorschuifbudget beschut werk	€ 0	€ 0	€ 0	€ 21.000	€ 0
Doorschuifbudget herstel culturele infrastructuur	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget aanpak armoede	€ 0	€ 0	€ 0	€ 84.418	€ 0
Doorschuifbudget ontwikkelen dashboards en rapportages	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Doorschuifbudget diverse uitvoeringskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 30.807	€ 0
Doorschuifbudget diverse	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.400	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
uitvoeringskosten					
Doorschuifbudget Corona nadeel buurthuizen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 10.000	€ 0
Doorschuifbudget junior medewerker BVO	€ 0	€ 0	€ 0	€ 17.819	€ 0
Doorschuifbudget lokaal preventieakkoord	€ 0	€ 0	€ 0	€ 14.500	€ 0
Doorschuifbudget inzet Centric	€ 0	€ 0	€ 0	€ 25.263	€ 0
Doorschuifbudget schilderwerk	€ 0	€ 0	€ 0	€ 9.793	€ 0
Doorschuifbudget asfalteren Kralingerpad	€ 0	€ 0	€ 0	€ 145.120	€ 0
Doorschuifbudget Omgevingswet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 37.654	€ 0
Toevoeging rente aan reserves	€ 0	€ 0	€ 0	€ 207	€ 0
B. Bestemmingsreserves	€ 41.474.490	€ 48.293	€ 2.001.593	€ 544.475	€ 42.979.902
Compensatie dividenden en huuropbrengst	€ 17.850.587	€ 0	€ 0	€ 0	€ 17.850.587
Begin- en eindsaldo Compensatie dividenden en huuropbrengst	€ 17.850.587	€ 0	€ 0	€ 0	€ 17.850.587
Fonds Sociale Woningbouw	€ 265.076	€ 3.976	€ 128.730	€ 0	€ 397.782
Begin- en eindsaldo Fonds Sociale Woningbouw	€ 265.076	€ 3.976	€ 0	€ 0	€ 397.782
Grexen	€ 0	€ 0	€ 128.730	€ 0	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Investeringsreserve	€ 2.393.694	€ 35.011	- € 59.621	€ 0	€ 2.369.085
Begin- en eindsaldo Investeringsreserve	€ 2.393.694	€ 35.011	€ 0	€ 0	€ 2.369.085
Reconstructie kruising Oude Veiling vervallen krediet 721072	€ 0	€ 0	- € 59.621	€ 0	€ 0
Nutsreserve	€ 8.871.855	€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.871.855
Begin- en eindsaldo Nutsreserve	€ 8.871.855	€ 0	€ 0	€ 0	€ 8.871.855
Reserve afwikkeling complexen	€ 262.943	€ 3.944	€ 0	€ 124.873	€ 142.014
Begin- en eindsaldo Reserve afwikkeling complexen	€ 262.943	€ 3.944	€ 0	€ 0	€ 142.014
Aansluiting Boumare op de BG Enzerinksingel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 100.000	€ 0
Herstel schade bouwwerkzaamheden bij CPO	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.873	€ 0
Reserve Grondexploitaties	€ 2.453.500	€ 0	€ 199.500	€ 0	€ 2.653.000
Begin- en eindsaldo Reserve Grondexploitaties	€ 2.453.500	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.653.000
Verliesneming grex 2022	€ 0	€ 0	€ 199.500	€ 0	€ 0
Reserve Herwaardering deelnemingen	€ 1.122.093	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.122.093
Begin- en eindsaldo	€ 1.122.093	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.122.093

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Reserve Herwaardering deelnemingen					
Reserve Investeringsprogramma	€ 2.317.227	€ 0	- € 8.836	€ 20.000	€ 2.288.391
Begin- en eindsaldo Reserve Investeringsprogramma	€ 2.317.227	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.288.391
Correctie Centrumplan Den Hoorn	€ 0	€ 0	- € 8.836	€ 0	€ 0
Kosten herinrichting Centrumplan Den Hoorn	€ 0	€ 0	€ 0	€ 20.000	€ 0
Reserve monumenten	€ 175.134	€ 2.627	€ 0	€ 4.922	€ 172.839
Begin- en eindsaldo Reserve monumenten	€ 175.134	€ 2.627	€ 0	€ 0	€ 172.839
Subsidie monumenten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.922	€ 0
Reserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 558.456	€ 0	- € 3.805	€ 68.207	€ 486.444
Begin- en eindsaldo Reserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen	€ 558.456	€ 0	€ 0	€ 0	€ 486.444
Werkzaamheden onderhoud Schilpen	€ 0	€ 0	- € 3.805	€ 0	€ 0
Onderhoudsbudget Musea	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.900	€ 0
Onderhoudsbudget Overige eigendommen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 24.923	€ 0
Onderhoudsbudget	€ 0	€ 0	€ 0	€ 35.000	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Huisvesting Schipluiden					
Onderhoudsbudget KP Buitendienst Maasland	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.384	€ 0
Reserve onderhoud kapitaalgoederen	€ 0	€ 0	€ 1.745.625	€ 200.000	€ 1.545.625
Begin- en eindsaldo Reserve onderhoud kapitaalgoederen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.545.625
Storting vanuit dekkingsreserve	€ 0	€ 0	€ 1.745.625	€ 0	€ 0
Inlopen achterstanden MJOP	€ 0	€ 0	€ 0	€ 200.000	€ 0
Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	€ 205.804	€ 0	€ 0	€ 71.473	€ 134.331
Begin- en eindsaldo Reserve ontwikkeling Harnaschpolder	€ 205.804	€ 0	€ 0	€ 0	€ 134.331
Aandeel gemeentelijke bestuurskosten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 71.473	€ 0
Reserve opstartkosten begeleiding particuliere bouwinitiatieven	€ 17.304	€ 260	€ 0	€ 0	€ 17.564
Begin- en eindsaldo Reserve opstartkosten begeleiding particuliere	€ 17.304	€ 260	€ 0	€ 0	€ 17.564

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
bouwinitiatieven					
Reserve Sociaal Domein	€ 165.000	€ 2.475	€ 0	€ 55.000	€ 112.475
Begin- en eindsaldo Reserve Sociaal Domein	€ 165.000	€ 2.475	€ 0	€ 0	€ 112.475
Onttrekking saldo begroting	€ 0	€ 0	€ 0	€ 55.000	€ 0
Reserve uitkeringslasten BUIG	€ 115.817	€ 0	€ 0	€ 0	€ 115.817
Begin- en eindsaldo Reserve uitkeringslasten BUIG	€ 115.817	€ 0	€ 0	€ 0	€ 115.817
Reserve Weerstandsvermogen	€ 4.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.000.000
Begin- en eindsaldo Reserve Weerstandsvermogen	€ 4.000.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 4.000.000
Risicoreserve Erfpachtgronden	€ 700.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 700.000
Begin- en eindsaldo Risicoreserve Erfpachtgronden	€ 700.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 700.000
C. Dekkingsreserve	€ 18.018.979	€ 0	€ 0	€ 2.669.300	€ 15.349.679
Dekkingsreserve	€ 7.884.036	€ 0	€ 0	€ 446.051	€ 7.437.985
Begin- en eindsaldo Dekkingsreserve	€ 7.884.036	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.437.985
Dekking kapitaallasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 446.051	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Dekkingsreserve gemeentehuis	€ 10.134.943	€ 0	€ 0	€ 2.223.249	€ 7.911.694
Begin- en eindsaldo Dekkingsreserve gemeentehuis	€ 10.134.943	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.911.694
Dekking kapitaallasten gemeentehuis	€ 0	€ 0	€ 0	€ 477.624	€ 0
Onttrekking grondkosten naar reserve onderhoud kapitaalgoederen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.745.625	€ 0
D. Voorzieningen	€ 14.417.107	€ 0	€ 2.049.711	€ 567.665	€ 15.899.153
Voorziening afvalstoffenheffing	€ 82.105	€ 0	€ 93.527	€ 0	€ 175.632
Begin- en eindsaldo Voorziening afvalstoffenheffing	€ 82.105	€ 0	€ 0	€ 0	€ 175.632
Storting in de voorziening	€ 0	€ 0	€ 93.527	€ 0	€ 0
Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap	€ 1.113.000	€ 0	€ 604.500	€ 0	€ 1.717.500
Begin- en eindsaldo Voorziening bijdrage tekort Bedrijvenschap	€ 1.113.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 1.717.500
Storting in voorziening	€ 0	€ 0	€ 604.500	€ 0	€ 0
Voorziening dubieuze debiteuren	€ 90.029	€ 0	- € 53.204	€ 0	€ 36.825
Begin- en eindsaldo Voorziening	€ 90.029	€ 0	€ 0	€ 0	€ 36.825

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
dubieuze debiteuren					
Faillissement Insectory BV	€ 0	€ 0	- € 53.204	€ 0	€ 0
Voorziening dubieuze debiteuren Soza	€ 196.400	€ 0	€ 0	€ 0	€ 196.400
Begin- en eindsaldo Voorziening dubieuze debiteuren Soza	€ 196.400	€ 0	€ 0	€ 0	€ 196.400
Voorziening Grondexploitaties	€ 2.833.000	€ 0	€ 1.022.000	€ 0	€ 3.855.000
Begin- en eindsaldo Voorziening Grondexploitaties	€ 2.833.000	€ 0	€ 0	€ 0	€ 3.855.000
Verliesneming Keenenburg V	€ 0	€ 0	€ 485.500	€ 0	€ 0
Verliesneming Centurm Maasland	€ 0	€ 0	€ 14.000	€ 0	€ 0
Verliesneming Woudselaan	€ 0	€ 0	€ 71.500	€ 0	€ 0
Verliesneming Maaslandse Dam	€ 0	€ 0	€ 362.000	€ 0	€ 0
Verliesneming Centurm Den Hoorn	€ 0	€ 0	€ 89.000	€ 0	€ 0
Voorziening pensioenen voormalig wethouders	€ 2.621.709	€ 0	€ 17.504	€ 426.471	€ 2.212.742
Begin- en eindsaldo Voorziening pensioenen voormalig wethouders	€ 2.621.709	€ 0	€ 0	€ 0	€ 2.212.742
Betaalde pensioenen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 84.643	€ 0

Mutatie	Saldo begin boekjaar	Toegevoegde rente	Vermeerderingen	Verminderingen	Saldo einde boekjaar
Storting APPA pensioen via salaris	€ 0	€ 0	€ 17.504	€ 0	€ 0
Actuariële waardebereke ning	€ 0	€ 0	€ 0	€ 341.828	€ 0
Voorziening rioolheffing	€ 7.387.156	€ 0	€ 38.100	€ 0	€ 7.425.256
Begin- en eindsaldo Voorziening rioolheffing	€ 7.387.156	€ 0	€ 0	€ 0	€ 7.425.256
Storting in de voorziening	€ 0	€ 0	€ 38.100	€ 0	€ 0
Voorziening wachtgelden voormalig wethouders	€ 93.708	€ 0	€ 327.284	€ 141.194	€ 279.798
Begin- en eindsaldo Voorziening wachtgelden voormalig wethouders	€ 93.708	€ 0	€ 0	€ 0	€ 279.798
Vermeerdering conform actuariële waardebereke ning	€ 0	€ 0	€ 245.799	€ 0	€ 0
Vermeerdering conform actuariële waardebereke ning 2022	€ 0	€ 0	€ 81.485	€ 0	€ 0
betaalde wachtgelden	€ 0	€ 0	€ 0	€ 141.194	€ 0
	€ 82.804.676	€ 48.293	€ 7.152.619	€ 6.292.597	€ 83.712.992